

การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุน
ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

โดย
สุวัฒน์ ชคตระการ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
ปีการศึกษา 2568

**EVALUATION OF COMMUNITY DEVELOPMENT PROJECTS
UNDER THE SUPPORT OF THE ELECTRICITY DEVELOPMENT FUND, MAP TA
PHUT INDUSTRIAL ESTATE, RAYONG PROVINCE**

**BY
SUPHAT CHAKHATRAKAN**

**AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
INSTITUTE OF PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC POLICY**

**GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2025**

ใบรับรองการศึกษาค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรังสิต

เรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า
เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

**EVALUATION OF COMMUNITY DEVELOPMENT PROJECTS UNDER THE
SUPPORT OF THE ELECTRICITY DEVELOPMENT FUND, MAP TA PHUT
INDUSTRIAL ESTATE, RAYONG PROVINCE**

โดย สุพัฒน์ ชคตระการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2568

.....

(ดร.เฉลิมพร เย็นเยือก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร

สาขารัฐประศาสนศาสตร์

.....ประธานกรรมการสอบ

อ.อำนาจ ศรีพูนสุข

.....กรรมการ

รศ.ดร.ศุภชัย ยาวะประภาษ

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

ศ.ดร.จรัส สุวรรณมาลา

ลิขสิทธิ์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์และความกรุณาของผู้มีพระคุณหลายท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ศึกษาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา ที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ส่งผลให้การศึกษาชิ้นนี้อิสระฉบับนี้ มีความสมบูรณ์มากที่สุด และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี และขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ ที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยรังสิต รวมถึงกำลังใจจากรุ่นพี่ เพื่อนร่วมชั้นเรียน และเจ้าหน้าที่โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิตทุกท่าน ส่งผลให้งานชิ้นนี้อิสระทางการฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัว รวมทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมหรือคอยสนับสนุน รวมถึงให้กำลังใจตั้งแต่เริ่มต้นศึกษา จนกระทั่งการศึกษาชิ้นนี้อิสระทางการฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ไม่ได้กล่าวนามได้ทั้งหมดในที่นี้ ที่เป็นกำลังใจและได้ช่วยเหลือในการดำเนินงานกับผู้ศึกษามาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานการศึกษาชิ้นนี้อิสระฉบับนี้ จะก่อเกิดประโยชน์ และคุณค่าทางวิชาการสำหรับผู้สนใจจะศึกษาต่อไป หากมีข้อผิดพลาดหรือขาดตกบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

สุพัฒน์ ชกตระการ

ผู้วิจัย

6405831	: สุวัฒน์ ชคตระการ
ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	: การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของ กองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัด ระยอง
หลักสูตร	: รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ศ.ดร.จรัส สุวรรณมาลา

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง และ (2) เสนอแนวทางในการพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพและความยั่งยืนในระยะยาว

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ จำนวน 5 คน จาก 3 ชุมชนที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า

ผลการศึกษาพบว่า (1) โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีการดำเนินงานที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะโครงการทุนการศึกษา โครงการวันเด็ก และโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ซึ่งส่งผลดีต่อเยาวชนและชุมชน (2) แนวทางการพัฒนาโครงการที่สำคัญ คือ ควรกระจายงบประมาณให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของโครงการ ควรพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และควรจัดอบรมเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพของการบริหารจัดการโครงการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(การศึกษาค้นคว้าอิสระมีจำนวนทั้งสิ้น 205 หน้า)

คำสำคัญ: การประเมินผล โครงการพัฒนาชุมชน กองทุนพัฒนาไฟฟ้า

6405831 : Suphat Chakhatrakan

Independent Study Title : Evaluation of Community Development Projects under the Support of the Electricity Development Fund, Map Ta Phut Industrial Estate, Rayong Province

Program : Master of Public Administration

Independent Study Advisor : Prof. Charas Suwanmala, Ph.D.

Abstract

The independent study entitled "Evaluation of Community Development Projects Supported by the Electricity Development Fund in the Map Ta Phut Industrial Estate, Rayong Province" aimed to (1) evaluate the implementation of community development projects supported by the Electricity Development Fund in the Map Ta Phut Industrial Estate, Rayong Province and (2) propose strategies to enhance the project's effectiveness and long-term sustainability.

This qualitative research employed in-depth interviews with 5 key stakeholders from 3 communities that received budget allocations from the Electricity Development Fund.

The results of the research showed that: (1) The project is in line with community needs and transparent operations and opportunities for public participation. Especially the scholarship project, the Children's Day project and the project to hire foreign teachers. In particular, the scholarship program, the Children's Day program, and the foreign teacher employment program have had a positive impact on youth and the community. (2) Important guidelines for project development showed that: Should Promote public has participation at all stages of the project and develop more effective public relations. That's training organized to enhance knowledge for officials and people in the community to improve the quality of project management to achieve maximum benefits.

(Total 205 pages)

Keywords: Evaluation, Community Development Projects, The Electricity Development Fund

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูป	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	7
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	9
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
2.1 หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ	12
2.2 กองทุนพัฒนาไฟฟ้า	69
2.3 บริบทของพื้นที่ศึกษา	82
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	92
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	97
3.1 วิธีการวิจัย	98
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	98
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	99
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	100
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	102

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 สรุปผลการวิจัย	103
4.1 การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษา	103
4.2 การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคม อุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการวันเด็กในชุมชน	113
4.3 การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคม อุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนวัดบ้านฉาง	127
4.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ในการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษา	137
4.5 แนวทางการพัฒนาโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการวันเด็กในชุมชน	139
4.6 แนวทางการพัฒนา ในการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุน พัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ	142
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	145
5.1 สรุปผลการวิจัย	145
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	163
5.3 ข้อเสนอแนะ	174
บรรณานุกรม	179

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	188
ประวัติผู้วิจัย	205

สารบัญตาราง

ตารางที่

1.1	แสดงการจัดสรรงบประมาณ 3 โครงการ ของ 3 ชุมชน	6
4.1	แสดงจำนวนประชากรเทศบาลเมืองบ้านฉาง (ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567)	84
4.2	แสดงรายละเอียดชุมชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านฉาง	85
4.3	แสดงรายละเอียดการศึกษาของเทศบาลเมืองบ้านฉาง	87

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1.1	แสดงการจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ	5
1.2	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)	11
2.1	แสดง Tyler's Rationale and Model of Evaluation ของ Ralph W. Tyler (1930)	50
2.2	แสดง Scriven's Evaluation Ideologies and Model ของ Michael Scriven (1967)	53
2.3	แสดง Stake's Concepts and Model of Evaluation) ของ Robert E. Stake (1978)	56
2.4	แสดง Alkin's Concepts Evaluation ของ Marvin C. Alkin (1972)	57
2.5	แสดง Hammond's Concepts and Model of Evaluation ของ Robert L. Hammond (1997)	61
2.6	แสดง Provus' Discrepancy Evaluation ของ Malcolm M. Provus (1971)	62
2.7	แสดง Stufflebeam's CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam (1971)	64
2.8	แสดงแนวทางการประเมินโครงการ Stufflebeam's CIPP Model (1971)	66
2.9	แสดงแบบจำลองการประเมิน "CPO" (CPO'S Evaluation Model, 1999)	67
2.10	แสดงนโยบายการนำส่งเงินและการจ่ายเงิน	71
2.11	แสดงโครงสร้างและการกำกับดูแลกองทุนพัฒนาไฟฟ้า	75
2.12	แสดงพื้นที่ประกาศ ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า	77
2.13	แสดงรูปแบบการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศตามประเภทกองทุน	78
2.14	แสดงการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า	79
2.15	แสดงการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ประกาศ	79
2.16	แสดงแนวทางการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ	80
4.1	แสดงตราสัญลักษณ์ประจำเทศบาลเมืองบ้านฉาง	83

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) แบบรายบุคคล (Face to Face Interview) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Guidelines) อย่างเป็นทางการ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ที่มีคำถามชุดเดียวกันและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว กับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นตัวแทน ซึ่งในบทนี้ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาชุมชน เป็นการพัฒนาประเภทหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง โดยมีปรัชญา แนวความคิด หลักการและวิธีการปฏิบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานดั้งเดิม คือ เป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดให้มีศักยภาพและสามารถพึ่งตนเองได้หรือช่วยตนเองได้ในทุกด้าน ดังนั้น การพัฒนาชุมชนจึงเป็นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้ครบถ้วนถึงความพร้อมในทุกด้าน เพื่อที่จะสามารถจัดการกับปัญหา และความต้องการต่างๆ ของตนเองได้ ซึ่งการดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชน เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและต้องการผู้ปฏิบัติงานที่มีสมรรถภาพ เป็นผู้ที่ประกอบไปด้วยองค์ความรู้ทั้งในด้านศาสตร์และศิลป์ เพื่อทำงานร่วมกันกับประชาชนและชุมชน ในการที่นำพาไปสู่เป้าหมายสูงสุด ของการพัฒนาชุมชน นั่นคือ การที่คนในชุมชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาชุมชนนั้น ต้องเริ่มต้นที่ประชาชนเพราะเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของความร่วมมือกัน ในการพัฒนาพื้นที่ที่อยู่อาศัย ซึ่ง

หมายถึง ชุมชนของประชาชนนั่นเอง ฉะนั้น ชุมชนจึงเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อประชาชน ในแง่ของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม สรุปได้ว่า การร่วมมือกันทำพื้นที่ที่อยู่อาศัยของประชาชนด้วยประชาชนในชุมชนเอง เรียกว่า การพัฒนาชุมชน (Community Development) (ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน, 2564) ดังนั้น นโยบายการพัฒนาชุมชน ถือว่าเป็นภารกิจในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ขับเคลื่อนสังคมให้มีรากฐานที่เข้มแข็งและเกิดธรรมาภิบาล โดยสนับสนุนให้มีการพัฒนาเครือข่ายของชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมความรับผิดชอบของคนในท้องถิ่น อันเป็นการสร้างเสริมให้ชุมชนมีความสามัคคี สร้างความสุข ยกระดับคุณภาพชีวิตมุ่งเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับภาครัฐและเอกชน (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2561)

ทั้งนี้ ปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาชุมชน ประสบความสำเร็จนั้น มีปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในมี 3 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ (2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และ (3) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสาร ส่วนปัจจัยภายนอกมี 3 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (2) หน่วยงานเอกชน และ (3) หน่วยงานต่างประเทศ (ประยูร ประสาธน์, 2542 หน้า 49 อ้างถึงใน พระณัฐกฤต จะติ, 2565 หน้า 3) ซึ่งการพัฒนาชุมชนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้วย ซึ่งครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อ หรือเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในชุมชน ได้ร่วมกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนา ทำให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนสะท้อนการเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยความสมัครใจเป็นประชาธิปไตยในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผน ดำเนินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการแบ่งสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาชุมชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเชื่อมระหว่างส่วนที่ประชาชนลงทุน (แรงงานและทรัพยากร) เพื่อการพัฒนา กับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน อาจแตกต่างกันไปตามนโยบายของโครงสร้างพัฒนาชุมชน (ปัญญา เฉลียวชาติ, 2560 หน้า 19-21) ต้องได้รับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจ โดยไม่ถูกบังคับ ซึ่งประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตกลงใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการพัฒนา การติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

ในปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน ซึ่งการพัฒนาชุมชนเริ่ม

ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นต้น เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน ให้เกิดความ เป็นเอกภาพและบรรลุผลสัมฤทธิ์ รองรับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ และเสริมสร้างขีดสมรรถนะการ ดำเนินงานขององค์กร โดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญตามวิสัยทัศน์ เศรษฐกิจฐานราก มั่นคง ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ให้ มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ พัฒนาระบบและกลไกในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การจัดการ ความรู้ การอาชีพ การออม และการบริหารจัดการเงินทุนของชุมชน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถ ของประชาชน ชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง อย่างยั่งยืน และการที่ชุมชนจะเข้มแข็งอย่างยั่งยืนได้นั้น ชุมชนต้องมีผู้นำที่มีความสามารถในการ บริหารจัดการพัฒนาชุมชน และมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่มีคุณภาพ มีกลุ่ม/ องค์กร/ เครือข่ายที่ เข้มแข็ง มีทุนชุมชนที่มีศักยภาพ และคนในชุมชนมีสำนึกในความเป็นชุมชน สำนึกรักชุมชนและมี ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถรับมือกับผลกระทบ และ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2565)

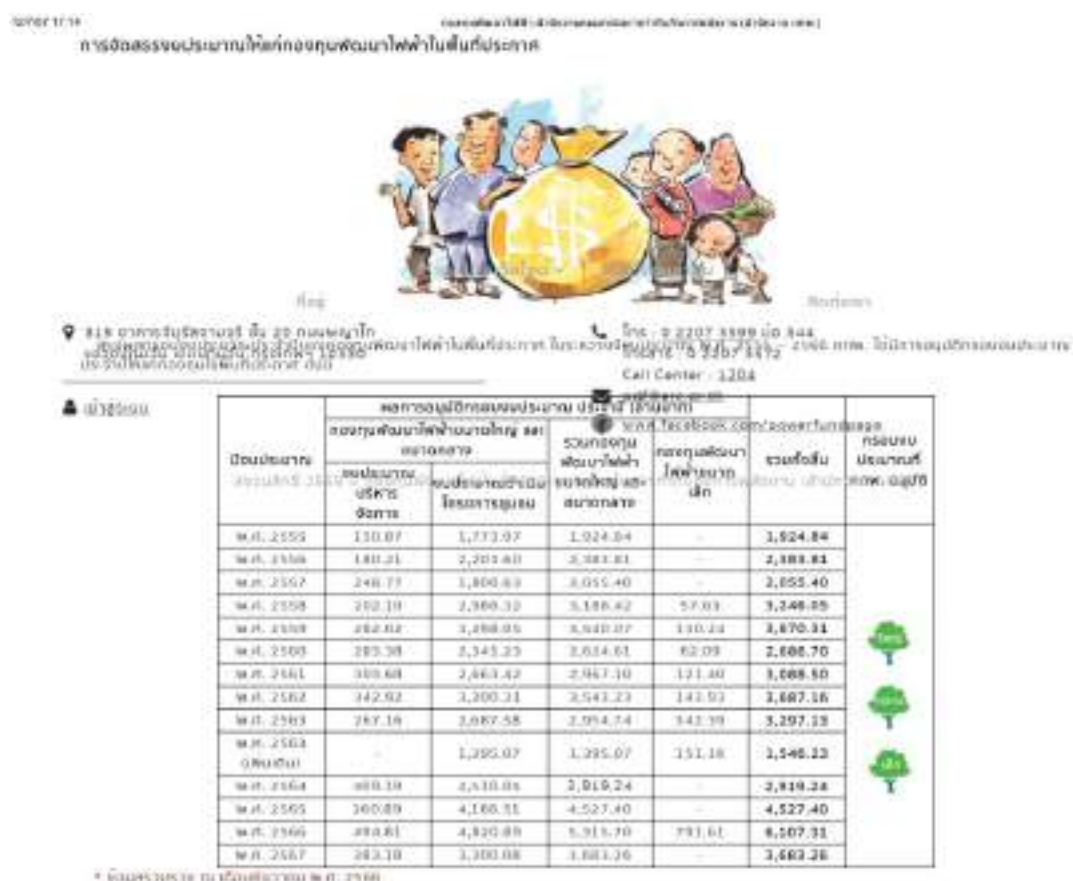
การพัฒนาชุมชนปัจจัยสำคัญและสิ่งที่ขาดไม่ได้เลย คือ การพึ่งพาด้วยตัวเองให้มากที่สุด พึ่งพาจากภายนอกให้น้อยที่สุด โดยที่กรมพัฒนาชุมชนเป็นกรมหนึ่งในกระทรวงมหาดไทย ที่มี ภารกิจอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาชุมชน โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนพึ่งพาตัวเองและมั่นคง อีกทั้งการ พัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะสนับสนุนกองทุนต่าง ๆ และช่วยการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน เพื่อนำไปสู่การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งกำหนด จุดหมายในการพัฒนา กำหนดภารกิจ และแนวทางการดำเนินการ เพื่อนำไปสู่จุดหมายอย่างเป็น ระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงาน และโครงการพัฒนาชุมชนของกองทุนต่าง ๆ มีทิศทางที่ สอดคล้อง และประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความ ต้องการของชุมชน ได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้ เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ดังนั้น การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้ามีการประเมินผลโครงการอย่างมีระบบ ย่อมจะมีส่วนช่วยให้ผู้ประเมินผลโครงการ ตระหนักถึงคุณภาพของโครงการที่กำหนดขึ้นไว้ว่า และสามารถสนองตอบความต้องการของชุมชน หรือสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด และช่วยให้ผู้ประเมินผลโครงการตัดสินใจใน

การดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และสามารถประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชนว่า มีความถูกต้องเหมาะสม และดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุถึงเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่จะทำให้เราสามารถคาดคะเนได้ว่าโครงการพัฒนาชุมชน ที่กำหนดขึ้นนั้นหากนำไปปฏิบัติแล้วเกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใด หรือในขณะนำไปปฏิบัติและพิจารณาแล้วเห็นว่าโครงการนี้ น่าจะดำเนินการต่อไปหรือไม่ หรือเมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ผลของโครงการจะทำให้เกิดประโยชน์กับชุมชนเพียงใด ควรที่จะดำเนินการต่อไปหรือปรับปรุงแก้ไขประการใด การประเมินผลโครงการหรือการประเมินใดๆ นั้น ผู้ประเมินผลโครงการต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความมุ่งหมาย ขอบข่าย ของการประเมินให้ชัดเจนก่อน เพื่อจะนำมาเป็นพื้นฐานกำหนดกรอบแนวคิด ในการที่จะประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสุดท้ายที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ (บุญเลิศ แสงวาทอง, 2560 หน้า 11) ซึ่งการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน จะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และทีมงานโครงการ ข้อมูลที่ได้รับจะนำมาใช้ในการหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงาน จะทำให้ได้ทราบปัญหาเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ วิธีการปฏิบัติและแนวทางการดำเนินการต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน เป็นไปอย่างราบรื่นจึงจำเป็นต้องมีการปรับแต่ง (Adjust) หรือพัฒนา (Develop) แนวทางการดำเนินโครงการ อีกทั้งการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ยังช่วยตัดสินใจในการเพิ่มหรือตัดออก หรือการปรับกลยุทธ์และเทคนิคของโครงการในกรณีที่โครงการเกิดปัญหาขัดข้อง อาจจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงกลยุทธ์ เช่น การใช้เทคนิคหรือกลยุทธ์ใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ เป็นต้น ซึ่งการจะเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ดังกล่าว ต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมินผลโครงการ (อำนาจ เหลื่อน้อย, 2561 หน้า 22)

สำหรับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 โดยมีวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติเพื่อพัฒนาชุมชน ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า ในบริเวณพื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองระยอง อำเภอบ้านฉาง อำเภอนิคมพัฒนา และรับผิดชอบทั้งหมด 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลเนินพระ ตำบลทับมา ตำบลห้วยโป่ง ตำบลมาบตาพุด ตำบลบ้านฉาง และตำบลมาบข่า โดยมีงบประมาณรวมทั้งสิ้น 1,145.19 ล้านบาท เป็นงบในการบริหารจัดการ 39.48 ล้านบาท และงบประมาณในการดำเนินงานชุมชน 1,104.71 ล้านบาท ซึ่งผู้ที่จะมีสิทธิที่จะเอาเงินนี้ออกมาใช้ ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ประกาศ ที่ได้จดทะเบียนหรือได้

รับรองตามกฎหมาย หรือจากส่วนราชการหรือกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกัน และได้รับการรับรองจาก คณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า (คพรฟ.) หรือหน่วยงานรัฐที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ประกาศ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) โรงเรียน เป็นต้น

ภาพที่ 1.1 แสดงการจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน

เนื่องจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นกองทุนขนาดใหญ่ และตลอดเวลาที่ผ่านมามีการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ. 2563 เช่น ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านพลังงานชุมชน หรือด้านอื่น ๆ เป็นต้น แต่การจัดสรรเงินกองทุนฯ ไม่สามารถจัดสรรให้ได้ทุกโครงการที่มีการเสนอของบประมาณ จึงต้องมีการเลือกหรือคัดสรรโครงการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนมากกว่า ดังนั้น การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ก็จะช่วยในการ

ตอบคำถามเรื่องการจัดสรรเงินกองทุนฯ ได้เช่นเดียวกัน เพื่อช่วยในการตัดสินใจใช้เงินกองทุนในโครงการพัฒนาชุมชน และการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ที่จัดทำขึ้นนั้น มีความจำเป็นมากน้อยหรือความเหมาะสมผลหรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่างบกับเงินทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพียงไร โครงการพัฒนาชุมชนนั้น เป็นที่ต้องการสำหรับชุมชนหรือได้รับการสนับสนุนแค่ไหน รวมทั้งขนาดและขอบเขตการนำโครงการไปใช้กว้างหรือแคบ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลจากการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชนเหล่านี้ จะช่วยในการนำมาเพื่อประมวลผลโครงการ และช่วยให้ผู้บริหารโครงการ สามารถที่จะตัดสินใจอนุมัติโครงการพัฒนาชุมชนดังกล่าวไปดำเนินการใช้ต่อไป

สำหรับพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านฉาง ตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง แบ่งพื้นที่การปกครอง ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลพลา หมู่ที่ 1, 2, 3, 4 จำนวน 4 หมู่บ้าน และตำบลบ้านฉาง หมู่ที่ 1, 2, 3, 5, 6 จำนวน 5 หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 9 หมู่บ้าน 36 ชุมชน ได้มีเสนอของบประมาณจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง สำหรับโครงการทุนการศึกษา โครงการวันเด็กในชุมชน โครงการจ้างครูชาวต่างชาติเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับชั้นปฐมวัยโรงเรียนวัดบ้านฉาง จาก 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสมพงษ์-สินทวี ชุมชนสวนสุขภาพ และชุมชนเรารักสถาบัน แต่โครงการทั้งหมดยังไม่เคยมีการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ว่าการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง มีความสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของประชาชนในชุมชนหรือไม่

ตารางที่ 1.1 แสดงการจัดสรรงบประมาณ 3 โครงการ ของ 3 ชุมชน

ชื่อโครงการ	จำนวนเงิน	ชุมชน
โครงการทุนการศึกษา	298,000	ชุมชน สม พงษ์ - สิน ทวี
โครงการวันเด็กในชุมชน	50,000	ชุมชน สวน สุขภาพ และ
โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ	2,953,680	ชุมชนเรารักสถาบัน

ที่มา: กองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

ดังนั้น ผู้ศึกษา จึงมีความสนใจทำการศึกษากการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ดังกล่าว โดยนำตัวชี้วัดแนวคิด หลักการและโมเดลการประเมินผลโครงการ ตามแนวคิดของ Daniel L. Stufflebeam (1971 pp. 75 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 31) ซึ่งเรียกว่า CIPP Model ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C)

(2) การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I) (3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) และ (4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการ คือ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น รวมทั้งเป็นแนวคิดหลักตามรูปแบบการประเมิน เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ โดยผู้ประเมินผลโครงการทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการหาและเตรียมข้อมูล รวมทั้งสรุปและรายงานให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ได้ทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามโครงการว่า เป็นไปตามที่กำหนดตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หรือกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแต่ละโครงการเพียงใด และเพื่อค้นหาคำตอบว่าโครงการดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากน้อยเพียงใด ซึ่งเมื่อได้รับข้อมูลจากการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในชุมชนได้อย่างแท้จริง และเพื่อให้การดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อเปรียบเทียบทางเลือกก่อนที่จะตัดสินใจเลือกทางเลือกใดปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อลดความเสี่ยงและสามารถนำผลการศึกษา มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนประเมินโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง
- 2) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นการศึกษาแนวทางในการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยมีขอบเขตต่าง ๆ ดังนี้

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

เก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ตลอดจนศึกษากฎระเบียบ ข้อบังคับ และอำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน และเอกสารรายงานการวิจัย รวมถึงโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำนวน 3 โครงการ ในช่วงปีพ.ศ. 2562-2564 ผู้วิจัยศึกษา

1.1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ที่ได้รับจัดสรรเงิน ทั้ง 3 โครงการ ประกอบด้วย

1.1.1) โครงการทุนการศึกษา

1.1.2) โครงการวันเด็กในชุมชน

1.1.3) โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนวัดบ้านฉาง

1.2) หลักการและโมเดลการประเมินผลโครงการ ตามแนวคิดของ Daniel L. Stufflebeam (1971 pp. 75 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 31) ซึ่งเรียกว่า CIPP Model ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1.2.1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C)

1.2.2) การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I)

1.2.3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P)

1.2.4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P)

2) ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ที่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชน ที่ได้รับจัดสรรเงินจากกองทุนไฟฟ้า ทั้ง 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการทุนการศึกษา โครงการวันเด็กในชุมชน โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับชั้นปฐมวัยโรงเรียนวัดบ้านฉาง จาก 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสมพงษ์-สินทวี ชุมชนสวนสุขภาพ และชุมชนเรารักสถาบัน ที่มีประสบการณ์ และมีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่กองทุน จำนวน 1 คน

กลุ่มประธานชุมชน จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านฉาง จำนวน 1 คน ซึ่งจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection)

3) ขอบเขตด้านสถานที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านฉาง ตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง จำนวน 3 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนสมพงษ์-สินทวี ชุมชนสวนสุขภาพ และชุมชนเรารักสถาบัน

4) ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ ระยะเวลาตั้งแต่เดือนสิงหาคม - เดือนธันวาคม 2567

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินผลโครงการ หมายถึง การประเมินอย่างมีระบบแบบแผนที่ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งหลักการและโมเดลการประเมินผลโครงการ ตามแนวคิดของ Daniel L. Stufflebeam ซึ่งเรียกว่า CIPP Model ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) (2) การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I) (3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) และ (4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P)

การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับชุมชน ด้วยการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และการพึ่งตนเองอย่างแท้จริง โดยความคิดริเริ่มของประชาชนในชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยเชื่อว่าประชาชนในชุมชน จะต้องมีส่วนร่วมในการคิด วางแผนการปฏิบัติ บำรุงรักษา และสามารถพึ่งตนเองได้ต้องใช้วิถีประชาธิปไตย โดยความคิดริเริ่มต้องมาจากประชาชนในชุมชน เป็นความต้องการของชุมชน เป็นกระบวนการของชุมชน เป็นการศึกษาภาคชีวิตแก่ประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนสู่ชุมชน

กองทุนพัฒนาไฟฟ้า หมายถึง กองทุนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนสนับสนุนให้มีการให้บริการไฟฟ้าไปยังท้องที่ต่างๆ อย่างทั่วถึง เพื่อกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น และพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า รวมทั้งส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน และเทคโนโลยีในการประกอบกิจการไฟฟ้า ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย โดยคำนึงถึงความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้ใช้ไฟฟ้า

การจัดสรรงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรงบประมาณรายจ่าย ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ ใช้จ่ายหรือก่อนนี้ผูกพัน ทั้งนี้ อาจดำเนินการโดยใช้การอนุมัติเงินประจำงวด หรือโดยวิธีการอื่นใดตามที่สำนักงบประมาณกำหนด

เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด หมายถึง นิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเขตเศรษฐกิจชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยเป็นนิคมอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ และเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรม Petrochemical ที่ใหญ่เป็นอันดับ 8 ของโลก นิคมอุตสาหกรรมนี้เปิดดำเนินการในปีพ.ศ. 2533 และบริหารงานโดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ประกอบด้วยนิคมอุตสาหกรรม 5 แห่ง ท่าเรือน้ำลึก 1 แห่ง และโรงงาน 151 แห่ง รวมถึงโรงงาน Petrochemical โรงกลั่นน้ำมัน โรงไฟฟ้าถ่านหิน ตลอดจนโรงงานผลิตเหล็กและเหล็กกล้า โดยมีพื้นที่ 166 ตารางกิโลเมตร อนึ่ง พื้นที่นี้มีชุมชนเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย ประมาณ 30 แห่ง ซึ่งมีผู้อยู่อาศัยมากกว่า 49,000 คน

เทศบาลเมืองบ้านฉาง มีพื้นที่ในการปกครอง 24 ตารางกิโลเมตร (หรือประมาณ 15,000 ไร่) ห่างจากจังหวัดระยอง ประมาณ 27 กิโลเมตร ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลพลตา ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, 2, 3, 4 และตำบลบ้านฉาง ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, 2, 3, 5, 6 ทั้งหมด 9 หมู่บ้าน 36 ชุมชน

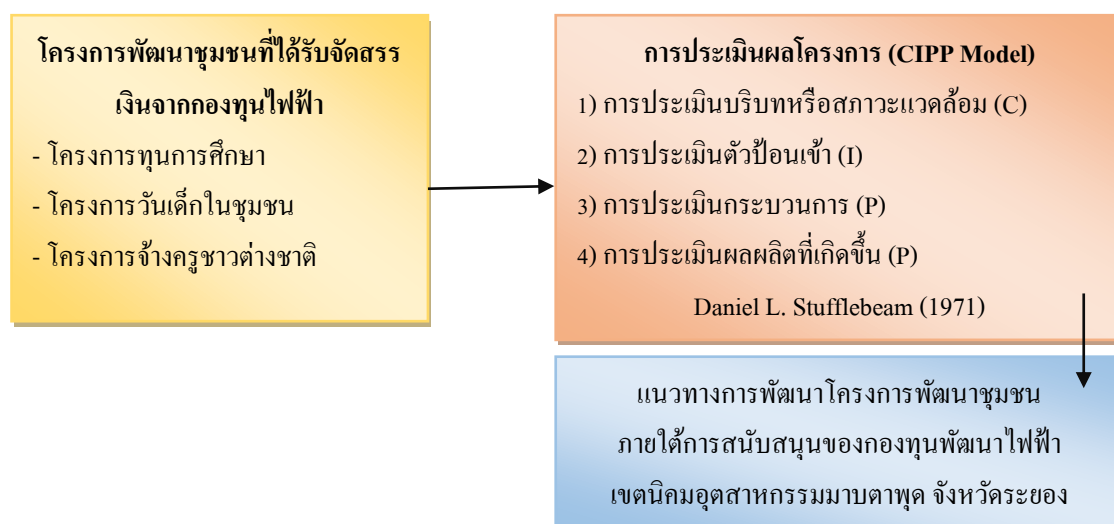
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทาง เพื่อพัฒนาเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ในชุมชนอื่น ๆ ให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ผู้ประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนในการจัดสรรงบประมาณเงินกองทุน และนำผลของการวิจัยมาปรับใช้ แก้ไข พัฒนา รวมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์ วางแผน โครงการ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1.2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ที่มา: ผู้วิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาลักษณะรูปแบบ วิธีการจากตำรา หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ และรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยนำเสนอสาระ ดังนี้

2.1 หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

2.1.1 ความหมายของโครงการ

2.1.2 ความหมายของการประเมินผลโครงการ

2.1.3 ความสำคัญของการประเมินผลโครงการ

2.1.4 ประโยชน์ของการประเมินผลโครงการ

2.1.5 ประเภทและรูปแบบการประเมินผลโครงการ

2.1.6 ทฤษฎี รูปแบบ แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมิน

2.2 กองทุนพัฒนาไฟฟ้า

2.2.1 การบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ

2.2.2 กรอบการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

การประเมินโครงการ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่จะทำให้ขยายวงกว้าง ไปสู่โครงการในสาขาต่าง ๆ อย่างกว้างขวางจนการประเมินเป็นธุรกิจอีกอาชีพหนึ่งขึ้นมา เพราะในการประเมินโครงการต่าง ๆ ขององค์กรหน่วยงานหรือสถาบันหนึ่ง ๆ เราสามารถคาดคะเนได้ว่า โครงการที่กำหนดขึ้นนั้น หากนำไปปฏิบัติแล้วเกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใด หรือในขณะนำไปปฏิบัติและพิจารณาแล้วโครงการนี้น่าจะดำเนินการต่อไปหรือไม่ หรือเมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ผลของโครงการจะทำให้เกิดประโยชน์กับสังคมเพียงใด ควรที่จะดำเนินการต่อไปหรือปรับปรุงแก้ไข

ประการใด แต่ต้องใช้งบประมาณมหาศาล จึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญมาเป็นนักประเมิน เพื่อนำผลนั้น มาใช้อย่างคุ้มค่าต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1) ความหมายของโครงการ

นิศา ชูโต (2551 หน้า 6 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 13) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง ความคิดของแนวทางกิจกรรม หรือผลรวมที่เกิดจากกิจกรรม ที่ได้จัดวางไว้ในงบประมาณ นั้น ๆ เป็นแนวความคิดการจัดกิจกรรมหรือกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ มี งบประมาณ และระยะเวลาการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

รัตนะ บัวสนธิ์ (2556 หน้า 4 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 13) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง ส่วนย่อยหนึ่งของแผนงาน ประกอบด้วย กิจกรรม ทรัพยากรในการดำเนินงาน และระยะเวลาดำเนินงาน เพื่อการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553 หน้า 115 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 13) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง แผนย่อยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนงาน หรือเป็นกลุ่มของกิจกรรม ที่จะ ดำเนินการในระยะที่กำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนงานที่ได้ระบุไว้

เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม (2555 หน้า 3 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 13) กล่าวว่า โครงการเป็นกลุ่มของกิจกรรม (Group of Activities) เพื่อดำเนินงานขององค์กรที่เป็นการแปลง เจตนารมณ์เชิงกลยุทธ์ขององค์กร ให้กลายเป็นกลวิธีที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ให้บรรลุเป้าหมายหรือ จุดมุ่งหมายภายใต้ข้อกำหนดในด้านเวลา งบประมาณและผลงานที่มีลักษณะเฉพาะ

รุ่งรัตน์ เรืองดี (2558 หน้า 28 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 13) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง แผนงานที่กำหนดไว้ในลักษณะที่มีไ้เป็นงานประจำ แต่เป็นงานพิเศษที่มีความสำคัญ เพื่อ การบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีลักษณะเด่นชัด มีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แน่นอน ซึ่งต้องรีบ ดำเนินการ

สำราญ มีแจ้ง (2558 หน้า 20 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 13) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน มีความเป็นเอกเทศและแต่ละ

กิจกรรม จะมีเป้าหมายอันเดียวกันมีลักษณะที่เด่นชัด มีการกำหนดเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดโครงการ และมักจะเป็นงานที่ต่างไปจากงานประจำ

สรุปได้ว่า โครงการ หมายถึง การวางแผนล่วงหน้าที่ยึดทำขึ้นอย่างมีระบบ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรม ที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน และคาดหวังที่จะได้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า แต่ละโครงการมีเป้าหมายเพื่อการผลิตหรือการให้บริการ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพของแผนงาน ดังนั้น โครงการจึงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการวางแผน ที่จะทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

2.1.2) ความหมายของการประเมินผลโครงการ

มีนักประเมินหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการประเมินผล ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2552 หน้า 37 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 14) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ว่ามีมากน้อยเพียงใด เป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ กล่าวคือ โครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553 หน้า 2 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 14) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการใช้ดุลยพินิจ และหรือค่านิยมและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ราชบัณฑิตยสถาน (2556 หน้า 664 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 14) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง การประมาณค่าหรือราคาเท่าที่ควรจะเป็น เช่น ประเมินราคา และได้ให้ความหมายของการประเมินผล หมายถึง การพิจารณาและวัดคุณค่าของกิจการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น การประเมินผลการสัมมนา การประเมินผลการปฏิบัติงานในรอบปีของบริษัท การวัดคุณค่าหรือผลก้าวหน้าการศึกษา เช่น การสอบไล่เป็นวิธีประเมินผลการศึกษาวิธีหนึ่ง

วัชรกร สุภกาญจนรุจิ (2558 หน้า 12 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 14) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง การพิจารณาใช้ดุลยพินิจหรือค่านิยม ตัดสินคุณค่าบางสิ่งบางอย่างจาก

สารสนเทศ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในเรื่องความคุ้มค่า ความพอเพียง ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ โดยพิจารณาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงโครงการและกำกับให้มีการดำเนินโครงการตามแผน หรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้

Stufflebeam (1971 pp. 40 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 14) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า เป็นกระบวนการกำหนด รวบรวม และประมวลข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ

Riecken (1972 pp. 1 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 14) กล่าวว่า การประเมินคือการวัดผลทั้งที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา อันสืบเนื่องจากการดำเนินงานที่กำลังกระทำอยู่ เพื่อที่มุ่งเป้าประสงค์ที่ต้องการ

Welch (1974 pp. 21 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 14) กล่าวว่า การประเมินไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ เพื่อให้ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจ

Cronbach (1976 pp. 432 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 14) กล่าวว่า การประเมิน คือ การรวบรวมและการให้ความรู้ในการตัดสินใจ

Schuman (1987 pp. 29 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 14) กล่าวว่า การประเมินหมายถึง การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือการใช้เทคนิคการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เพื่อการตัดสินใจว่าโครงการดังกล่าวดีหรือไม่ดีอย่างไร หรือเป็นการค้นหาว่าผลของกิจกรรมที่วางไว้ในโครงการ ประสบผลสำเร็จตรงกับวัตถุประสงค์ หรือความมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

สรุปได้ว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการแสวงหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ทั้งนี้ เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนา หรือปรับปรุงคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน

สำหรับความหมายของการประเมินผลโครงการ จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการประเมินโครงการมีผู้ให้ความหมายของการประเมินผลโครงการไว้หลายลักษณะ สามารถสรุปได้ดังนี้

นิศา ชูโต (2551 หน้า 9 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวาทอง, 2560 หน้า 15) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ หมายถึง กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความหมายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการ การหาแนวทาง วิธีการปรับปรุง วิธีการจัดการเกี่ยวกับโครงการ และหาผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพ ของโครงการให้ดียิ่งขึ้น

เชาว์ อินัย (2553 หน้า 4 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวาทอง, 2560 หน้า 15) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่า โดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดกิจกรรมที่จัดขึ้น อย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

พิชญ์ พงศรี (2553 หน้า 68 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวาทอง, 2560 หน้า 15) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการโดยรวมว่าเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการในระยหนึ่งระยะใดหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจทำโครงการทดลองหรือนำร่อง ปรับเปลี่ยน ระวัง ปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการนั่นเอง

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553 หน้า 2 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวาทอง, 2560 หน้า 15) กล่าวว่า การประเมินผลแผนงานหรือโครงการ เป็นการพิจารณา ความเหมาะสมของแผนงานหรือโครงการ การตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินแผนงานหรือโครงการ ซึ่งการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ ว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

รัตนะ บัวสนธิ์ (2556 หน้า 12 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวาทอง, 2560 หน้า 15) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นั้นมาเทียบเกณฑ์แล้วตัดสินใจให้คุณค่าต่อข้อมูลหรือโครงการดังกล่าว

จิรพรรณ สำเภาทอง (2555 หน้า 31 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวาทอง, 2560 หน้า 15) กล่าวว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการสร้างข้อมูลสารสนเทศ ที่ได้จากการตรวจสอบความสอดคล้องของการดำเนินโครงการ กับวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น ๆ ว่ามีปัญหาอุปสรรค หรือมีความเหมาะสมในการจัดทำโครงการอย่างไร เพื่อนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ ในการปรับปรุงพัฒนา ในการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพ หรือนำผลการประเมินที่ได้มา สรุปประโยชน์ของโครงการได้ผลดีหรือไม่

เชาว์ อินัย (2555 หน้า 4 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวทอง, 2560 หน้า 15) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยนำสารสนเทศหรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อช่วยในการตัดสินใจตีค่าผลการดำเนินการนั้น ส่วนคำว่าโครงการ หมายถึง ส่วนย่อยส่วนหนึ่งของแผนงานซึ่งประกอบด้วย ชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ มีการกำหนดทรัพยากรในการดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน โดยออกแบบมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556 หน้า 305 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวทอง, 2560 หน้า 15) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินผลโครงการ เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ที่จำเป็นอันจะนำไปสู่การตัดสินใจความสำเร็จ รวมทั้งการแก้ปัญหา การปรับปรุง การพัฒนา ตลอดจนการกำหนดทางเลือกใหม่ในการดำเนินโครงการ

วัชรกร ศุภกาญจนรุจิ (2558 หน้า 12 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวทอง, 2560 หน้า 15) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ หมายถึง กระบวนการในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ในการค้นหาเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบ เพื่อให้ได้สารสนเทศ เพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการของผู้บริหารโครงการ พร้อมทั้งหาแนวทางหรือวิธีในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการ

Marvin C. Alkin (1972 pp. 150 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวทอง, 2560 หน้า 16) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ หมายถึง กระบวนการที่จะได้มาซึ่งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกเฟ้นข่าวสารที่เหมาะสม การรวบรวมและวิเคราะห์ข่าวสาร เพื่อรายงานข้อมูลสรุป อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ทำการตัดสินใจ ในการเลือกหนทางต่าง ๆ ที่เป็นไปได้

Werthen and Saners (1973 pp. 129 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวทอง, 2560 หน้า 16) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ หมายถึง กระบวนการของการวิเคราะห์ และเก็บรวบรวมข้อมูล อันเป็นการให้ประโยชน์สำหรับการตัดสินใจว่า ผลผลิตวิธีการและแนวการเลือกต่าง ๆ สำหรับผู้มีอำนาจ

Stufflebeam and Shinkfield (1985 pp. 159 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงวทอง, 2560 หน้า 16) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ เป็นกระบวนการสังเคราะห์รวบรวม และการอำนวยการข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

Schuman (1987 pp. 29-31 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 16) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ เป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริง (Actual Results) กับผลที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Results) ซึ่งเป็นการวัดความสำเร็จจากการดำเนินงาน โดยพิจารณาจุดมุ่งหมาย และเป็นการศึกษาพิจารณาเกี่ยวกับผลลัพธ์ ซึ่งเกิดจากกิจกรรมบางประการ ที่มุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

สรุปได้ว่า การประเมินผลโครงการ หมายถึง กระบวนการที่รวบรวมข้อมูลหรือกระบวนการดำเนินงาน เพื่อหาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ ข้อบกพร่องหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร และสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการ

การบริหารแนวใหม่หรือการบริหารในระบบเปิด (Open System) นั้น ถือว่าการประเมินผลเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ซึ่งจุดมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการ มีดังนี้

1) เพื่อสนับสนุนหรือยกเลิก การประเมินผลจะเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจว่าควรจะยกเลิกโครงการหรือสนับสนุนให้มีการขยายผลต่อไป โดยเฉพาะการมีโครงการใหม่ ๆ ยังมิได้จัดทำในรูปของโครงการทดลอง (Experimental) ซึ่งมีโอกาสจะผิดพลาดหรือล้มเหลวได้ง่าย ความล้มเหลวของโครงการ จึงมิใช่ความล้มเหลวของผู้บริหารเสมอไป ดังนั้น ถ้าประเมินผลแล้วโครงการนั้นสำเร็จตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายไว้ก็ควรดำเนินการต่อไป แต่ถ้าประเมินผลแล้วโครงการนั้น มีปัญหาหรือมีผลกระทบเชิงลบมากกว่าก็ควรยกเลิกไป

2) เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามโครงการ ว่าเป็นไปตามที่กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้เพียงใด

3) เพื่อปรับปรุงงาน ถ้านำโครงการไปปฏิบัติแล้ว พบว่า บางโครงการไม่ได้เสียทั้งหมด แต่ก็ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ ควรนำโครงการนั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยพิจารณาว่าโครงการนั้นบกพร่องในเรื่องใด เช่น ขาดความร่วมมือของประชาชน ขัดต่อค่านิยมของประชาชน ขาดการประชาสัมพันธ์หรือสมรรถนะขององค์การที่รับผิดชอบต่ำ เมื่อทราบผลของการประเมินผล เราก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงประเด็น

4) เพื่อศึกษาทางเลือก (Alternative) โดยปกติในการนำโครงการไปปฏิบัตินั้น ผู้บริหารโครงการจะพยายามแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุด จากทางเลือกอย่างน้อย 2 ทางเลือก ดังนั้น การ

ประเมินผลจะเป็นการเปรียบเทียบทางเลือก ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกทางเลือกใดปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงให้น้อยลง

5) เพื่อขยายผลในการนำโครงการไปปฏิบัติ ถ้าไม่มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง อาจจะไม่ทราบถึงความสำเร็จของโครงการ แต่ถ้าประเมินผลโครงการเป็นระยะสม่ำเสมอ ผลปรากฏว่า โครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ ก็ควรจะขยายผลโครงการนั้นต่อไป แต่การขยายผลนั้นมีได้หมายความว่าขยายไปได้ทุกพื้นที่ การขยายผลต้องคำนึงถึงมิติของประชากร เวลา สถานที่ สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น โครงการปลูกพืชเมืองหนาวจะประสบความสำเร็จในพื้นที่ภาคเหนือ แต่ถ้าขยายผลไปยังภูมิภาคอื่นอาจจะไม่ได้ผลดีเสมอไป เพราะต้องคำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เชื้อชาติ ค่านิยม เป็นต้น ดังนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ สิ่งที่น่าไปในพื้นที่หนึ่งอาจได้ผลดี แต่นำไปขยายผลในพื้นที่หนึ่งอาจไม่ได้ผล หรือสิ่งที่เคยทำได้ดีในช่วงเวลาหนึ่ง อาจจะไม่ได้ดีในอีกช่วงเวลาหนึ่ง

2.1.3) ความสำคัญของการประเมินผลโครงการ

การประเมินผลโครงการอย่างมีระบบ ย่อมจะมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารโครงการ ตระหนักถึงคุณภาพของโครงการที่กำหนดขึ้นไว้ว่า สามารถสนองตอบความต้องการของสังคม หรือสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด ช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในการดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงการ ให้มีความถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้โครงการนั้นดำเนินงาน อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุถึงเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ ซึ่งการประเมินผลโครงการ มีความสำคัญตามความคิดเห็นของนักวิชาการ ดังนี้

พิชิต ฤทธิจรูญ (2550 หน้า 12 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 17) กล่าวว่า ความสำคัญของการประเมินผลโครงการ เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารโครงการ ทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ทำให้ทราบข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด และสิ่งที่สำคัญ คือ ช่วยให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการนั้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2550 หน้า 151-153 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 17) กล่าวว่า ความสำคัญของการประเมินผลโครงการ สรุปได้ดังนี้

1) ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่นำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงการ การตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ

2) ช่วยให้ทราบข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับความก้าวหน้าปัญหา และอุปสรรคของโครงการที่นำมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการดำเนินโครงการ ให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ

3) ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการ ที่นำมาใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่า จะดำเนินการยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไปอีก

พิสนุ ฟองศรี (2551 หน้า 36 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 17) กล่าวว่า ความสำคัญของโครงการ ได้แก่

1) เป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะนำไปสู่ปรากฏการณ์ ที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นในอนาคต อย่างมีระบบ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกิจกรรมต่าง ๆ ไว้

2) ทำให้การกำหนดลำดับขั้นของกิจกรรมต่างๆ ที่จะต้องทำให้ต่อเนื่องสอดคล้องกัน อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ และมีประสิทธิผล

3) ทำให้เกิดการประสานระหว่างผู้ปฏิบัติงาน หรือหน่วยงานในการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ไม่ให้กิจกรรมบางอย่างขาดหายไป หรือซ้ำซ้อนกัน

4) ทำให้เกิดการประเมินผลอย่างมีขั้นตอนและมีคุณภาพที่ดี ทำให้ได้สารสนเทศจากการประเมินที่เป็นประโยชน์

ไพศาล หวังพานิช (2551 หน้า 26-27 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 17) กล่าวว่า ความสำคัญและความมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการว่า การประเมินผลโครงการตามแนวคิดต่าง ๆ มีเป้าหมายสอดคล้องกัน กล่าวคือ มุ่งตรวจสอบคุณภาพของโครงการนั้น ๆ ว่าดีหรือไม่อย่างไร ได้ผลหรือไม่คุ้มค่าหรือไม่ บอกพร้อมในเรื่องใด เพื่อใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยน ลดขยาย ดำเนินการต่อหรือยุติโครงการเหล่านั้น ตลอดจนทางเลือกที่เหมาะสม เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดของโครงการ บทบาทของการประเมินโครงการ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1) ช่วยให้ทราบข้อมูลหรือสารสนเทศเกี่ยวกับโครงการ ทั้งในด้านการปฏิบัติและผลการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ ในการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

2) ช่วยแก้ไข ปรับปรุง การดำเนินการตามโครงการให้ชัดเจน ตรงเป้าหมายและลดปัญหาในการปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการบริหารโครงการ

- 3) ช่วยบ่งชี้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการต่าง ๆ หรือความคุ้มค่าของโครงการ
- 4) ช่วยให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินโครงการ
- 5) ช่วยสำหรับวางแผนโครงการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งภายใต้แผนงานเดียวกันหรือแผนงานอื่น ๆ

สุวิมล ติรกานันท์ (2551 หน้า 3 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 17) กล่าวว่า สภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแผนงานโครงการต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกัน จึงมีความจำเป็นต้องใช้การประเมินผลโครงการ เพื่อตรวจสอบผลที่ได้จากโครงการเหล่านั้น ทำให้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน ผลที่ได้จากการประเมินจะถูกนำไปใช้ในการปรับแก้ไขการขยายขอบเขต หรือยุติโครงการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ผลการประเมินนั้น

สมคิด พรหมชัย (2552 หน้า 37 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 17) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ ช่วยทำให้กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและมาตรการ ตลอดจนทั้งวิธีการประเมินผลได้รับการตรวจสอบวิเคราะห์อย่างละเอียดจากผู้บริหาร และผู้ประเมินว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยใช้ทรัพยากรที่กำหนดไว้อย่างคุ้มค่าเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ ทำให้ผู้บริหารทราบถึงอุปสรรคข้อดี ข้อเสีย ความเป็นไปได้ และตัดสินใจว่าจะดำเนินการต่อหรือยุติโครงการ

เชาว์ อินโย (2553 หน้า 12 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 17) กล่าวว่า ความสำคัญของการประเมินผลโครงการ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เป็นกระบวนการที่มีระบบ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งยังเป็นกระบวนการที่มีระบบ เพื่อตัดสินใจความสำเร็จของโครงการอีกด้วย การประเมินผลโครงการ เป็นการดำเนินงานที่ไม่ใช้ความพยายาม ในการสร้างทฤษฎีหรือพัฒนาองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ การประเมินโครงการที่นำมาใช้ในทางสังคมศาสตร์นั้น เป็นการเตรียมสารสนเทศ เพื่อใช้ในการปรับปรุงโครงการทางสังคม เหตุผลประการสำคัญที่จำเป็นต้องประเมินโครงการ ก็คือ มีทางเลือกในการดำเนินโครงการได้มากมาย ที่จะทำให้การดำเนินงานโครงการมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องประเมินโครงการว่า ประสบความสำเร็จหรือไม่

พงศ์เทพ จิระโร (2554 หน้า 3-8 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 18) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ ที่มีความถูกต้อง มีกระบวนการที่เชื่อถือได้ จะทำให้ผู้ใช้ผลการประเมินโครงการมีสารสนเทศในการปรับปรุงคุณภาพโครงการ หรือตัดสินใจในการดำเนินโครงการได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ตลอดจนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ และปัจจัยนำเข้าอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ ในการประเมินโครงการแต่ละโครงการ จะมีความสำคัญตามบริบทของการประเมินคราวนั้น ๆ ซึ่งความสำคัญดังกล่าว จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การประเมินและระยะเวลา หรือห้วงเวลาทำการประเมิน

รัตนะ บัวสนธิ์ (2556 หน้า 18 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 18) กล่าวว่า ความสำคัญของการประเมินผลโครงการ มี 7 ประการ คือ

1) การประเมินผลโครงการ เป็นกระบวนการมากกว่าวิธีการ ซึ่งเป็นกระบวนการ 2 ลักษณะ คือ

1.1) เป็นกระบวนการของการตัดสินใจกระบวนการเกี่ยวกับโครงการ โดยใช้มาตรฐานหรือเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ รวมทั้งการบรรยายผลที่เกิดขึ้นกับโครงการ

1.2) เป็นกระบวนการใช้ข้อมูลประกอบการเปรียบเทียบ หาแนวทางเลือกที่จะปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

2) การประเมินผลโครงการ เป็นการพิจารณาตรวจสอบดูว่าโครงการนั้น ได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากเพียงใด รวมทั้งเป็นการประเมินผลกระทบที่เกิดกับโครงการด้วย

3) การประเมินผลโครงการ เป็นการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) และการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation)

4) การประเมินผลโครงการ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอนที่ดำเนินมาจนจบโครงการ ดังนั้น การประเมินผลการเรียนการสอน จึงเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ

5) การประเมินผลโครงการ เป็นกระบวนการที่มุ่งค้นหาคำตอบเฉพาะของโครงการ ไม่ได้มุ่งในเรื่องของการค้นหาคำตอบ หรือหลักเกณฑ์ในการหาข้อสรุป แต่เป็นการรวบรวมข้อมูล เพื่อการใช้ประโยชน์

6) การประเมินผลโครงการ เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหาร ซึ่งมีประโยชน์มากมาย

7) การประเมินผลโครงการ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ปฏิบัติโครงการ

ชลธิชา แฝงบรรเทา (2557 หน้า 27 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 18) กล่าวว่า การดำเนินโครงการใด ๆ นั้น การประเมินผลโครงการมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะให้ข้อมูลหรือสารสนเทศ ที่จะบอกให้ทราบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น ๆ ได้ บรรลุผลมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ ยังจะช่วยบอกถึงว่าวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้กำหนดไว้นั้น มีความสอดคล้องและ

เหมาะสมเพียงใด ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมิน โครงการ จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโครงการ เพื่อที่จะปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

อนันต์ นามทรงตัน (2557 หน้า 1-2 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 18) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางแผนและบริหาร โครงการ ดังนั้น วัตถุประสงค์สำคัญของการประเมินผลโครงการ ก็คือ จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบโครงการมีข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาตรฐานของโครงการ มีข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ทั้งด้านความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ มีข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ ช่วยให้ผู้รับผิดชอบโครงการตัดสินใจเกี่ยวกับการโครงการ หรืออนาคตของโครงการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีโอกาสค้นพบแนวทางในการพัฒนาสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ปฏิบัติหน้าที่ไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

สำราญ มีแจ้ง (2558 หน้า 6 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 19) กล่าวว่า ความสำคัญของการประเมินผลโครงการ คือ (1) ช่วยให้แผนการดำเนินโครงการมีความชัดเจน (2) ช่วยให้การปฏิบัติตามแผนการดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (3) ช่วยให้แผนการดำเนินโครงการมีความเป็นไปได้อย่างสูง (4) ช่วยให้การทรัพยากรในแผนการดำเนินโครงการ (5) การควบคุมแผนการดำเนินโครงการ ทำได้ง่ายและไม่ซับซ้อน

สรุปได้ว่า การประเมินผลโครงการ มีความสำคัญทำให้ทราบข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับจุดเด่น จุดด้อย ประสิทธิภาพของโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการดำเนินโครงการ ปรับปรุงการดำเนินการ หรือตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ

องค์ประกอบของการประเมินผลโครงการ

สุวิมล ติรกานนท์ (2551 หน้า 11 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 19) ได้แบ่งองค์ประกอบของการประเมินผลโครงการ ดังนี้

- 1) สิ่งที่จะประเมิน ได้แก่ นโยบาย แผนงาน โครงการ องค์กร วัสดุอุปกรณ์
- 2) ผู้ใช้ผลการประเมิน ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการ เจ้าของเงินทุนว่าต้องการทราบอะไรจากการประเมิน

- 3) ผู้ประเมิน ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือคณะบุคคล ที่อยู่ในโครงการหรืออยู่นอกโครงการ
- 4) วิธีดำเนินการประเมินผลโครงการ หรือกระบวนการประเมินผลโครงการ

อุทัย บุญประเสริฐ (2552 หน้า 42 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 19) กล่าวว่า องค์ประกอบของการประเมินผลโครงการ มีดังต่อไปนี้

- 1) ชื่อโครงการ เป็นส่วนที่บอกให้ทราบว่าโครงการนั้น ต้องการจะทำอะไร จัดทำโครงการนั้นเสนอขึ้นมาเพื่อทำอะไร
- 2) บุคคลหรือหน่วยงาน (ดูแลการปฏิบัติโครงการที่นำเสนอ)
- 3) เวลา (ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ)
- 4) หลักการ เหตุผล ความเป็นมาของโครงการ หรือความสำคัญของโครงการ (ให้เลือกใช้ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือใช้ตามหัวข้อที่แบบฟอร์มโครงการของหน่วยงานที่กำหนดไว้)
- 5) วัตถุประสงค์ (ของโครงการ) และเป้าหมาย (เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิบัติ และบรรลุวัตถุประสงค์แต่ละข้อของโครงการ)
- 6) วิธีดำเนินการ (การปฏิบัติงานหรือการทำงานในช่วงระยะต่าง ๆ ของโครงการ)
- 7) งบประมาณ (แหล่งงบประมาณ ขอบรวมทั้งหมด แหล่งเงิน และรายละเอียด) การติดตาม กำกับและประเมินผล (วิธีติดตามกำกับการปฏิบัติตามแผน ซึ่งได้กำหนดไว้ในขั้นวิธีการดำเนินงาน) และวิธีการติดตามประเมินผล (การประเมินสัมฤทธิ์ผลของโครงการ)
- 8) ผล (ประโยชน์ที่พลอยได้) ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (ผลในส่วนที่เป็นพลอยได้ ที่คาดว่าจะได้รับเพิ่มพิเศษ นอกเหนือไปจากผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ตามที่ได้กำหนดไว้ หรือตามที่ระบุไว้)
- 9) ผู้เสนอโครงการ (แสดงตัวเป็นรายบุคคล คณะบุคคล คณะกรรมการ หรือหน่วยงานที่จัดทำโครงการนั้น เสนอเพื่อให้พิจารณา)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553 หน้า 12 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 20) กล่าวว่า องค์ประกอบของการประเมินผลโครงการ มีดังนี้ (1) ความสำคัญและที่มาของโครงการ (2) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ (3) ขอบเขตของโครงการ (4) วิธีดำเนินงานตามโครงการ (5) ความสัมพันธ์กับโครงการอื่น ในส่วนนี้จะมียุ่เฉพาะในโครงการที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับโครงการที่ทำไปแล้วในอดีต หรือจะดำเนินการในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อให้การอนุมัติโครงการและจัดสรรงบประมาณเป็นไปโดยสอดคล้องต่อเนื่อง (6) ขั้นตอนการดำเนินงาน (7) ทรัพยากรที่ต้องใช้ในโครงการ (8) งบประมาณของโครงการ

อริปัตย์ คลีสุนทร (2556 หน้า 1 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 20) กล่าวว่า องค์ประกอบของการประเมินผลโครงการ ควรจะมีดังนี้

1) **ชื่อแผนงาน** เป็นการกำหนดชื่อให้ครอบคลุมโครงการเดียว หรือหลายโครงการ ที่มีลักษณะงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสนองนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ เช่น แผนงานพัฒนา การเรียนภาษาอังกฤษ ตามนโยบายพัฒนาการสอนภาษาต่างประเทศ อาจจะประกอบด้วย โครงการอบรมครู โครงการพัฒนาห้องฝึกภาษา (Sound Lab) โครงการจัดหาครูเจ้าของภาษามาร่วมสอน โครงการแข่งขันสะกดคำภาษาอังกฤษ (Spelling Bee)

2) **ชื่อโครงการ** ให้ระบุชื่อโครงการตามความเหมาะสม มีความหมายชัดเจนและเรียกเหมือนเดิมทุกครั้ง จนกว่าโครงการจะแล้วเสร็จ โดยทั่วไปมักไม่นิยมนำวัตถุประสงค์ มาเป็นชื่อโครงการ

3) **หลักการและเหตุผล** เป็นการเขียนชี้แจงรายละเอียดของปัญหา และความต้องการที่เกิดขึ้นซึ่งจะต้องแก้ไข ตลอดจนชี้แจงผลประโยชน์ที่จะได้รับ จากการดำเนินงานตามโครงการ และหากโครงการที่จะดำเนินการตามนโยบาย สอดคล้องกับแผนจังหวัดหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือแผนอื่นก็ควรชี้แจงด้วย ทั้งนี้ ควรต้องชี้แจงว่าหากไม่ทำโครงการดังกล่าว จะเกิดผลเสียหายโดยตรง หรือผลเสียหายในระยะยาวอย่างไร เพื่อให้ผู้อนุมัติโครงการได้เห็นประโยชน์ และความจำเป็นของโครงการชัดเจน และกว้างขวางขึ้น

4) **วัตถุประสงค์** เป็นการบอกให้ทราบว่า การดำเนินงานตามโครงการนั้น มีความต้องการให้อะไรเกิดขึ้น วัตถุประสงค์ควรเป็นวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ปฏิบัติได้ วัดและประเมินผลได้ ในระยะหลัง ๆ นี้ มักจะเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ เขียนให้เป็นรูปธรรมมากกว่าเขียนเป็นนามธรรม

5) **เป้าหมาย** ให้ระบุว่าจะดำเนินการสิ่งใด โดยพยายามแสดงให้เห็นปรากฏเป็นรูปตัวเลข หรือจำนวนที่จะทำได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด การระบุเป้าหมาย ควรระบุให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และความสามารถในการทำงานของผู้รับผิดชอบโครงการด้วย

6) **วิธีดำเนินการหรือกิจกรรมในการดำเนินงาน** คือ งานหรือกิจกรรม ซึ่งจะต้องปฏิบัติในการดำเนินโครงการ โดยรวบรวมกิจกรรมทุกอย่าง แล้วนำมาจัดลำดับว่าควรจะทำสิ่งใดก่อนหรือหลังหรือพร้อม ๆ กัน แล้วเขียนระบุไว้ตามลำดับ รวมไปถึงการประเมินผลที่เป็นขั้นตอนสุดท้าย ที่จะทำให้ทราบว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ (ซึ่งขั้นตอนการเสนอโครงการ ให้ได้รับอนุมัติ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการทั้งหมดของโครงการ)

7) ระยะเวลาการดำเนินงานโครงการ คือ การระบุระยะเวลา ตั้งแต่เริ่มต้นเตรียมโครงการ จนเสร็จสิ้นโครงการ ปัจจุบันนิยมระบุวัน เดือน ปี ที่เริ่มต้นและเสร็จสิ้น การระบุจำนวนเวลาของโครงการ

8) งบประมาณ เป็นประมาณการค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของโครงการ ซึ่งควรจำแนกรายการค่าใช้จ่ายให้อย่างชัดเจน เช่น ขอดรายจ่ายค่าวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ค่าตอบแทนวิทยากร บุคลากร เบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าสถานที่ ค่าพาหนะ เป็นต้น

9) เจ้าของโครงการหรือผู้รับผิดชอบโครงการ เป็นการระบุเพื่อให้ทราบว่าหน่วยงานใดเป็นเจ้าของหรือรับผิดชอบโครงการ บางโครงการระบุเป็นชื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล รับผิดชอบเป็นรายโครงการ

10) สถานที่หรือพื้นที่ดำเนินการ แสดงให้ทราบสถานที่หรือพื้นที่ดำเนินการที่จะทำโครงการ ซึ่งอาจจะอยู่ภายในองค์กร หรืออยู่พื้นที่อื่นใดนอกองค์กรหรือนอกหน่วยงาน

11) หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน เป็นการให้แนวทางแก่ผู้อนุมัติและผู้ปฏิบัติว่า ในการดำเนินการโครงการอาจต้องทำงานกับหน่วยงานอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น เป็นการบูรณาการการทำงาน ควรประสานงานและขอความร่วมมือกับหน่วยงานใดบ้าง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

12) การประเมินผล บอกแนวทางว่าการติดตามประเมินผลควรทำอย่างไร ในระยะเวลาใด และใช้วิธีการอย่างไรจึงจะเหมาะสม ซึ่งอาจจะใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง สัมภาษณ์ ให้ตอบแบบสอบถาม คู่มือผลิต ประเมินจากสภาพจริง การเปรียบเทียบผลต่างก่อนและหลังการทำโครงการ ความเป็นรูปธรรมของงาน

13) ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เมื่อโครงการนั้นเสร็จสิ้นแล้ว จะเกิดผลอย่างไรบ้าง ใครเป็นผู้ได้รับ เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าที่จะเชื่อว่า โครงการสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ หรือช่วยทำให้เกิดการพัฒนาได้ เรื่องนี้สามารถเขียนทั้งผลประโยชน์โดยตรงต่อองค์กร ชุมชน เป้าหมายหรือพื้นที่เป้าหมาย และผลประโยชน์ในด้านผลกระทบของโครงการ ที่จะเป็นตัวอย่งที่ดีต่อการดำเนินการในเชิงแก้ปัญหาหรือการพัฒนาอื่น ๆ ต่อไป

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของโครงการ มีรายละเอียดดังนี้ ชื่อโครงการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ ผู้รับผิดชอบโครงการ ระยะเวลาดำเนินการ งบประมาณและผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

2.1.4) ประโยชน์ของการประเมินผลโครงการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2551 หน้า 14-16 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 21) กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมินผลโครงการมีความสำคัญ เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ช่วยตัดสินใจให้มีแผนและโครงการต่อไป หรือจะยุติการประเมินผลความสำเร็จโครงการ จะทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทราบถึงผลผลิตและผลกระทบของโครงการด้วยข้อมูลดังกล่าว จะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารที่จะตัดสินใจในเรื่องโครงการดังกล่าวว่า ควรจะมีการดำเนินการต่อไปหรือควรยุติ กล่าวคือ ถ้าหากเห็นว่ามีความคุ้มค่าที่จะดำเนินการต่อไป แต่ถ้าพิจารณาแล้วว่าไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการ ก็ควรที่จะยุติการดำเนินโครงการ

2) ช่วยปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานและแนวทางให้ก้าวหน้า การประเมินผลโครงการจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารและทีมงาน โครงการ ข้อมูลที่ได้รับจะนำมาใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน จะทำให้ได้ทราบปัญหาเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ วิธีการปฏิบัติและแนวทางการดำเนินการต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างราบรื่น จึงจำเป็นต้องมีการปรับแต่ง (Adjust) หรือพัฒนา (Develop) แนวทางการดำเนินโครงการ

3) ช่วยตัดสินใจในการเพิ่มหรือตัดออก หรือการปรับกลยุทธ์และเทคนิคของโครงการในกรณีที่โครงการเกิดปัญหาขัดข้อง อาจจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงกลยุทธ์ เช่น การใช้เทคนิคหรือกลยุทธ์ใหม่ ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ เป็นต้น ซึ่งการจะเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ดังกล่าวได้ ต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมินผลโครงการ

4) ช่วยในการพิจารณาขยายแผนหรือโครงการไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลโครงการ จะช่วยเป็นฐานเบื้องต้นหรือบทเรียนในการนำไปใช้ ในการดำเนินโครงการอื่น ๆ ซึ่งความรู้จากการดำเนินโครงการหนึ่ง ควรจะมีการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนไปอีกโครงการหนึ่ง ดังนั้น ในองค์กรควรจะมีการดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อช่วยในการประหยัดค่าใช้จ่าย ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการในเรื่องต่าง ๆ

5) ช่วยจัดสรรทรัพยากรระหว่างโครงการที่เลือกแล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ ในองค์กรจะมีข้อจำกัดในเรื่องทรัพยากร ไม่สามารถจัดสรรให้ได้ทุกโครงการ ที่มีการเสนอของบประมาณ จึงต้องมีการเลือกหรือคัดสรรโครงการ ที่มีประโยชน์ต่อสาธารณะมากกว่า และจัดสรรทรัพยากรให้กับโครงการดังกล่าว การประเมินผลโครงการก็จะช่วยในการตอบคำถาม เรื่องการจัดสรรทรัพยากรได้เช่นเดียวกัน

6) ช่วยในการตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธเทคนิคหรือทฤษฎี ที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการทฤษฎีที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ทฤษฎีหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่มีการนำเสนอจะต้องมีคุณสมบัติสำคัญ ประการหนึ่ง คือ การนำไปใช้หรือสามารถที่จะอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ ทฤษฎีหรือเทคนิคที่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ ก็ย่อมเหมือนขยะที่ไม่เป็นประโยชน์แต่อย่างใด การประเมินผลโครงการ จะช่วยให้ทราบว่าทฤษฎีหรือเทคนิคใดมีประโยชน์หรือไม่ สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้

ยาวดี ราชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551 หน้า 93 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 22) กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมินผลโครงการ มีดังนี้

- 1) การประเมินเป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพในการให้บริการ
- 2) การประเมินช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินทุน ได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง
- 3) การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูล ซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 4) การประเมินช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของแต่ละ โครงการ ตามลำดับก่อนหลัง
- 5) การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้รับบริการ ข้อมูลประเภทนี้ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดและปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงโครงการ
- 6) การประเมินช่วยให้ทราบถึงผลผลิตของโครงการ ทั้งในด้านที่พึงประสงค์และด้านที่ไม่พึงประสงค์ควบคู่กันไป

สมคิด พรหมจ้อย (2552 หน้า 28 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 23) กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมินผลโครงการ มีดังนี้

- 1) ช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน และตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม
- 2) ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ ของโครงการมีความชัดเจน (กรณีประเมินก่อนดำเนินโครงการ)
- 3) ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงานโครงการ
- 4) ช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่า จะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินงานโครงการต่อไป

5) ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพ ของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนวณค่ากับการลงทุนหรือไม่

6) เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการว่า การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย แผนงาน หรือโครงการที่วางไว้หรือไม่ เพราะการประเมินผลโครงการด้วยตนเอง จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อัญชลี ธรรมะวิสิฏ (2552 หน้า 1 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 23) กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมินผลโครงการ มีดังนี้

1) ช่วยให้ได้ข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงการ การ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนความ เป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ

2) ประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร (Input Evaluation)

3) ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

4) ประเมินผลผลิตหรือผลลัพธ์ (Product Evaluation)

รัตนะ บัวสนธิ์ (2554 หน้า 18-19 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 23) กล่าวถึง บทบาทและประโยชน์ของการประเมินผลโครงการด้านวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ไว้ 6 ประการ คือ

1) เพื่อช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปใช้ ได้แก่ การประเมินว่าโครงการที่จัดทำขึ้น นั้น มีความจำเป็นมากน้อยหรือความเหมาะสมผลหรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่ากับเงินทุน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพียงไร โครงการเป็นที่ยอมรับสำหรับกลุ่มเป้าหมาย หรือได้รับการสนับสนุนแค่ไหน รวมทั้งขนาดและขอบเขตการนำโครงการไปใช้กว้างหรือแคบ เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมิน เหล่านี้ จะช่วยในการนำมาประมวลสรุปตัดสินใจสำหรับผู้บริหาร หรือแหล่งทุนที่จะตัดสินใจ อนุมัติการนำโครงการดังกล่าวไป ดำเนินการใช้ต่อไป

2) เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการโดยต่อเนื่องต่อไป หรือการขยาย โครงการและการรับรองโครงการ ได้แก่ การประเมินภายหลังจากโครงการ ได้ดำเนินการเสร็จสิ้น ไปแล้ว (ตามระยะเวลาที่กำหนด) เป็นการประเมินเพื่อจะรู้ว่าโครงการดังกล่าว ยังมีความจำเป็นต้อง จัดให้มีอยู่อีกหรือไม่ ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการ ได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับทุนที่สูญเสียไป

มากนักเพียงใด และโครงการที่ดำเนินการไปนั้น ก่อให้เกิดผลข้างเคียง (Side Effects) ทั้งทางบวก และทางลบหรือไม่

3) เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเมื่อโครงการได้มีการนำไปดำเนินการใช้ระยะหนึ่ง หรือเป็นการประเมินในช่วงการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ โดยทำการประเมินเพื่อที่จะปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ของโครงการ ได้แก่

3.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อที่จะรู้ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ นั้น เมื่อมีการดำเนินโครงการไปชั่วขณะหนึ่ง มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ หรือได้รับการยอมรับ สนับสนุน ร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มากนักเพียงใด

3.2) เนื้อหาของโครงการ เป็นการพิจารณาว่าเนื้อหาสาระหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการ มีความครอบคลุมเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเป็นไปตามลำดับ ที่จะเอื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงไร นอกจากนั้น ก็ยังพิจารณาอีกว่าเนื้อหาสาระของโครงการดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภูมิหลังหรือพื้นเพเดิม ของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการจากโครงการมากนักเพียงใด

3.3) วิธีดำเนิน โครงการ พิจารณาว่าโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่นั้น มีกลุ่มเป้าหมายร่วมโครงการเป็นจำนวนเท่าไร ครบหรือไม่ครบตามที่กำหนดไว้ โครงการมีผู้ร่วมงานเพียงพอหรือไม่เท่าไร โครงการมีการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร กลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมโครงการได้รับการเสริมแรง หรือการสร้างแรงจูงใจอย่างไร เป็นต้น

3.4) สภาพแวดล้อมของโครงการ หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองหรือทางการบริหารของผู้บริหาร ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ ว่าให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือไม่ อย่างไร สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมโครงการมีลักษณะเช่นไร ขัดแย้งหรือไม่ เป็นอุปสรรคต่อการที่จะดำเนินการต่อไปเพียงใด ทรัพยากรสนับสนุนอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการมีเพียงพอนักน้อยเพียงใด ตลอดจนกระทั่งการยอมรับหรือให้การสนับสนุน และการต่อต้านของสาธารณะ ที่มีต่อโครงการเป็นไปในทิศทางใด เป็นต้น

4) เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้ความสนับสนุนโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ การพิจารณาความสนับสนุนโครงการสาธารณะชน การเมือง แหล่งเงินทุน รวมทั้งนักวิชาชีพอื่น ๆ โดยต้องรู้ว่าแหล่งดังกล่าวนี้มีแหล่งใดบ้างให้การสนับสนุนโครงการอย่างแท้จริง เมื่อมีการดำเนินโครงการในขณะนั้น

5) เพื่อจะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดขวาง ต่อต้านโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ในทางตรงข้ามกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ในข้อที่ 4 นอกจากเราจะต้องรู้ถึงแหล่งที่ให้การสนับสนุนโครงการแล้ว ในการดำเนินโครงการใด ๆ ก็ตาม บางครั้งโครงการดังกล่าว ก็ได้รับการจัดขวางต่อต้านทำให้การดำเนินโครงการ ไม่อาจเป็นไปได้อย่างสะดวก และวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ อาจไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่าแหล่งใดบ้าง ที่จัดขวางโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดำเนินโครงการให้มีความเป็นไปได้โดยสะดวกต่อไป

6) เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง การได้รับความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานอื่น ที่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ทำการประเมิน แต่ทว่ามีผลต่อโครงการ ได้แก่ พื้นฐานด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมวิทยาและด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

เจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม (2555 หน้า 271 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 24) กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมินผลโครงการ มีดังนี้

1) เพื่อช่วยในการตัดสินใจก่อนเริ่มจัดทำโครงการ ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อค้นหาความต้องการเกี่ยวกับโครงการ ทดสอบเกี่ยวกับแนวความคิดด้านเทคนิคและแหล่งทุน และความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ ซึ่งตรงกับการประเมินที่เรียกว่า การศึกษาความเป็นไปได้

2) เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรดำเนินการต่อหรือยุติโครงการ ได้แก่ การประเมินแบบการประเมินผลลัพธ์รวม

3) เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงโครงการ ในแง่มุมใดหรือจุดหนึ่งจุดใด ช่วงระยะเวลาที่โครงการกำลังดำเนินอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับวัตถุประสงค์ บุคลากรหรือระบบการให้บริการ หรือตรวจสอบเนื้อหาของโครงการนั้น ๆ ได้แก่ การประเมินแบบแผนรวมทั้งหมด

4) เพื่อเป็นประจักษ์พยานและเป็นเครื่องมือในการหาการสนับสนุน เกี่ยวกับโครงการทางด้านสาธารณชน การเมือง การเงินและด้านวิชาชีพ

5) ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและความรู้พื้นฐาน ในระบบการพัฒนาสังคมในด้านวิทยาการสังคมวิทยา จิตวิทยาและอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการให้ความรู้และข้อเท็จจริง

6) เพื่อจัดข้อผิดพลาดทั้งหลาย โดยเฉพาะเรื่องของเวลาและค่าใช้จ่ายก่อนดำเนินโครงการ ทำให้การวางแผนและการปฏิบัติมีโอกาสสอดคล้องกันได้ง่าย

7) ในระหว่างปฏิบัติงาน ถ้าเกิดข้อผิดพลาดไม่สอดคล้องกัน ระหว่างแผนกับการปฏิบัติงาน ยังสามารถปรับปรุงแผนหรือปรับปรุงการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกันได้โดยไม่ต้องเริ่มใหม่

8) เมื่อประเมินผลหลังจากทำโครงการ ยังได้ทราบความสำเร็จของการปฏิบัติงาน ผลกระทบของโครงการอื่น ข้อบกพร่องของโครงการ เพื่อที่จะนำไปปรับปรุงแก้ไขโครงการในลักษณะเดียวกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำ

9) เพื่อประโยชน์แก่การวางแผนในโครงการต่อเนื่อง

10) เหมาะสมสำหรับโครงการที่มีการลงทุนมาก โครงการที่มีความเสี่ยงสูง โครงการที่อันตรายสูง โครงการเหล่านี้ควรจะมีการวางแผนและปฏิบัติเพียงครั้งเดียว ไม่ซ้ำโครงการประเมินผลครั้งสุดท้าย เพราะอาจก่อให้เกิดความเสียหาย

11) สามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

อนันต์ นามทองต้น (2557 หน้า 2-3 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 25) กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมินผลโครงการ มีดังนี้

- 1) ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
- 2) ช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ และตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ
- 3) ช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ วินิจฉัยในการดำเนินงานและพัฒนาโครงการ
- 4) ช่วยให้ได้ข้อมูลการให้คำปรึกษา กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ คำนวณค่ากับการลงทุนหรือไม่
- 5) ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการ ได้รับทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการร่วมกันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 6) ช่วยให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ และผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่มีต่อโครงการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ความหมายประโยชน์ของการประเมินผลโครงการ คือ ทำให้ทราบว่าโครงการมีความก้าวหน้ามีปัญหาอุปสรรคอย่างไร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การประเมินผลโครงการยังช่วยสร้างแรงจูงใจ ในการดำเนินงานให้แก่ผู้ปฏิบัติโครงการได้ตื่นตัว ในการปฏิบัติโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.5) ประเภทและรูปแบบการประเมินผลโครงการ

ประเภทของการประเมินผลโครงการ

การประเมินผลโครงการคงมิใช่เป็นการกำหนดเกณฑ์เด็ดขาด แต่จำเป็นต้องอาศัยเกณฑ์หลายชนิดมาจำแนกประเภท เช่น เวลา วัตถุประสงค์ วิธีการและรูปแบบการประเมินมาบ่งบอกถึงประเภทของการประเมิน มีนักวิชาการได้แบ่งประเภทของการประเมินผลโครงการที่สำคัญ ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2550 หน้า 38 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 26) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการแบ่งได้หลายประเภท ตามแต่จะใช้เกณฑ์ใดในการแบ่ง ครั้งนี้จะนำเสนอประเภทของการประเมินผลโครงการ ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ แบ่งโดยยึดจุดมุ่งหมายของการประเมิน ยึดหลักในการประเมิน และยึดลำดับในการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1.1) การประเมินเพื่อปรับปรุง บางครั้งเรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)
- 1.2) การประเมินเพื่อสรุปผล เรียกว่า การประเมินรวมสรุป (Summative Evaluation)

2) แบ่งตามยึดหลักในการประเมิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 2.1) การประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal-Based Evaluation) เป็นการประเมินที่ว่าทำได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยทราบก่อนประเมินว่าโครงการนี้มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง
- 2.2) การประเมินที่อิสระไม่ยึดวัตถุประสงค์ของโครงการ (Goal-Free Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยไม่ทราบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการนี้มีอะไรบ้าง

3) แบ่งตามยึดลำดับในการประเมิน แบ่งเป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการ ขณะดำเนินโครงการและหลังจากสิ้นสุดโครงการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 3.1) ประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Pre-Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจเลือกโครงการ ตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุผลผลของการวางแผนดำเนินโครงการความเป็นไปได้ของโครงการ ในการนำโครงการไปปฏิบัติ คุณภาพของโครงการ รวมทั้ง

ตรวจสอบโอกาสที่โครงการนั้น จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การประเมินก่อนเริ่มโครงการ บนความเชื่อบนพื้นฐานที่ว่า ถ้าตัวโครงการนั้น ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสม สมเหตุสมผล มีความจำเป็น มีคุณภาพดี มีความเป็นไปได้ โอกาสที่โครงการจะประสบผลสำเร็จ ก็ย่อมสูงเสมือนว่าโครงการนั้นได้บรรลุผลสำเร็จไปแล้วครั้งหนึ่ง

3.2) การประเมินในขณะดำเนินโครงการ (Implementation Evaluation or Process Evaluation) เป็นการประเมินการดำเนินงาน เมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อศึกษา การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ หรือไม่กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด จุดเด่น จุดด้อย มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง การประเมินกระบวนการดำเนิน โครงการนั้น พยายามตอบคำถามว่าทำไมจึงเกิดปัญหาอุปสรรค หรือไม่เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนิน โครงการ ถ้าเกิดปัญหาจะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ การประเมินขณะดำเนิน โครงการ จึงมีบทบาทในการปรับปรุงการดำเนินโครงการโดยตรง

3.3) การประเมินหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามว่า โครงการประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลการดำเนินการคุ้มค่าหรือไม่ การประเมิน ลักษณะนี้ จะเป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นโดยเทียบกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดย แบ่งการประเมินงาน ออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ (1) ประเมินทันทีที่สิ้นสุดโครงการ (2) การติดตามผล ต่อมา โดยเฉพาะการประเมินผลกระทบของโครงการที่ต้องอาศัย การทิ้งช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น 1-2 ปี เป็นต้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ประเมินไว้ตั้งแต่เริ่มการดำเนินงานโครงการ จนถึงสิ้นสุด โครงการ บางท่านเรียกการประเมินลักษณะนี้ว่า การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation)

สุวิมล ติรกันันท์ (2551 หน้า 9-10 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 27) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ เป็นสิ่งที่ควรทำควบคู่ไปกับการดำเนินโครงการ นับตั้งแต่การเลือก โครงการ การวางแผนโครงการ การดำเนินงานตามโครงการ จนถึงการประเมินผลสุดท้ายของ โครงการ ชนิดของการประเมินโครงการ จะแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาของการประเมิน ดังต่อไปนี้

1) **Needs Assessment** หมายถึง การประเมินความต้องการขององค์กรหรือกลุ่มสังคมเพื่อนำมาทำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการใด ๆ เป็นการประเมินก่อนเริ่มทำแผนหรือทำโครงการ

2) **Feasibility Study** หมายถึง การประเมินเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของทางเลือก เพื่อนำมาจัดทำเป็นนโยบาย แผนงานหรือโครงการใด ๆ นิยมประเมินใน 6 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านบริหาร ด้านเทคนิค ด้านสิ่งแวดล้อม

3) Context Evaluation หมายถึง การประเมินบริบทของโครงการ ประกอบด้วย ความจำเป็นของโครงการ ความต้องการโครงการของกลุ่มเป้าหมาย ความเหมาะสมของโครงการต่อกลุ่มเป้าหมาย และความเหมาะสมต่อพื้นที่ดำเนินโครงการ

4) Input Evaluation หมายถึง การประเมินความพร้อมของสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกนำเข้าร่วมในโครงการ ประกอบด้วย บุคลากร งบประมาณ แนวทางจัดการ วัสดุอุปกรณ์

5) Process Evaluation หมายถึง การประเมินการปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน หรือโครงการว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใด งานเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย แผนงาน หรือโครงการที่วางไว้หรือไม่

6) Formative Evaluation หมายถึง การประเมินความก้าวหน้าของโครงการ เมื่อดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง เพื่อนำผลไปใช้ปรับปรุงแก้ไขโครงการ

7) Product Evaluation หมายถึง การประเมินผลที่ได้จากโครงการว่า เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ เพียงใด

8) Summative Evaluation หมายถึง การประเมินผลสรุปของโครงการ หลังจากสิ้นสุดการดำเนินโครงการนั้น เพื่อนำผลไปประกอบการตัดสินใจว่า ควรปรับปรุง แก้ไข สานต่อหรือยุติโครงการ

9) Follow-up Study หมายถึง การติดตามผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ เมื่อโครงการสิ้นสุดไปแล้ว จะมีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบความคงอยู่ ความก้าวหน้า และการพัฒนาอันเป็นผลมาจากการได้รับโครงการที่กำหนด

10) Meta Evaluation หมายถึง การประเมินผลโครงการ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการประเมิน

เชาว์ อินโย (2553 หน้า 15 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 27) จำแนกประเภทของการประเมินผลโครงการ ไว้หลายประเภทดังนี้

1) แบ่งตามผู้ประเมิน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1.1) การประเมินโดยผู้ประเมินภายใน (Internal Evaluator Evaluation) การประเมินแบบนี้ ผู้ประเมินเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง หรือปฏิบัติงานกับสิ่งที่จะประเมิน ข้อดี คือ ผู้เกี่ยวข้องจะทราบและเข้าใจสิ่งที่ประเมินเป็นอย่างดี ข้อเสีย คือ เมื่อเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง จึงอาจมีความลำเอียงเกิดขึ้น

1.2) การประเมิน โดยผู้ประเมินภายนอก (External Evaluator Evaluation) การประเมินแบบนี้ ผู้ประเมินไม่ได้เป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง หรือไม่ได้ปฏิบัติงานกับสิ่งที่จะประเมิน ข้อดี คือ มีความเป็นกลางในการประเมิน แต่มีข้อเสียคือ ไม่เข้าใจ ไม่ทราบรายละเอียดของสิ่งที่จะประเมินดีพอและเนื่องจากเป็นบุคคลภายนอก อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานประเมิน

2) แบ่งตามมิติการประเมิน แบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้

- 2.1) การประเมินตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ การประเมินความก้าวหน้า การประเมินผลสรุป และการประเมินเพื่อการพัฒนา
- 2.2) การประเมินตามข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลเชิงปริมาณคุณภาพและแบบผสม
- 2.3) การประเมินตามวิธีการประเมิน ได้แก่ การประเมินเชิงธรรมชาติและเชิงทดลอง
- 2.4) การประเมินตามจุดเน้นที่ประเมิน ได้แก่ การประเมินกระบวนการผลลัพธ์ ผลกระทบการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับผลตอบแทน และการวิเคราะห์ต้นทุนกับประสิทธิผล

พิสนุ ฟองศรี (2553 หน้า 90-102 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 28) กล่าวว่า การแบ่งประเภทการประเมินผลโครงการ ตามเกณฑ์ช่วงเวลา มีดังนี้

1) การประเมินก่อนดำเนินโครงการ ลักษณะของการประเมินก่อนดำเนินโครงการ เป็นการประเมินก่อนที่โครงการจะดำเนินการ เพื่อหาข้อมูลมาตัดสินใจว่า จะปรับเปลี่ยนดำเนินการแบบโครงการนำร่องหรือดำเนินโครงการเต็มหรือระงับโครงการ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นการประเมินเพื่อศึกษาความเหมาะสม ที่จะดำเนินโครงการมุ่งตรวจสอบความจำเป็น ความเป็นไปได้ ความพร้อมหรือปัจจัยนำเข้า โดยนำข้อมูลมาตัดสินใจวางแผนว่าควรจะดำเนินโครงการหรือไม่อย่างไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง

1.1) ประเมินในขณะที่ยังไม่ดำเนินโครงการ ซึ่งมักจะเป็นการเตรียมดำเนินโครงการครั้งแรก หรือเป็นโครงการที่หยุดไปแล้วระยะหนึ่ง จะเริ่มดำเนินการใหม่อีกในครั้งต่อไป เช่น โครงการฝึกอบรมอาชีพสตรี ซึ่งยังไม่เคยทำในพื้นที่นั้น ๆ หรือโครงการพัฒนาผู้บริหารให้ได้รับวุฒิต่าง ๆ เมื่อเห็นว่าผู้บริหารเกือบทั้งหมด หรือส่วนใหญ่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว ก็อาจหยุดไปสักระยะหนึ่ง เมื่อมีผู้บริหารรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น ก็อาจประเมินว่าควรจะเริ่มโครงการอีกครั้งหรือไม่

1.2) ประเมินเพื่อศึกษาความเหมาะสมของโครงการ โดยเป็นการตรวจสอบว่า จำเป็นต้องจัดทำโครงการหรือไม่ ถ้าจะทำได้ ความเป็นไปได้หรือความพร้อมของทรัพยากร หรือปัจจัยนำเข้าแค่ไหนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เอื้อหรือเป็นอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

1.3) ประเมินเพื่อหาสารสนเทศในการตัดสินใจวางแผน สารสนเทศที่ได้จากการประเมินก่อนดำเนินโครงการ จะมีประโยชน์ในการตัดสินใจวางแผน เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้เหมาะสมเพียงพอ อันจะเอื้อต่อความสำเร็จของโครงการ ถ้าจะนำโครงการไปดำเนินการจริง

2) การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ ลักษณะของการประเมินระหว่างดำเนินโครงการ เป็นการประเมินในระหว่างที่โครงการดำเนินการอยู่ เพื่อหาข้อมูลมาตัดสินใจปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การปฏิบัติโครงการในระยะต่อไป ให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นการประเมินขณะดำเนินโครงการ เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงาน มุ่งนำข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจ ปรับปรุงกิจกรรม และตรวจสอบความก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งมีสาระโดยสรุป ดังนี้

2.1) ประเมินในขณะที่โครงการดำเนินอยู่ ซึ่งอาจเป็นการดำเนินโครงการครั้งแรก หรือเป็นโครงการต่อเนื่อง หรือโครงการประจำแต่ละปีงบประมาณ ตามระยะเวลาเป็นช่วง ๆ เช่น โครงการฝึกอบรมเป็นรุ่น ๆ ตามหลักสูตรต่าง ๆ ซึ่งมีแนวโน้มจะดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ โอกาสจะยุติโครงการมีน้อย การประเมินจึงเป็นการประเมินความก้าวหน้า

2.2) ประเมินเพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่ากิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามแผนหรือไม่ ทั้งในระยะเวลางบประมาณ เป้าหมาย ปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานในระยะหรือช่วงต่อไป

2.3) ประเมินเพื่อหาสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ สารสนเทศที่ได้จากกระบวนการดำเนินงาน จะนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานเอง และส่วนที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้ เช่น รายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการ ความพร้อมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เป็นต้น

2.4) ประเมินเพื่อนำมาตรวจสอบความก้าวหน้า ของผลการดำเนินโครงการ นอกจากประเมินตามข้อ 2.2 แล้ว จะมีการตรวจสอบถึงผลที่ได้ว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไร โดยอาจตรวจสอบทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อปรับการดำเนินงานให้เอื้อต่อความสำเร็จของโครงการ

3) การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ ลักษณะของการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ เป็นการประเมินหลังจากโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อศึกษาผลการดำเนินโครงการว่า มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลหรือผลทั้งทางตรง ทางอ้อมอย่างไร สารสนเทศที่ได้จึงเน้นใช้ตัดสินใจ เลิก หยุด หรือ ดำเนินการต่ออย่างต่อเนื่อง หรือดำเนินการใหม่ในโอกาสต่อไป ลักษณะสำคัญของการประเมินผลโครงการมีสาระโดยสรุป ดังนี้

3.1) ประเมินเมื่อโครงการสิ้นสุด ซึ่งอาจเป็นสิ้นสุดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด หรือสิ้นสุดระยะช่วงต่อตามปีงบประมาณ เช่น โครงการติดตามการทำงานของนักศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาแต่ละปีงบประมาณ หรือโครงการพัฒนาศักยภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการให้ทุนนักศึกษาเข้าศึกษา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.2) ประเมินเพื่อมุ่งศึกษาผลการดำเนินงานโครงการ ซึ่งจะตรวจสอบผลต่าง ๆ ที่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์โครงการหรือไม่ มีผลลัพธ์ มีผลกระทบทั้งทางบวกทางลบอย่างไร มีประสิทธิภาพหรือความคุ้มค่าเพียงใด เพื่อให้ได้ข้อสรุปผลการดำเนินงานของโครงการ

3.3) ประเมินเพื่อตัดสินอนาคตโครงการ โดยพิจารณาว่าจะเลิก หยุด ดำเนินการ โครงการต่อไปหรือขยายโครงการ สารสนเทศที่ได้จากการสรุปจะนำมาประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องว่าจะเลิก หยุดไว้ชั่วคราว ดำเนินการต่อโดยอาจปรับ ลด เพิ่ม หรือขยายโครงการ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553 หน้า 117 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 29) กล่าวว่า การแบ่งรูปแบบการประเมินผลโครงการ ตามแนวปรัชญาประโยชน์นิยม (Utilitarian Evaluation) กับ ปรัชญาสหญาณและพหุนิยม (Intuitionist Pluralist Evaluation) มีดังนี้

1) การประเมินตามวัตถุประสงค์ เป็นการประเมินผลที่เน้นว่าการดำเนินงาน ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด ระบบสารสนเทศที่ได้จากการประเมินนี้ สามารถช่วยในการปรับปรุงวัตถุประสงค์ ปรับปรุงกิจกรรมหรือปรับปรุงกระบวนการประเมินผล

2) การประเมินเพื่อการจัดการ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการโครงการ หรือโปรแกรมต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจ เพื่อการจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินรูปแบบนี้ เป็นการมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริหาร

3) การประเมินโดยเน้นทฤษฎี แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การประเมินโดยเน้นทฤษฎี โปรแกรม ซึ่งประกอบด้วยแบบพื้นฐาน 6 รูปแบบ คือ การประเมินการจัดกระทำตามปทัสถาน การประเมินบริบทแวดล้อมตามปทัสถาน การประเมินผลลัพธ์ตามปทัสถาน การประเมินผลกระทบ การประเมินกลไกสอดแทรก และการประเมินสรุปนัยทั่วไปและแบบประกอบแต่ง

4) การประเมินตนเอง เป็นการประเมินที่เชื่อว่าผู้ประเมิน สามารถฝึกฝนมีความเป็นกลางที่จะสามารถใช้ปัญญาพิจารณาการตรวจสอบ เพื่อค้นหาวิธีการปรับปรุงแก้ไข โดยยึดหลัก 3 ประการคือ (1) การมีจิตสำนึกในการศึกษา ต้องการพัฒนาตนเอง (2) มีความมุ่งหมายเพื่อค้นหาความจริง ความถูกต้อง และ (3) ความดีงาม และเห็นว่าประสบการณ์ทุกอย่างเป็นการเรียนรู้

5) **การประเมินผลิตภัณฑ์** เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเอกสารตำราหลักสูตรและอื่น ๆ ธรรมชาติของการประเมินผลิตภัณฑ์ เป็นการประเมินแบบรวมสรุป ประเด็นสำคัญ คือ เกณฑ์ที่ใช้ประเมินตรงตามที่ผู้บริโภคคาดหวังหรือไม่ การประเมินที่เชื่อว่าผู้ประเมินสามารถฝึกฝน มีความเป็นกลางที่จะสามารถใช้ปัญญาพิจารณาการตรวจสอบ เพื่อค้นหาวิธีการปรับปรุงแก้ไข โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ การมีจิตสำนึกในการศึกษา ต้องการพัฒนาตนเอง มีความมุ่งมั่นเพื่อค้นหาความจริง ความถูกต้องและความดีงาม และเห็นว่าประสบการณ์ทุกอย่างเป็นการเรียนรู้

รัตนะ บัวสนธ์ (2556 หน้า 105-145 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 30) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ ที่เป็นแนวใหม่ที่เด่น ๆ ได้แก่

- 1) การประเมินแบบตอบสนอง (Responsive Evaluation)
- 2) การประเมินแบบผสมผสาน (Mixed-approach of Evaluation)
- 3) การประเมินแบบอิงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการประเมินแบบมีส่วนร่วม (Stakeholders Base and Participatory Evaluation)
- 4) การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ (Empowerment Evaluation)
- 5) การประเมินแบบสร้างสรรค์ (Constructivist Evaluation)
- 6) การประเมินอภิมาน (Meta Evaluation)

อนรรักษ์ ปัญญานววัฒน์ (2556 หน้า 1 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 30) กล่าวว่า การจำแนกการประเมินผลโครงการ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1) **การประเมินโครงการก่อนดำเนินการ (Preliminary Evaluation)** คือ การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ก่อนที่เริ่มดำเนินโครงการใด ๆ โดยอาจทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพของปัจจัยป้อนความเหมาะสมของกระบวนการ ที่คาดว่าจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ ปัญหา อุปสรรคความเสี่ยงของโครงการ ตลอดจนผลลัพธ์หรือประสิทธิผลที่คาดว่าจะได้รับ ในขณะเดียวกันก็อาจจะศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ เช่น เอกสารประกอบการสอนระดับบัณฑิตศึกษา เรื่องแนวคิดการประเมินโครงการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

- 1.1) การประเมินผลกระทบด้านสังคม (Social Impact Assessment: SIA)
- 1.2) การประเมินผลกระทบด้านนิเวศ (Ecological Impact Assessment: EIA)
- 1.3) การประเมินผลกระทบด้านการเมือง (Political Impact Assessment: PIA)
- 1.4) การประเมินผลกระทบด้านเทคโนโลยี (Technological Impact Assessment: TIA)

- 1.5) การประเมินผลกระทบด้านประชากร (Population Impact Assessment: PIA)
- 1.6) การประเมินผลกระทบด้านนโยบาย (Policy Impact Assessment: POIA)
- 1.7) การประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Impact Assessment: EIA)

การประเมินโครงการก่อนดำเนินการนี้ มีประโยชน์สำหรับนักลงทุน เพื่อศึกษาว่าก่อนลงมือทำโครงการใด ๆ นั้น จะเกิดความคุ้มค่าแก่การลงทุน (Cost Effectiveness) หรือจะเกิดผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประชากร เทคโนโลยีและระดับนโยบายหรือไม่ หากได้ทำการศึกษารอบคอบแล้ว อาจจะได้ผลการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะเกิดประโยชน์หรือโทษอย่างไร ปัญหาหรืออุปสรรคเป็นอย่างไร เพื่อผู้เป็นเจ้าของโครงการจะได้ตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะเลิกล้มโครงการหรือปรับปรุงองค์ประกอบ และกระบวนการบริหารจัดการโครงการเพียงใด เพื่อให้เกิดผลดี

2) การประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ อาจจะทำเป็นในห้วงเวลาเริ่มต้นโครงการ (Inception Study) และระหว่างดำเนินโครงการที่ผ่านพ้นช่วงแรกไปแล้ว (Formative Evaluation) ผลที่ได้จากการประเมินดังกล่าวนี้ จะช่วยปรับปรุงทั้งปัจจัยป้อนกระบวนการบริหารจัดการ และแม้แต่วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ให้เป็นไปตามความเหมาะสม ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีชื่อเรียกการประเมินแบบนี้อีกว่า การประเมินความก้าวหน้า (Progress Evaluation) และการประเมินการดำเนินการ (Implementation Evaluation) เป็นต้น ในการดำเนินโครงการด้านการท่องเที่ยวและการศึกษา อาจใช้วิธีการประเมินระหว่างดำเนินโครงการ เพื่อทบทวนแผนและปรับแผนของโครงการปรับตารางการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งการประชาสัมพันธ์ การตลาด การส่งเสริมการขายและปรับปรุง กระบวนการบริหารจัดการ เพื่อลดความเสี่ยงของโครงการ เป็นต้น โดยทั่วไปแล้ว Formative evaluation อาจใช้ประเมินสิ่งต่อไปนี้

- 2.1) ทบทวนแผนของโครงการ
- 2.2) การสร้างแผนของโครงการ
- 2.3) การพัฒนาแบบสอบถาม (Questionnaire) หรือรายการ (Check list) สำหรับรวบรวมข้อมูลตามเรื่องที่ต้องการ
- 2.4) การคัดเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสม
- 2.5) การกำหนดตารางเวลาการประเมินผลให้สอดคล้องกับการดำเนินโครงการ
- 2.6) การเตรียมข้อมูลที่จะเป็นข่าวสารสำหรับการรายงาน และเสนอแนะสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ

2.7) การแนะนำแนวทางปรับปรุง การแก้ปัญหา และการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติของโครงการ

3) การประเมินผลรวมสรุป (Summative Evaluation) ส่วนมากจะใช้หลังสิ้นสุดโครงการใหม่ ๆ เพื่อค้นหาประสิทธิผลของการดำเนินโครงการว่า บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร หรือทบทวนกระบวนการบริหารจัดการว่า ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวประการใด การประเมินผลประเภทรวมสรุปอาจมองในมิติของโครงการระยะยาว ออกเป็นช่วงโครงการ (Phase) การประเมินลักษณะนี้ มองได้เป็น 2 ประเภท คือ เป็นทั้งการประเมินรวมสรุปของแต่ละช่วงโครงการ (Summative Evaluation of Each Phase) หรืออาจจะมองการประเมินของแต่ละช่วงโครงการ เป็นการประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative) ของโครงการระยะยาวทั้งหมดก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้อ่านหรือเจ้าของโครงการ

4) การประเมินผลกระทบของโครงการ เป็นการตรวจสอบผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในแต่ละโครงการ และภาพรวมของผลกระทบทั้งหลาย ๆ ด้าน เช่น ผลกระทบด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ประชากร และด้านนโยบาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการประเมินผลกระทบนั้น ว่าต้องการเน้นด้านใดเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามผู้รับผิดชอบโครงการจำเป็นต้องศึกษาดูว่าในเชิงนิเวศศาสตร์แล้ว จะต้องมีการประเมินผลกระทบด้านใดบ้าง

5) การประเมินประสิทธิภาพ เป็นการประเมินโครงการโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่ผ่านมา ยังจำกัดอยู่แค่เพียงการประเมินผลผลิต โดยมุ่งที่จะทราบความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้ให้บริการ หรือผู้ให้ทุนในการยุติหรือขยายโครงการ แต่ในปัจจุบันนักประเมินและผู้บริหารโครงการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินประสิทธิภาพของโครงการด้วย โดยถือว่าเป็นประเภทของการประเมินที่จำเป็นสำหรับโครงการบริการทั่วไป เพราะจะช่วยเสริมให้โครงการเหล่านั้น สามารถดำเนินการอย่างสอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท้องถิ่น หรือโครงการที่เป็นตัวกำหนดเกณฑ์สำคัญ สำหรับประกันโครงการขนาดใหญ่ระดับชาติ ที่จะไม่ต้องสูญเสียทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยไม่จำเป็น ซึ่งการประเมินผลโครงการนั้น จะไม่มุ่งแต่เพียงความสำเร็จของโครงการเท่านั้น แต่จะต้องให้คัมค่าในเชิงของประสิทธิภาพด้วย โดยปกติการประเมินประสิทธิภาพของโครงการ มักจะเริ่มจากคำถามต่าง ๆ กัน เช่น

5.1) ความสำเร็จของโครงการ เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายแล้ว มีความเหมาะสมหรือไม่

5.2) ผลผลิตของโครงการเกิดจากปัจจัยที่ลงทุนไปใช่หรือไม่

5.3) โครงการนี้มีผลผลิตสูงกว่าโครงการอื่น เมื่อลงทุนเท่ากันหรือไม่ เพราะเหตุใด

อนันต์ นามทรงตัน (2557 หน้า 3-4 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 31) กล่าวว่า การแบ่งประเภทของการประเมินผลโครงการ นักวิชาการด้านการประเมิน ได้แบ่งไว้หลายลักษณะ ตามความเหมาะสมของแต่ละโครงการ เมื่อพิจารณาประเภทของการประเมินผล มีผู้แบ่งไว้อย่างหลากหลายในเชิงทฤษฎี และเห็นว่าการประเมินผลโครงการทางการศึกษานั้น ควรพิจารณาใช้แนวทางการแบ่งตามวัตถุประสงค์การประเมินได้ 2 ประเภท คือ

1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างดำเนินงาน เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าของโครงการว่า จำเป็นต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือพัฒนาส่วนใดให้เกิดความเหมาะสม มีประสิทธิภาพเพียงใด ก่อนที่จะดำเนินการขั้นต่อไป เพื่อให้การดำเนินงานโครงการ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์โดยภาพรวมอย่างคุ้มค่าที่สุด

2) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานโครงการแล้ว เพื่อพิจารณาตัดสินว่ามีความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ มากน้อยเพียงใด อย่างไร และหากจะดำเนินโครงการต่อไปอีก จะเกิดผลอย่างไร มีความเสี่ยงหรือ คุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่เพียงใด

สรุปได้ว่า ประเภทของการประเมินผลโครงการมีหลายประเภท มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ตามแต่ว่าจะใช้หลักเกณฑ์ใดในการแบ่งประเภท เช่น แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ แบ่งตามระยะเวลาที่ทำการประเมินโครงการ แบ่งตามวิธีการประเมินหรือแบ่งตามผู้ประเมิน เป็นต้น

รูปแบบการประเมินผลโครงการ

เป็นกรอบแนวคิดหรือแบบแผนที่เป็นระบบ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ควรประเมินขั้นตอน และวิธีการประเมิน รูปแบบการประเมินจะช่วยชี้แนวทางในการประเมิน ซึ่งได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินผลโครงการ ไว้ดังนี้

สมคิด พรหมจู้ (2550 หน้า 49-50 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 34) กล่าวว่า รูปแบบการประเมินผลโครงการ คือ กรอบความคิดหรือแบบแผนในการประเมิน ที่แสดงให้เห็นถึง

รายการที่ควรประเมินหรือกระบวนการของการประเมิน ในการประเมินผลโครงการใดโครงการหนึ่งนั้น เราควรพิจารณาประเมินในเรื่องใดบ้าง ในขณะที่เดียวกันบางรูปแบบอาจจะมีการเสนอแนะด้วยว่า ในการประเมินแต่ละรายการ แต่ละเรื่อง ควรพิจารณาหรือตรวจสอบอย่างไร ซึ่งเป็นลักษณะการเสนอแนะวิธีการโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Based Model) เป็นรูปแบบที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังได้เกิดขึ้นหรือไม่ หรือประเมินโดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายเป็นหลัก โดยดูว่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของ Ralph W. Tyler (1930 pp. 475-480) Lee J. Cronbach (1976 pp. 202-204) และ Donald L. Kirkpatrick (1950 pp. 21-26)

2) รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgmental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศสำหรับกำหนด และวินิจฉัยคุณค่าของโครงการนั้น ได้แก่ รูปแบบการประเมินของ Robert E. Stake (1978 pp. 109) Michael Scriven (1967 pp. 39-83) และ Malcolm M. Provus (1971 pp. 523-540)

3) รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision-Oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ รูปแบบการประเมินของ Wayne W. Welch (1974 pp. 175-183) Daniel L. Stufflebeam (1971 pp. 75) และ Marvin C. Alkin (1972 pp. 10-11)

เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556 หน้า 31-34 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 34) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ เป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการประเมินกระบวนการ และวิธีการของโครงการ การศึกษาที่นำไปใช้ในการประเมินผลโครงการต่าง ๆ สรุปไว้ดังนี้

1) กลุ่มมุ่งเปรียบเทียบผลที่ได้รับกับวัตถุประสงค์ (Objective Based Model)

1.1) รูปแบบการประเมิน Goal Attainment Model ของ Ralph W. Tyler (1930 pp. 475-480) ที่เน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์ ถือว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น เช่น มุ่งเน้นที่การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่มาจากการเรียนการสอนของโรงเรียน มี 5 ขั้นตอน คือ (1) กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (2) กำหนดเนื้อหาและสถานการณ์ (3) ทดสอบก่อนเรียน

(Pretest) ตามวัตถุประสงค์ (4) สอนด้วยเทคนิควิธีที่เหมาะสม และ (5) ผลที่ได้ไปปรับปรุงการเรียนการสอน

1.2) รูปแบบการประเมิน Goal and Side Attainment Model ของ Lee J. Cronbach (1976 pp. 202-204) เน้นการประเมินเพื่อสร้างสารสนเทศในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการปรับปรุง การบริหารจัดการ การปรับปรุงรายวิชา และปรับปรุงตัวนักเรียน มี 5 ขั้นตอน คือ (1) ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเหมือน Ralph W. Tyler (1930 pp. 475-480) (2) ประเมินกระบวนการเรียนการสอน (3) ประเมินศักยภาพของผู้เรียน (4) ประเมินทัศนคติ และ (5) การติดตามผลหลังเรียนรู้

2) กลุ่มมุ่งตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ถูกประเมิน (Judgmental Evaluation Model)

2.1) รูปแบบการประเมิน Formative & Summative ของ Michael Scriven (1967 pp. 39-83) เน้นการประเมินเพื่อการรวบรวมข้อมูลการตัดสินใจ เลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ประกอบการประเมินเป้าหมายสำคัญของการประเมิน คือ การตัดสินคุณค่าของโครงการมีการประเมิน 2 แบบ คือ

2.1.1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น

2.1.2) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินในคุณค่าของโครงการ ตลอดจนค้นหาสิ่งที่ดีของโครงการ เพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันต่อไป

2.2) รูปแบบการประเมิน Evaluation of Ongoing Programs in the Public School System ของ Malcolm M. Provus (1971 pp. 523-540) เน้นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน เพื่อเป็นการค้นหาความไม่สอดคล้องกัน 5 ชนิด ที่สามารถศึกษาได้จากการใช้แผนงาน คือ ความไม่สอดคล้องที่ไม่สัมพันธ์กับขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การออกแบบโครงการ (2) การเตรียมปัจจัยนำเข้า (3) กระบวนการดำเนินงาน (4) ผลผลิตที่เกิดจากโครงการ และ (5) การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและกำไร

รูปแบบนี้การประเมินต้องทำโดยผู้ประเมินคนหนึ่ง ที่ได้วางมาตรฐานตามความคาดหวังของโครงการเอาไว้ ต่อจากนั้นการประเมินต้องดำเนินไปโดยการหาข้อมูลใหม่ และทำการตัดสินใจ

โดยใช้มาตรฐานที่วางไว้เป็นเกณฑ์ นับเป็นรูปแบบที่ช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในทุกขั้นตอนของการประเมิน และตลอดโครงการอย่างต่อเนื่อง

3) กลุ่มมุ่งผลิตสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ (Decision-Oriented Evaluation Model)

3.1) รูปแบบการประเมิน Center for the Study of Evaluation Approach ของ Marvin C. Alkin (1972 pp. 10-11) เน้นการประเมินเพื่อการตัดสินใจ และเป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสาร การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานในโครงการ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1) ด้านการประเมินสภาพของระบบที่เป็นอยู่ (2) ด้านการประเมินเพื่อการวางแผน (3) ด้านการประเมินเพื่อการดำเนินงาน (4) ด้านการประเมินเพื่อปรับปรุง และ (5) ด้านการประเมินเพื่อการยอมรับผลของโครงการ

3.2) รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam (1971 pp. 75) เน้นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศที่สำคัญเพื่อการตัดสินใจ คำว่า CIPP เป็นคำย่อมาจากคำว่า Context, Input, Process และ Product การประเมินเป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม ซึ่งมุ่งประเมิน 4 ด้าน คือ

3.2.1) ด้านการประเมินสิ่งแวดล้อม (Context Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนทั้งหมด รวมทั้งเรื่องของความมุ่งหมาย ปัญหาและอุปสรรค ข้อดีและข้อจำกัด จุดเด่น จุดด้อย และสิ่งแวดล้อมของโครงการ

3.2.2) ด้านการประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้าง สมรรถนะและแนวทางดำเนินโครงการ จึงมุ่งประเมินเกี่ยวกับบุคคล งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการต่าง ๆ ของโครงการ

3.2.3) ด้านการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ช่วยให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ

3.2.4) ด้านการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ช่วยวัดและพิจารณาการตัดสินใจเกี่ยวกับการทบทวน การชะลอ ขยายโครงการ ปรับปรุงแก้ไขหรือยุติการดำเนินการ

3.3) รูปแบบการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis Approach) เน้นการวิเคราะห์ถึงผลที่ได้จากโครงการ และพยายามหาความเกี่ยวข้องของรูปแบบ ของแผนงานที่วางไว้ในโครงการ กับตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ข้อมูลต่าง ๆ และผลที่จะเกิดจากโครงการ ต้องวัดในเชิงปริมาณและสาเหตุที่เป็นเรื่องของเหตุและผลได้ รูปแบบนี้ได้นำแนวคิดและเทคนิคของการวางแผนการจัดการ ให้สอดคล้องกับการกำหนดงบประมาณที่เรียกว่า PPBS (Planning Programming and Budgeting System) เพื่อการสร้างผลผลิตสูงสุด โดยมีความเชื่อที่ว่าปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) มีความสัมพันธ์กันในลักษณะฟังก์ชัน การผลิตที่สม่ำเสมอและมั่นคง สามารถวัดผลในเชิงปริมาณได้ การประเมินนิยมใช้การทดลอง มีการออกแบบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อหาข้อสรุปเชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยเบื้องต้นและผลผลิต พร้อมทั้งสรุปผลเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพกับโครงการอื่น ๆ โดยใช้เกณฑ์การสิ้นเปลืองทรัพยากรน้อยที่สุด มีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) เป็นการประเมินว่า ปัจจัยที่ต้องการมีอะไรบ้าง พอเพียงหรือไม่ ภายใต้ปัจจัยนี้มีทางเลือกใด หรือโปรแกรมใดที่เราควรดำเนินการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุ อุปกรณ์ จะช่วยให้ผู้ดำเนินโครงการเลือกแผนจัดโปรแกรมได้อย่างเหมาะสม

3.3.2) การประเมินกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินว่า ได้นำโครงการไปปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินกระบวนการ สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ (1) มีการประเมินก่อนการนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งอาจได้เสนอแนะให้ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติได้ และ (2) การประเมินกระบวนการขณะปฏิบัติอยู่ โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมช่วยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของโครงการในที่สุด

3.3.3) การประเมินผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome)

1) การประเมินผลผลิต (Output) เป็นการประเมินผลผลิตที่ได้ ออกมาว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ทั้งในรูปสิ่งของหรือบริการที่เป็นรูปธรรม หรือรับรู้ได้โดยปกติแล้วแสดงให้เห็นผลใน 4 ลักษณะ คือ ปริมาณงานที่ทำสำเร็จ คุณภาพของผลผลิต เวลาที่ดำเนินการและงบประมาณที่ใช้ ซึ่งอาจทำได้ทันทีที่โครงการสิ้นสุดลง

2) การประเมินผลลัพธ์ (Outcome) เป็นผลระยะยาว ซึ่งเกิดเป็นผลจุดมุ่งหมายปลายทางหรือผลต่อเนื่องจากผลกระทบ และเป็นสิ่งที่สามารถวัดได้ง่ายหรือเป็นสิ่งที่วัดได้ยาก เป็นผลที่เกิดขึ้นในลักษณะขยายต่อจากการเกิดผลผลิตของโครงการ โดยการประเมินผลลัพธ์ของโครงการนั้นมักขึ้นอยู่กับ (1) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในแต่ละโครงการ (2) ทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง และ (3) ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย

3.4) รูปแบบการประเมินของ Robert E. Stake (1978 pp. 109) เป็นรูปแบบหนึ่งที่นักประเมินนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินผลโครงการ โครงสร้างของรูปแบบการประเมินใช้ชื่อว่า รูปแบบการประเมิน Countenance Model ซึ่งจำแนกข้อมูลการประเมิน ออกเป็น 2 ส่วน คือ เมตริกบรรยาย (Description Matrix) และเมตริกตัดสินคุณค่า (Judgment Matrix) ซึ่งจำแนกสิ่งที่จะต้องพิจารณาออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) สิ่งนำหรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) (2) การปฏิบัติ (Transaction) และ (3) ผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงาน (Outcome) ในการเก็บข้อมูล ผู้ประเมินจะต้องเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.4.1) เมตริกบรรยาย (Description Matrix) คือ

1) ความคาดหวังหรือแผนงาน (Intents) หมายถึง สิ่งที่เราคาดหวังไว้
จำแนกเป็น (1) สิ่งนำหรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) (2) การปฏิบัติ (Transaction) และ (3) ผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงาน (Outcome)

2) สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Observations) หมายถึง สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง จำแนกเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับ (1) สิ่งนำหรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) (2) การปฏิบัติ (Transaction) และ (3) ผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงาน (Outcome)

3.4.2) เมตริกตัดสินคุณค่า (Judgment Matrix)

1) มาตรฐาน (Standards) หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน คุณลักษณะที่ควรจะมี หรือควรจะได้รับว่ามีคุณภาพในระดับใด

2) การตัดสินใจ (Judgment) หมายถึง การนำเสนอสารสนเทศจากการเปรียบเทียบ มาพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่ประเมิน

3.5) รูปแบบการประเมินของ Donald L. Kirkpatrick (1950 pp. 21-26) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลการอบรม โดยเน้นให้มีการประเมินผลหลังจากฝึกอบรม เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมปกติที่เกิดขึ้นในทุกโครงการก็ว่าได้ และในการประเมินผลโครงการฝึกอบรม จะประเมินประสิทธิผล 4 ลักษณะ คือ

3.5.1) ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการตรวจสอบความรู้สึก หรือความพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

3.5.2) ประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ โดยตรวจสอบให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และเจตคติ (Attitude)

3.5.3) ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังอบรม (Behavior Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่า ผู้ผ่านการฝึกอบรมเปลี่ยนพฤติกรรมตามความคาดหวังของโครงการหรือไม่

3.5.4) ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กร (Results Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่า ผลจากการอบรมได้เกิดผลดีต่อองค์กร หรือเกิดผลกระทบต่อองค์กรในลักษณะใดบ้าง คุณภาพขององค์กรดีขึ้นหรือมีคุณภาพขึ้นหรือไม่

สรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินผลโครงการ มีอยู่หลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบก็มีข้อดีและข้อจำกัดอยู่ในตัวเอง ดังนั้น ในการประเมินผลโครงการผู้ที่ทำหน้าที่ประเมิน ควรจะได้มีการคัดเลือกหรือพัฒนารูปแบบการประเมินที่เหมาะสม สำหรับการประเมินผลโครงการที่ตนเองรับผิดชอบ ให้สอดคล้องตรงกับลักษณะบริบทและประเภทของโครงการอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพราะเหตุว่าความจริงเกี่ยวกับแบบจำลองหรือรูปแบบ (Model) การประเมินโครงการ ก็คือ ไม่มีรูปแบบการประเมินโครงการใดที่ใช้ได้ดีและเหมาะสมหรือสามารถนำไปใช้ประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพกับทุกโครงการนั่นเอง

2.1.6) ทฤษฎี รูปแบบ แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมิน

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2542 หน้า 96-103 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560 หน้า 16) กล่าวว่า วิวัฒนาการของการพัฒนาแนวคิด และเทคนิควิธีการประเมินจนถึงยุคของการประเมินนี้เป็นวิชาชีพ ทำให้ความก้าวหน้าของศาสตร์แขนงการประเมินมีหลักการที่ชัดเจน มีความเป็นระบบ ตลอดจนนักประเมินหลายท่านได้พัฒนารูปแบบที่เรียกกันว่า แบบจำลองหรือโมเดล (Model) ขึ้นหลายรูปแบบ จนทำให้แนวคิดและหลักการเหล่านั้น สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างกว้างขวาง เมื่อพิจารณาลักษณะของรูปแบบหรือแบบจำลองหรือโมเดล แล้วจะเห็นได้ว่า โมเดลไม่เพียงแต่เป็นแบบจำลองภาพหรือความคิดเท่านั้น แต่ยังมุ่งสื่อสารแนวคิด หลักการ ตลอดจนปรากฏการณ์ในเชิงสัมพันธ์อย่างเป็นระบบอีกด้วย ดังนั้น การกำหนดโมเดลที่เป็นระบบ และมีหลักการที่สมเหตุสมผลจะทำให้การวางแผนการทำงานต่าง ๆ เข้าใจได้ง่ายขึ้น ในศาสตร์ของการประเมินก็เช่นเดียวกัน นักการประเมินได้เสนอแนวคิดและโมเดล ที่ช่วยให้สามารถทำการประเมินได้ดีขึ้น จนกล่าวได้ว่า รูปแบบหรือโมเดล การประเมินนั้นสามารถที่จะถือว่าเป็นทฤษฎีการประเมินก็ได้ เพราะมีลักษณะของความสมเหตุสมผลบนพื้นฐานของข้อตกลงเบื้องต้นในเชิงทฤษฎีเช่นกัน นอกจากนั้น รูปแบบหรือโมเดลการประเมินยังสามารถเป็นที่เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติได้ตามโครงการต่าง ๆ ทำให้สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับศาสตร์ของการประเมิน จะเห็นได้ว่ารูปแบบการประเมินได้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง นักประเมินมีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการประเมินเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนมีการนำไปใช้ในการปฏิบัติเพื่อช่วยการตัดสินใจความต้องการและคุณภาพของโครงการต่าง ๆ การใช้

รูปแบบการประเมิน ซึ่งบ่งชี้ว่า เมื่อเป็นทฤษฎีการประเมินแล้วย่อมจะต้องมีการตรวจสอบถึงคุณภาพด้านความเป็นปรนัยว่าปราศจากอคติหรือไม่มีความตรงของการประเมิน และวิธีการประเมินที่มีความเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด การประเมินผลโครงการที่อิงทฤษฎีการประเมิน ควรมีลักษณะของความเป็นวิทยาศาสตร์ 2 ประการคือมีการใช้วิธีวิทยาเชิงทฤษฎีในการตัดสินคุณค่าของโครงการมีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงทฤษฎี กระบวนการประเมินต้องมีรูปแบบที่มีโครงสร้างอย่างเป็นระบบ ขั้นตอนของกระบวนการประเมินต้องมีความสอดคล้องที่สมเหตุสมผลในเชิงทฤษฎีที่ยอมรับได้ รวมทั้งต้องมีความชัดเจนในการอธิบายธรรมชาติของการประเมินด้วย

จากแนวคิด และทฤษฎีที่ได้รับการพัฒนามาหลายยุคหลายสมัย นักประเมินหลายท่านได้พยายามเสนอรูปแบบการประเมินไว้หลายลักษณะ แต่ละรูปแบบมีแนวคิด ทฤษฎีและหลักเหตุผลของการพัฒนา โดยเฉพาะมีความเชื่อและปรัชญาส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไป ที่สำคัญคือรูปแบบแต่ละรูปแบบที่นำเสนอมีวัตถุประสงค์เฉพาะของการใช้ในการประเมินที่แตกต่างกัน นอกจากนั้นรูปแบบต่าง ๆ ล้วนมีจุดเด่น จุดด้อยและมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น ในทางปฏิบัติแล้วการประเมินผลโครงการใด ๆ จึงไม่ควรจำกัดให้ใช้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่ต้องพิจารณาถึงสถานะแวดล้อมของวัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการใช้รูปแบบนั้น ๆ รวมทั้งอรรถประโยชน์ที่จะได้จากการใช้รูปแบบนั้น ๆ เป็นส่วนสำคัญด้วย นักประเมินที่มีประสบการณ์จึงไม่ควรยึดหลักรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่จะต้องรู้จักเลือกประยุกต์ใช้รูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของการประเมินสูงสุด (เยาวดี ราชชัย กุลวิบูลย์ศรี, 2546 หน้า 30-62 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 18) ได้จำแนกรูปแบบการประเมินไว้ดังนี้

1) แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมินของ Ralph W. Tyler (1930) (Tyler's Rationale and Model of Evaluation)

แนวคิดทางการประเมินของ Ralph W. Tyler จัดเป็นแนวคิดของการประเมินในระดับชั้นเรียน โดย Ralph W. Tyler มีความเห็นว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จะมีส่วนช่วยอย่างมากในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน Ralph W. Tyler ได้เริ่มต้นการนำเสนอแนวความคิดทางการประเมิน โดยยึดกระบวนการเรียนการสอนเป็นหลัก กล่าวคือ Ralph W. Tyler ได้นิยามว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่มุ่งจัดขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในตัวของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้จุดเน้นของการเรียนการสอน จึงขึ้นอยู่กับการที่

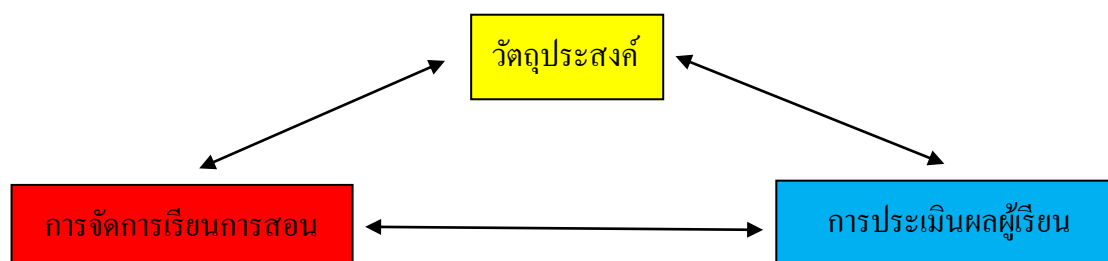
ผู้เรียน จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการสอน ดังนั้น เพื่อให้การสั่นเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียนตามที่มุ่งหวัง กระบวนการดังกล่าว จึงมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ต้องมีการระบุหรือกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนลงไปว่า เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนควรเกิดพฤติกรรมใดหรือสามารถทำอะไรได้บ้างหรือที่เรียกว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

ขั้นที่ 2 ต้องระบต่อไปว่าจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังกล่าวนั้นมีเนื้อหาใดบ้าง ที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้หรือมีสาระใดบ้าง ที่เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ขั้นที่ 3 หารูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 ประเมินผลโครงการโดยการตัดสินด้วยการวัดผลทางการศึกษา หรือการทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียน แนวคิดดังกล่าวนี้ เป็นแนวคิดในช่วงต้น ๆ ของ Ralph W. Tyler ต่อมา Ralph W. Tyler ได้สร้างวงจรของวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลขึ้น ซึ่งเขียนเป็น โมเดลพื้นฐาน ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แสดง Tyler's Rationale and Model of Evaluation ของ Ralph W. Tyler (1930)

ที่มา: เยาวดี ราชัย กุลวิบูลย์ศรี (2546 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560)

จากโมเดลดังกล่าว จะเห็นว่า หัวลูกศรจะชี้ไปยังทิศทางทั้งสองทิศทางของ ทุกองค์ประกอบ มีความหมายว่า ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ตามทัศนะของ Ralph W. Tyler แล้ว องค์ประกอบทั้ง 3 คือ (1) วัตถุประสงค์ (2) การจัดการเรียนการสอน และ (3) การประเมินผลผู้เรียน จะต้องดำเนินการให้ประสานสัมพันธ์กัน ไปเสมอ จากแนวคิดของ Ralph W. Tyler เกี่ยวกับการประเมินผลโครงการเห็นได้ว่า การประเมินผลดังกล่าวง่ายต่อการตรวจสอบความสำเร็จของโครงการเพราะเป็นการวัดและประเมินผลเฉพาะจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น แต่ว่าการประเมินผลดังกล่าวนี้มีคุณค่าค่อนข้างจำกัดเนื่องจากว่าเป็นการประเมินผลความก้าวหน้า และให้ความสำคัญ

ของคุณค่าของจุดมุ่งหมายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และเกณฑ์ในการตัดสินใจตัดสินการบรรลุวัตถุประสงค์ ยังเป็นอัตรานัยมาก โดยสรุปก็คือการประเมินในความคิดเห็นของ Ralph W. Tyler จึงหมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งที่ผู้เรียนสามารถกระทำได้จริง หลังจากได้จัดการเรียนการสอนแล้วกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งได้กำหนดขึ้นไว้ก่อนที่จะจัดการเรียนการสอนนั้น ๆ

2) แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมินของ Cronbach (1976) (Cronbach's Concepts and Model)

ตามทัศนะของ Cronbach เชื่อว่าการประเมินเป็นการรวบรวมข้อมูลการใช้สารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมทางการศึกษา ในส่วนของการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานั้น Cronbach ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) การตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงรายวิชา (2) การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล และ (3) การจัดการบริหารโรงเรียน

Cronbach มีความเห็นว่า การประเมินไม่ควรกระทำโดยใช้แบบทดสอบ แต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรมีมาตรการอื่นประกอบด้วย Cronbach ได้เสนอแนวทางการประเมินเพิ่มเติมไว้ อีก 4 แนวทาง คือ

1) การศึกษากระบวนการ (Process Studies) ได้แก่ การศึกษาภาวะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

2) การวัดศักยภาพของผู้เรียน (Proficiency Measurement) Cronbach ได้ให้ความสำคัญต่อคะแนนรายข้อมากกว่าคะแนนจากแบบทดสอบทั้งฉบับ และให้ความสำคัญต่อการสอน เพื่อวัดสมรรถภาพของผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนว่า มีความสำคัญมากกว่าการสอบประจำปลายภาคเรียนหรือการสอบปลายปี

3) การวัดทัศนคติ (Attitude Measurement) Cronbach ให้ทัศนะว่าการวัดทัศนคติเป็นผลที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนส่วนหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญเช่นกัน

4) การติดตาม (Follow-Up Studies) เป็นการติดตามผลการทำงาน หรือภาวะการเลือกศึกษาต่อในสาขาต่าง ๆ รวมทั้งการให้บุคคลที่เรียนในระดับชั้นพื้นฐานที่ผ่านมาแล้ว ได้ประเมินถึงข้อดีและข้อจำกัดของวิชาต่าง ๆ ว่าควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติมอย่างไร เพื่อช่วยในการพัฒนาหรือปรับปรุงรายวิชาเหล่านั้นต่อไป

เมื่อสรุปแนวคิดของ Cronbach ข้างต้นแล้ว จะเห็นว่า Cronbach มีความเชื่อว่า การประเมินที่เหมาะสมนั้นต้องพิจารณาหลาย ๆ ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้วทั้ง 4 ประการ โดยเน้นว่า การประเมินโครงการด้านการเรียนการสอนนั้น ไม่ควรประเมินเฉพาะแต่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น แต่ควรประเมินหรือตรวจสอบผลข้างเคียงของโครงการด้วย Cronbach ยังมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการประเมินโครงการด้านการเรียนการสอน คือ การค้นหาข้อบกพร่องของโครงการ เพื่อจะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3) แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมินของ Michael Scriven (1967) (Scriven's Evaluation Ideologies and Model)

Michael Scriven ได้ให้นิยามการประเมินไว้ว่า การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลการตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บข้อมูลและการกำหนดเกณฑ์ประกอบในการประเมินเป้าหมายสำคัญของการประเมิน ก็คือ การตัดสินใจคุณค่าให้กับกิจกรรมใด ๆ ที่ต้องการจะประเมิน Michael Scriven ได้จำแนกประเภทและบทบาทของการประเมิน ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) เป็นบทบาทของการประเมินงาน กิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่บ่งชี้ถึงข้อดีและข้อจำกัด ที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานนั้น ๆ อาจเรียกการประเมินประเภทนี้ว่า เป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุง

2) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นบทบาทของการประเมิน เมื่อกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ สิ้นสุดลง เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณค่าความสำเร็จของโครงการนั้น ๆ จึงอาจเรียกการประเมินประเภทนี้ว่าเป็นการประเมินสรุปรวม

นอกจากนี้ Michael Scriven ยังได้เสนอสิ่งที่ต้องประเมิน ออกเป็นส่วนสำคัญอีก 2 ส่วน คือ

1) การประเมินเกณฑ์ภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล รวมทั้งคุณภาพของคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ

2) การประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของโครงการ ทฤษฎีหรือสิ่งอื่น ๆ ของโครงการ เป็นการประเมินในส่วนซึ่งเป็นผลที่มีต่อผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการ

สรุปได้ว่า Michael Scriven ให้ความสำคัญต่อการประเมินเกณฑ์ภายในมาก แต่ขณะเดียวกัน จะต้องตรวจสอบผลผลิตในเชิงสัมพันธของตัวแปร ระหว่างกระบวนการกับผลผลิตอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยแนวคิดทางการประเมินของ Michael Scriven ได้พัฒนาไปจากแนวคิดเดิมของการประเมินที่ยึดตามวัตถุประสงค์แต่เพียงอย่างเดียว มาเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นถึงผลผลิตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ในทุกด้าน โดยให้ความสนใจต่อผลผลิตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นผลโดยตรง จากโครงการและผลกระทบหรือผลพลอยได้ ซึ่งแนวคิดของ Michael Scriven แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal-Based Evaluation) และการประเมินที่ไม่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal-Free Evaluation)

สำหรับการประเมินที่ไม่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก มิได้หมายความว่า การประเมินจะไม่มีวัตถุประสงค์ แต่การประเมินนั้นนอกจากพิจารณาวัตถุประสงค์แล้ว ยังต้องมีการคัดเลือกข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงการ โดยอาศัยพื้นฐานของการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม รวมทั้งมีการเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ด้วย โดยนักประเมินต้องมีอิสระในการเลือกเกณฑ์มาตรฐานเอง ดังนั้น มโนทัศน์การประเมินที่ไม่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบการประเมิน ให้สามารถรวบรวมสารสนเทศ ทั้งผลผลิตโดยตรงและผลกระทบอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการทั้งหมด ที่มีคุณค่าต่อการตัดสินใจโครงการนั้น ๆ

ภาพที่ 2.2 แสดง Scriven's Evaluation Ideologies and Model ของ Michael Scriven (1967)

ที่มา: เขาวดี รวงชัย กุลวิบูลย์ศรี (2546 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560)

4) แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมินของ Robert E. Stake (1978) (Stake's Concepts and Model of Evaluation)

การประเมินในทัศนะของ Robert E. Stake เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง เพื่อนำมาจัดให้เป็นระบบระเบียบ และมีความหมายในการประเมิน โดย Robert E. Stake ได้สร้างแบบจำลองทางความคิดเกี่ยวกับการประเมินขึ้น เรียกว่า Stake's Countenance Model จะเห็นได้ว่า Robert E. Stake ได้เน้นว่าการประเมินโครงการ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การบรรยาย และการตัดสินคุณค่า

ในภาคการบรรยายนั้น ผู้ประเมินจะต้องหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้ได้มากที่สุด ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1) เป้าหมายหรือความคาดหวัง (Goals or Intents) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1.1) สิ่งนำ (Antecedence) หมายถึง ภาวะสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ก่อน ก่อนที่จะมีกิจกรรม หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามมา

1.2) การปฏิบัติ (Transactions) หมายถึง ภาวะของการกระทำการเคลื่อนไหว หรือการจัดกิจกรรมใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของงานในโครงการนั้น ๆ

1.3) ผลผลิต (Output) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการที่มีภาวะของการกระทำในโครงการ

2) สิ่งที่เป็นจริงหรือสังเกตได้ (Observations) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสภาพความเป็นจริง มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ สิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์

ความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เป็นจริง มิได้เป็นตัวบ่งชี้ว่าข้อมูลที่ได้มีความเที่ยง (Reliability) หรือความตรง (Validity) แต่เป็นเพียงสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ตั้งใจไว้ได้เกิดขึ้นจริงเท่านั้น

ในภาคการตัดสินคุณค่า เป็นส่วนที่จะตัดสินว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด นักประเมินต้องพยายามศึกษาว่า มาตรฐานอะไรบ้างที่เหมาะสมในการที่จะนำมาเปรียบเทียบ เพื่อช่วยในการตัดสินใจโดยทั่ว ๆ ไป เกณฑ์ที่ใช้มี 2 ชนิด คือ

1) เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criterion) เป็นเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าจะเกิดขึ้นก่อน โดยมีความเป็นอิสระจากพฤติกรรมของกลุ่ม

2) เกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criterion) เป็นเกณฑ์ที่ได้จากพฤติกรรมของกลุ่ม ถ้าผู้ประเมินไม่สามารถหามาตรฐานที่นำมาเปรียบเทียบได้ ก็ต้องพยายามหาโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบ เพื่อช่วยในการตัดสินใจแบบจำลองนี้ มุ่งเน้นความสอดคล้องและความสมเหตุสมผลของเมตริกบรรยาย และเมตริกตัดสินคุณค่า สำหรับความสอดคล้องนั้น มี 2 ลักษณะ คือ

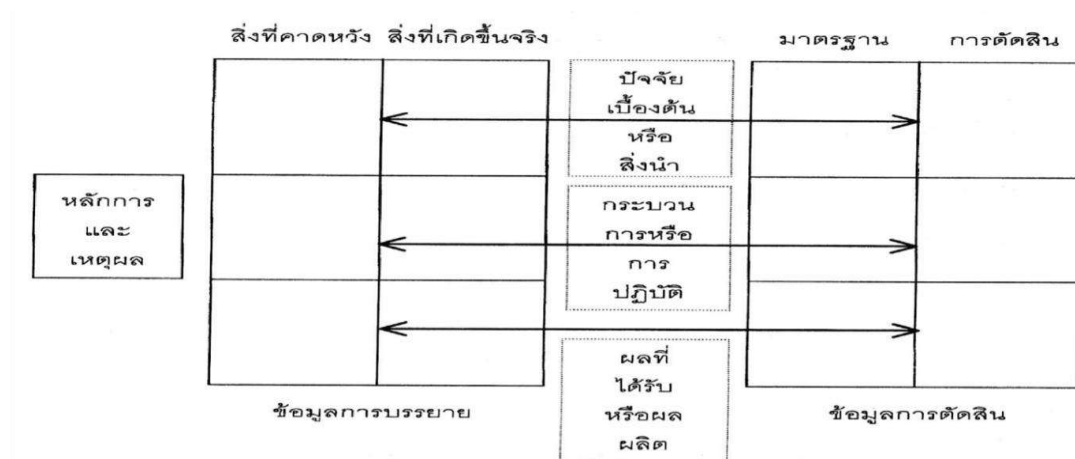
2.1) ความสอดคล้องเชิงเหตุผล (Contingence) จะพิจารณาความสัมพันธ์ในแนวตั้งตามแบบจำลองของ Robert E. Stake

2.2) ความสอดคล้องที่เกิดขึ้นจริง หรือเป็นความสอดคล้องในเชิงประจักษ์ (Congruence) พิจารณาความสัมพันธ์ในแนวนอนตามแบบจำลองของ Robert E. Stake

ข้อดีของแบบจำลองการประเมินของ Robert E. Stake คือ เสนอวิธีการประเมินเป็นระบบ เพื่อจัดเตรียมข้อมูลเชิงบรรยาย และตัดสินคุณค่ามีมาตรฐานในการประเมินปรากฏชัดเจน แต่มีข้อจำกัด ก็คือ Cell บาง Cell ของเมตริก มีความคาบเกี่ยวกัน และความแตกต่างระหว่าง Cell ไม่ชัดเจน ซึ่งอาจทำให้เกิดความขัดแย้งภายในโครงการได้ นอกจากนี้ Robert E. Stake ยังได้เสนอแนะแนวทางการประเมินที่ไม่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักว่า ประกอบด้วย กระบวนการประเมินอย่างมีระบบ ดังนี้ (1) พูดยกกับบุคลากรและผู้รับบริการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ (2) กำหนดขอบเขตของโครงการ (3) ศึกษาทบทวนกิจกรรมทั้งหมดของโครงการ (4) ค้นหาจุดมุ่งหมายและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ (5) รวบรวมประเด็นและปัญหาต่าง ๆ ที่น่าจะประเมิน (6) กำหนดข้อมูลที่จะเป็นตามประเด็นปัญหาที่กำหนด (7) คัดเลือกผู้สังเกต ผู้ตัดสิน และเครื่องมืออย่างเป็นระบบ (8) สังเกตข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนำเข้าหรือปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการปฏิบัติรวมทั้งผลผลิตของโครงการ (9) เตรียมการพรรณนาและกรณีศึกษา (10) ชี้ประเด็นปัญหาของผู้เกี่ยวข้อง และ (11) เตรียมและนำเสนอรายงานการประเมินฉบับสมบูรณ์อย่างเป็นทางการ

อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามกระบวนการที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามลำดับเสมอไป ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยได้มากหรือน้อยตามควรแก่กรณี จากแนวคิดการประเมินของ Robert E. Stake เป็นการประเมินที่มีระบบมากขึ้น มุ่งเน้นการตัดสินคุณค่าของโครงการ โดยมีหลักเกณฑ์การประเมินเป็นมาตรฐาน และคำนึงถึงผู้เกี่ยวข้องจากหลาย ฝ่าย

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และได้แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการได้ดียิ่งขึ้น แสดงดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 แสดง Stake's Concepts and Model of Evaluation ของ Robert E. Stake (1978)

ที่มา: เยาวดี ราชชัย กุลวิบูลย์ศรี (2546 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560)

5) แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมินของ Marvin C. Alkin (1972) (Alkin's Concepts Evaluation)

Marvin C. Alkin เห็นว่า การประเมิน คือ กระบวนการของการคัดเลือก ประมวลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือเพื่อกำหนดทางเลือกในการทำกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ Marvin C. Alkin ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 5 ส่วนคือ

1) การประเมินเพื่อทำการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ การประเมินส่วนนี้ เป็นการประเมินที่เกิดขึ้นก่อนที่จะทำกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ เป็นการประเมินเพื่อกำหนด วัตถุประสงค์ของโครงการ ความต้องการที่เป็นอยู่หรือเพื่อกำหนดเป้าหมายของโครงการให้สอดคล้องกับภาวะ

2) การประเมินเพื่อการวางแผนโครงการ การประเมินส่วนนี้ เป็นการประเมินเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการที่จะวางแผนให้การดำเนินงานในโครงการนั้น ๆ ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

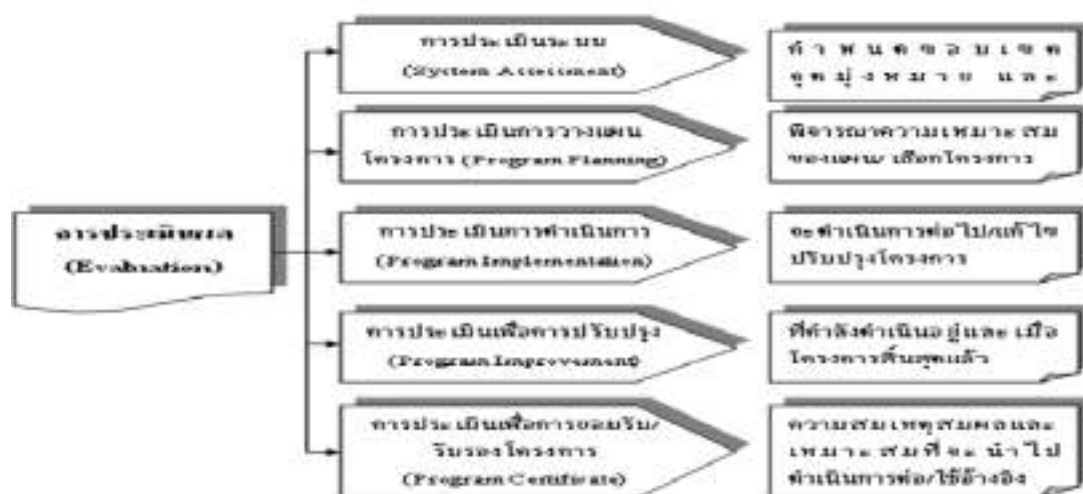
3) การประเมินขณะกำลังดำเนินโครงการ การประเมินส่วนนี้ จะเน้นถึงการพิจารณาขั้นตอนการทำงานว่าเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้หรือไม่ หรือได้ดำเนินการไปตามขั้นตอนที่ควรจะเป็นเพียงใด

4) การประเมินเพื่อการพัฒนางาน การประเมินส่วนนี้ เป็นการประเมินเพื่อค้นหารูปแบบแนวทาง หรือข้อเสนอแนะในการที่จะทำให้งานที่กำลังดำเนินการอยู่นั้น มีประสิทธิภาพมากที่สุด

5) การประเมินเพื่อรับรองงาน และเพื่อการขยายหรือปรับเปลี่ยนโครงการ การประเมินส่วนนี้ เป็นการประเมินภายหลังการดำเนินงานตามโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบผลที่ได้กับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งการประมวลผลข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้กับโครงการต่อไป และเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการที่จะขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการในช่วงระยะเวลาต่อไป

จากแนวคิดหลักตามรูปแบบการประเมินของ Marvin C. Alkin นั้น จะเห็นว่าเป็นการประเมินเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ โดยนักประเมินทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการหาและการเตรียมข้อมูล รวมทั้งสรุปและรายงานให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจได้ทราบ เพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสมนับว่าเป็นการประเมินที่มีระบบ คือ มีการประเมินการวางแผนโครงการ เพื่อช่วยให้ได้วิธีการที่บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ มีการประเมินการดำเนินโครงการ เพื่อหาทางปรับปรุงจากการตรวจสอบ และสุดท้ายคือ การประเมินเพื่อรับรองโครงการ อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวยังขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน จึงยังไม่แพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปใช้ยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร แต่ก็ได้ให้แนวคิดพื้นฐานของการประเมินผลโครงการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า ควรจะมีการประเมินที่เป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

แบบจำลองการประเมินผลของ Marvin C. Alkin อาจสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.4 แสดง Alkin's Concepts Evaluation ของ Marvin C. Alkin (1972)

ที่มา: ยาวดี รามชัย กุลวิบูลย์ศรี (2546 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560)

6) แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมินของ Robert L. Hammond (1997) (Hammond's Concepts and Model of Evaluation)

Robert L. Hammond ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโปรแกรมการศึกษา โดยเน้นหนักทางด้านโครงการนวัตกรรมในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีลักษณะดังนี้ Worthen & Sanders (1973, pp. 158) เป็น 3 มิติ

1) ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ มิติในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อย คือ (1) พุทธิพิสัย หมายถึง การเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ที่ต้องใช้ปัญญาและสมองเป็นที่ตั้ง (2) จิตพิสัย หมายถึง การอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี มีความประพฤติที่ถูกต้อง มีความสนใจในค่านิยมที่เหมาะสม และ (3) ทักษะพิสัย ได้แก่ การเรียนรู้ที่เน้นด้านการทำงาน ด้วยการใช้ทักษะทางกล้ามเนื้อ

2) มิติด้านการจัดการเรียนการสอน มิติในส่วนนี้แบ่งรายละเอียดได้ดังนี้ คือ

2.1) การจัดระบบ การจัดระบบในส่วนนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อย คือ

2.1.1) เวลา หมายถึง ช่วงเวลาและลำดับขั้นตอน ของการใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอน

2.1.2) การจัดกลุ่มนักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะย่อย คือ การจัดกลุ่มนักเรียน ตามระดับของการพัฒนาการเรียนรู้ และการจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2) เนื้อหา หมายถึง องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน

2.3) วิธีการ หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิด หรือนำไปสู่การเรียนการสอนที่เหมาะสม

2.4) สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ

2.5) ค่าใช้จ่าย หมายถึง รายจ่ายในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดโปรแกรมการศึกษา

3) มิติสถาบัน มิติในส่วนนี้ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ (1) ตัวนักเรียน (2) ครู (3) ผู้บริหาร (4) ผู้เชี่ยวชาญ (5) ครอบครัว และ (6) ชุมชนแวดล้อม ดังต่อไปนี้

3.1) ตัวนักเรียน เช่น อายุ ระดับชั้นเรียน เพศ ภูมิหลังทางครอบครัว ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม สุขภาพทางกาย สุขภาพทางจิต ผลการเรียนรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมต่าง ๆ

3.2) ครู ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

3.2.1) ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สุขภาพ และบุคลิกภาพ

3.2.2) ข้อมูลทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน เช่น วิชาเอก วิชาโท ที่สำเร็จในการศึกษาระดับต่าง ๆ วุฒิสูงสุด ประสบการณ์ทางการศึกษา และประสบการณ์ด้านอื่น ๆ

3.2.3) ข้อมูลด้านสถานะแวดล้อม เช่น เงินเดือน สมาชิกชมรมวิชาชีพ สมาชิกชมรมอื่น ๆ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม นิสัยทางการอ่าน และงานอดิเรก

3.2.4) ข้อมูลเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมในโปรแกรมต่าง ๆ

3.3) ครอบครัว ประกอบด้วย

3.3.1) ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนวัตกรรมการเรียนรู้ เช่น มีบุตรอยู่โรงเรียน และมีส่วนร่วมในด้านนวัตกรรม แต่บางคนมีส่วนร่วมและบางคนไม่มีส่วนร่วมในนวัตกรรมหรือไม่มีบุตรอยู่โรงเรียน

3.3.2) ลักษณะทั่วไปของครอบครัว เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ขนาดของครอบครัว การกระจายของอายุ สถานภาพด้านการสมรส และรูปแบบของครอบครัว

3.3.3) รายได้ เช่น ระดับของรายได้ จำนวนผู้ทำงาน แหล่งของรายได้ และอาชีพ

3.3.4) สถานที่พักอาศัย เช่น ในเมือง ชานเมือง ชนบท

3.3.5) ระดับการศึกษา และอาชีพของบิดามารดา พี่น้อง และญาติที่เกี่ยวข้อง

3.3.6) สมาชิกชมรม เช่น ชมรมทางศาสนา การเมือง สังคมวิชาชีพ เป็นต้น

3.3.7) อัตราการเคลื่อนย้าย เช่น ภูมิลำเนาของบิดามารดา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อัตราการย้ายถิ่น

3.4) พุทธชนแวดล้อม ประกอบด้วย

3.4.1) สภาพทั่วไปของสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เช่น ทำเล และสภาพแวดล้อม

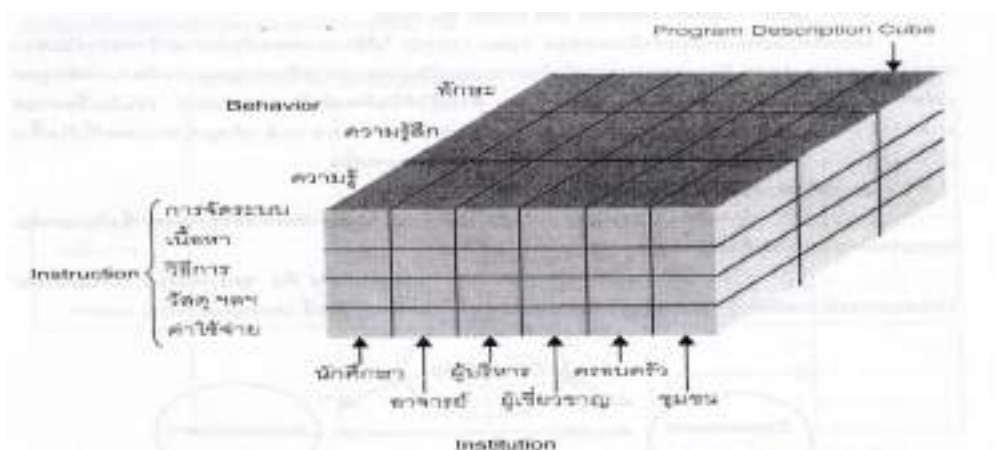
3.4.2) ลักษณะด้านภูมิหลังของประชากร เช่น ความหนาแน่น อัตราการเกิดทั่วไป การตาย เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ระบบการเคลื่อนย้าย และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3.4.3) ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เช่น ธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม รายได้ และภาษีอากร

3.4.4) ลักษณะด้านภูมิหลังของสังคม เช่น การปกครอง การศึกษา ศาสนา บริการ การเงิน การพักผ่อน และความปลอดภัย

แนวคิดที่สำคัญจากโมเดลการประเมินของ Robert L. Hammond ก็คือ การชี้ประเด็นที่ว่าในการจัดการเรียนการสอน ที่มีวัตถุประสงค์ปลายทาง คือ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมทั้ง 3 ส่วนที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งได้แก่ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยนั้น ย่อมมีความจำเป็นที่ผู้ดำเนินการ จะต้องคำนึงถึงมิติที่สำคัญในอีก 2 ส่วนควบคู่กันไป คือ มิติด้านการจัดการเรียนการสอนและมิติสถาบัน นอกจากนั้น การประเมินยังมีจุดเน้นสำคัญที่ควรประเมินเป็นปัจจัยพื้นฐาน เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตรกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนขององค์กร รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน

การประเมินตามแนวคิดและโมเดลการประเมินของ Robert L. Hammond นับว่าเป็นการประเมินอย่างมีระบบและมีความสำคัญทางการศึกษา ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาการประเมินมักจะอิงนิยามของการวัดผลแต่เพียงอย่างเดียว จึงไม่ครอบคลุมทุกมิติ แต่การประเมินตามโมเดลของ Robert L. Hammond นับว่าเป็นโมเดลที่สมบูรณ์เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา และสามารถให้ข้อมูลพื้นฐานเชิงระบบ สำหรับการตัดสินใจคุณค่าทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี ถึงแม้โมเดลการประเมินของ Robert L. Hammond จะมีความซับซ้อนและยากต่อการนำไปใช้ แต่ในปัจจุบันถ้านักการศึกษา ครู นักจิตวิทยา นักบริหาร รวมทั้งนักประเมินผลทางการศึกษาได้ให้ความสนใจ และร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยร่วมกันประเมินเป็นคณะ (Team Evaluation) ภายใต้การสนับสนุนของผู้รับผิดชอบทางการศึกษาแล้ว โมเดลการประเมินของ Robert L. Hammond คงจะทวีความสำคัญ และคงจะมีการนำไปประยุกต์ใช้กันอย่างแพร่หลายในวงการศึกษามากขึ้น

ภาพที่ 2.5 แสดง Hammond's Concepts and Model of Evaluation ของ Robert L. Hammond (1997)

ที่มา: ยาวดี ราชย์ กุลวิบูลย์ศรี (2546 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560)

7) แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมินของ Malcolm M. Provus (1971) (Provus' Discrepancy Evaluation)

Malcolm M. Provus ได้ให้นิยามว่า การประเมิน คือการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน และการค้นหาช่องว่างระหว่างภาวะที่เป็นจริง กับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เพื่อใช้ภาวะดังกล่าวนี้เป็นตัวชี้หรือระบุข้อบกพร่องของกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ แนวคิดการประเมินของ Malcolm M. Provus สามารถนำเสนอเป็นโมเดลการประเมินเรียกว่า การประเมินความไม่สอดคล้อง (The Discrepancy Evaluation Model)

แนวคิดและโมเดลการประเมินที่นำเสนอโดย Malcolm M. Provus นั้น มีความพยายามในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการประเมินร่วมกันกับทฤษฎีการจัดการในการประเมินผลโครงการ โดยให้การประเมินดำเนินไปในลักษณะที่เป็นพลวัต (Dynamics) ควบคู่กันไปกับการประเมินผลโครงการ นับว่าเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาโครงการ และช่วยให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่จะต้องประสบความล้มเหลวน่าเสียดาย เมื่อโครงการดำเนินไปแล้ว นอกจากนี้ แนวคิดของ Malcolm M. Provus มุ่งจุดเน้นที่สำคัญของการประเมิน ก็คือ การหาความแตกต่างหรือความไม่สอดคล้องกัน ระหว่างมาตรฐานกับการปฏิบัติโดยใช้การทำงานเป็นทีม และโดยให้บทบาทของนักประเมินเป็นอิสระจากคณะผู้ดำเนินโครงการ ในขณะที่เดียวกันผู้ดำเนินโครงการจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการประเมิน ดังนั้น ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างคณะผู้ประเมินกับคณะผู้ปฏิบัติงาน โครงการจึงต้องมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ยากแต่ก็มีคุณค่ามากต่อการ

ประเมิน ถ้าหากว่าสามารถดำเนินการไปตามกฎเกณฑ์หรือตามมาตรฐานต่าง ๆ ได้โดยปราศจากความล่าช้าของส่วนบุคคล และนักประเมินทำหน้าที่แต่เพียงการให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ช่วยกระตุ้นให้ผู้ดำเนินการได้ตัดสินใจ ดำเนินโครงการอย่างอิสระเท่านั้น การประเมินตามแนวคิดนี้จะต้องอาศัยหลักการที่สนับสนุน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน และให้ความสำคัญต่อการพัฒนา โดยมีเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นปรนัยและมีความเป็นไปได้ควบคู่กันไป ซึ่งมีรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย ดังนี้

จากภาพที่ 2.6 สัญลักษณ์ที่ใช้มีความหมาย ดังนี้

S คือ Standard หมายถึง เกณฑ์มาตรฐาน

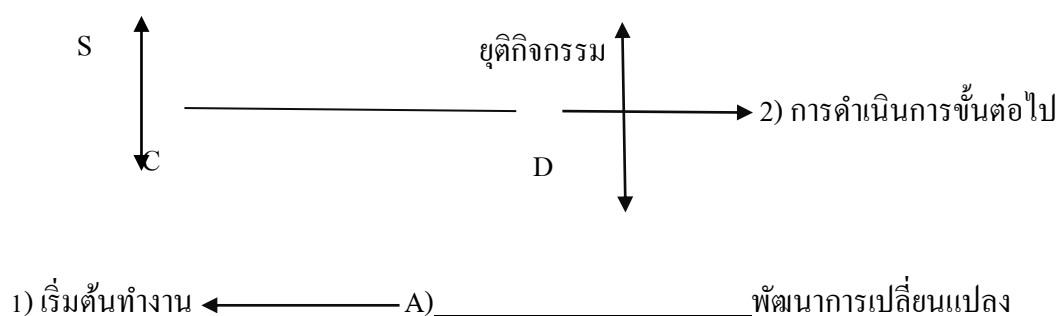
P คือ Program Performance หมายถึง การปฏิบัติงานของโครงการ

C คือ Comparison หมายถึง การเปรียบเทียบ

D คือ Discrepancy Information หมายถึง สารสนเทศที่แสดงความแตกต่าง

A คือ Alternative หมายถึง ทางเลือกเพื่อการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

ลักษณะของการพัฒนาการทำงานของโครงการให้มีผลดียิ่งขึ้น สามารถแสดงตามภาพที่ 2.6 ดังนี้

ภาพที่ 2.6 แสดง Provus' Discrepancy Evaluation ของ Malcolm M. Provus (1971)

ที่มา: เยาวดี ราชชัย กุลวิบูลย์ศรี (2546 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560)

ผลของภาวะความแตกต่างระหว่าง S กับ P ซึ่งส่งผลทำให้เกิด D นั้น สามารถนำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อดำเนินการในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อไปนี้ (1) ดำเนินการขั้นต่อไป (2) กลับไปพัฒนางานเฉพาะในส่วนของขั้นตอนที่ได้ดำเนินการมาแล้ว (3) กลับไปเริ่มต้นงานหรือกิจกรรมนั้นใหม่ทั้งหมด และ (4) ยุติกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ

ขั้นตอนการประเมินงานหรือกิจกรรมใด ๆ นั้น Malcolm M. Provus ถือว่าการประเมินเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไปกับโครงการ โดยการประเมินดังกล่าว สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นตอนการประเมินรายละเอียดของการออกแบบโครงการ (2) ขั้นตอนการปฏิบัติและการกำหนดแผน ในการดำเนินงานตามโครงการ (3) ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด (4) ขั้นตอนการติดตามผลที่เกิดขึ้นจริงจากโครงการหรือกิจกรรมที่กำหนด และ (5) ขั้นตอนการพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายของโครงการหรือกิจกรรมที่กระทำ

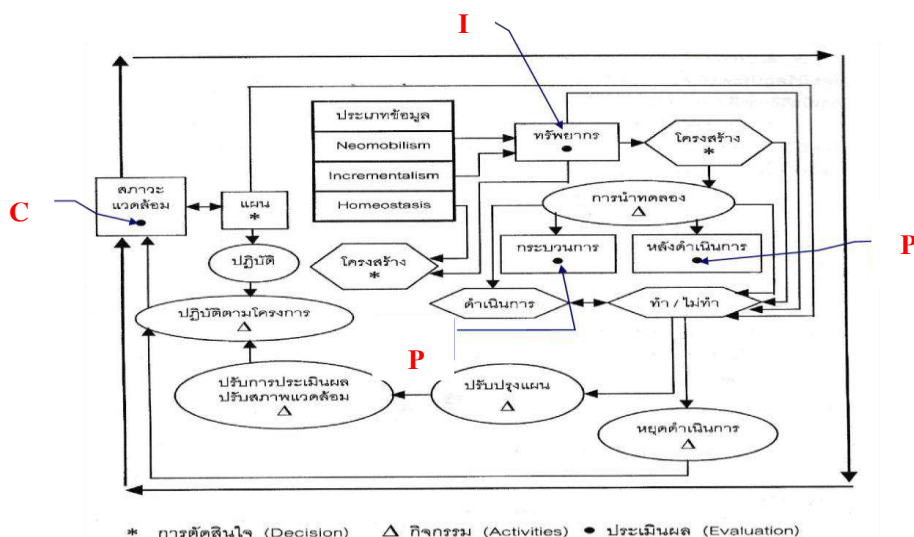
8) แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมินของ Daniel L. Stufflebeam (1971) (Stufflebeam's CIPP Model)

Daniel L. Stufflebeam ได้ให้นิยามคำว่า การประเมิน คือกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงการดำเนินการเก็บข้อมูลและนำข้อมูลที่เก็บมาแล้วนั้น มาจัดทำให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการประกอบการตัดสินใจ จากนิยามดังกล่าว มีสาระสำคัญดังนี้

- 1) การประเมินเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ มีความต่อเนื่องกันในการดำเนินงานอย่างครบวงจร และย้อนกลับมาสู่รอบใหม่ของวงจรด้วย
- 2) กระบวนการประเมิน จะต้องมีการระบุหรือบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
- 3) กระบวนการประเมิน จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามที่ระบุหรือบ่งชี้ไว้
- 4) กระบวนการประเมิน จะต้องมีการนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาแล้วนั้น มาจัดทำให้เป็นสารสนเทศ
- 5) สารสนเทศที่ได้มานั้น จะต้องมีความหมายและมีประโยชน์
- 6) สารสนเทศดังกล่าว จะต้องได้รับการนำไปเสนอ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดทางเลือกใหม่ หรือแนวทางการดำเนินการใด ๆ ต่อไป

แนวคิดของ Daniel L. Stufflebeam มีลักษณะที่จะแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมิน กับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหา และนำผลการประเมินที่ได้ นั้น ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณี ทั้งนี้ ในส่วนที่

เป็นรายละเอียดของการประเมิน ตามนิยามของ Daniel L. Stufflebeam นั้น สามารถถ่ายทอดออกเป็นโมเดลพื้นฐาน แสดงตามภาพที่ 2.7 ดังนี้

ภาพที่ 2.7 แสดง Stufflebeam's CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam (1971)

ที่มา: เขียวดี ราชชัย กุลวิบูลย์ศรี (2546 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560)

การประเมินตามโมเดลของ Daniel L. Stufflebeam นั้น สามารถสรุปการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

- 1) กำหนดหรือระบุและบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
- 2) จัดเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) วิเคราะห์และจัดสารสนเทศ เพื่อนำเสนอฝ่ายวิชาการ

Daniel L. Stufflebeam (1971 pp. 75 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสงทอง, 2560 หน้า 31) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน ซึ่งเรียกว่า ซิป โมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินอย่างมีระบบแบบแผนที่ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง คำว่า CIPP เป็นคำย่อมาจากคำ 4 คำ ดังนี้

1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือดำเนินการก่อนจะทำโครงการใด ๆ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อกำหนดหลักการและเหตุผล รวมทั้งเพื่อพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องจัดทำโครงการดังกล่าว การชี้ประเด็นปัญหา ตลอดจนการพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2) การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินงาน

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ เพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อบกพร่องนั้น หาข้อมูล ประกอบการตัดสินใจที่จะสั่งการ เพื่อการพัฒนางานต่าง ๆ และบันทึกภาวะของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐาน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการ คือ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

การจัดประเภทของการประเมินดังกล่าว แสดงถึงการประเมินที่พยายามให้ครอบคลุมกระบวนการทำงานในทุก ๆ ขั้นตอน ตามแนวคิดที่รู้จักกันดีในนามว่า “CIPP” แนวคิดและเป้าหมายของการประเมินตามที่ Daniel L. Stufflebeam ได้เสนอมาแล้วนั้น นับว่าเป็นต้นแบบของการประเมินอย่างมีระบบ และเพื่อประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการดำเนินโครงการแต่ละประเภท จะเห็นได้ชัดว่าการประเมินแต่ละประเภทดังกล่าว จะต้องเอื้ออำนวยต่อการนำไปตัดสินใจ

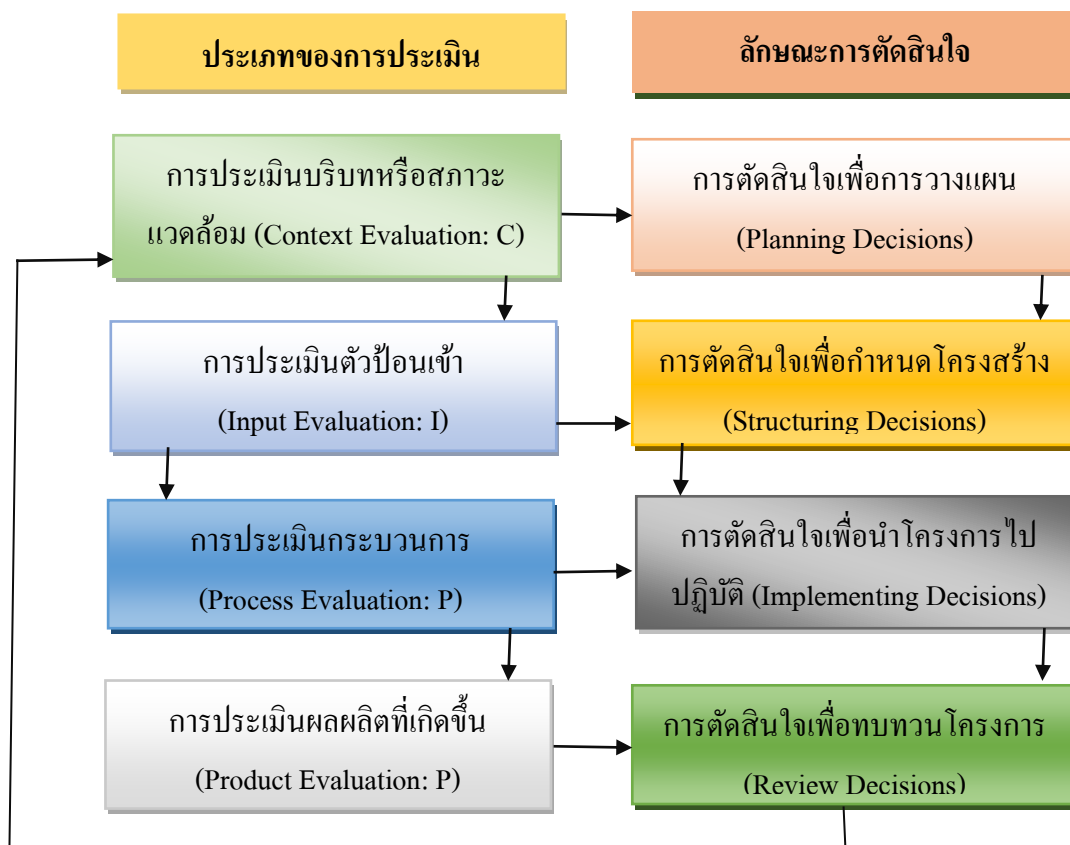
สิ่งที่ควบคู่กับการประเมินทั้ง 4 ประเภทข้างต้น ได้แก่ การตัดสินใจเพื่อดำเนินการใด ๆ ซึ่งสามารถจะแบ่งออกได้อีก 4 ประเภทเช่นกัน คือ

1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินสถานะแวดล้อม มีบทบาทสำคัญ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนในการดำเนินงาน

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินตัวป้อน มีบทบาทสำคัญ คือ การกำหนดโครงสร้างของแผนงาน รวมทั้งขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินผลโครงการ มีบทบาทสำคัญ คือ ควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด และเพื่อปรับปรุง แก้ไขแนวทางการปฏิบัติให้ได้ผลดีที่สุด

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Review Decisions) เป็นการตัดสินใจที่อาศัยผลจากการประเมินที่เกิดขึ้น มีบทบาทหลัก คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการยุติสัมเลิ หรือขยายโครงการในช่วงเวลาต่อไป แสดงตามภาพที่ 2.8 ดังนี้

ภาพที่ 2.8 แสดงแนวทางการประเมินโครงการ Stufflebeam's CIPP Model (1971)

ที่มา: ยาวดี ราชชัย กุลวิบูลย์ศรี (2546 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560)

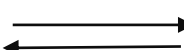
9) แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมิน "CPO" (CPO'S Evaluation Model)

การประเมินผลโครงการ เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศ ที่จำเป็นอันจะนำไปสู่การตัดสินใจความสำเร็จ รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุง พัฒนา ตลอดจนการสร้างและการกำหนดทางเลือกใหม่ในการดำเนินโครงการ ดังนั้น กิจกรรมการประเมินผลโครงการ จึงเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศ ที่จำเป็นเกี่ยวกับปัจจัยขั้นพื้นฐานของโครงการ ตลอดจนกระบวนการที่ปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ และผลผลิตของโครงการภายใต้กิจกรรม และช่วงเวลาที่ได้กำหนดหรือวางแผนไว้ (ยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2542 หน้า 301-319 อ้างถึงใน บุญ

เลิศ แสวทอง, 2560 หน้า 33) ได้พัฒนาเป็นรูปแบบหรือแบบจำลองของการประเมินโครงการขึ้น ซึ่งเป็นแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุด

หมายเหตุ: สัญลักษณ์ที่ใช้มีดังนี้

1) หมายถึง เส้นแบ่งระหว่างองค์ประกอบ ซึ่งแยกกันไม่เด็ดขาด

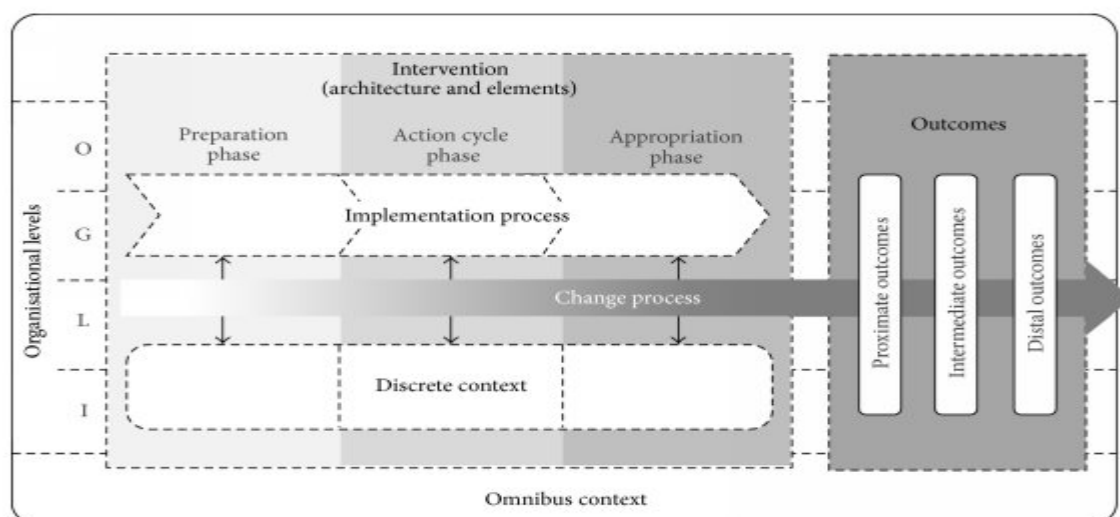
2) หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแต่ละองค์ประกอบในลักษณะของ การ

สื่อสารแบบสองทางอย่างครบวงจร

3) C หมายถึง Context

4) P หมายถึง Process

5) O หมายถึง Output

ภาพที่ 2.9 แสดงแบบจำลองการประเมิน “CPO” (CPO’S Evaluation Model, 1999)

ที่มา: เยาวดี รังชัย กุลวิบูลย์ศรี (2546 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวทอง, 2560)

จากภาพที่ 2.9 ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการประเมินผลโครงการตามแนวคิดของ เยาวดี รังชัย กุล วิบูลย์ศรี (2546 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวทอง, 2560 หน้า 34) ประกอบด้วยด้านส่วนสำคัญ 3 ส่วน ใหญ่ ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องตามลำดับ คือ (1) ปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม ของโครงการ (Context) (2) กระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนิน โครงการ (Process) และ (3) ผลผลิตของ โครงการ (Output) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) **ปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อมโครงการ (Context)** หมายถึง บริบทต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการทั้งหมด เช่น ปัจจัยทางการเมือง ทางสังคม ทางวัฒนธรรม รวมทั้งปัจจัยบริบทต่าง ๆ ของโครงการนั้น ๆ ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร โดยพิจารณาถึง

1.1) ความต้องการจำเป็นของโครงการ เพื่อให้ทราบถึงความจำเป็นหรือความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโครงการ สำหรับในประเทศไทย มีปัจจัยทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องมาก นับตั้งแต่ความต้องการของโครงการ

1.2) ความเป็นไปได้ของโครงการ เพื่อให้ทราบโอกาสในการจัดทำโครงการ ต้องวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาที่เป็นอุปสรรคหรือที่เป็นข้อจำกัด ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินโครงการ ทั้งนี้ เพื่อนำมาเสนอเป็นข้อสารสนเทศหรือข้อสังเกต ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขหรือปรับปรุงโครงการ หรือเพื่อเสนอทางเลือกใหม่ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการเจรจาต่อรองกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนที่เป็นเงื่อนไขบางประการ อันจะนำไปสู่การยุติปัญหาในที่สุดโครงการต่าง ๆ มักจะมีปัจจัยทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องสูงมาก ประกอบกับรัฐบาลของประเทศไทยเป็นรัฐบาลผสม และมีการปรับเปลี่ยนรัฐบาลค่อนข้างบ่อย เป็นผลให้แนวนโยบายบางอย่างของรัฐบาลต้องปรับตามไปด้วย จึงทำให้บางโครงการต้องมีการทบทวน และอาจด้วยปัจจัยทางการเมืองเท่านั้น ที่ทำให้บางโครงการต้องหยุดชะงักหรือล้มเลิกได้

1.3) การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อระบุถึงสิ่งที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นจากโครงการ โดยพิจารณาถึงผลจากกิจกรรมของโครงการ ในสภาพความเป็นจริงบ่อยครั้งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ ไม่ทราบวัตถุประสงค์ที่แน่นอน ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการ จึงจำเป็นต้องแจ้งหรือชี้แจงให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้าถึงวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อสะดวกและความร่วมมือที่จะได้รับ รวมทั้งให้ความสำคัญกับโครงการตามสภาพที่ควรจะเป็นด้วย

1.4) ความพร้อมและทรัพยากรในด้านต่าง ๆ เช่น เงินทุนหรืองบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร เป็นต้น ปัญหาเรื่องงบประมาณอาจส่งผลถึงวัสดุ อุปกรณ์และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินการ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผลกระทบที่เกิดขึ้น เพราะปัจจัยทางการเมืองรวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของความต้องการ และความเป็นไปได้อ้างมาแล้ว ทำให้การดำเนินโครงการล่าช้า และค่าใช้จ่ายอาจเพิ่มสูงขึ้นได้

จากที่กล่าวมาในเรื่องของสภาพแวดล้อม จะเห็นได้ว่า การดำเนินโครงการในประเทศไทย มักมีปัจจัยหรือเหตุผลทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่บ่อย ๆ นอกจากนั้น หน่วยงานในระดับนโยบายต่าง ๆ โดยอ้างว่าเพื่อความยืดหยุ่น ทำให้ไปสู่การปฏิบัติได้มากหรือไม่ได้ผลเท่าที่ควร ส่วนเรื่องความเป็นไปได้ของโครงการ ตลอดจนวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และความพร้อม ซึ่งรวมทั้ง

ทรัพยากรในด้านต่าง ๆ นั้น เป็นปัจจัยทางสภาวะแวดล้อมที่สำคัญสำหรับการประเมิน ซึ่งผู้ประเมินโครงการจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยเหล่านี้ให้รอบคอบและครบถ้วนเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อชี้ประเด็นปัญหา และเพื่อให้ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติได้อย่างสัมฤทธิ์ผลต่อไป

2) ความต้องการที่จำเป็นของโครงการ (Need Assessment) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลัง การกำหนดโครงการ หรือสภาพปัญหาที่ทำให้ต้องดำเนินโครงการ ที่ส่งผลถึงการประเมิน กระบวนการคิด วิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง

3) ความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility) เป็นโอกาสหรือความสามารถในการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาถึงสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินโครงการ เช่น ลักษณะของกิจกรรมที่จัดเหมาะสมกับประชาชนในชุมชนหรือไม่ เป็นต้น

4) วัตถุประสงค์ของโครงการ (Objectives) เป็นการศึกษาความเหมาะสมในการกำหนด วัตถุประสงค์ของโครงการว่ามีความเป็นไปได้เพียงใด วัตถุประสงค์ของโครงการมีความเป็นไปได้หรือไม่ วัตถุประสงค์มีความชัดเจนสามารถวัดได้ และประเมินผลได้

5) ความพร้อมและทรัพยากร (Readiness and Resources) เป็นสิ่งที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ประเด็นการพิจารณา เช่น เงินทุนหรืองบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร เป็นต้น เพราะ ปัญหาเรื่องความพร้อมและทรัพยากร อาจส่งผลถึงงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินการ

2.2 กองทุนพัฒนาไฟฟ้า

ความเป็นมาของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า

กองทุนพัฒนาไฟฟ้า เป็นกองทุนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2550) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เป็นทุนสนับสนุนให้มีการให้บริการไฟฟ้าไปยังท้องที่ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง (2) กระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น (3) พัฒนาชุมชนในท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบ จากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า (4) ส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนและเทคโนโลยีในการประกอบกิจการไฟฟ้า ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย โดยคำนึงถึงความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้ใช้ไฟฟ้า (สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน, 2565 สืบค้นจาก <https://pdf.erc.or.th/MenuInternal/detail/421>)

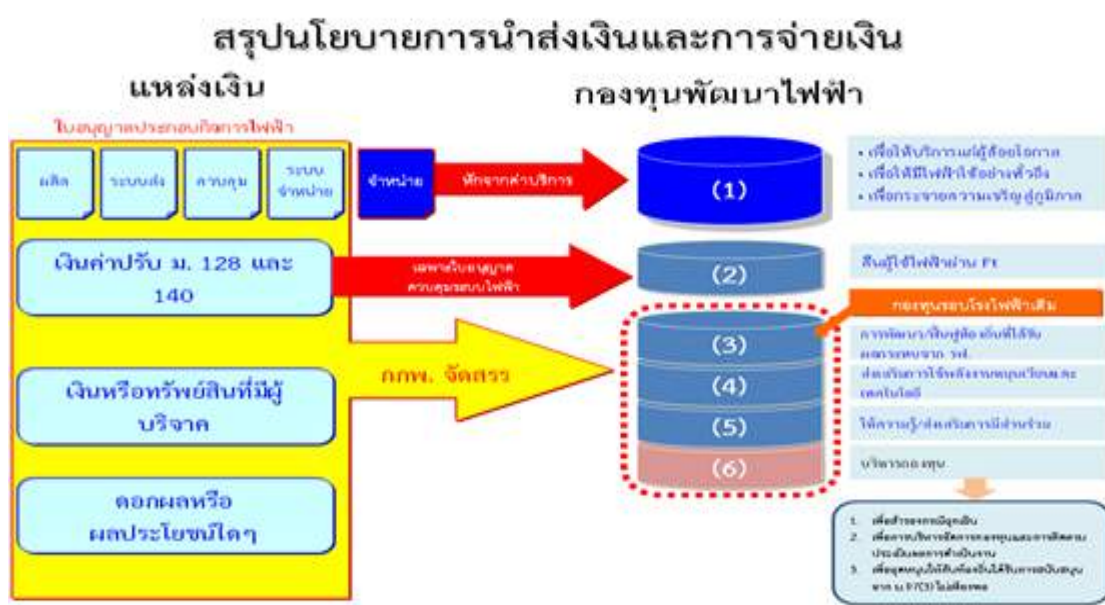
พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน มีอำนาจหน้าที่เสนอ นโยบายการนำส่งเงินและการใช้จ่ายเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ต่อคณะกรรมการนโยบายพลังงาน แห่งชาติ (กพข.) เพื่อให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) ซึ่งเป็นองค์กรกลางในการ กำกับดูแลกิจการพลังงาน ใช้เป็นแนวทางในการออกระเบียบ หรือประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการนำส่งเงินและการใช้จ่ายเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ให้สอดคล้องกับนโยบาย ของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) ดังกล่าวต่อไป ซึ่งเมื่อคณะกรรมการนโยบาย พลังงานแห่งชาติ (กพข.) ส่งมอบนโยบายการนำส่งเงินและจ่ายเงินของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าให้ คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) ซึ่งจะดำเนินการจัดทำร่างระเบียบต่าง ๆ ให้สอดคล้อง กับนโยบายของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) ดังกล่าว แล้วนำร่างระเบียบ ดังกล่าวไปรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำความคิดเห็นที่เป็น ประโยชน์มาปรับปรุงร่างระเบียบ ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อ บังคับใช้ต่อไป โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สกพ.) มีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่ง เป็นหน่วยงานของรัฐ ที่เป็นหน่วยรับตรวจตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงิน แผ่นดิน ทำหน้าที่เป็นผู้รับเงิน จ่ายเงิน เก็บรักษา และบริหารจัดการเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ตาม ระเบียบที่คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) กำหนด โดยแยกออกจากงบประมาณของ สกพ. ซึ่งในทุกรอบปีงบประมาณ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะประเมินผลการใช้จ่ายเงินและ ทรัพย์สินของ สกพ. และกองทุนพัฒนาไฟฟ้าว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด คุ่มค่า มี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพียงใด

แหล่งที่มาของเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้า

ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 มาตรา 94 ได้กำหนด แหล่งที่มาของเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ไว้ดังนี้

- 1) เงินที่ได้รับจากผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการไฟฟ้า ตามระเบียบที่ กกพ. ประกาศ กำหนดภายใต้กรอบนโยบายของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) โดยเงินที่นำส่ง เข้ากองทุน เพื่อใช้จ่ายตามมาตรา 97(1) ให้หักจากอัตราค่าบริการ
- 2) เงินค่าปรับจากผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการไฟฟ้าตาม มาตรา 128 และมาตรา 140 (ค่าปรับทางปกครอง)
- 3) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- 4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

โดยเงินและทรัพย์สินที่เป็นของกองทุนไม่ต้องนำส่งคลัง เป็นรายได้แผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ ให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานเป็นผู้รับเงิน จ่ายเงิน เก็บรักษา และบริหารจัดการเงินกองทุนแยกออกจากงบประมาณของสำนักงาน ทั้งนี้ การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษา และการบริหารจัดการเงินกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่ กกพ. กำหนด (มาตรา 95) การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการนำส่งเงินเข้ากองทุน ให้จัดให้มีการแยกบัญชีตามกิจการที่กำหนดไว้ใน มาตรา 97(1) (2) (3) (4) และ (5) อย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ใช้ไฟฟ้า ที่จะต้องรับภาระในการที่ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการไฟฟ้านำส่งเงินเข้ากองทุน (มาตรา 96 วรรคสอง)

ภาพที่ 2.10 แสดงนโยบายการนำส่งเงินและการจ่ายเงิน
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (2567)

การดำเนินงานของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า

คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2554 รับทราบมติจากคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) ในการประชุมครั้งที่ 2/2554 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 เรื่องนโยบายการกำหนดโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าของประเทศไทยปี 2554 - 2558 ตามที่กระทรวง

พลังงานเสนอ และมอบหมายให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) รับผิดชอบดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยภาระเงินนำส่งเข้ากองทุนพัฒนาไฟฟ้า แบ่งเป็น

1) เงินนำส่งเข้ากองทุนตามมาตรา 97(1) เพื่อการชดเชยและอุดหนุนให้กับผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการไฟฟ้า ในการให้บริการ ดังนี้

1.1) เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ไฟฟ้าที่ด้อยโอกาส ให้ได้รับการอุดหนุนค่าไฟฟ้าให้ใช้ไฟฟ้าฟรี ซึ่งหมายถึง ผู้ใช้ไฟฟ้าบ้านอยู่อาศัย ประเภท 1.1 ซึ่งติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้าขนาด 5(15) แอมแปร์ และใช้ไฟฟ้าไม่เกิน 90 หน่วยต่อเดือน โดยกระจายภาระให้ผู้ใช้ไฟฟ้าทุกประเภท รวมถึงให้พิจารณาผู้ใช้ไฟฟ้าที่เป็นลูกค้าตรงของ กกพ. และผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนร่วมรับภาระด้วย ทั้งนี้ ยกเว้น ผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทบ้านอยู่อาศัย กิจการขนาดเล็กและสูบน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อไม่ให้เป็นการซ้ำซ้อนของประชาชนทั่วไป ธุรกิจขนาดเล็กและการใช้เครื่องสูบน้ำเพื่อการเกษตร

1.2) เพื่อให้มีการให้บริการไฟฟ้าอย่างทั่วถึง เป็นการชดเชยและอุดหนุนผู้รับใบอนุญาตระบบจำหน่าย ที่มีการให้บริการไฟฟ้าที่ห่างไกล หรือในพื้นที่ที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ซึ่งมีต้นทุนสูง โดยเรียกเก็บจากผู้รับใบอนุญาตจำหน่ายไฟฟ้า เพื่อส่งเสริมนโยบายในการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เป็นการชดเชยและอุดหนุนผู้รับใบอนุญาตระบบจำหน่าย ที่มีการให้บริการเพื่อส่งเสริมนโยบายในการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค โดยเรียกเก็บจากผู้รับใบอนุญาตจำหน่ายไฟฟ้า

2) เงินนำส่งเข้ากองทุนตามมาตรา 97(2) เพื่อชดเชยให้กับผู้ใช้ไฟฟ้า ซึ่งต้องจ่ายค่าไฟฟ้าแพงขึ้น จากการที่ผู้รับใบอนุญาตควบคุมระบบไฟฟ้า สั่งให้ดำเนินการผลิตไฟฟ้าอย่างไม่เป็นธรรม และเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม โดยเรียกเก็บจากผู้รับใบอนุญาตควบคุมระบบไฟฟ้า

3) เงินนำส่งเข้ากองทุนตามมาตรา 97(3) เพื่อพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า โดยเรียกเก็บจากผู้รับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้า

4) เงินนำส่งเข้ากองทุนตามมาตรา 97(4) เพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการกิจการไฟฟ้าที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย

4.1) การส่งเสริมพลังงานหมุนเวียนส่วนเพิ่มราคารับซื้อไฟฟ้า (Adder) Feed in Tariff

4.2) การศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมพลังงานทดแทน โดยเรียกเก็บจากผู้รับใบอนุญาตจำหน่ายไฟฟ้า ในอัตรา 0.5 สตางค์ต่อหน่วย

5) เงินนำส่งเข้ากองทุนตามมาตรา 97(5) เพื่อการส่งเสริมสังคมและประชาชนให้มีความรู้ ความตระหนักและมีส่วนร่วมทางด้านไฟฟ้า โดยเรียกเก็บจากผู้รับใบอนุญาตจำหน่ายไฟฟ้า ใน อัตราไม่เกิน 0.2 สตางค์ต่อหน่วย

โครงสร้างและการกำกับดูแล

ในการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้ามีคณะกรรมการฯ และคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง โดยมีอำนาจหน้าที่สรุปได้ ดังนี้

1) คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และกำกับการดำเนินงาน การใช้จ่ายเงินของกองทุน อนุมัติจัดสรรเงินและการหาผลประโยชน์ของกองทุน รวมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า เพื่อบริหารจัดการเงินกองทุนที่ได้รับการจัดสรรสำหรับกิจการตามมาตรา 97(3) ในพื้นที่ และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยปฏิบัติงาน กำหนดกรอบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน ตลอดจนดำเนินการอื่นใดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน

2) คณะอนุกรรมการกำกับดูแลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ มีหน้าที่ในการพิจารณากลับกรองแผนยุทธศาสตร์ แผนงานประจำปี และกรอบการจัดสรรเงินงบประมาณของกองทุนฯ ในแต่ละพื้นที่ประกาศ ที่เสนอขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ และเสนอแนะนโยบาย แนวทางในการกำกับดูแลการดำเนินงานของกองทุน การใช้จ่ายเงินกองทุนให้มีประสิทธิภาพต่อ กกพ. รวมทั้งมีอำนาจเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมพิจารณา และจัดหารวบรวม จัดส่งหรือชี้แจงเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม และแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะทำงาน เพื่อช่วยปฏิบัติงานของคณะอนุกรรมการฯ และรายงานผลการดำเนินงานให้ กกพ. ทราบเป็นระยะตามความเหมาะสม

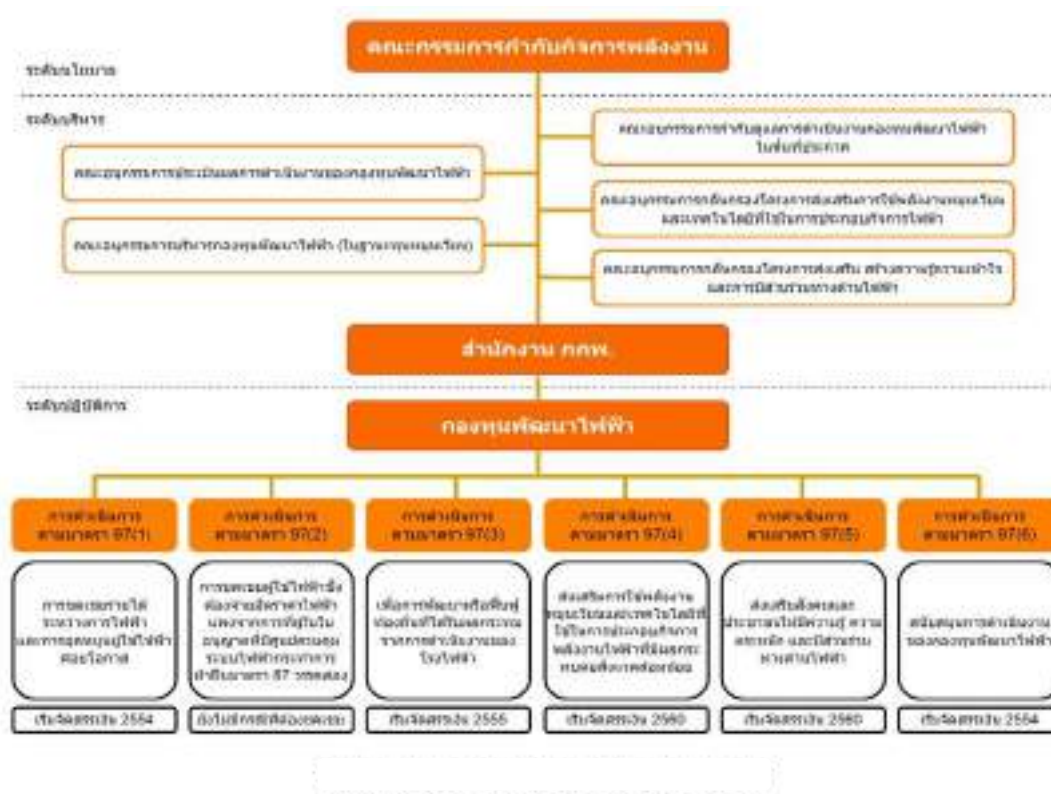
3) คณะอนุกรรมการกลั่นกรองโครงการส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการประกอบกิจการไฟฟ้า มีหน้าที่กำหนดแผนการดำเนินงาน และกำหนดหลักเกณฑ์การกลั่นกรองข้อเสนอโครงการเสนอ กกพ. ให้ความเห็นชอบ รวมถึงการพิจารณากลับกรองข้อเสนอโครงการตามแผนงานที่ กกพ. ประกาศให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ที่กำหนดตามมาตรา 97(4) และพิจารณาปรับปรุงรายละเอียดของโครงการที่มีความจำเป็นต้องปรับปรุง รวมทั้งเสนอแนะ แนวนโยบายและแนวทางในการบริหารจัดการ และกำกับดูแลการใช้จ่ายเงินกองทุน ตามมาตรา 97(4) โดยมีอำนาจเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมพิจารณา จัดหารวบรวมและจัดส่งหรือชี้แจง

เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแต่งตั้งคณะทำงานหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดเพื่อพิจารณาหรือกระทำการใด ๆ ตามที่อนุกรรมการมอบหมาย

4) คณะอนุกรรมการกลั่นกรองโครงการส่งเสริม สร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางด้านไฟฟ้า มีหน้าที่กำหนดแผนการดำเนินงาน และกำหนดหลักเกณฑ์การกลั่นกรองข้อเสนอโครงการเสนอ กกพ. ให้ความเห็นชอบ รวมถึงการพิจารณากลั่นกรองข้อเสนอโครงการตามแผนงานที่ กกพ. ประกาศ ให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ที่กำหนดตามมาตรา 97(5) และพิจารณาปรับปรุงรายละเอียดของโครงการ ที่มีความจำเป็นต้องปรับปรุง รวมทั้งเสนอแนะนโยบายและแนวทางในการบริหารจัดการ และกำกับดูแลการใช้จ่ายเงินกองทุน ตามมาตรา 97(5) โดยมีอำนาจเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมพิจารณา จัดหารวบรวมและจัดส่งหรือชี้แจงเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแต่งตั้งคณะทำงานหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด เพื่อพิจารณาหรือกระทำการใด ๆ ตามที่อนุกรรมการมอบหมาย

5) คณะอนุกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า มีหน้าที่ในการพิจารณากำหนดกรอบ แนวทาง หลักเกณฑ์ และตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนฯ และพิจารณาข้อเสนอของผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า และเสนอความเห็นต่อ กกพ. เพื่อพิจารณาวินิจฉัย รวมทั้งติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนฯ และรายงานผลการปฏิบัติงานและข้อเสนอแนะต่อ กกพ. โดยมีอำนาจขอให้หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลหรือคณะบุคคลหรือนิติบุคคล มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา ตลอดจนคณะทำงานหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดเพื่อพิจารณาหรือกระทำการใด ๆ ตามที่คณะอนุกรรมการมอบหมาย

6) คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (ในฐานะทุนหมุนเวียน) มีหน้าที่ในการพิจารณานโยบายศาสตร์ แผนงาน และแนวทางการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ตามนโยบายที่ กกพ. กำหนดไปสู่การปฏิบัติประสิทธิผล และบริหารจัดการกองทุนฯ ให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกำกับดูแลและติดตามเร่งรัดการดำเนินงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานให้ กกพ. ทราบเป็นระยะตามความเหมาะสม โดยให้มีอำนาจในการแต่งตั้งคณะทำงานหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดเพื่อพิจารณาหรือกระทำการใด ๆ ตามที่คณะอนุกรรมการมอบหมาย

ภาพที่ 2.11 แสดงโครงสร้างและการกำกับดูแลกองทุนพัฒนาไฟฟ้า
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (2567)

วิสัยทัศน์

เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาไฟฟ้าของไทยให้ทั่วถึง มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรม เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และเกิดการยอมรับ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

พันธกิจ

- 1) ชดเชย และอุดหนุนให้มีการให้บริการ แก่ผู้ใช้ไฟฟ้าที่ทั่วถึงเป็นธรรม
- 2) พัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบ จากการดำเนินงานของ โรงไฟฟ้า
- 3) ส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการประกอบกิจการไฟฟ้าที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย
- 4) ส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้ ความตระหนัก และมีส่วนร่วมทางด้านไฟฟ้า

เป้าประสงค์

- 1) ชุมชนรอบโรงไฟฟ้ามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ จากการพัฒนารวมถึงยอมรับและอยู่ร่วมกับโรงไฟฟ้าได้
- 2) มีแนวทางและมาตรการส่งเสริมการกำกับกิจการพลังงาน และพัฒนาการประกอบกิจการไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตระหนักรู้ มีส่วนร่วม และเกิดทัศนคติที่ดีด้านไฟฟ้า
- 4) มีการบริหารจัดการกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการบริการไฟฟ้าให้ทั่วถึง

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสนับสนุนการให้บริการไฟฟ้าอย่างทั่วถึง มีความน่าเชื่อถือและเป็นธรรม
- 2) เพื่อบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นประโยชน์ต่อประเทศ
- 3) เพื่อสร้างเครือข่ายพันธมิตรและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาไฟฟ้า
- 4) เพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน และเทคโนโลยีในการประกอบกิจการไฟฟ้าโดยคำนึงถึงความมั่นคง และความยั่งยืนด้านไฟฟ้าของประเทศ
- 5) เพื่อส่งเสริมสังคมและประชาชนให้มีความรู้ ความตระหนัก และมีส่วนร่วมทางด้านไฟฟ้า มีการพัฒนาเครือข่ายข้อมูล ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

2.2.1 การบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ

สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) จะจัดสรรเงินให้กองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศใช้จ่าย เพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า ตามมาตรา 97(3) แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 โดยจะประกาศกำหนดพื้นที่ ที่มีสิทธิได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งพิจารณาจากแผนการผลิตไฟฟ้าสำหรับแต่ละโรงไฟฟ้า ให้ครอบคลุมถึงระดับหมู่บ้าน โดยรอบโรงไฟฟ้า ที่มีศูนย์กลางโรงไฟฟ้าเป็นระยะทาง (ตามระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่าด้วยกองทุนพัฒนาไฟฟ้า

เพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่น ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ. 2563) ดังนี้ (1) 5 กิโลเมตร สำหรับโรงไฟฟ้าที่ผลิตพลังงานไฟฟ้าเกิน 5,000 ล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อปี (2) 3 กิโลเมตร สำหรับโรงไฟฟ้าที่ผลิตพลังงานไฟฟ้าเกิน 100 ล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อปี แต่ไม่เกิน 5,000 ล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อปี (3) 1 กิโลเมตร สำหรับโรงไฟฟ้าที่ผลิตพลังงานไฟฟ้าไม่เกิน 100 ล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อปี

ภาพที่ 2.12 แสดงพื้นที่ประกาศ ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (2567)

การกำหนดรูปแบบการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ ตามประเภทกองทุน ได้ดังนี้

กองทุนขนาดใหญ่ กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า (คพรฟ.) ทำหน้าที่พิจารณาอนุมัติแผนงานประจำปี และแผนการจัดสรรเงินของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่น ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า ในเขตพื้นที่ ประกาศ และมีคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล (คพรต.) ทำหน้าที่ส่งเสริม

สนับสนุนการจัดทำโครงการชุมชน เพื่อเสนอขอใช้เงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในเขตพื้นที่ประกาศ ขนาดใหญ่ของแต่ละพื้นที่ปกครองเขตตำบล

กองทุนขนาดกลาง กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล (คพรต.) ทำหน้าที่พิจารณาอนุมัติแผนงานประจำปี และแผนการจัดสรรเงินของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่น ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้าในเขตพื้นที่ ประกาศ

กองทุนขนาดเล็ก การบริหารจัดการกองทุนขนาดเล็ก กำหนดให้ผู้ได้รับจัดสรรเงินเป็น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามสัดส่วนพื้นที่ที่กองทุนไฟฟ้าคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) กำหนด

ภาพที่ 2.13 แสดงรูปแบบการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ ตามประเภทกองทุน
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (2567)

แนวทางการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ

- 1) จัดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่ชุมชน เพื่อให้มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้
- 2) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดทำโครงการชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาศักยภาพชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างระบบสวัสดิการของประชาชนและชุมชนอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- 3) ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนภายในพื้นที่ ประกาศ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและบูรณาการ การทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ องค์กรชุมชน สถานศึกษา ศาสนสถาน เป็นต้น
- 4) ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูล การเรียนรู้ การบริหารจัดการ การติดตาม ตรวจสอบ การประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชน การพัฒนาระบบข้อมูล ระหว่างกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศทุกระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 5) มีการชดเชยเพื่อเยียวยาให้ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้าทั้งด้านสุขภาพ อาชีพ และสิ่งแวดล้อม
- 6) ส่งเสริม สนับสนุน การฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเฝ้าระวังทางสังคม สุขภาวะ สิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2.16 แสดงแนวทางการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (2567)

2.2.2 กรอบการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ

กองทุนไฟฟ้าคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ โดยหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินภายใต้กรอบวัตถุประสงค์และลักษณะโครงการ จำนวน 7 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่น ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ. 2563 ประกอบด้วย

1) **ด้านสาธารณสุข** เพื่อลดหรือป้องกันปัญหาสุขภาพของชุมชนรอบโรงไฟฟ้า ซึ่งกำหนดเป็นประเภทโครงการ เช่น โครงการสร้าง ขยาย ปรับปรุงอาคาร โรงพยาบาลและศูนย์บริการสาธารณสุข โครงการซื้ออุปกรณ์ ครุภัณฑ์เครื่องมือทางการแพทย์และการสาธารณสุข โครงการส่งเสริมด้านการกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

2) **ด้านการศึกษา** เพื่อเพิ่มคุณภาพด้านการศึกษาของเยาวชนและครูผู้สอน ในสถานศึกษาของรัฐในพื้นที่ชุมชนรอบโรงไฟฟ้า ซึ่งกำหนดเป็นประเภทโครงการ เช่น โครงการให้ทุนการศึกษาแบบต่อเนื่อง เพื่อสร้างบุคลากรในการพัฒนาชุมชน โครงการจัดหาครูในวิชาที่ขาดแคลน โครงการส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรและระบบการเรียนรู้ โครงการปรับปรุง สนับสนุนอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และโครงการสร้าง ขยาย หรือปรับปรุงอาคารโรงเรียน และสถานศึกษา เป็นต้น

3) **ด้านเศรษฐกิจชุมชน** เพื่อเพิ่มรายได้ของชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า ซึ่งกำหนดเป็นประเภทโครงการ เช่น โครงการสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงาน หรือเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า เพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตของวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจเพื่อสังคมหรือสหกรณ์ชุมชน โครงการอบรมเพื่อพัฒนาและสร้างอาชีพ โครงการสร้าง ขยาย ปรับปรุงอาคารและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อสนับสนุนกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน เป็นต้น

4) **ด้านสิ่งแวดล้อม** เพื่อเพิ่มหรือบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนรอบโรงไฟฟ้า เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งกำหนดเป็นประเภทโครงการ เช่น โครงการป้องกันและลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากโรงไฟฟ้าในชุมชน โครงการปรับปรุงระบบการเกษตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น

5) **ด้านสาธารณูปโภค** เพื่อยกระดับการเข้าถึงและความครอบคลุมของสาธารณูปโภค ซึ่งกำหนดเป็นประเภทโครงการ เช่น โครงการก่อสร้างสาธารณูปโภค ตามแผนพัฒนาชุมชนหรืออำเภอหรือจังหวัด ซึ่งไม่ซ้ำซ้อนกับงบประมาณของหน่วยงานอื่น โครงการซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภคกรณีเร่งด่วนอันเนื่องมาจากภัยพิบัติ ซึ่งหน่วยงานของรัฐไม่มีงบประมาณในการดำเนินการรองรับไว้ เป็นต้น

6) ด้านพลังงานชุมชน เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของโรงไฟฟ้าและชุมชน ในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า การใช้พลังงานหมุนเวียน ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพด้านพลังงาน ซึ่งกำหนดเป็นประเภทโครงการ เช่น โครงการผลิตผลผลิตหรือวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและชุมชน เพื่อเป็นเชื้อเพลิงจำหน่ายให้กับโรงไฟฟ้าในชุมชน โครงการส่งเสริมการประหยัด และเพิ่มประสิทธิภาพด้านพลังงานของชุมชน เป็นต้น

7) ด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งกำหนดเป็นประเภทโครงการ เช่น โครงการจัดงานประเพณี วัฒนธรรม และส่งเสริมกิจการด้านศาสนา โครงการปรับปรุงหรือสนับสนุนอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันในชุมชน โครงการศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทุน โครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ภัยธรรมชาติ กรณีฉุกเฉินตามประกาศ กกพ. กำหนด เป็นต้น

2.3 บริบทของพื้นที่ศึกษา

ข้อมูลสภาพทั่วไป

เทศบาลเมืองบ้านฉาง เดิมเป็นตำบลพลา ขึ้นอยู่กับอำเภอเมืองระยอง ต่อมา พ.ศ. 2506 ทหารอเมริกันมาตั้งฐานทัพและใช้สนามบินอยู่ตะเกา ทำให้มีประชาชนจากหลายท้องที่เข้ามาประกอบอาชีพเป็นผลให้เกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ และมีความเจริญเติบโตขึ้น และได้รับการจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลบ้านฉาง เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2505 ตั้งอยู่บนที่ว่าการอำเภอบ้านฉาง วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 หลังจากนั้น สุขาภิบาลบ้านฉาง ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลบ้านฉาง และวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2548 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลบ้านฉาง เป็น เทศบาลเมืองบ้านฉาง ตั้งอยู่เลขที่ 88 หมู่ 5 ตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง รหัสไปรษณีย์ 21130 โทรศัพท์ 038-695-234-7

ตราสัญลักษณ์ประจำเทศบาลเมืองบ้านฉาง

ความหมายตราสัญลักษณ์ประจำเทศบาลเมืองบ้านฉาง ประกอบด้วย ภูเขา 2 ยอด ชารน้ำตก ธงสามเหลี่ยม ฉางข้าวและช้าง โดยมีวงกลมล้อมรอบ 2 วง พร้อมกับข้อความเทศบาลเมืองบ้านฉาง จังหวัดระยอง ซึ่งมีความหมายตามข้อสันนิษฐานและคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในพื้นที่ว่าบ้านฉางดั้งเดิม มีการรวมตัวกันตั้งเป็นชุมชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 150 ปี เหตุที่ชื่อ “บ้านฉาง” มาจาก

1) เดิมเป็น “ฉาง” เก็บพืชผลทางการเกษตรจำพวกน้ำมันยางและอื่น ๆ เพื่อนำไปส่งที่ท่าเรือบ้านฉาง

2) เดิมเป็นป่าดงดิบที่มี “โหลงซ้าง” จำนวนมาก ซึ่งต่อมาเรียกเพี้ยนไปเป็น “บ้านฉาง”

3) เดิมเรียก “บ้านสง” เพราะเมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เดินทางมาเมืองระยอง มาถึงที่แห่งนี้ในเวลารุ่งสางพอดี และในอำเภอนี้มีภูเขา 2 ยอด หมายถึง ยอดเขาชื่อ “เขานั่งยอง” หรือ “เขานางหย่อง” มีลักษณะคล้ายหน้าอกหญิงสาว ธารน้ำตก หมายถึง ธารน้ำตกเล็ก ๆ ที่อยู่บนยอดเขาทั้งสองที่ไหล ลงมาสู่เบื้องล่างตามธรรมชาติ และตรงสามเหลี่ยม หมายถึง สนามกอล์ฟที่ตั้งอยู่ทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล ถึง 3 แห่ง

ภาพที่ 4.1 แสดงตราสัญลักษณ์ประจำเทศบาลเมืองบ้านฉาง

ที่มา: <https://banchangcity.go.th/public/texteditor/data/index/menu/237>

คำขวัญอำเภอบ้านฉาง

บ้านฉางสะอาด หาดทรายงามหรู มะม่วงนอกฤดู ปลาปู กะปิดี บารมีหลวงพ่อบรม

เขตการปกครอง

เทศบาลเมืองบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง มีพื้นที่ในการปกครอง 24 ตารางกิโลเมตร (หรือประมาณ 15,000 ไร่) ห่างจากจังหวัดระยองประมาณ 27 กิโลเมตร ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ 1 ตำบลพลา หมู่ที่ 1, 2, 3, 4 จำนวน 4 หมู่บ้าน และตำบลบ้านฉาง หมู่ที่ 1, 2, 3, 5, 6 จำนวน 5 หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 9 หมู่บ้าน 36 ชุมชน โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (1) ทิศเหนือ ติดต่อกับเทศบาลตำบลบ้านฉาง และองค์การบริหารส่วนตำบลสำนักท้อน (2) ทิศใต้ ติดต่อกับเทศบาล

ตำบลบ้านฉางและเทศบาลตำบลพลา (3) เทศวันออก ติดต่อกับเทศบาลตำบลบ้านฉาง และ (4) เทศวันตก ติดต่อกับเทศบาลตำบลสำนักท้อนและเทศบาลตำบลพลา

ประชากร

เทศบาลเมืองบ้านฉาง มีประชากรตามสถิติการทะเบียนราษฎร ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรเทศบาลเมืองบ้านฉาง (ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567)

ตำบล	หมู่ที่	จำนวนหลังคาเรือน (หลัง)	ชาย (คน)	หญิง (คน)
ตำบลบ้านฉาง	1	4,338	3,578	3,574
	2	545	314	306
	3	3,664	2,237	5,974
	5	8,030	5,533	5,974
	6	1,197	986	1,004
รวม		17,774	12,648	13,375
ตำบลพลา	1	1,187	778	840
	2	683	532	510
	3	2,114	1,406	1,583
	4	122	88	88
รวม		4,106	2,804	3,021

ที่มา: <https://banchangcity.go.th/public/texteditor/data/index/menu/501>

ทะเบียนราษฎรเทศบาลเมืองบ้านฉาง

จำนวนราษฎร จำนวน 31,848 คน ประกอบด้วย

เพศชาย จำนวน 15,452 คน

เพศหญิง จำนวน 16,396 คน

จำนวนบ้าน จำนวน 21,880 หลัง

จำนวนชุมชน 36 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองบ้านฉาง

ตารางที่ 4.2 แสดงรายละเอียดชุมชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านฉาง

ลำดับที่	ชื่อชุมชน	ลำดับที่	ชื่อชุมชน
1	ชุมชนบ้านเนินกระปรอก	2	ชุมชนบ้านฉาง-ปลา
3	ชุมชนวัดคีรีภานาราม	4	ชุมชนตะวันออกเนินกระปรอกประทุมมิตร
5	ชุมชนวัดบ้านฉาง	6	ชุมชนหนองม่วง
7	ชุมชนมิ่งมงคล	8	ชุมชนจ.คู่
9	ชุมชนศูนย์การค้าวิรัตน์พัฒนา	10	ชุมชนเทพจินดา
11	ชุมชนโค้งดั่ง	12	ชุมชนรวมมิตร
13	ชุมชนสวนสุขภาพ	14	ชุมชนฟอเรสต์-สุขहरรรษา
15	ชุมชนหนองใหญ่	16	ชุมชนเรารักสถาบัน
17	ชุมชนไทวา	18	ชุมชนสมพงษ์-สินทวี
19	ชุมชนดาวพิทักษ์	20	ชุมชนฟ้าสีทอง
21	ชุมชนทรัพย์สมบูรณ์	22	ชุมชนชมวิวเหนือ
23	ชุมชนปกป้องสถาบัน	24	ชุมชนเทพมงคล
25	ชุมชนมรุธร	26	ชุมชนสามัคคีน้ำชัย
27	ชุมชนเนินกระปรอก-พัทธา	28	ชุมชนบ้านฉาง-ปลาใหม่
29	ชุมชนหนองม่วงใหม่	30	ชุมชนร่วมสุขพัฒนา
31	ชุมชนมณียา-สายลมเย็น	32	ชุมชนโรงเรียนเทศบาล 3
33	ชุมชนเนินสน-สวนน้ำโชค	34	ชุมชนฟ้าใหม่-มิราเคิล
35	ชุมชนชมวิวใต้	36	ชุมชนสามัคคี-ชัยสมบูรณ์

ที่มา: <https://banchangcity.go.th/public/texteditor/data/index/menu/501>

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จาก 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสมพงษ์-สินทวี ชุมชนสวนสุขภาพ และชุมชนเรารักสถาบัน

สภาพโดยทั่วไป

ประกอบด้วย สภาพทั่วไปด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ระบบบริการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมืองการบริหาร

อาณาเขต

ด้านเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนสุขุมวิทปากใต้ตรง กม. 191 เลียบตามริมถนนสุขุมวิท ปากใต้ไปทางทิศตะวันออกถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ตรง กม.191.550 จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นตรงไปทางทิศเหนือ ถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่เชิงเขาโกรกตะแบก ด้านใต้ห่างจากศูนย์กลางถนนสุขุมวิท ตามแนวตั้งฉาก 500 เมตร จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือถึงหลักเขตที่ 4 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางรถยนต์สายไปตำบลสำนักท้อน ปากตะวันออกห่างจากศูนย์กลางถนนสุขุมวิท ระยะ 1,050 เมตร จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกถึงหลักเขตที่ 5 ซึ่งตั้งอยู่บน เขาเนินกระปรอก และห่างจากศูนย์กลางถนนสุขุมวิท ตรง กม. 199.130 ตามแนวตั้งฉาก 1,000 เมตร

ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นตรงไปทางทิศใต้ผ่านถนนสุขุมวิท ตรง กม. 199.130 ถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางถนนสุขุมวิท ระยะ 2,000 เมตร

ด้านใต้ จากหลักเขตที่ 6 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกถึงหลักเขตที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางถนนเข้าหมู่บ้านปลา ระยะ 40 เมตร และห่างจากศูนย์กลางถนนสุขุมวิท ตรงกม. 191 ตามแนวเส้นตั้งฉาก 2,000 เมตร

ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ 7 เป็นเส้นขนานกับถนนเข้าหมู่บ้านปลาไปทางทิศเหนือจนบรรจบหลักเขตที่ 1

ลักษณะสังคม

ศาสนา ในเขตเทศบาลเมืองบ้านฉาง มีวัดจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ วัดบ้านฉาง วัดประชุมมิตร วัดเนินกระปรอก วัดศิริภาวนาราม และมีโบสถ์คริสต์ จำนวน 4 แห่ง นอกจากนี้ มีศาลเจ้าอีก 4 แห่ง ประชากรในเขตเทศบาลเมืองบ้านฉาง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

การศึกษา

เทศบาลเมืองบ้านฉาง ได้ส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านการศึกษา การกีฬา และอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลเทศบาล การจัดตั้งวิทยาลัย

ชุมชน และนอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การจัดฝึกอบรมให้แก่เยาวชนในด้านกีฬา การแข่งขันกีฬาวัยน้ำ เป็นต้น

ตารางที่ 4.3 แสดงรายละเอียดการศึกษาของเทศบาลเมืองบ้านฉาง

สังกัด	ท้องถิ่น	สพฐ.	สช.	รวม
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	2	-	-	2
ระดับก่อนประถมศึกษา				
- จำนวนโรงเรียน	2	4	2	8
- จำนวนห้องเรียน	7	15	-	22
- จำนวนนักเรียน	169	524	-	693
- จำนวนครู/ อาจารย์	5	-	-	5
ระดับประถมศึกษา				
- จำนวนโรงเรียน	-	4	2	6
- จำนวนห้องเรียน	2	61	19	82
- จำนวนนักเรียน	147	2,339	524	3,010
- จำนวนครู/ อาจารย์	4	107	41	152

ที่มา: <https://banchangcity.go.th/public/texteditor/data/index/menu/237>

โรงเรียนในสังกัดเทศบาล ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบ้านฉาง (วัดศิริภาวนารามและวัดเนินกระปรอก) และโรงเรียนเทศบาลเมืองบ้านฉาง 1 และ 2 โรงเรียนนานาชาติเทศบาลเมืองบ้านฉาง 3 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้แก่ (1) โรงเรียนวัดบ้านฉาง (2) โรงเรียนวัดศิริภาวนาราม (3) โรงเรียนวัดเนินกระปรอก และ (4) โรงเรียนวัดประชุมมิตรบำรุง ส่วนโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ได้แก่ (1) โรงเรียนอุดมวิทยานุกุล และ (2) โรงเรียนชนบทพัฒนา

สาธารณสุข

- 1) โรงพยาบาลในเขตพื้นที่ของรัฐบาล จำนวน 1 แห่ง เตียงคนไข้ จำนวน 120 เตียง
- 2) คลินิกเอกชน จำนวน 6 แห่ง

3) บุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานพยาบาลทุกแห่ง ทุกสังกัด ในเขตพื้นที่ ประกอบด้วย แพทย์ จำนวน 8 คน พยาบาล จำนวน 77 คน ทันตแพทย์ จำนวน 4 คน เภสัชกร จำนวน 6 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 249 คน

4) ผู้เข้ารับการรักษาในสถานพยาบาล (ต่อปี) รัฐบาล 94,437 คน ผู้ป่วยใน 5,952 คน ผู้ป่วยนอก 44,810 คน

5) สาเหตุการเจ็บป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสังกัด อุบัติเหตุ 4,353 รายต่อปี สาเหตุอื่น 90,084 รายต่อปี

6) ประเภทการเจ็บป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และศูนย์บริการสาธารณสุขทุกแห่ง มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคอุจจาระร่วง โรคไข้หวัดใหญ่ โรคปอดบวม โรคอีสุกอีใส และโรคไข้เลือดออก

ลักษณะเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจและรายได้ประชากร ส่วนใหญ่มีอาชีพ (1) รับจ้าง 66.80% (2) ค้าขาย 13.50% (3) รับราชการ/ รัฐ 8.30% (4) เกษตรกร (ทำไร่ ทำสวน) 7.60% และ (5) อื่น ๆ 3.80% ซึ่งรายได้ต่อหัวประชากรประมาณ 12,000 บาทต่อปี ซึ่งประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีประมาณ 10 % ของประชากรทั้งหมด ส่วนใหญ่ปลูกมันสำปะหลังเป็นอาชีพหลัก รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะเนื่องจากพื้นที่ติดต่อกับนิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุด และโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ รวมทั้งนิคมอุตสาหกรรมเอเชีย มีทั้งหมด 20 โรงงาน ใช้พื้นที่ 583 ไร่ เงินลงทุน 92,397.21 ล้านบาท ส่วนด้านการปศุสัตว์ มีจำนวนครัวเรือนที่ประกอบการปศุสัตว์ ประมาณ 50 ครัวเรือน ส่วนใหญ่จะเลี้ยงโคเนื้อ แพะ เป็ด และไก่

การท่องเที่ยว

เป็นเส้นทางผ่านของการท่องเที่ยว ซึ่งมีโรงแรม และร้านค้า เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบครบวงจร นอกจากนั้นในเขตบริเวณอำเภอบ้านฉาง ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเล ซึ่งมีชายหาดที่สวยงาม เช่น

1) หาดพลา หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 5 ตำบลพลา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง มีความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร จุดเด่นคือ อยู่ใกล้กับสนามบินนานาชาติอู่ตะเภา เป็นชายหาดที่มีชื่อเสียงและ

ได้รับความนิยม จากนักท่องเที่ยวมาเป็นระยะเวลานาน ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มีอาหารทะเลจำหน่าย และมีร้านอาหารทะเลจำนวนหลายแห่ง

2) หาดพูน และหาดน้ำริน มีชายหาดยาวประมาณ 12 กิโลเมตร มีการปรับปรุงสถานที่ให้ที่นั่งพักผ่อนอย่างเพียงพอ มีการจัดกิจกรรมขายทะเลของเทศบาลตำบลบ้านฉาง เป็นประจำ เช่น งานแข่งขันเล่นว่าวได้ลมหนาวชายหาด งานก่อทราย เป็นต้น

ลักษณะทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ภูมิอากาศโดยเฉลี่ย อุณหภูมิสูงสุด 35.6 องศาเซลเซียส ต่ำสุด 22.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน 30.35 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม 29.54 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 28.67 องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ย ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน 117.42 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม 181.2 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 36.22 มิลลิเมตร

ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม

การจราจรเทศบาลเมืองบ้านฉาง มีถนนเพื่อการสัญจร จำนวน 193 สาย ถนนคอนกรีต 6 สาย ความยาว 8,220 เมตร ถนนลาดยาง 180 สาย ความยาว 68,672 เมตร ถนนลูกรัง 30 สาย ความยาว 2,780 เมตร สะพาน 8 แห่ง

แม่น้ำ/ ลำคลอง เทศบาลเมืองบ้านฉาง มีคลองธรรมชาติในการระบายน้ำ 3 สาย คือ

1) คลองพูน แยกเป็น 2 สาย มีความยาวรวมกันประมาณ 10.2 กิโลเมตรโดยไหลจากเขาภูธรผ่านเขตเทศบาลเมืองบ้านฉาง ลงสู่ทะเลที่ อบต.บ้านฉาง

2) คลองบ้านฉาง มีความยาวประมาณ 3 กิโลเมตร โดยไหลจากเขาโกรกตะแบกผ่านเขตเทศบาลเมืองบ้านฉางลงสู่ทะเลที่ อบต.บ้านฉาง

3) คลองน้ำตก มีความยาวประมาณ 3 กิโลเมตร โดยไหลจากเขาภูธร ผ่านเขตเทศบาลเมืองบ้านฉาง ลงสู่ทะเลที่บ้านหาดน้ำริน

การประปา

อยู่ในความรับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาคอำเภอบ้านฉาง โดยแหล่งน้ำดิบอ่างเก็บน้ำคลองบางไผ่ และซื้อมาจากบริษัท East Water ขนาดพื้นที่บริการ 38.8 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ เทศบาลเมืองบ้านฉาง (จำนวน 24 ตารางกิโลเมตร) เทศบาลตำบลสำนักท้อน และเคหะชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด (จำนวน 14.8 ตารางกิโลเมตร)

ไฟฟ้า

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอบ้านฉาง จะเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งในปัจจุบันมีไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน จำนวน 6,325 ครัวเรือน และมีไฟฟ้าสาธารณะ จำนวน 1,700 ดวง ครอบคลุมถนน 193

ลักษณะการใช้ที่ดิน

พื้นที่พักอาศัย 30.00% พื้นที่พาณิชยกรรม 0.25% พื้นที่ตั้งหน่วยงานของรัฐ 0.50% สวนสาธารณะ/ นันทนาการ 0.05% พื้นที่เกษตรกรรม 62.00% พื้นที่อุตสาหกรรม 1.50% พื้นที่ตั้งสถานศึกษา 0.50% และพื้นที่ว่าง 5.20%

สรุปได้ว่า ศักยภาพของพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านฉาง ในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านเศรษฐกิจ อยู่ไม่ไกลจากตัวอำเภอบ้านฉาง ที่มีศักยภาพในด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากมีสถานที่ตั้งใกล้กับแหล่งชุมชน ทำให้มีโครงการหมู่บ้านจัดสรรจำนวนมาก ประกอบกับมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมากโครงการของรัฐบาล มีการขยายถนนสาย 36 มอเตอร์เวย์พัทธา - บ้านฉาง และรถไฟรางคู่ ขนส่งผู้โดยสาร และการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภาเป็นสนามบินพาณิชย์ มีบ้านจัดสรรจำนวนมาก เป็นแหล่งผลไม้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ได้แก่ พุทราซูปเปอร์จัมโบ้ซึ่งลูกโตและหวาน มะม่วงพันธุ์อาร์ทูมีผลใหญ่กลม ขณะสุกเปลือกมีสีเหลืองอมแดง เนื้อสีเหลืองมะนาว รสชาติหวาน ได้รับความนิยมจากคนไทยและต่างประเทศ

2) ด้านการเกษตร มีศักยภาพในการเกษตร ในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากพื้นที่เกษตรมีมาก ทำให้สามารถพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการส่งเสริมให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่

3) ด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษา มีศักยภาพในด้านการศึกษา เนื่องจากอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง และเหมาะสำหรับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งระบบสาธารณสุขปโภค

4) ด้านอุตสาหกรรมพาณิชยกรรมและแรงงาน มีศักยภาพในด้านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ห้างสรรพสินค้า ธนาคาร เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จำนวนมาก ประชาชนสามารถเลือกทำงานได้ทั้งในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีศักยภาพในด้านทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากมีพื้นที่ป่าและทะเลที่สวยงาม พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีโรงแรมที่พัก ร้านอาหาร บริเวณชายหาด

6) ด้านความมั่นคง อำเภอบ้านฉางมีศักยภาพในด้านความมั่นคง เนื่องจากมีหน่วยทหารตำรวจ ในพื้นที่

สำหรับการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านฉาง ตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ที่ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลพลลา และตำบลบ้านฉาง รวมทั้งสิ้น 9 หมู่บ้าน 36 ชุมชน และเลือก 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชน สมพงษ์-สินทวี ชุมชนสวนสุขภาพ และชุมชนเรารักสถาบัน ที่มีการเสนอของบประมาณจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง สำหรับโครงการทุนการศึกษา โครงการวันเด็กในชุมชน โครงการจ้างครูชาวต่างชาติเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนวัดบ้านฉาง จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น 3,301,680 บาท โดยใช้วิธีการการสอบถามข้อมูลเชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้ต้องการสอบถามข้อมูล เป็นผู้ที่มิมีประสบการณ์ และมีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชน ที่ได้รับจัดสรรเงินจากกองทุนไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ตามแนวคิดของ Daniel L. Stufflebeam's CIPP Model (1971) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) และการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) และนำมาใช้เพื่อการตัดสินใจดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง (Structuring Decisions) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) และการตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Review Decisions) จำนวน 5 คน ได้แก่

1) กลุ่มเจ้าหน้าที่กองทุน จำนวน 1 คน คือ นางชุลี ผลภิญโญ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล

2) กลุ่มประชาชนชุมชน จำนวน 3 คน คือ (1) นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ ตำแหน่ง ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี (2) นางสาววันทนา เอมเปี้ย ตำแหน่ง ประธานชุมชนสุขภาพ และ (3) นางขวัญ อยู่ นาเจริญ ตำแหน่ง ประธานชุมชนเรารักสถาบัน

3) กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านฉาง จำนวน 1 คน คือ นางเกตุแก้ว เป้นจันทร์ ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฐิตาภา เกษสาคร (2560) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความรู้ของประชาชนในพื้นที่ประกาศรอบโรงไฟฟ้าที่มีต่อกองทุนพัฒนาไฟฟ้า จังหวัดชลบุรี 2 กรณีศึกษา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความรู้ของประชาชน ในพื้นที่ประกาศรอบโรงไฟฟ้าที่มีต่อกองทุนพัฒนาไฟฟ้า จังหวัดชลบุรี (2) ความรู้ของประชาชนในพื้นที่ประกาศ รอบโรงไฟฟ้าต่อกองทุนพัฒนาไฟฟ้า จังหวัดชลบุรี 2 มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ประกาศฯ โดยทำการศึกษาจากประชาชนในพื้นที่ประกาศรอบโรงไฟฟ้า อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 399 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบสมมติฐานใช้ค่าสถิติ One-way ANOVA ทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่าง วิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปรอิสระ ตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในพื้นที่ประกาศรอบโรงไฟฟ้า ที่ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับกองทุนพัฒนาไฟฟ้าจังหวัดชลบุรี 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 0.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนในพื้นที่ประกาศฯ มีความรู้เกี่ยวกับกองทุนพัฒนาไฟฟ้าจังหวัดชลบุรี 2 ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ ($\bar{X} = 0.62$) ด้านแนวทางการบริหารกองทุนฯ ($\bar{X} = 0.60$) ด้านการดำเนินงาน โครงการชุมชน ($\bar{X} = 0.59$) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานโครงการชุมชน ($\bar{X} = 0.59$) และด้านการขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ ($\bar{X} = 0.57$) ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความรู้ของประชาชนในพื้นที่ ประกาศรอบโรงไฟฟ้าที่มีต่อกองทุนพัฒนาไฟฟ้าจังหวัดชลบุรี 2 มีความแตกต่างกัน ตามสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สูงสุด อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของอายุของประชาชนในพื้นที่ประกาศรอบโรงไฟฟ้า ที่มีต่อกองทุนพัฒนาไฟฟ้าจังหวัดชลบุรี 2 มี

ความรู้ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ กองทุนพัฒนาไฟฟ้าจังหวัดชลบุรี 2 ควรจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนพัฒนาไฟฟ้า จังหวัดชลบุรี 2 ปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ประกาศมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าจังหวัดชลบุรี 2 ต่อไป

กษิตศ ใจผาวัง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการประยุกต์ใช้ CIPP Model เพื่อวัดความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่มีการใช้กลยุทธ์เศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้ CIPP Model เพื่อวัดความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่มีการใช้กลยุทธ์เศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการนำแนวคิดการประเมินโครงการของ Daniel L. Stufflebeam (1971) มาใช้วัดความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน ที่จะมีขั้นตอนประเมินทั้งหมด 4 ขั้นตอน เริ่มต้นขั้นตอนแรก คือ การประเมินบริบท (Context evaluation: C) ซึ่งเป็นการประเมินลักษณะทั่วไปของทรัพยากรในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทางปัญญา ทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรมนุษย์ ุขั้นตอนที่ 2 คือ การประเมินปัจจัย (Input evaluation: I) เป็นการประเมินองค์ประกอบของแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของทรัพยากรในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความสร้างสรรค์ในด้านแรงงาน ความสร้างสรรค์ในด้านของชุมชนและความสร้างสรรค์ในด้านอุตสาหกรรม เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าที่เป็นทรัพยากรในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน เพื่อใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจต่อไป ขั้นตอนที่ 3 คือ การประเมินด้านกระบวนการ (Process evaluation: P) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ภายใต้การใช้กลยุทธ์เศรษฐกิจสร้างสรรค์ อันประกอบด้วย การสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การสร้างพันธมิตร ด้านนวัตกรรม ด้านพนักงาน และด้านการตลาด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนขั้นตอนสุดท้าย คือ การประเมินผลลัพธ์ (Product evaluation: P) เป็นการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่วิสาหกิจชุมชน ตามแนวคิดความยั่งยืนของสหประชาชาติ โดยเป็นการประเมินความยั่งยืนทางธุรกิจ 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่ ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ความยั่งยืนด้านสังคม และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

สุธน จิตรมั่น และพิสมัย จารุจิตติพันธ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อพัฒนาชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานของกองทุนฯ เดิม และกองทุนฯ ใหม่ วิเคราะห์แผนงานและประสิทธิผลของการจัดสรรงบประมาณ ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อพัฒนาชุมชน และวิเคราะห์ เสนอแนวทางการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อ

พัฒนาชุมชน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน และข้อปฏิบัติในการบริหารงานของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อพัฒนาชุมชน ทั้งกองทุนฯ เดิม และกองทุนฯ ใหม่ การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้สถิติพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า กองทุนฯ ใหม่ มีความชัดเจนในด้านสถานะทางกฎหมาย องค์ประกอบคณะกรรมการความต่อเนื่องด้านงบประมาณ ตลอดจนการดำเนินงานกองทุนฯ มีความชัดเจนด้านการกำหนดพื้นที่ ที่จะได้รับผลประโยชน์ หลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณ รวมถึงการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของกรรมการภาคประชาชน อย่างไรก็ตาม พบว่า การดำเนินงานของกองทุนฯ มีประเด็นสำคัญที่ยังเป็นปัญหา หรือจุดอ่อนในด้านการกำหนดแผนงานที่ซ้ำซ้อนของกองทุนฯ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดสรรงบประมาณ และการดำเนินงานของกองทุนฯ การก้าวล่วงจากระดับนโยบายโดยกระบวนการกลั่นกรองโครงการจากส่วนกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ด้านการมีส่วนร่วม

อารียา หุ่นวงศ์ษา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบความสำเร็จการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2) เพื่อสร้างรูปแบบความสำเร็จการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ (3) เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบความสำเร็จการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 530 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์ประกอบความสำเร็จการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ได้ตัวบ่งชี้ จำนวน 88 ตัวบ่งชี้ จาก 99 ตัวบ่งชี้ และได้องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวน 16 องค์ประกอบ (2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) พบว่า มีองค์ประกอบเชิงทฤษฎี จำนวน 4 องค์ประกอบ และ 16 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 เรียกว่า การกระจายอำนาจมีตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 เรียกว่า การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน มีตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 เรียกว่า การร่วมมือและเชื่อมโยงข้อมูล มีตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 เรียกว่า การฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีตัวบ่งชี้ 4 ตัวบ่งชี้ (3) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 พบว่า ตัวบ่งชี้จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ สามารถวัดองค์ประกอบของความสำเร็จการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทุกตัวบ่งชี้วัดองค์ประกอบด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ จัดเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ จากมากไปน้อย ดังนี้ (1) การกระจายอำนาจ (2) การฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (3) การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และ (4) การร่วมมือและ

การเชื่อมโยงข้อมูล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .784, .773, .644 และ .548 ตามลำดับ มีดัชนีระดับความสอดคล้องและเหมาะสมระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีค่า $\chi^2 = 3.479$, $df = 3$, $P\text{-Value} = .119$, $CFI = .979$, $TLI = .965$, $RMSEA = .031$, $SRMR = .011$, $\chi^2/df = 1.159 < 2$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดและความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างเท่ากับ .986

ศาสตราจารย์ ดร.อุไรโรจน์ และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชนในการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า โรงไฟฟ้าน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า โรงไฟฟ้าน้ำพอง และแนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชน ในการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า โรงไฟฟ้าน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ในพื้นที่รัศมี 3 กิโลเมตร รอบโรงไฟฟ้า โดยการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยวิธีการรวบรวม ตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดทำกระบวนการเสริมพลังชุมชน และสร้างการมีส่วนร่วมในกลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า โรงไฟฟ้าน้ำพอง แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก เกิดจากการจัดตั้งกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ที่ไม่มีข้อมูลหมายรองรับ และการตั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และระยะปลาย เกิดจากปัญหาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอบโรงไฟฟ้า ขาดการมีส่วนร่วมและขาดระบบข้อมูล ปัญหาจากการบริหารจัดการกองทุน และปัญหาจากการดำเนินงานกองทุน แนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชนเพื่อบริหารจัดการกองทุน ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ (1) ภายในองค์กร ประกอบด้วย การปรับรูปแบบการบริหารงาน ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ด้วยการใช้กระบวนการสร้างการมีส่วนการสนับสนุน การให้ความรู้และกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายได้ลงมือทำเอง และการการทำงานที่คำนึงถึงความยั่งยืน โดยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ตลอดจนมีแผนการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง และส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนไฟฟ้า ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (2) ภายในตัวบุคคลและชุมชน ประกอบด้วย การเสริมสร้างพลังชุมชนระดับบุคคลด้วยการเพิ่มทักษะการเป็นผู้นำ และการสร้างสำนึกร่วมต่อส่วนรวม และระดับชุมชนด้วยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ และ (3) แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนในทุกขั้นตอน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน

สุรัสวดี ญาณศิริ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP เพื่อประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเอง

ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษา พบว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินความเหมาะสมในดานบริบทของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน (2) ประเมินความเหมาะสมในด้านปัจจัยเบื้องต้นของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน (3) ประเมินความเหมาะสมในด้านกระบวนการของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน และ (4) ประเมินความเหมาะสมในด้านผลผลิตของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนเป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ประเภทการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP โดยมีขั้นตอนการวิจัย ผู้ประเมินเลือกโมเดล CIPP ของ Stufflebeam's CIPP Model โดยพิจารณาผลกระทบ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องของโครงการในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) การประเมินบริบท ได้แก่ การประเมินความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของกระทรวงมหาดไทย และนโยบายของโรงเรียน (2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลาและสถานที่ที่ใช้ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ (3) การประเมินกระบวนการดำเนินการตามโครงการ ได้แก่ การประเมินการบริหารโครงการความร่วมมือของโรงเรียน ความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (4) การประเมินผลผลิต ได้แก่ การประเมินผลสัมฤทธิ์ผลผลิตในการดำเนินงาน ความพึงพอใจของบุคลากร และผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อโครงการสรุปผลการวิจัยพบว่า (1) การประเมินความเหมาะสมในดานบริบทของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน หลังดำเนินโครงการครุมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมิน (2) การประเมินความเหมาะสมในด้านปัจจัยเบื้องต้นของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน หลังดำเนินโครงการครุมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมิน (3) การประเมินความเหมาะสมในด้าน กระบวนการของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน หลังดำเนินโครงการครุมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมิน และ (4) การประเมินความเหมาะสมในด้านผลผลิตของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน หลังดำเนิน โครงการครุมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมิน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) แบบรายบุคคล (Face to Face Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Guidelines) อย่างเป็นทางการ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ กับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นตัวแทน โดยเลือกเฉพาะผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาชุมชน มีประสบการณ์และมีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชน จาก 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสมพงษ์-สินทวี ชุมชนสวนสุขภาพ และชุมชนเรารักสถาบัน ที่ได้รับจัดสรรเงินจากกองทุนไฟฟ้า ทั้ง 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการทุนการศึกษา โครงการวันเด็กในชุมชน และโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับชั้นปฐมวัยโรงเรียนวัดบ้านฉาง เป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม และศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ (Academic Documentary) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ ข้อมูลดังกล่าว เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ตามวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งในบทนี้ผู้ศึกษาจะกล่าวถึง วิธีการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยโดยกำหนดขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีการวิจัย

3.1.1) การทบทวนเอกสาร (Documentary Review) เป็นการวิเคราะห์เชิงอรรถาธิบาย ใช้วิธีวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ (Academic Documentary) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะ รูปแบบ วิธีการจากตำรา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี บทความ หรือการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ ประโยชน์ของการประเมินผลโครงการ ประเภทของรูปแบบการประเมินผลโครงการ ทฤษฎี รูปแบบ แนวคิด หลักการและโมเดลการประเมิน รวมทั้งการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

3.1.2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยสนาม (Field Research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาชุมชน มีประสบการณ์ และมีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชน จาก 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสมพงษ์-สินทวี ชุมชนสวนสุภาพ และชุมชนเรารักสถาบัน ที่ได้รับจัดสรรเงินจากกองทุนไฟฟ้า ทั้ง 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการทุนการศึกษา โครงการวันเด็กในชุมชน โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนวัดบ้านฉาง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2566 หน้า 46) โดยการใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นผู้เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาชุมชน ที่มีประสบการณ์และมีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชน และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นของงานวิจัยได้ ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่กองทุน จำนวน 1 คน กลุ่มประธานชุมชน จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านฉาง จำนวน 1 คน รวมจำนวน 5 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Guidelines) อย่างเป็นทางการ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ที่มีคำถามชุดเดียวกันและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว (สุภางศ์ จันทวานิช, 2559 อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2566) ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นมา โดยการประยุกต์จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่ทำการศึกษา โดยใช้การประเมินผลโครงการ ตามแนวคิดของ Daniel L. Stufflebeam (1971 pp. 75 อ้างถึงใน บุญเลิศ แสวงทอง, 2560) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินผลโครงการ ซึ่งเรียกว่า ชิป โมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินอย่างมีระบบแบบแผนที่ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ประกอบด้วย (1) การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (C) (2) การประเมินตัวป้อนเข้า (I) (3) การประเมินกระบวนการ (P) และ (4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (P) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ ออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษา เพื่อประเมินผลโครงการ ด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (C) ด้านการประเมินตัวป้อนเข้า (I) ด้านการประเมินกระบวนการ (P) และด้านการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (P)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการวันเด็กในชุมชน เพื่อประเมินผลโครงการ ด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (C) ด้านการประเมินตัวป้อนเข้า (I) ด้านการประเมินกระบวนการ (P) และด้านการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (P)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับชั้นปฐมวัยโรงเรียนวัดบ้านฉาง เพื่อประเมินผลโครงการ ด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (C) ด้านการประเมินตัวป้อนเข้า (I) ด้านการประเมินกระบวนการ (P) และด้านการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (P)

วิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้กำหนดแบบสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ (Quality Questionnaire) เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Guidelines) โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลโครงการพัฒนา

ชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำนวน 5 คน ได้แก่

- 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่กองทุน จำนวน 1 คน คือ นางชุลี ผลภิญโญ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล
- 2) กลุ่มประธานชุมชน จำนวน 3 คน คือ
 - 2.1) นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ ตำแหน่ง ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี
 - 2.2) นางสาววันทนา เอมเป็ย ตำแหน่ง ประธานชุมชนสุขุภาพ
 - 2.3) นางขวัญอยู่ นาเจริญ ตำแหน่ง ประธานชุมชนเรารักสถาบัน
- 3) กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านฉาง จำนวน 1 คน คือ นางเกตุแก้ว เป้นจันทร์ ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ

ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาลักษณะ รูปแบบ วิธีการจากตำรา หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง และลักษณะของการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยโดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และเครื่องมือในการวิจัย เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ศึกษากำหนดขอบเขตของแบบสัมภาษณ์ ให้ตรงกับกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมา จะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตของการวิจัย และนิยามศัพท์ นำประเด็นสำคัญตามกรอบแนวคิด มาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ศึกษานำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษางานค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งหลังจากปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น หลังจากนั้น ผู้ศึกษานำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แบบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนา

ไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง และเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการใช้แบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล โดยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากการรวบรวมแนวความคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ ที่ใช้ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จนครบตามเป้าหมายตามจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่ต้องการ และตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสัมภาษณ์ พร้อมจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์เชิงอธิบาย ใช้วิธีวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต ถึงผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มประธานชุมชนอำเภอบ้านฉาง กลุ่มเจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาไฟฟ้า และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านฉาง ที่มีคุณลักษณะตรงกับวัตถุประสงค์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

2.2) ประสานงานเบื้องต้นกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ และดำเนินการนัดหมายเพื่อการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งจัดส่งโครงร่างการวิจัย วัตถุประสงค์ในการวิจัยและแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 5 คน ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่กองทุน จำนวน 1 คน กลุ่มประธานชุมชน จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านฉาง จำนวน 1 คน

2.3) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นรายบุคคลด้วยตนเอง และจดบันทึกข้อมูล รวมทั้งบันทึกเสียงตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 60 นาที และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มาวิเคราะห์และประมวลผล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) และเขียนรายงานการวิจัย

3) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสาร บทความ หนังสือวิชาการ วารสารที่สามารถอ้างอิงได้ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet) เพื่อประกอบการค้นคว้าและสร้างแบบสัมภาษณ์ เมื่อผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ ครอบคลุมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ พร้อมตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์ และรวบรวมแบบสัมภาษณ์ มาเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลในการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

3.5.1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาแยกประเด็นคำถาม

3.5.2) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาแยกแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบข้อที่เหมือนและข้อแตกต่าง ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์

3.5.3) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกับข้อมูลจากเอกสาร เพื่อจะนำข้อมูลนั้นไปใช้ในการอภิปรายผล

3.5.4) นำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ และสุดท้ายนำข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการวิจัยมาตีความ แล้วนำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) แบบรายบุคคล (Face to Face Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Guidelines) อย่างเป็นทางการ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทน ซึ่งในบทนี้ผู้ศึกษาจะกล่าวถึง บริบทของพื้นที่ศึกษา การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษา โครงการวันเด็กในชุมชน และโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ตามแนวคิดของ Stufflebeam's CIPP Model รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ในการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษา โครงการวันเด็กในชุมชน และโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ

4.1 การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษา

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

C: ด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้

1. ความเหมาะสมของโครงการ

การดำเนินโครงการทุนการศึกษา จะช่วยให้นักเรียนได้รับทุนการศึกษา ทำให้คุณภาพชีวิตในด้านการศึกษาดีขึ้น (นางชุลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

โครงการแจกทุนการศึกษา ถือว่ามีความชัดเจนและเหมาะสมตามจุดประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ สามารถปฏิบัติได้จริง มีกำหนดเวลาประมาณ 1 ปี หลังจากวันที่ขอโครงการ เป็นโครงการที่มีความชัดเจน คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กในชุมชนให้ดีขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาในชุมชน และสามารถแบ่งเบาภาระครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะว่าทำให้นักเรียนมีการศึกษาที่ดีขึ้น โดยนักเรียนแต่ละระดับชั้นจะมีการให้ทุนแตกต่างกัน ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน สามารถเข้าร่วมการประชาคม และรวบรวมเอกสารของนักเรียนที่ต้องการขอทุนการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนในชุมชน (นางสาววันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

การให้ทุนการศึกษาก็น่าจะเป็นวิธีเยี่ยวยาที่ดีที่สุด ที่กองทุนไฟฟ้าให้กับประชาชนในชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น เพื่อจะได้นำเอาความรู้มาพัฒนาชุมชนต่อไป (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

2. ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

ปัญหาจริง ๆ ของพื้นที่น่าจะเป็นปัญหาในเรื่องของสิ่งแวดล้อมมากกว่า เพราะมีมลพิษจากโรงงาน และไม่ค่อยมีหน่วยงานลงมาให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น โครงการทุนการศึกษาจะประโยชน์ทางอ้อม ในการให้การศึกษาหรือการช่วยให้แบบพลเมืองเยาวชนมีความเข้าใจ มีความรักในท้องถิ่น ก็อาจจะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสามารถแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ โดยเฉพาะปัญหาความเหลื่อมล้ำ ที่ประชาชนในชุมชนได้รับผลประโยชน์ และช่วยลดปัญหาสังคมในชุมชนได้ (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

3. ความชัดเจนของโครงการ

โครงการแจกทุนการศึกษา ถือว่าเป็นโครงการที่มีความชัดเจน เหมาะสม และสามารถปฏิบัติได้จริง เพราะมีการแบ่งทุนเด็กตามระดับชั้น เช่น ประถมศึกษาได้รับ 2,000 บาท มัธยมศึกษาได้รับ 3,000 บาท และระดับมหาลัยได้รับ 7,000 บาท ซึ่งมีความชัดเจนและตามนโยบายของกองทุนไฟฟ้า โดยการแจกทุกคนที่มีสิทธิ์ได้รับทุนการศึกษา ซึ่งระยะของการรับทุน คือ ปีละ 1 ครั้ง โดยมีระยะเวลาจากคนที่ขอประมาณ 1 ปี และมีระยะเวลาในการรวบรวมเอกสาร ประมาณ 1 อาทิตย์ สามารถช่วยแบ่ง

เบาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรหลานของประชาชนในชุมชน และตรงกับความต้องการของประชาชน เพราะทุนการศึกษาจะแจกในช่วงก่อนเปิดเทอม สามารถนำทุนที่ได้ไปใช้ในการซื้ออุปกรณ์การเรียนได้ จัดให้มีการจัดทำประชาคม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีช่วงเวลาในการแจกทุนการศึกษา และกำหนดจำนวนตามความเหมาะสมของนักเรียนในแต่ละชั้นปี และจะมีการแจ้งข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจในโครงการดังกล่าว และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวได้ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อชุดนักเรียนหรือสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน (นางขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

4. เป้าหมายของโครงการ

มีการกำหนดเป้าหมายชัดเจนว่าจะแจกนักเรียนในระดับชั้นใดบ้างและได้ทำไ้ไหร่ เช่น ประถมศึกษาได้รับเงิน 2,000 บาท แต่ถ้าระดับชั้นการศึกษาสูงขึ้น ก็จะได้รับเงินทุนการศึกษาเยอะตามไปด้วย ซึ่งการแจกทุนการศึกษาสามารถช่วยสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษามากขึ้น (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

เป็นโครงการที่มีความชัดเจน คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กในชุมชนให้ดีขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาในชุมชน และสามารถแบ่งเบาภาระครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะว่าทำให้นักเรียนมีการศึกษาที่ดีขึ้น (นางสาววันทนา เอ็มเปีย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

5. กลุ่มเป้าหมายของโครงการ

มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียน/นักศึกษาในชุมชน ที่มีเกรดเฉลี่ย 2.00 ขึ้นไป รวมถึงมีการกำหนดจะต้องมีทะเบียนบ้านในเขตพื้นที่ที่ก่ีป้ขึ้นไป (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

นักเรียนในชุมชนต้องมีเงื่อนไขตรงตามข้อกำหนดจึงจะสามารถรับทุนการศึกษาได้ เพราะจะมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าว่าต้องใช้เอกสารอะไรบ้าง เช่น ใบเกรด ใบรับรองจากสถานศึกษา เป็นต้น (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

6. การรับรู้และความเข้าใจของประชาชนในชุมชน

ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เข้าใจและรับรู้รายละเอียดของโครงการ จะมีการทำประชาคม จะมีการนำเสนอโครงการในการทำประชาคม เพื่อสอบถามความต้องการของประชาชนในชุมชน (นางหุติ ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

ถือได้ว่าเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนในชุมชน (นางสาววันทนา เอ็มเปีย, ประธานชุมชนผู้สุขภาพ)

7. การจัดสรรงบประมาณ

ทางชุมชนมีการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีไว้ ทำให้สามารถประเมินได้ว่าสมควรให้งบประมาณเท่าไร ซึ่งมีการกำหนดวิธีการ และระยะเวลาในการดำเนินการ โครงการทุนการศึกษา มีชัดเจนและเหมาะสม (นางชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

8. การมีส่วนร่วมของชุมชน

จัดให้มีการจัดทำประชาคม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นจะมีการแจ้งข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจในโครงการดังกล่าว (นางขวัญ อยู่ นาคเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

ประชาชนในชุมชนยังต้องการให้คงโครงการทุนการศึกษาไว้ เพราะเป็นที่ยอมรับตามประชาคม เพราะเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรง ประชาชนในชุมชนจะรับทราบ เห็นด้วย และเข้าใจรับรู้ ทำให้แสดงความต้องการเมื่อจัดทำประชาคม (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

9. นโยบายและขอบเขตของโครงการ

ในการเสนอโครงการได้กำหนดนโยบายและขอบเขตมาอย่างชัดเจน (นางชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

โครงการแจกทุนการศึกษามีความชัดเจนและตามนโยบายของกองทุนไฟฟ้า (นางขวัญ อยู่ นาคเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

I: ด้านการประเมินตัวป้อนเข้า มีรายละเอียดดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการประสานงาน

“โครงการทุนการศึกษา” ได้รับความร่วมมือหรือผลักดัน และได้รับการประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ เพียงพอ โดยการขอทุนการศึกษามีโรงเรียนเป็นตัวแทนในการขอ รวมทั้งครู

และประธานชุมชนต่าง ๆ จะช่วยกันรวบรวมเอกสาร และเจ้าหน้าที่กองทุนก็จะช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ” (นางชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

“นอกจากโรงเรียน และกองทุนพัฒนาไฟฟ้าแล้ว ก็ไม่มีหน่วยงานอื่นเข้ามาช่วยเหลือหรือผลักดัน” (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

“นอกจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้าแล้ว ก็มีบริษัท ๆ ที่มีทุนการศึกษา และบางที่ก็จะมีการจัดค่ายฝึกภาษาต่าง ๆ ด้วย” (นางสาววันทนา เอมเปี้ย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

“จะมี 2 หน่วยงาน คือ กองทุนไฟฟ้า และทางโรงเรียนที่ช่วยทำเรื่องดำเนินโครงการ” (นางขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

“ส่วนมากจะมาจากกองทุนไฟฟ้า ที่ช่วยความอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และชุมชนที่ช่วยประชาสัมพันธ์ และรวบรวมเอกสาร” (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์)

2. คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่/ผู้รับผิดชอบโครงการ

เจ้าหน้าที่ ที่ดูแลรับผิดชอบในการดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ (นางชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

เจ้าหน้าที่ที่ดูแลโครงการสามารถถ่ายทอด สิ่งที่ต้องการให้กับผู้ปกครอง เพื่อเตรียมเอกสารต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ผู้จัดทำโครงการสามารถถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ (นางสาววันทนา เอมเปี้ย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

สามารถถ่ายทอดรายละเอียดได้ชัดเจนถูกต้อง ว่าสามารถรับเงินได้เมื่อไหร่ มีกำหนดการอย่างไรบ้าง ต้องใช้เอกสารอะไรบ้าง (นางขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

บุคลากร/ เจ้าหน้าที่ ที่ดูแลรับผิดชอบในการดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการ ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ (นางเกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

3. งบประมาณ

แต่การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการทุนการศึกษา ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ (นางชูลี ผลบุญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการทุนการศึกษา ขาดความเพียงพอและไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้ที่ต้องการขอรับทุน (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ควรให้มีการมอบทุนปีละสองครั้ง เช่น ต้นปีกับปลายปี หรือ เทอมละหนึ่งครั้ง (นางสาววันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสุขภาพ)

การจัดสรรงบประมาณยังคงไม่เพียงพอ เพราะว่าเทศบาลเมืองได้น้อยสุดซึ่งน้อยกว่าตำบล (นางขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

ควรให้แจกทุนการศึกษามากกว่านี้ แต่ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณและปริมาณนักเรียนที่ขอทุนการศึกษา (นางเกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

P: ด้านการประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน

การจัดระบบและขั้นตอนการแจกทุนการศึกษา จะให้ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ได้การจัดสรรว่าจะให้ประชาชนเข้ามาช่วยในส่วนไหน เช่น ครูที่ช่วยประชาสัมพันธ์โครงการ รวมถึงช่วยเอาหนังสือรับรองต่าง ๆ รวมถึงประชาชนที่ช่วยสำรวจและรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ในการขอทุนครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (นางชูลี ผลบุญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล กองทุน)

ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเข้าประชาคม กับเตรียมเอกสารเพื่อส่งให้กรรมการชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ที่จัดทำโครงการ (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าร่วมการทำประชาคม และจะมีการจัดเก็บเอกสารสำหรับขอทุนการศึกษา และทำการแจ้งรายชื่อผู้ที่ได้รับทุนการศึกษา รวมถึงประกาศกำหนดการในการรับทุนการศึกษา แจ้งรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน (นางสาววันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

คณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล (คพรต.) จะมีส่วนร่วมกับโรงเรียน เพื่อให้โครงการทุนการศึกษาตรงตามวัตถุประสงค์ (นางขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำประชาคม โดยการยกมือเห็นด้วยกับโครงการ (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

2. การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารโครงการ

หน่วยงานที่ได้รับจัดสรรงบประมาณของโครงการ จะมีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ผ่านกรู๊ปไลน์ต่าง ๆ ไปจนถึงติดป้ายประชาสัมพันธ์ (นางฐิติ ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล กองทุน)

จะมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งจากประธานชุมชน คณะกรรมการกองทุน และคุณครูในโรงเรียน รวมถึงมีป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

จะมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กในชุมชน จะมีการแจ้งหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ในการขอรับทุนการศึกษา โดยมีการประกาศทางผู้นำชุมชน ครู การติดประกาศต่าง ๆ และมีการแจ้งในระหว่างการทำประชาคม (นางสาววันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

มีการแจกไลน์กรู๊ปผู้ปกครองนักเรียนที่รับทุน และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ (นางขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

ประชาชนทั่วไปสามารถรับทราบได้ข้อมูลข่าวสารได้จากการทำประชาคม ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และครอบคลุม และมีการแปะป้ายประชาสัมพันธ์ รวมถึงผู้นำชุมชน และครู ในการแจ้งผ่านนักเรียนและผู้ปกครอง (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

3. การดำเนินกิจกรรมมอบทุนและขั้นตอนการดำเนินงาน

ในการจัดสรรทุนจะมีจัดทำกิจกรรม หรือทำพิธีมอบทุนอย่างชัดเจน (นางชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล กองทุน)

มีการแจกทุนก่อนวันเปิดภาคเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทุนการศึกษา นำไปใช้จ่ายในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนก่อนเปิดภาคเรียน (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

มีการแจ้งรายชื่อผู้ที่ได้รับทุนการศึกษา รวมถึงประกาศกำหนดการในการรับทุนการศึกษา แจ้งรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน (นางสาววันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

การดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีการกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน โดยมีการแจกทุนการศึกษาจริง ทั้งในระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับมหาลัย โดยในแต่ละระดับจะได้ทุนแตกต่างกัน (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

4. การจัดตั้งคณะทำงาน/คณะกรรมการติดตาม

หน่วยงานที่ได้การจัดสรรงบประมาณ จะเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแล และรายงานผลความก้าวหน้าของโครงการให้ชุมชนทราบทุกระยะ และเมื่อโครงการแล้วเสร็จ หน่วยงานที่รับทุนการศึกษา จะต้องรายงานผลให้กองทุนพัฒนาไฟฟ้าทราบด้วย (นางชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล กองทุน)

ในการจัดตั้งคณะทำงานติดตาม ส่วนมากจะเป็นเจ้าหน้าที่จากทางโรงเรียน และคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล (คพรต.) เป็นผู้ติดตามและรายงานผลเป็นระยะ ๆ (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

มีการจัดตั้งคณะทำงานติดตาม กำกับดูแลและรายงานความก้าวหน้าของโครงการ โดยจะมีการทำรายงานผลให้กองทุนพัฒนาไฟฟ้าทราบตามระเบียบ และกองทุนพัฒนาไฟฟ้าจะมีประชุมรายเดือน เพื่อแจ้งให้กรรมการต่าง ๆ ทราบรายละเอียด (นางสาววันทนา เอมเปีย, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

จะมีคณะกรรมการจากกองทุนไฟฟ้าคอยดูแล และรายงานความก้าวหน้าของโครงการ ให้คณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล (ลพต.) ทราบ (นางขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

มีการจัดตั้งคณะทำงานติดตาม กำกับดูแลและรายงานความก้าวหน้าของโครงการให้ชุมชนทราบทุกระยะ มีระเบียบและข้อบังคับ ที่ต้องติดตามประเมินผลและรายงานผลในกองทุนไฟฟ้าทราบ โดยในการรายงานผลจะมีการประชุม ซึ่งจะมีตัวแทนของแต่ละชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุม (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

P: ด้านการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1. ความสอดคล้องของผลลัพธ์กับวัตถุประสงค์โครงการ

เมื่อดำเนินโครงการตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับดี เพราะสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและโปร่งใส (สุติ ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล)

การดำเนินงานตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ การแจกทุนการศึกษาให้กับนักเรียนในชุมชนในพื้นที่ประกาศของกองไฟฟ้า ซึ่งสามารถปฏิบัติตามได้อย่างครบถ้วนและเหมาะสม (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

โครงการแจกทุนการศึกษา ถือว่าสามารถปฏิบัติได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้ง โดยเป็นทุนให้นักเรียนที่ขาดแคลน แล้วก็สนับสนุนการศึกษาของนักเรียนในทุกครัวเรือน (วันทนา เอมเปีย, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

โครงการสามารถทำได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการที่กำหนด และประสบความสำเร็จในระดับ ดีมาก คือ การแจกทุนให้นักเรียนเพื่อใช้จ่ายในการศึกษา (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธาน

ชุมชนเรารักสถาบัน)

ผลที่ได้รับจากโครงการตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพราะมีการให้ทุนการศึกษาจริงที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก (เกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

2. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อผู้รับทุนและครอบครัว

การให้ทุนการศึกษาจะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาได้ และทำให้นักเรียนได้รับอุปกรณ์การเรียนที่ดีขึ้น สร้างขวัญกำลังใจให้กับนักเรียน/นักศึกษา (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการและติดตามผล)

ช่วยให้นักเรียนได้รับทุนการศึกษามาใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม เป็นการสร้างความเสมอภาคและพัฒนาคุณภาพชีวิตทางการศึกษาให้กับเยาวชนในพื้นที่ (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ถือว่าเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัวด้วย รวมทั้งสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน คือ ทำให้นักเรียน/นักศึกษาในชุมชน ได้ศึกษาต่อในระดับชั้นต่าง ๆ ทำให้ชีวิตของนักเรียนดีขึ้น (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสุสุภาพ)

เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง และทำให้นักเรียน/นักศึกษา รู้สึกว่ามีความเสมอภาคมากขึ้น (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษา โดยเฉพาะครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องการเงิน ทำให้ขาดโอกาสต่าง ๆ (เกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

3. ผลกระทบต่อชุมชนและการพัฒนาสังคม

เป็นกุญแจสำคัญในการเปิดโอกาสและสนับสนุนเยาวชนในชุมชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้ได้พัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ ซึ่งช่วยสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับอนาคต (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการและติดตามผล)

เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และทำให้เด็กยากไร้หรือขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับโอกาสทางการศึกษา (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

มีความรู้มีความสามารถ เรียนจบมีงานทำ เป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และไม่เป็นภาระของสังคม (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

เพื่อกำจัดความเหลื่อมล้ำและต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้ชัดเจน เพื่อให้เยาวชนทุกคนในชุมชนได้รับการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

ทุนการศึกษามีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ โดยช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สนับสนุนเยาวชนที่ขาดโอกาสทางด้านการศึกษา (เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

4. ความโปร่งใสและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและโปร่งใส (ชุลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล)

ประสบความสำเร็จในระดับดีมาก เพราะมีการดำเนินงานที่ถูกต้อง โปร่งใส เพราะมีการโอนเข้าบัญชีโดยตรง ทำให้ผู้ปกครองสามารถตรวจสอบได้เลยว่าได้รับเงินครบถ้วน (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

โอนเงินเข้าบัญชีโดยตรง ทำให้เกิดความโปร่งใสมากขึ้น (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

4.2 การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการวันเด็กในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีรายละเอียดดังนี้

C: ด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้

1. ความชัดเจนของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

โครงการวันเด็กมีรายละเอียด เป้าหมายของโครงการและวัตถุประสงค์ของโครงการเขียนไว้อย่างชัดเจน และเหมาะสม สามารถปฏิบัติได้จริง (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ครอบคลุมมีความชัดเจน เหมาะสม (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ของการดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน มีชัดเจนและเหมาะสม (วันทนา เอมเปี้ย, ประธานชุมชนสุขภาพ)

โครงการมีความเหมาะสมและชัดเจน เพราะเป็นขวัญและกำลังใจให้เด็ก ๆ (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

2. ความเหมาะสมของระยะเวลาและขอบข่ายในการดำเนินโครงการ

โครงการวันเด็กมีกำหนดเวลา และระยะเวลาอย่างชัดเจน ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

ระยะเวลามีความชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง เพราะว่าวันเด็กมีการกำหนดไว้ตายตัวอยู่แล้ว (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

การกำหนดวิธีการและระยะเวลาในการดำเนินการโครงการวันเด็กในชุมชน สามารถปฏิบัติได้จริง โดยมีกำหนดการสัปดาห์ที่ 2 ของเดือนมกราคม (วันทนา เอมเปี้ย, ประธานชุมชนสุขภาพ)

มีการดำเนินการตามโครงการที่มีการกำหนดวัน และระยะเวลาตายตัวอยู่แล้ว (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

ระยะเวลาในการดำเนินงานชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้จริง ขอบข่ายตามภารกิจโครงการวันเด็กในชุมชน มีความชัดเจนและเหมาะสม (เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

3. ความสอดคล้องของโครงการกับความต้องการของชุมชน

ตรงความต้องการของชุมชน เพราะในการทำประชาคมทุกคนเห็นด้วยว่าสมควรจัดโครงการนี้ สามารถแก้ไขปัญหาในชุมชน (สุลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

ตรงความต้องการของประชาชนในชุมชน สอดคล้องกับการแก้ปัญหาในชุมชน (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ตรงความต้องการประชาชนในชุมชน จากการจัดทำประชาคม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสามารถแก้ไขปัญหาในชุมชน (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน เพราะเด็กได้รับความสุข (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

ไม่ค่อยสอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ เพราะการจัดกิจกรรมเหมือนกันในหลาย ๆ พื้นที่ ที่เจอปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมมากกว่า (เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

4. บทบาทของหน่วยงานและการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรร ทางเจ้าหน้าที่พัฒนาไฟฟ้าไม่ได้เข้าไปแทรกแซง เจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาไฟฟ้า จะเข้าไปมีส่วนร่วมในส่วนของการดำเนินการเอกสาร ซึ่งประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่รับรู้ และเข้าใจรายละเอียดของโครงการอยู่แล้ว มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมวันเด็ก (สุลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

เป็นการจัดงานวันเด็กในพื้นที่ประกาศของกองทุนไฟฟ้า ซึ่งสามารถเข้าร่วมการจัดงานได้อย่างสนุกสนาน (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

เพื่อให้ทุกภาคส่วน บริษัท ห้างร้านในชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

มีการจัดทำประชาคม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประชามุขชนเรารักสถาบัน)

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับต่อเด็ก เยาวชน และชุมชน

ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ได้รับความสนุกสนาน ให้เด็ก ๆ ในชุมชนรู้สึกได้รับความสนใจ ทำให้เด็กเติบโตมามีความผูกพันกับชุมชน (ชูลี ผลบุญโย, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ และติดตามผล)

ผู้ได้รับประโยชน์เป็นเด็กโดยตรง สามารถสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจได้อย่างดี (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประชามุขชนสมพงษ์-สินทวี)

ทำให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของตนเองและผู้อื่น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สร้างความสุขและความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและชุมชน (วันทนา เอมเป็ย, ประชามุขชนสู่สุขภาพ)

ทำให้เด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ทำให้เด็กห่างไกลจากยาเสพติด และไม่สร้างความเดือดร้อนให้ชุมชน (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประชามุขชนเรารักสถาบัน)

ประโยชน์ก็จะได้จากการที่เด็กและเยาวชน ได้รับของหรือได้เข้าร่วมกิจกรรม แต่ถ้าคิดถึงผลกระทบทางอ้อม อาจจะไปกระทบกับโครงการอื่นที่เกิดประโยชน์มากกว่า (เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

6. ข้อจำกัดหรือปัญหาของโครงการในบริบทของชุมชน

แต่ควรให้จัดให้สมกับงบประมาณมากกว่านี้ เพราะของที่แจกในวันเด็กอาจจะไม่ทั่วถึงสำหรับเด็กทุกคน (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประชามุขชนสมพงษ์-สินทวี)

นโยบายในการจัดงานวันเด็กต้องมีการปรับปรุง เนื่องจากงบประมาณน้อย ทำให้ของรางวัลที่ได้รับเป็นของคุณภาพต่ำ ควรให้ปรับเปลี่ยนโครงการให้เป็นกิจกรรมการแสดง และให้เด็กมีส่วนร่วมมากกว่าจะแจกของ (เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

7. การออกแบบกิจกรรม

สามารถดำเนินงานโครงการวันเด็กในชุมชน ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในด้านอารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา(นางสาวชุตติกาญจน์ ชาวสวน, เจ้าหน้าที่กองทุน)

มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อให้แผนการดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กหรือเยาวชน ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและสิทธิหน้าที่ของตนเอง และส่งเสริมให้เด็กหรือเยาวชน ได้แสดงออก กล้าคิด กล้าทำ ในทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามความสามารถและความสนใจ(นายพิเชษฐ์ ใจตรง, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดงาน ที่ได้กำหนดและตั้งเป้าหมายเอาไว้(นางสาวฉัฐวดี บุญญานุวัตร, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

8. ผลลัพธ์ที่คาดหวังต่อการพัฒนาการของเด็กและเยาวชน

ปลูกฝังให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง รู้จักหน้าที่ของตนเอง อยู่ในระเบียบวินัย มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และที่สำคัญคือ ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมีความเหลื่อมใสการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข(นางสาวชุตติกาญจน์ ชาวสวน, เจ้าหน้าที่กองทุน)

ทำให้เด็กทุกคนได้ตระหนักถึงอนาคตของตนเองและของประเทศชาติ โดยได้ตระหนักถึงการประพฤติปฏิบัติตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัย มีความขยันขันแข็งรับผิดชอบ ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา ช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยกันรักษาความสะอาดและอนุรักษ์ทรัพยากร ตลอดจนสาธิตส่วนรวมของชาติ(นายพิเชษฐ์ ใจตรง, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

การจัดงานวันเด็ก ทำให้ชุมชนหรือผู้ปกครองสามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและลักษณะที่เกิดขึ้นทั้งร่างกาย สังคม อารมณ์ สมองและสติปัญญาของเด็ก ซึ่งเกิดขึ้นต่อเนื่องตามช่วงวัย โดยรวมแล้วพัฒนาการของเด็กจะเกิดตามลำดับ ซึ่งจะมีเกณฑ์ในการประเมินพัฒนาทั้ง

ทางด้านจิตใจและการพัฒนาทางด้านสติปัญญาของเด็กในแต่ละช่วงวัยว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ (นายปรีชา สายสุวรรณ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

ส่งเสริมพัฒนาเด็กหรือเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี สามารถพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคงและยั่งยืนต่อไป(นางสาวณัฐวดี บุญญานุวัตร, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

I: ด้านการประเมินตัวป้อนเข้า มีรายละเอียดดังนี้

1. ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

หน่วยงานต่าง ๆ จะให้ความร่วมมือหรือผลักดัน โดยในวันงานจะมีการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน รวมถึงบริษัท ห้างร้าน เพื่อช่วยในการจัดสรรของรางวัลและอาหารต่าง ๆ เพราะว่าการเป็นเพียงการจัดประเพณีสำหรับเด็ก ซึ่งจะมีผู้ใหญ่ในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการแจกของขวัญ หรืออาหาร เป็นต้น(นางสาวชุตติกาญจน์ ชาวสวน, เจ้าหน้าที่กองทุน)

การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน ได้รับความร่วมมือหรือผลักดัน และได้รับการประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น บริษัท ห้างร้าน รวมถึงผู้ใหญ่ในชุมชน ที่มีส่วนร่วมในการจัดงาน เช่น แจกของหรือแจกอาหาร เพื่อให้เด็กเข้ามาร่วมสนุก(นายวิเชียร ชื่นสกุล, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

หน่วยงานต่าง ๆ จะให้ความร่วมมือหรือผลักดัน โดยได้รับการสนับสนุนจากบริษัทนั้นในด้านต่าง ๆ เช่น เครื่องมือ ของแจกต่าง ๆ ให้กับเด็กในชุมชน(นายพิเชษฐ ใจตรง, ประธานชุมชนคู่สุขภาพ)

ได้รับการสนับสนุนจากห้างร้านต่าง ๆ รวมถึงเทศบาล และผู้ใหญ่ในชุมชน ในการมาช่วยแจกขนม แจกน้ำหรือแจกของรางวัล แต่หากต้องการแจกควรให้ครอบคลุมทุกคน และได้ของคุณภาพดี(นายปรีชา สายสุวรรณ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

การจัดงานแยกหลายพื้นที่ ก็เลยคิดว่าไม่ได้มีมาสนับสนุนเพิ่มเติมเหมือนดำเนินการตามโครงการจริง ๆ คือ ใช้เงิน วัสดุ อุปกรณ์ที่คล้าย ๆ กันมาแจกให้กับเด็ก(นางสาวณัฐวดี บุญญานุวัตร, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

2. ความรู้ ความสามารถ และบทบาทของผู้รับผิดชอบโครงการ

เจ้าหน้าที่ที่สามารถอธิบายขั้นตอนการดำเนินการของโครงการ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารที่ต้องใช้ หรือขั้นตอนในการของบประมาณให้กับชุมชนได้อย่างชัดเจน มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ(นางสาวชุติกาญจน์ ชาวสวน, เจ้าหน้าที่กองทุน)

เจ้าหน้าที่และผู้รับผิดชอบโครงการ มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสม และสามารถถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างดี(นายวิเชียร ชื่นสกุล, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และเหมาะสมกับการจัดกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องดื่ม และของรางวัลต่าง ๆ(นายพิเชษฐ์ ใจตรง, ประธานชุมชนสุขภาพ)

สำหรับบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ มีความรู้และความสามารถเพียงพอ ที่จะสามารถดำเนินการ โครงการให้แล้วเสร็จได้ และสามารถถ่ายทอดรายละเอียดของโครงการได้ชัดเจนและเหมาะสม(นายปรีชา สายสุวรรณ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

สำหรับบุคลากร/เจ้าหน้าที่ ที่ดูแลรับผิดชอบในการดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างชัดเจนถูกต้อง(นางสาวณัฐวดี บุญญานวัตร, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านนาง)

3. งบประมาณและทรัพยากร

พบว่า การจัดงานวันเด็กภายในชุมชน สามารถใช้งบประมาณ จำนวน 790,000 บาท ได้อย่างคุ้มค่า ทำให้เด็กได้ร่วมทำกิจกรรมและแสดงออกตามความสามารถอย่างสร้างสรรค์(นางสาวชุติกาญจน์ ชาวสวน, เจ้าหน้าที่กองทุน)

เรื่องของการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการวันเด็กในชุมชน ขาดความเหมาะสมและยังไม่เพียงพอกับจำนวนเยาวชนในชุมชนแม้จะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ อีกทั้งของ

รางวัลที่ได้รับไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้(นายวิเชียร ชื่นสกุล, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ใช้เงิน วัสดุ อุปกรณ์ที่คล้าย ๆ กันมาแจกให้กับเด็ก(นางสาวฉวีวรรณ บุญญานวัตร, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านนาง)

P: ด้านการประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

การกำหนดกิจกรรมสอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน (ชุดิ ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการและติดตามผล)

การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ครบถ้วน เพราะมีการจัดงานจริง รวมถึงมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและชุมชน (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

การจัดกิจกรรมที่สอดคล้อง และตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ครบถ้วน โดยมีการจัดโครงการจริงและมีประโยชน์สำหรับเด็ก คือ เด็กได้แสดงออก ได้รับของรางวัล ได้กินอาหารฟรี เป็นต้น (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนผู้สุขภาพ)

ประชาชนในชุมชนมีส่วนการจัดกิจกรรม และมีการกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน เพราะมีการจัดกิจกรรมตามโครงการ (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

การจัดกิจกรรมสอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน เพราะมีการจัดกิจกรรมจริง (เกตุแก้ว เป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนและกลุ่มเป้าหมาย

การจัดระบบและขั้นตอน จะเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นประชาชนที่นำอาหารและของขวัญไปแจกจ่ายภายในงาน หรือนำบุตร

หลานมาเข้าร่วมงาน ถือเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งสิ้น (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล)

มีการจัดระบบและขั้นตอน โดยให้ประชาชนในชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมในด้านการแสดงบนเวทีของบุตรหลานจากโรงเรียนต่าง ๆ ในตำบลบ้านฉาง รวมทั้งการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการจากหน่วยงานภาคเอกชน ภาครัฐและบริษัท การจัดกิจกรรมกระเช้าลอยฟ้า หรือการแสดงอาวุธยุทโธปกรณ์ของทหาร เป็นต้น (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมงาน หรือนำสิ่งของมาช่วยแจกน้ำอาหาร ทำให้เด็ก ๆ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชน ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีความสนุกสนานในกิจกรรมเฉลิมฉลองวันเด็กแห่งชาติ และได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่พร้อมตามวัยที่เหมาะสม (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

สามารถชวนผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการได้ โดยมีการบอกรายละเอียดว่า จะมีการจัดของ หรือว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง (เกตุแก้ว เป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

3. การสื่อสารและประชาสัมพันธ์โครงการ

มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องผ่านป้ายประกาศต่าง ๆ รวมถึงมีการบอกปากต่อปากภายในชุมชนด้วย จากสื่อต่าง ๆ เช่น การประชุม วิทยุกระจายเสียงตามสายในชุมชน การติดป้ายประกาศตามชุมชนหรือสถานศึกษา เป็นต้น (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล)

มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องทั้งการประกาศเสียงตามสายและผ่านผู้นำชุมชน รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ผ่านครูในโรงเรียนต่าง ๆ (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

จะมีการประชาสัมพันธ์โครงการจัดงานวันเด็กในกลุ่มไลน์ของผู้ปกครอง นักเรียนในชุมชน (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

มีการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน) มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการติดป้ายไวนิล และมีการบอกผ่านครู ว่าจะมีการจัดงานวันเด็ก (เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

4. การติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน

มีการรายงานความก้าวหน้าให้กับกองทุนไฟฟ้าทราบตามระเบียบ ในการประชุมประจำเดือนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า จะมีตัวแทนที่รับเลือกจากชุมชนเข้าร่วมอยู่แล้ว (สุติ ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล)

ทางกองทุนไฟฟ้าจะมีคณะกรรมการที่คอยติดตาม กำกับดูแล และรายงานความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ โดยตัวแทนเป็นผู้ที่รับเลือกจากชุมชน (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ต้องรับฟังปัญหาความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้โครงการจัดงานวันเด็กในชุมชน เกิดการยอมรับและสามารถวิเคราะห์ปัญหา (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

การจัดทำการรายงานผลให้กองทุนไฟฟ้าได้รับทราบ (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

5. บทบาทของหน่วยงานภาคีในการสนับสนุนกิจกรรม

การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาคเอกชน ภาครัฐและบริษัท งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักปลัดเทศบาล การแสดงอาวุธยุทธโปกรณ์ของทหาร เป็นต้น (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

จากรายงานการกำหนดจัดกิจกรรมวันเด็กในชุมชน จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกิจกรรมจากหน่วยงานต่าง ๆ (เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

6. การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรท้องถิ่น

เป็นการร่วมบูรณาการกับโรงเรียนและสถานศึกษาในชุมชนตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง(นางสาวชุตติกาญจน์ ชาวสวน, เจ้าหน้าที่กองทุน)

สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวันเด็กในชุมชน(นายพิเชษฐ์ ใจตรง, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

แต่ควรให้ชุมชนกลับมาทำเหมือนเดิม เพราะว่าสามารถเข้าถึงเด็กในชุมชนได้มากกว่า (นายปรีชา สายสุวรรณ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมฉลองงานวันเด็กแห่งชาติ(นางสาวณัฐวดี บุญญานวัตร, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

P: ด้านการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

การประเมินผลผลิต (Product)

1. ความสอดคล้องของผลผลิตกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์ของโครงการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้(นางชุตติผลิณญา, เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการ และติดตามผล)

การดำเนินโครงการตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้(นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

วัตถุประสงค์ของโครงการตรงตามที่ตั้งไว้ และมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและเด็ก(นางสาววันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

โครงการตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (นางขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)การจัดกิจกรรมงานวันเด็ก ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ (นางเกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ / ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

2. ระดับความสำเร็จของโครงการตามที่คาดหวัง

ถือว่าประสบความสำเร็จ เพราะมีการจัดงานวันเด็กจริงและมีการรายงานผลอย่างถูกต้อง (นางชูลี ผลภิญโญ)

ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง เพราะในระหว่างการดำเนินงานมีติดขัดอยู่บ้าง เช่น ของรางวัลหมด อาหารที่นำมาแจกหมด เป็นต้น (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ)

เป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จในระดับดี (นางสาววันทนา เอมเป็ย)

ยังประสบความสำเร็จแค่ระดับปานกลาง เพราะเป็นการจัดงานวันเด็กเพื่อให้เด็กสนุกสนาน เท่านั้น เป็นการที่ได้รับผลประโยชน์โดยอ้อม (นางขวัญอยู่ นาเจริญ)

การจัดกิจกรรมประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์)

3. ประโยชน์ของโครงการที่เกิดขึ้นกับเด็กและชุมชน

มีประโยชน์ต่อชุมชน เพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครอง (นางชูลี ผลภิญโญ)

เป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อชุมชน เพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและเด็ก ทำให้เด็กเติบโตมาในชุมชนมีความรักชุมชนมากขึ้น (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ) ทำให้เด็กกล้าแสดงออก ได้รับรางวัลจากความพยายาม และได้รับอาหารฟรี (นางสาววันทนา เอมเป็ย)

มีประโยชน์ต่อชุมชน เพราะส่วนใหญ่ เด็กในชุมชนจะเรียนในโรงเรียนวัดบ้านฉางอยู่แล้ว ทำให้ผู้ได้รับประโยชน์ คือ เด็กในโรงเรียน จริง ๆ (นางขวัญอยู่ นาเจริญ)

เป็นการสร้างความพึงพอใจและสร้างสายสัมพันธ์ ระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์)

4. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ

อาจจะมีคนมาเข้าร่วมงานน้อย เนื่องจากมีกิจกรรมที่อื่นหลายที่ในวันเดียวกัน (นางเกตุ แก้ว เป็นจันทร์)

5. กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์จากโครงการจริง

เด็กในชุมชน และผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรม (นางเกตุ แก้ว เป็นจันทร์)

6. ผลกระทบทางอ้อมที่เกิดจากโครงการ

ทำให้เด็กเติบโตมาอย่างเข้มแข็ง ไม่เป็นภาระต่อสังคม (นางชูลี ผลบุญโย)

ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัว และระหว่างเด็กและชุมชน ให้เด็กรู้สึก มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน (นางสาววันทนา เอ็มเปีย)

เป็นการจัดงานวันเด็กเพื่อให้เด็กสนุกสนาน เท่านั้น เป็นการที่ได้รับผลประโยชน์โดยอ้อม (นางขวัญอยู่ นาเจริญ)

4.3 การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับชั้นปฐมวัยโรงเรียนวัดบ้านฉาง

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีรายละเอียดดังนี้

C: ด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้

1. ความชัดเจนของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ

เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบายมีความชัดเจน และเหมาะสม คือ เป็นการจ้างครูชาวต่างชาติเพื่อทำการสอนนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น เพราะระยองเป็นส่วนหนึ่งของเขตเศรษฐกิจพิเศษอาเซียน ทำให้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้น (ชูลี ผลบุญโย, เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการและติดตามผล กองทุนไฟฟ้า)

จุดประสงค์และเป้าหมายของโครงการมีความชัดเจนและเหมาะสม คือ การจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อมาสอนนักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถมากขึ้น (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประชาน ชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ มีความชัดเจนและเหมาะสม คือ การจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อสอนภาษาสากลให้กับเด็ก และเกิดกิจกรรมในการเรียนรู้ภาษา และเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางภาษา และทำให้เด็กมีความรู้มากขึ้น (วันทนา เอมเปีย, ประชาน ชุมชนผู้สุขภาพ)

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ มีชัดเจนและเหมาะสม เพราะผ่านการปรับมารอบหนึ่งแล้ว เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และทำงานได้ง่ายขึ้น (เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

2. ความเหมาะสมของนโยบายและขอบเขตภารกิจโครงการ

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการสามารถปฏิบัติได้จริง โดยกำหนดระยะเวลาทั้งหมด ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ของงบประมาณ โดยทางกองทุนไฟฟ้าไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตระยะเวลา (สุดี ผลบุญ, เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการและติดตามผล กองทุนไฟฟ้า)

การกำหนดนโยบายและขอบข่ายภารกิจของโครงการมีความชัดเจนและเหมาะสม คือ การจ้างครูภาษาต่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนของนักเรียน (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประชาน ชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

โครงการมีความชัดเจน คือ การสร้างความเตรียมความพร้อมในการแข่งขันในเวทีประชาคมอาเซียน และระดับสากลต่อไป (วันทนา เอมเปีย, ประชาน ชุมชนผู้สุขภาพ)

เป้าหมายน่าจะชัดเจน ซึ่งน่าจะเป็นเรื่องของโรงเรียน ที่มีการกำหนดขอบข่ายชัดเจน เพราะว่าเป็นเด็กนักเรียนในโรงเรียนที่ส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของคนในชุมชนอยู่แล้ว (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประชาน ชุมชนเรารักสถาบัน)

เป็นโครงการที่สามารถปฏิบัติได้จริง เพราะว่าทางกองทุนไฟฟ้าให้ทางโรงเรียนของบประมาณได้ 12 เดือน โดยเริ่มเบิกงบประมาณตามแต่ละโรงเรียน ว่าจะเริ่มเบิกจากเดือนไหนถึงเดือนไหน (เกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

3. ความสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ/สังคม/พื้นที่

ระยองเป็นส่วนหนึ่งของเขตเศรษฐกิจพิเศษอาเซียน ทำให้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้น ช่วยให้นักเรียนเติบโตมามีความสามารถ ความรู้ สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล กองทุนไฟฟ้า)

การจ้างครูชาวต่างชาติทำให้เด็ก ๆ ในชุมชนมีความรู้ ความสามารถมากขึ้น เพื่อนำไปต่อยอดการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น หรือมีศักยภาพในการแข่งขันในการทำงานมากขึ้น (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

เป็นการเสริมภาษาของเด็กในชุมชน ทำให้เด็กมีความรู้มากขึ้น ซึ่งโครงการมีความชัดเจน คือ การสร้างความเตรียมความพร้อมในการแข่งขันในเวทีประชาคมอาเซียน และระดับสากลต่อไป (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

ภาษาต่างประเทศช่วยให้นักเรียนสามารถมีโอกาสในการแข่งขันได้ ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน หรือการเรียนต่อ (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

ผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นในโรงเรียนมากขึ้น ว่าโรงเรียนรัฐแต่มีครูภาษาต่างชาติ ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษไปจนถึงภาษาจีน เพื่อส่งให้ลูกหลานของคนในชุมชน ได้รับโอกาสเสมอภาคทางการศึกษา (เกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

4. ความต้องการของประชาชนในชุมชน

โครงการตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน และส่วนใหญ่เข้าใจหรือรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล กองทุนไฟฟ้า)

ตรงตามความต้องการของประชาชนในชุมชน เพราะประชาชนก็ควรให้บุตรหลานในชุมชนมีความรู้ความสามารถทางภาษาต่างประเทศได้อย่างดีมากขึ้น เพื่อจะได้นำไปประกอบอาชีพต่อไปได้ในอนาคต (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

เป็นความต้องการของประชาชนในชุมชน เพราะควรให้เด็กมีความรู้ ความสามารถ เพื่อจะได้มีศักยภาพในการแข่งขันต่อไป (วันทนา เอมเปีย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะประชาชนที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ในโรงเรียน (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน เพราะว่าบุตรหลานของประชาชนในชุมชนจะได้รับความสามารถทางภาษาในการสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ (เกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

5. การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อโครงการ

เมื่อนำโครงการเข้าประชาคม จะมีการนำเสนอโครงการรายละเอียดอยู่แล้ว (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล กองทุนไฟฟ้า)

การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเข้าการประชาคม เพียงเพื่อรับทราบและรับรู้ความต้องการเท่านั้น แต่ในระหว่างการดำเนินโครงการไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมแต่อย่างใด (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

เพราะว่าในการประชาคมจะบอกรายละเอียดโครงการว่าเป็นอย่างไร โดยที่ผู้คนจะเป็นผู้เขียนโครงการ จากนั้นนำไปเข้าในการประชาคม และเป็นผู้นำเสนอโครงการต่อคณะกรรมการในการอนุมัติโครงการ (เกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

6. การรับรู้และความเข้าใจของประชาชนต่อโครงการ

ส่วนใหญ่เข้าใจหรือรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพราะเมื่อนำโครงการเข้าประชาคม จะมีการนำเสนอโครงการรายละเอียดอยู่แล้ว (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล กองทุนไฟฟ้า)

มีความรู้ความเข้าใจในระดับหนึ่งว่ามีการจ้างครูชาวต่างชาติ โดยใช้งบประมาณของกองทุนไฟฟ้า แต่ไม่ได้รู้รายละเอียดลึก ๆ ว่าจ้างกี่คน หรือจ้างภาษาอะไรบ้าง (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจและรับรู้รายละเอียด เพราะว่าการประชุมจะบอกรายละเอียดโครงการว่าเป็นอย่างไร (เกตุแก้ว เป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

7. ศักยภาพของโครงการในการแก้ไขปัญหาในชุมชน

เจ้าหน้าที่กองทุนไม่ใช่ประชาชนในชุมชน ทำให้ไม่ทราบว่าคุณสมบัติของวัสดุประสงค์ และสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้หรือไม่ แต่คิดว่าคนที่นักเรียนมีความรู้ต่าง ๆ มากขึ้น จะสามารถแก้ปัญหาทางอ้อมของประชาชนในชุมชนได้ เพราะเด็กที่มีความรู้ ความสามารถ จะไม่เติบโตมาเป็นภาระของชุมชน (สุติ ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล กองทุนไฟฟ้า)

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยการให้เด็กนักเรียนจะได้มีความรู้ความสามารถทางภาษา เพื่อช่วยให้เด็กมีโอกาสมากขึ้นไม่ว่าจะศึกษาต่อหรือจากการทำงาน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้ (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และการแก้ปัญหาของชุมชน เพราะเป็นการเสริมภาษาของเด็กในชุมชน ทำให้เด็กมีความรู้มากขึ้น (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนผู้สุขภาพ)

ภาษาต่างประเทศช่วยให้นักเรียนสามารถมีโอกาสในการแข่งขันได้ ไม่ว่าจะการทำงาน หรือการเรียนต่อ ซึ่งตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ (ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

มีความสอดคล้องการแก้ปัญหาในชุมชน เพราะผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นในโรงเรียนมากขึ้น ว่าโรงเรียนรัฐแต่มีครูภาษาต่างชาติ ไม่ว่าจะภาษาอังกฤษไปจนถึงภาษาจีน เพื่อส่งให้ลูกหลานของคนในชุมชน ได้รับโอกาสเสมอภาคทางการศึกษา และได้ประโยชน์กับชุมชนและเด็กในชุมชน มีความรู้ ความสามารถในด้านภาษามากขึ้น รวมถึงได้รับโอกาสในการศึกษาอย่างเท่าเทียม (เกตุแก้ว เป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

8. ข้อจำกัดหรือข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงการ

เจ้าหน้าที่กองทุนไม่ได้อยู่ในชุมชน จึงไม่สามารถประเมินผลกระทบในเชิงชุมชนได้โดยตรง แต่ยืนยันว่าโครงการไม่มีผลกระทบด้านลบ (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล กองทุนไฟฟ้า)

ไม่ทราบว่าการกำหนดการระยะเวลาในการจ้างครูชาวต่างชาติมีระยะเวลาในการจ้างอย่างไร เพราะเป็นเรื่องในส่วนโรงเรียนที่จะต้องจัดการ (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

เด็กที่จะเรียนอาจจะเล็กลงไป ที่จะเพิ่มการเรียนภาษาต่างประเทศหลายภาษา (ขวัญอยู่นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

I: ด้านการประเมินตัวป้อนเข้า มีรายละเอียดดังนี้

1. ความร่วมมือและการประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ได้รับความร่วมมือหรือได้รับการประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ เพราะในระหว่างกระบวนการอนุมัติโครงการ จะมีเจ้าหน้าที่จากเขตการศึกษา มาให้ข้อมูลและผลักดันโครงการ ซึ่งเจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการ ได้อย่างชัดเจนถูกต้อง เพราะสามารถถ่ายทอดขั้นตอนการดำเนินงานในการขอโครงการได้อย่างลุล่วงไปได้ดี (ชูลี ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล)

โรงเรียนได้รับความร่วมมือและการประสานงานจากหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้โครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ (เกตุแก้วแป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติยังได้รับการผลักดันจากกองทุนพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

2. งบประมาณและการจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน

จากที่มีการเสนองบประมาณเพื่อจ้างครูชาวต่างชาติ เป็นเงิน 2,953,680 บาท แต่กองทุนสามารถจัดสรรงบประมาณให้ได้เพียง 2,761,680 บาท ทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (สุลี ผลบุญโญ, เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการและติดตามผล)

งบประมาณที่โรงเรียนได้รับไม่เพียงพอกับจำนวนครูที่ขาดแคลนจริง เช่น ในกรณีครูเกษียณ 2 ตำแหน่ง แต่ได้รับคืนเพียง 1 ตำแหน่ง ทำให้การจัดสรรครูในแต่ละระดับชั้นเกิดปัญหา ต้องการให้มีการเพิ่มงบประมาณเพื่อให้สามารถจ้างครูได้ตามความต้องการ (เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

3. ความพร้อมของบุคลากรครูชาวต่างชาติ

ครูเจ้าของภาษาที่มีคุณภาพมีจำนวนไม่เพียงพอ เนื่องจากค่าตอบแทนในประเทศไทยต่ำกว่าหลายประเทศในเอเชีย ทำให้โรงเรียนจำเป็นต้องจ้างเพียงชาวต่างชาติที่พูดภาษาอังกฤษได้ ซึ่งมักขาดคุณลักษณะของความเป็นครู และไม่มีพื้นฐานด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียน (อังกาบสุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ครูชาวต่างชาติที่จ้างมาหลายรายไม่สามารถสอนภาษาต่างประเทศได้ตามคุณภาพที่โรงเรียนคาดหวัง และขาดความรู้ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผนการเรียนรู้ และเทคนิคในการประเมินผู้เรียนตามหลักสูตรของไทย (เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

4. ความคาดหวังและเป้าหมายของโครงการในการพัฒนาผู้เรียน

เป้าหมายของโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ คือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และส่งเสริมศักยภาพนักเรียนในด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาไทย เพื่อให้สามารถพัฒนาทักษะด้านภาษาในการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 (สุลี ผลบุญโญ, เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการและติดตามผล)

การดำเนินโครงการยังมุ่งหวังให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะต่าง ๆ อย่างเต็มตามศักยภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปในอนาคต (อังกาบสุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ครูชาวต่างชาติช่วยสร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในหมู่นักเรียน เพราะสามารถกระตุ้นให้นักเรียนควรสื่อสารกับครู ส่งผลให้การเรียนภาษาเป็นเรื่องสนุกและมีสีสัน (วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

P: ด้านการประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

เจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาไฟฟ้าจะให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ โดยเฉพาะในขั้นตอนของการประชุมประชาคมที่มีการนำเสนอโครงการให้ชุมชนรับทราบและเข้าร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ การประชุมประชาคมเหล่านี้จะช่วยให้ชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการและสามารถแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะได้(ขุติ ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล)

การประชุมประชาคมเป็นวิธีที่สำคัญในการให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการ ซึ่งในกรณีนี้ ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนเข้าร่วมทำงานติดตามและกำกับดูแลโครงการ โดยการคัดเลือกตัวแทนจากแต่ละอำเภอให้เข้าร่วมประชุมประชาคม เพื่อให้ชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้อย่างเต็มที่(อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

ในการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ประชาชนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชาคมที่มีการนำเสนอโครงการ โดยเฉพาะการจัดตั้งคณะทำงานจากประชาชนในชุมชนที่มีหน้าที่ในการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินโครงการต่างๆ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจนถึงการดำเนินงานจะช่วยเพิ่มความเข้าใจและความร่วมมือจากชุมชน(วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

ประชาชนในชุมชนที่เป็นตัวแทนจากแต่ละอำเภอจะได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมประชุมเพื่อทำประชาคม และในกรณีนี้ การกำหนดกิจกรรมและการจัดการโครงการจะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากชุมชนและการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน โดยมีการเลือกตัวแทนเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในคณะกรรมการเพื่อทำงานร่วมกับกองทุนไฟฟ้าในการดำเนินโครงการ(ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

ประชาชนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่ตรวจรับและกลั่นกรองการดำเนินโครงการ โดยการคัดเลือกตัวแทนจากชุมชนทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของโครงการได้อย่างโปร่งใส(เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

2. การประชุมประชาคมและการนำเสนอโครงการ

การประชุมประชาคมเป็นช่องทางที่สำคัญในการนำเสนอโครงการต่อชุมชน โดยทางเจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาไฟฟ้าจะจัดการประชุมที่มีการเสนอรายละเอียดโครงการให้ชุมชนรับทราบเพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการต่างๆที่จะดำเนินการ(สุลี ผลบุญ, เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการและติดตามผล)

การประชุมประชาคมเป็นวิธีการที่ใช้ในการเสนอโครงการให้กับชุมชนได้รับทราบ โดยชุมชนจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องดำเนินการในโครงการ รวมถึงการรายงานความคืบหน้าและผลการดำเนินงานให้กับชุมชนทราบ(อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

การประชุมประชาคมจะทำให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีการนำเสนอโครงการให้ชุมชนรับทราบ และจะมีการจัดตั้งคณะทำงานที่ประกอบไปด้วยประชาชนในชุมชนเพื่อร่วมติดตามและรายงานความคืบหน้าของโครงการต่อไป(วันทนา เอ็มเป็ย, ประธานชุมชนผู้สุขภาพ)

การประชุมประชาคมเป็นช่องทางที่ให้ชุมชนได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ จึงช่วยให้ชุมชนเข้าใจรายละเอียดของโครงการและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะดำเนินการในอนาคต(ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

การประชุมประชาคมทำให้ประชาชนในชุมชนสามารถรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการได้โดยตรงจากเจ้าหน้าที่ และสามารถแสดงความคิดเห็นได้ ซึ่งจะช่วยทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามความต้องการและความคาดหวังของชุมชน(เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

3. การติดตามและรายงานผลโครงการให้ชุมชนทราบ

เจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาไฟฟ้าจะรายงานผลการดำเนินงานของโครงการให้กับชุมชนทราบทุกๆ 6 เดือน โดยมีการจัดประชุมเพื่อรายงานความคืบหน้าของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนได้รับข้อมูลที่โปร่งใสและสามารถติดตามผลการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง(ขุติ ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล

ชุมชนจะมีการติดตามความคืบหน้าของโครงการและรายงานผลให้กับชุมชนทราบทุกระยะ โดยการจัดตั้งคณะทำงานติดตามการดำเนินโครงการเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับข้อมูลที่ตรงกันและสามารถตรวจสอบผลลัพธ์ได้ทันที(อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

การรายงานผลการดำเนินงานของโครงการจะมีการติดตามอย่างต่อเนื่องจากคณะทำงานที่มาจากประชาชนในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายทราบถึงความคืบหน้าและผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด(วันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสุขุภาพ)

การติดตามและการรายงานผลจะทำให้ชุมชนได้รับข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการ โดยคณะกรรมการจะได้รับข้อมูลเพื่อประเมินผลการดำเนินงานและนำไปใช้ในการปรับปรุงหากจำเป็น(ขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

การติดตามความคืบหน้าของโครงการเป็นกระบวนการที่สำคัญในการให้ข้อมูลแก่ชุมชน โดยการรายงานผลทุกๆ 6 เดือนจะช่วยให้ทั้งโรงเรียนและชุมชนทราบถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ(เกตุแก้ว เป็นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

4. การสร้างความเข้าใจและการให้ข้อมูลแก่ชุมชนเกี่ยวกับโครงการ

เจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาไฟฟ้าจะทำการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจ้างครูชาวต่างชาติ รวมถึงรายละเอียดต่างๆ เช่น จำนวนคนที่จ้างและวัตถุประสงค์ของโครงการ(ขุติ ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล)

การให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่ชัดเจนและโปร่งใสจะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าใจได้ถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการ โดยเฉพาะในเรื่องของการใช้จ่ายงบประมาณและการเลือกครูชาวต่างชาติ(อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

การสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนผ่านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการจ้างครูชาวต่างชาติจะช่วยให้ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ และสามารถแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการดำเนินงานได้(วันทนา เอ็มเป็ย, ประธานชุมชนสู่สุขภาพ)

การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการจะทำให้ชุมชนสามารถเข้าร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการช่วยลดความเข้าใจผิดและสร้างความร่วมมือในชุมชน(ขวัญอยู่ นาคเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

การให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการจ้างครูชาวต่างชาติจะช่วยให้ทั้งชุมชนและโรงเรียนมีความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานและเป้าหมายของโครงการ(เกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ)

P: ด้านการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยเน้นการจ้างครูชาวต่างชาติที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ทางภาษาต่างประเทศให้แก่นักเรียน/นักศึกษา ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาต่างประเทศและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมีผลในด้านการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการปรับปรุงเศรษฐกิจชุมชนผ่านการสร้างอาชีพและนวัตกรรมใหม่ (นางสุธิ ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหารโครงการและติดตามผล)

โครงการจ้างครูชาวต่างชาติช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาจีนในนักเรียน/นักศึกษา เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน และเพิ่มโอกาสให้เด็กได้ศึกษาภาษาต่างประเทศอย่างเท่าเทียม โครงการนี้ช่วยแก้ไขปัญหาคาดแคลนครูชาวต่างชาติในชุมชนและส่งผลดีต่อการศึกษาของเด็ก (นางสาวอังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

2. ผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชน

โครงการไม่ได้ให้ความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศเพียงอย่างเดียว แต่ยังส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนในหลายด้าน เช่น การสร้างอาชีพใหม่และนวัตกรรม รวมถึงการยกระดับทักษะของคน

ในชุมชน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (นางสุติ ผลภิญโญ, เจ้าหน้าที่บริหาร โครงการ และติดตามผล)

3. การยกระดับคุณภาพการศึกษา

โครงการนี้ช่วยให้นักเรียนมีทักษะภาษาเพิ่มขึ้นและสามารถสื่อสารได้เบื้องต้น โดยโครงการทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นและผู้ปกครองพึงพอใจในคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษและภาษาจีน (นางสาววันทนา เอมเป็ย, ประธานชุมชนสุขภาพ)

4. การพัฒนาโอกาสทางการศึกษาและอาชีพ

โครงการช่วยให้นักเรียนมีทักษะทางภาษาที่สำคัญในชีวิตประจำวัน แม้ว่าจะมีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนครูที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็กในโรงเรียน แต่การจ้างครูชาวต่างชาติมีประโยชน์ต่อการเสริมสร้างทักษะทางภาษา (นางขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

5. ความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชน

โครงการนี้ประสบความสำเร็จอย่างมาก เพราะช่วยลดปัญหาความขาดแคลนครูและเสริมทักษะภาษาต่างประเทศให้นักเรียนได้ มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้นและควรมีการประเมินครูอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ, ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

6. การประเมินคุณภาพของครูชาวต่างชาติ

การที่ครูชาวต่างชาติมาช่วยสอนในโรงเรียนทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากเจ้าของภาษา ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาจีน แต่ควรมีการประเมินคุณภาพของครูอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น (นางเกตุแก้ว แป้นจันทร์, ครูชำนาญการพิเศษ, ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดบ้านฉาง)

7. ความพึงพอใจของชุมชนและผู้ปกครองต่อโครงการ

ผู้ปกครองและประชาชนในชุมชนแสดงความพึงพอใจต่อโครงการจ้างครูชาวต่างชาติและให้การยอมรับในคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนตามโครงการ (อังกาบ สุวรรณลาภ, ประธานชุมชนสมพงษ์-สินทวี)

8. ความสำเร็จในด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน/นักศึกษา

การสอนจากครูชาวต่างชาติช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน โดยเฉพาะในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งทำให้พวกเขามีความสนใจเรียนและมีความเข้าใจภาษามากขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการสื่อสารได้ในชีวิตประจำวัน (นางขวัญอยู่ นาเจริญ, ประธานชุมชนเรารักสถาบัน)

4.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ในการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษา

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามแนวคิดของ Stufflebeam's CIPP Model พบว่า

C: ด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม

- 1) ควรมีการกำหนดวิธีการ นโยบาย ขอบเขตและระยะเวลาในการดำเนินการโครงการทุนการศึกษา ควรมีชัดเจนและเหมาะสม
- 2) ทำให้ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เข้าใจ และรับรู้รายละเอียดของโครงการ โดยมีการนำเสนอโครงการในการทำประชาคม เพื่อสอบถามความต้องการของประชาชนในชุมชน
- 3) กำหนดคุณสมบัติของผู้รับทุนการศึกษา ต้องมีเงื่อนไขตรงตามข้อกำหนด และจะต้องมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าว่าต้องใช้เอกสารอะไรบ้าง เช่น ผู้รับทุนการศึกษา ต้องมีเกรดเฉลี่ย 2.00 ขึ้นไป รวมถึงจะต้องมีทะเบียนบ้านในชุมชนที่ปีขึ้นไปจึงจะสามารถรับทุนการศึกษาได้
- 4) ควรกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนว่าจะแก่นักเรียนในระดับชั้นใดบ้างและได้เท่าไร เพื่อให้การแจกทุนการศึกษาเท่าเทียมกันทุกพื้นที่
- 5) ช่วงเวลาในการแจกทุนการศึกษา และกำหนดจำนวนผู้รับทุนการศึกษา ต้องเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้นปี
- 6) การแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจในโครงการอย่างชัดเจน

I: ด้านตัวป้อนเข้า

1) เจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบโครงการทุนการศึกษา ควรมีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร และสามารถถ่ายทอดรายละเอียดขั้นตอนต่าง ๆ ในโครงการได้อย่างชัดเจนถูกต้อง เช่น สามารถรับเงินได้เมื่อไหร่ มีกำหนดการอย่างไรบ้าง ต้องใช้เอกสารอะไรบ้าง

2) การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการทุนการศึกษา ควรเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอตามความต้องการ เพราะการขอทุนการศึกษาในแต่ละปีมีผู้ต้องการขอทุนการศึกษาเป็นจำนวนมาก และจะต้องมีการกระจายทุนการศึกษา เพื่อให้แต่ละโรงเรียน ได้รับอย่างเท่าเทียมกันอย่างเป็นธรรม

3) เจ้าหน้าที่ที่ดูแลโครงการควรถ่ายทอด สิ่งที่ต้องการให้กับผู้ปกครอง เพื่อเตรียมเอกสารต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยควรแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับกำหนดการ เช่น การขอเอกสารสำหรับขอทุนการศึกษา หรือวันรับทุนการศึกษา อย่างน้อย 1 อาทิตย์ เป็นต้น

4) ควรให้มีการมอบทุนปีละสองครั้ง เช่น ต้นปีกับปลายปี หรือเทอมละหนึ่งครั้ง เป็นต้น

5) ระบบการคัดเลือกผู้รับทุนการศึกษา ควรมีการจัดสรรทุนการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน และมีความเป็นธรรมกับผู้ขอรับทุนการศึกษาทุกคน

6) การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการทุนการศึกษา ควรมีความเหมาะสม และได้รับการสนับสนุนมากกว่านี้ และทำให้ผู้ขอรับทุนการศึกษารับทราบเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติในการแจกทุนการศึกษาว่าควรทำอะไร หรือระเบียบข้อไหนสามารถทำได้โดยไม่ผิดระเบียบหรือไม่

P: ด้านกระบวนการ

1) การจัดระบบและขั้นตอนการแจกทุนการศึกษา ควรให้ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำกับดูแล โดยขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ได้การจัดสรรว่า จะให้ประชาชนในชุมชน เข้ามาช่วยในขั้นตอนไหน

2) การจัดสรรทุนการศึกษา ควรจัดทำกิจกรรมหรือทำพิธีมอบทุนการศึกษาอย่างชัดเจน

3) ควรทำการประชาสัมพันธ์โครงการแจกทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมทุกสื่อ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านกรู๊ปไลน์ต่าง ๆ การประกาศเสียงตามสายจากผู้นำชุมชน ครู ในการแจ้งผ่านนักเรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งการติดป้ายประชาสัมพันธ์ตามหน่วยงานต่าง ๆ

4) ควรมีการรายงานผลความก้าวหน้าและเมื่อโครงการแล้วเสร็จ ให้ประชาชนในชุมชน และกองทุนพัฒนาไฟฟ้าทราบทุกระยะ

5) ควรให้มีการแจกทุนการศึกษาก่อนวันเปิดภาคเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองที่ได้รับทุนการศึกษา นำไปใช้จ่ายในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนก่อนเปิดภาคเรียน

6) ระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่ขอโครงการจนถึงได้รับทุนการศึกษา ควรเร่งเรื่องระยะเวลาในการได้รับทุนการศึกษา ให้รวดเร็วยิ่งขึ้น แต่สามารถผ่อนผันให้สามารถรับทุนการศึกษาในวันอื่นได้ถ้าเกิดเหตุจำเป็นที่ผู้ปกครองไม่สามารถนำเด็ก มารับทุนการศึกษาได้อาจจะด้วยเหตุผลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กที่ได้รับทุนการศึกษา

P: ด้านผลผลิต

1) ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาทุนการศึกษา ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน/นักศึกษา ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และไม่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษามีคุณภาพ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

2) การดำเนินงานโครงการแจกทุนการศึกษา ควรชัดเจนและโปร่งใส เพราะมีเป็นการโอนเข้าบัญชีโดยตรง ทำให้ผู้ปกครองสามารถตรวจสอบได้เลยว่าได้รับเงินครบถ้วน

3) ควรจะให้เพิ่มงบประมาณโครงการแจกทุนการศึกษา ที่ให้ในแต่ละระดับชั้นเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนผู้ขอรับทุนการศึกษาในแต่ละปี

4) ควรให้มีการมอบทุนการศึกษา ปีละ 2 ครั้งหรือ 2 เทอมการศึกษา เพราะการจัดสรรงบประมาณไม่สามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชนได้

5) ควรจะมีสูตรในการจัดสรรงบประมาณ ที่จะทำให้ทุกชุมชนได้รับทุนการศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อกำจัดความเหลื่อมล้ำและผู้ขอรับทุนการศึกษาทุกคนได้รับทุนการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

6) ควรให้แต่ละชุมชนที่ขอรับทุนการศึกษา ได้รับงบประมาณจากทุนการศึกษาอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย และเพียงพอสำหรับความต้องการของผู้ต้องการขอรับทุนการศึกษา

4.5 แนวทางการพัฒนาโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการวันเด็กในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) พบว่า

C: ด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม

1) ควรให้โครงการวันเด็กในชุมชน มีการกำหนดรายละเอียด เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน เหมาะสม และสามารถปฏิบัติได้จริง เพราะโครงการวันเด็กมีกำหนดเวลาและระยะเวลาอย่างชัดเจน

2) การกำหนดนโยบายและขอบข่ายตามภารกิจของโครงการวันเด็ก ควรให้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ โดยไม่มีหน่วยงานใดสามารถเข้าไปแทรกแซงได้

3) ควรให้การจัดงานวันเด็ก เหมาะสมกับงบประมาณ เพราะของขวัญที่นำมาแจกในวันเด็กไม่มีคุณภาพ และจำนวนของขวัญน้อยเกินไป ทำให้ไม่ทั่วถึงสำหรับเด็กทุกคน

4) ควรมีการประชาสัมพันธ์ และทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นว่า ควรจะกิจกรรมแบบไหน ทำให้เข้าใจและรับรู้รายละเอียดของโครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

5) นโยบายในการจัดงานวันเด็ก ควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับงบประมาณ แต่เนื่องจากงบประมาณน้อย ทำให้ของขวัญที่จะแจกของแก่เด็ก ๆ มีจำนวนน้อยและไม่มีคุณภาพ

6) ควรให้ปรับเปลี่ยนโครงการการจัดงานวันเด็ก ให้เป็นแบบกิจกรรมการแสดง และให้เด็กมีส่วนร่วมมากกว่าจะเป็นกิจกรรมที่แจกของต่าง ๆ ให้เด็ก อาจจะเพราะต้องแจกของขวัญจำนวนเยอะ ในงบประมาณที่จำกัด ทำให้ของรางวัลที่ได้รับเป็นของคุณภาพต่ำ

I: ด้านตัวป้อนเข้า

1) ควรให้เจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน อธิบายขั้นตอนการดำเนินการของโครงการ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารที่ต้องใช้ หรือขั้นตอนในการของบประมาณให้กับชุมชนได้อย่างชัดเจน และสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างชัดเจนถูกต้อง

2) ควรปรับเรื่องความยุติธรรมในการแจกสิ่งของหรือรางวัลในงานวันเด็ก เพราะเด็กบางคนได้รับ 2-3 รอบ ในขณะที่เด็กบางคนอาจจะไปช้าหรือไปไม่ทัน ทำให้ไม่ได้รับรางวัลในวันนั้น หรือได้รับน้อยกว่าปกติ

3) การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการวันเด็กในชุมชน ควรให้เหมาะสมและเพียงพอ กับจำนวนเยาวชนในชุมชน แม้จะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ อีกทั้งของรางวัลที่ได้รับไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

4) การจัดงานโครงการวันเด็กในชุมชน ควรชัดเจนและเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องดื่ม และของรางวัลต่าง ๆ ควรแจกให้ครอบคลุมทุกคน และได้รับของขวัญที่มีคุณภาพดี

5) ควรให้ชุมชนรับผิดชอบโครงการวันเด็กในชุมชนเหมือนเดิม เพราะสามารถเข้าถึงเด็กในชุมชนได้มากกว่า รวมทั้งการจัดงานวันเด็ก สามารถประเมินกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กในชุมชนตามช่วงวัย

P: ด้านกระบวนการ

1) การกำหนดกิจกรรมวันเด็กควรสอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน และเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นการนำอาหาร เครื่องดื่มและของขวัญไปแจกจ่ายภายในงาน หรือนำบุตรหลานมาเข้าร่วมงาน ถือเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งสิ้น

2) ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อชักชวนให้เด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่และในเขตสถานศึกษา ตลอดจนประชาชนในชุมชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมวันเด็กในชุมชน จากสื่อต่าง ๆ เช่น การประชุม วิทยุกระจายเสียงตามสายในชุมชน การติดป้ายประกาศตามชุมชนหรือสถานศึกษา หรือผ่านป้ายประกาศต่าง ๆ รวมถึงมีการบอกปากต่อปากภายในชุมชนด้วย

3) ควรให้ประชาชนในชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมในด้านการแสดงบนเวทีของบุตรหลานของตนเอง รวมทั้งการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการจากหน่วยงานภาคเอกชน ภาครัฐและบริษัท การจัดกิจกรรมกระเช้าลอยฟ้า ของงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักปลัดเทศบาล หรือการกิจกรรมการแสดงอาวุธยุทโธปกรณ์ของทหาร เป็นต้น

4) ควรให้ชุมชน เป็นผู้จัดกิจกรรมงานวันเด็กในชุมชน เพราะสามารถรับฟังปัญหาความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้โครงการจัดงานวันเด็กในชุมชนตรงกับความต้องการและวัตถุประสงค์ในการจัดงาน และสามารถวิเคราะห์ปัญหาของการจัดงานในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาด้านการประสานงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ รวมทั้งความรู้ (Knowledge) ความสามารถ (Ability) และทักษะ (Skills) ของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการวันเด็กในชุมชน

5) ควรให้จัดกิจกรรมวันเด็กในชุมชน เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน มากกว่าการแจกสิ่งของ หรือการพาไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการเปิดโลกให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้มากขึ้น

P: ด้านผลิต

1) ควรให้การจัดงานวันเด็กในชุมชน ตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ และของรางวัลที่นำมาแจก ควรจะต้องเพิ่มมากขึ้น

2) ควรให้การจัดงานวันเด็ก เป็นการจัดกิจกรรมเฉพาะสำหรับแต่ละชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ชุมชนตั้งไว้ เนื่องจากมีกิจกรรมวันเด็ก มีการจัดงานหลายทีในวันเดียวกัน ควรจัดให้เด็กไปทัศนศึกษาดีกว่า เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ

4.6 แนวทางการพัฒนา ในการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของ กองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เกี่ยวกับโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) พบว่า

C: ด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม

1) ควรมีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบายให้มีความชัดเจน และเหมาะสม เพื่อให้ให้นักเรียน/ นักศึกษา มีความสามารถ ความรู้ และสามารถแข่งขันกับนานาชาติ

2) ควรสามารถนำไปต่อยอดการเรียนรู้ในระดับชั้นที่สูงขึ้น รวมถึงช่วยความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งตรงตามความต้องการของประชาชนในชุมชน เพราะประชาชนก็ควรให้บุตรหลานในชุมชนมีความรู้ความสามารถทางภาษาต่างประเทศได้อย่างดีมากขึ้น

3) ควรจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อสอนภาษาต่างประเทศให้กับเด็กในชุมชน เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และการแก้ปัญหาของชุมชน

4) ควรให้ทางโรงเรียนสามารถของบประมาณในการจ้างครูชาวต่างชาติ ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหาความขาดแคลนครูในสาขาต่าง ๆ

I: ด้านตัวป้อนเข้า

1) การอนุมัติโครงการ ควรให้มีเจ้าหน้าที่จากเขตการศึกษา มาให้ข้อมูลและผลักดันโครงการให้ลุล่วงไปได้ดี และสามารถถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และควรให้เพิ่มหลาย ๆ ภาษา ที่เป็นภาษาหลัก ๆ ของโลก

2) ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ให้เพียงพอเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูที่ไม่ครบทุกชั้นเรียน หรือไม่ครบสาระการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน/ นักศึกษา ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน และตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน

3) ควรสรรหาคูที่เป็นเจ้าของภาษาที่แท้จริงมาสอน เพราะจะมีคุณภาพมากกว่าการตัดสินใจเลือกจ้างครูชาวต่างชาติ ที่เป็นเพียงแค่ชาวต่างชาติที่พูดภาษาอังกฤษได้ ซึ่งถือว่าครูกลุ่มนี้ จะไม่มีคุณภาพ และที่สำคัญไม่ได้รับการบ่มเพาะให้มีความเป็นครู

4) การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูสอนภาษาต่างประเทศ ควรริบค้นหาแนวทางการแก้ปัญหาให้เร็วที่สุด เพราะการแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ อาจดูเหมือนเป็นเรื่องยาก แต่เป็นเรื่องคุ้มค่าที่จะทำ ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหานี้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและเร่งด่วนที่ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาด้านภาษาต่างประเทศที่เท่าเทียม และเพิ่มทักษะภาษาต่างประเทศให้กับนักเรียน/ นักศึกษา

P: ด้านกระบวนการ

1) ควรให้ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูชาวต่างชาติ ทั้งด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ความรู้และทักษะการด้านการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการปฏิบัติงานในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูชาวต่างชาติ ให้มีคุณภาพ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2) ควรให้มีการประชาสัมพันธ์ ความก้าวหน้าของโครงการให้ชุมชนทราบทุกระยะ เพื่อให้ทราบถึงผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ และรับทราบปัญหาอุปสรรคของการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ

3) การจัดทำโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ควรให้มีการแจ้งจำนวนงบประมาณการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อความโปร่งใส ทำให้ประชาชนในชุมชนรับทราบด้วยว่า มีการจ้างครูกี่คน และสอนวิชาอะไรบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ตามการเบิกจ่ายตามปีการศึกษา

P: ด้านผลผลิต

1) ควรให้โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาต่างประเทศของนักเรียน/ นักศึกษา ให้สูงขึ้น และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาด้านภาษาต่างประเทศที่มีคุณภาพให้กับเด็กไทยทุกคน

2) ผู้จัดทำโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ควรมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สามารถชี้แจงรายละเอียดในการจ้างครูชาวต่างชาติครบถ้วนและถูกต้อง

3) ควรเพิ่มงบประมาณ โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อให้ นักเรียน/ นักศึกษา ได้มีการศึกษาภาษาอื่น ๆ เพิ่มเติม และช่วยให้นักเรียน/ นักศึกษา สามารถพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาต่างประเทศสูงขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) แบบรายบุคคล (Face to Face Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Guidelines) อย่างเป็นทางการ ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า เอกสารทางวิชาการ เช่น ระเบียบกฎหมาย คู่มือการปฏิบัติงาน บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสารประกอบการบรรยาย วารสาร รวมทั้งที่ได้สืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet) และการวิจัยสนาม (Field Research) โดยการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีความรู้ และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นอย่างดี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

- 1) เพื่อประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง
- 2) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษา ดังนี้

- 1) สรุปการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โครงการทุนการศึกษา

1.1) สรุปผลการประเมินด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C)

(1) ความเหมาะสมของโครงการกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

ทางชุมชนมีการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปี ทำให้สามารถประเมินได้ว่าสมควรให้งบประมาณเท่าไร ซึ่งมีการกำหนดวิธีการและระยะเวลาในการดำเนินการ โครงการทุนการศึกษา มีชัดเจนและเหมาะสม เพราะในโครงการได้มีรายชื่อนักเรียนกำหนดไว้แนบท้ายมาด้วย ทำให้การกำหนดนโยบายมีความชัดเจนและเหมาะสม โดยในการเสนอโครงการได้กำหนดนโยบายและขอบเขตมาอย่างชัดเจน ซึ่งในการของบประมาณโครงการ ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เข้าใจและรับรู้รายละเอียดของโครงการ จะมีการทำประชาคม จะมีการนำเสนอโครงการในการทำประชาคม เพื่อสอบถามความต้องการของประชาชนในชุมชน

(2) ความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่

โครงการแจกทุนการศึกษา ถือว่ามีจุดประสงค์และเป้าหมายโครงการ สามารถปฏิบัติได้จริง มีกำหนดเวลาประมาณ 1 ปี หลังจากวันที่ขอโครงการ และมีระยะเวลาในการรวบรวมเอกสารประมาณ 1 อาทิตย์ เป็นโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กในชุมชนให้ดีขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาในชุมชน และก็แบ่งเบาภาระครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะว่าทำให้นักเรียนมีการศึกษาที่ดีขึ้น และช่วยแบ่งเบาภาระในครอบครัวเขาด้วย

(3) ความชัดเจนของวัตถุประสงค์โครงการ โครงการมีการกำหนด

เป้าหมายชัดเจนว่าจะแก่นักเรียนในระดับชั้นใดบ้างและได้เท่าไร เช่น ประถมศึกษาได้รับเงิน 2,000 บาท มัธยมศึกษาได้รับ 3,000 บาท และระดับมหาวิทยาลัยได้รับ 7,000 บาท ซึ่งมีความชัดเจนและตามนโยบายของกองทุนไฟฟ้า โดยการแจกทุกคนที่มีสิทธิ์ได้รับทุนการศึกษา มีช่วงเวลาในการแจกทุนการศึกษา และกำหนดจำนวนตามความเหมาะสมของนักเรียน/นักศึกษาในแต่ละระดับชั้นปี

(4) ความชัดเจนของเป้าหมายของโครงการ โครงการทุนการศึกษาจะช่วย

ให้นักเรียน/นักศึกษาได้รับทุนการศึกษา ทำให้คุณภาพชีวิตในด้านการศึกษาดีขึ้น ซึ่งการแจกทุนการศึกษาให้เด็กนักเรียนในชุมชน จะมีการกำหนดว่านักเรียนในชุมชนต้องมีเงื่อนไขตรงตามข้อกำหนด จึงจะสามารถรับทุนการศึกษาได้ เพราะจะมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าว่าต้องใช้เอกสารอะไรบ้าง เช่น ใบเกรด ใบรับรองจากสถานศึกษา เป็นต้น

(5) ความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายโครงการ มีกลุ่มเป้าหมายเป็น

นักเรียน/นักศึกษาในชุมชน ที่มีเกรดเฉลี่ย 2.00 ขึ้นไป รวมถึงมีการกำหนดว่าจะต้องมีทะเบียนบ้านในเขตพื้นที่ที่ไปขึ้น และกำหนดว่าจะได้รับทุนการศึกษากี่วัน เวลา ใด ซึ่งโครงการทุนการศึกษา สอดคล้องกับปัญหาในชุมชนก็จริง แต่ปัญหาจริง ๆ ของพื้นที่น่าจะเป็นปัญหาในเรื่องของสิ่งแวดล้อมมากกว่า เพราะมีมลพิษจากโรงงาน และไม่ค่อยมีหน่วยงานลงมาให้ความช่วยเหลือ

(6) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและพัฒนาโครงการ สามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน เข้าร่วมการประชุม และรวบรวมเอกสารของนักเรียนที่ต้องการขอทุนการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน/นักศึกษาในชุมชน และสามารถช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรหลานของประชาชนในชุมชน และตรงกับความต้องการของประชาชน เพราะทุนการศึกษาจะแจกในช่วงก่อนเปิดเทอม สามารถนำทุนที่ได้ไปใช้ในการซื้ออุปกรณ์การเรียนได้ และจะมีการแจ้งข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในชุมชน เข้าใจในโครงการดังกล่าว

(7) ผลกระทบของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง กับโครงการ โครงการทุนการศึกษาจะประโยชน์ทางอ้อมในการให้การศึกษาหรือการช่วยให้แบบ พลเมืองเยาวชนมีความเข้าใจ มีความรักในท้องถิ่น ก็อาจจะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมได้

(8) ความสอดคล้องของโครงการกับปัญหาเชิงระบบของพื้นที่ โครงการ สามารถแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ โดยเฉพาะปัญหาความเหลื่อมล้ำ ที่ประชาชนในชุมชนได้รับ ผลประโยชน์ และช่วยลดปัญหาสังคมในชุมชนได้ ซึ่งประชาชนในชุมชนยังต้องการให้คงโครงการ ทุนการศึกษาไว้ เพราะเป็นที่ยอมรับตามประเพณี เพราะเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรง ประชาชน ในชุมชนจะรับทราบ เห็นด้วย และเข้าใจรับรู้ ทำให้แสดงความต้องการเมื่อจัดทำประชาคม ซึ่ง ปัญหาทางการศึกษาของเด็กในชุมชนจะมีนักเรียนอยู่หลากหลายระดับ ดังนั้น โครงการ ทุนการศึกษาอาจจะมาช่วยสนับสนุนให้ผู้ปกครองคลายความกังวลหรือว่าคลายความทุกข์ลง และ เป็นการสร้างความเท่าเทียมได้ในระดับหนึ่ง แต่งบประมาณของกองทุนไฟฟ้ามีจำกัด ทำให้มี งบประมาณไม่พอเพื่อไปดำเนินการโครงการอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไป

1.2) สรุปผลการประเมินด้านตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I)

(1) ความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับโครงการ ทุนการศึกษา ได้รับความร่วมมือและได้รับการประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยการขอ ทุนการศึกษาจะมีโรงเรียนเป็นตัวแทนในการขอ รวมทั้งครูและประธานชุมชนต่าง ๆ จะช่วยกัน รวบรวมเอกสาร และเจ้าหน้าที่กองทุนก็จะช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ

(2) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ เจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบในการ ดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการ และ

จัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ เช่น การขอเอกสาร สำหรับขอทุนการศึกษา หรือวันรับทุนการศึกษา อย่างน้อย 1 อาทิตย์ เป็นต้น

(3) **ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน** โดยสามารถสื่อสารในขั้นตอนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการขอโครงการไปจนถึงขั้นตอนการเบิกงบประมาณ ว่าสามารถรับเงินได้เมื่อไหร่ มีกำหนดการอย่างไรบ้าง ไปจนถึงการรายงานผล ซึ่งในการขอทุนการศึกษาจะมีการสำรวจรายชื่อมาก่อน เพื่อทำการขอทุนการศึกษา ทำให้กองทุนจัดสรรงบประมาณได้อย่างพอดี เพียงพอ และเหมาะสม

(4) **ความชัดเจนของแนวทางปฏิบัติ** พนักงานกองทุนไฟฟ้า จะมีการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีขั้นตอนอย่างไรบ้าง มีกำหนดการอย่างไรบ้าง แต่แนวทางปฏิบัติหลายอย่างยังไม่ชัดเจน เช่น เอกสารบางครั้งจะขอเพิ่มในบางกรณี

(5) **ความเหมาะสมและเพียงพอของงบประมาณ** การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการทุนการศึกษา มีความเพียงพอและเหมาะสม เพราะว่า เท่าที่รู้จักคือ เด็กประถม ได้รับเงินประมาณ 2,000 บาท ซึ่งจะมากกว่าทุนการศึกษาอื่น ๆ ที่เคยให้

(6) **หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุน** นอกจากโรงเรียน และกองทุนพัฒนาไฟฟ้าที่ช่วยความอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และชุมชนที่ช่วยประชาสัมพันธ์ และรวบรวมเอกสาร ก็ไม่มีหน่วยงานอื่นเข้ามาช่วยเหลือหรือผลักดัน อาจจะมีแต่ว่าเป็นการแจกทุนแยกต่างหาก แต่เป็นทุนการศึกษาที่มีหลักเกณฑ์ค่อนข้างสูง

(7) **ความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในการเข้าถึงทุนการศึกษา** เจ้าหน้าที่ที่ดูแลโครงการสามารถถ่ายทอด แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องของความเป็นธรรม เพราะมีนักเรียน/นักศึกษาในอำเภอที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในชุมชน หรือที่อยู่ในพื้นที่ประกาศข่าวกองไฟฟ้า แต่เรียนในโรงเรียนในชุมชนและอยู่ในอำเภอเดียวกัน จะไม่ได้รับทุนการศึกษา

(8) **ผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการต่อชุมชน** เป็นโครงการที่เข้าไปถึงทุกครัวเรือนในชุมชน ทำให้บุตรหลานได้เรียนหนังสือทุกคน แต่ควรให้มีการมอบทุนปีละสองครั้ง เช่น ต้นปีกับปลายปี หรือเทอมละหนึ่งครั้ง เป็นต้น

(9) **ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนา** การจัดสรรงบประมาณยังคงไม่เพียงพอ เพราะว่าเทศบาลเมืองได้น้อยสุดซึ่งน้อยกว่าตำบล เพราะว่าจะยึดเขตพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล ทำให้ได้งบประมาณเยอะกว่า ซึ่งควรให้มีการแจกทุนการศึกษาให้ทั่วถึงมากกว่านี้ แต่ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณ และปริมาณนักเรียนที่ขอทุนการศึกษา สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ควรให้ได้การสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องของระเบียบปฏิบัติในการขอทุนการศึกษาว่าควรทำอย่างไร และสามารถทำได้หรือไม่ ระเบียบข้อไหนสามารถทำได้โดยไม่ผิดระเบียบหรือไม่

1.3) สรุปผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P)

(1) การวางแผนการดำเนินงาน การจัดระบบและขั้นตอนการแจกทุนการศึกษาจะให้ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ได้การจัดสรรว่าจะให้ประชาชนเข้ามาช่วยในส่วนไหน เช่นครูที่ช่วยประชาสัมพันธ์โครงการ รวมถึงช่วยเอาหนังสือรับรองต่าง ๆ รวมถึงประชาชนที่ช่วยสำรวจและรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ในการขอทุนครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และในการจัดสรรทุนจะมีจัดทำกิจกรรมหรือทำพิธีมอบทุนอย่างชัดเจน ซึ่งหน่วยงานที่ได้รับจัดสรรงบประมาณของโครงการ จะมีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ผ่านกรุปไลน์ต่าง ๆ โดยจะมีการแจกทุนก่อนวันเปิดภาคเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทุนการศึกษา นำไปใช้จ่ายในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนก่อนเปิดภาคเรียน

(2) การจัดองค์ประกอบของโครงการ หน่วยงานที่ได้การจัดสรรงบประมาณ จะเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแล และรายงานผลความก้าวหน้าของโครงการให้ชุมชนทราบทุกระยะ และเมื่อโครงการแล้วเสร็จ หน่วยงานที่รับทุนการศึกษา จะต้องรายงานผลให้กองทุนพัฒนาไฟฟ้าทราบด้วย ซึ่งประชาชนในชุมชนสามารถเข้าร่วมการทำประชาคม กับเตรียมเอกสารเพื่อส่งให้กรรมการชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ที่จัดทำโครงการ ซึ่งกำหนดความสอดคล้องและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ครบถ้วน โดยจะมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งจากประธานชุมชน คณะกรรมการกองทุน และคุณครูในโรงเรียน รวมถึงมีป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

(3) การดำเนินกิจกรรมตามแผน ในการจัดตั้งคณะทำงานติดตาม ส่วนมากจะเป็นเจ้าหน้าที่จากทางโรงเรียนที่เป็นตัวแทนในการขอทุนการศึกษา และคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล (กพรต.) เป็นผู้ติดตามและรายงานผลเป็นระยะ ๆ และจะมีการจัดเก็บเอกสารสำหรับขอทุนการศึกษา และทำการแจ้งรายชื่อผู้ที่ได้รับทุนการศึกษา รวมถึงประกาศกำหนดการในการรับทุนการศึกษา แจ้งรายละเอียดได้อย่างครบถ้วนซึ่งเป็นการแจกทุนการศึกษาให้นักเรียน/ นักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อสนับสนุนการศึกษาของนักเรียน/ นักศึกษา รวมถึงช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัวโดยจะมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายคือ เด็กในชุมชน จะมีการแจ้งหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ในการขอรับทุนการศึกษา โดยมีการประกาศทางผู้นำชุมชน ครู การติดประกาศต่าง ๆ และมีการแจ้งในระหว่างการทำประชาคม

(4) การควบคุมกำกับติดตาม และมีการจัดตั้งคณะทำงานติดตาม กำกับดูแล และรายงานความก้าวหน้าของโครงการ โดยจะมีการทำรายงานผลให้กองทุนพัฒนาไฟฟ้าทราบตาม

ระเบียบ และกองทุนพัฒนาไฟฟ้าจะมีประชุมรายเดือน เพื่อแจ้งให้กรรมการต่าง ๆ ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นตัวแทนเพื่อรับทราบให้ประชาชนในชุมชนหลังจากที่มีการดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีการจัดตั้งคณะทำงานติดตาม กำกับดูแลและรายงานความก้าวหน้าของโครงการให้ชุมชนทราบทุกระยะ ซึ่งการดำเนินโครงการของกองทุนไฟฟ้า มีระเบียบและข้อบังคับ ที่ต้องติดตามประเมินผลและรายงานผลในกองทุนไฟฟ้าทราบ

(5) **การปรับปรุงแก้ไข** แต่กระบวนกรดำเนินโครงการทุนการศึกษา ควรเร่งเรื่องระยะเวลาในการได้รับทุนการศึกษา เพราะระยะเวลาดังแต่ขอโครงการจนถึงได้รับทุนการศึกษาค่อนข้างนาน แต่สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข คือ ควรจะเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ และมีระยะเวลามากกว่านี้ เพราะผู้ปกครองบางคนไม่สามารถนำเด็กมารับทุนได้ในวันรับทุน อาจจะด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น เจ็บป่วย ติดการเข้าค่ายอบรมต่าง ๆ ควรผ่อนผันให้สามารถมารับในวันอื่นได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับเด็ก แต่ควรให้ลดเอกสารที่ต้องใช้ลง เพื่อความสะดวกและรวดเร็วของเด็กและผู้ปกครอง

(6) **การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง** คณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล (คพรต.) จะมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียน เพื่อให้โครงการทุนการศึกษาตรงตามวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระรายจ่ายผู้ปกครอง ซึ่งจะมีคณะกรรมการจากกองทุนไฟฟ้าคอยดูแล และรายงานความก้าวหน้าของโครงการ ให้คณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล (คพรต.) ทราบ ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำประชาคม โดยการยกมือเห็นด้วยกับโครงการ

(7) **ข้อค้นพบเชิงกระบวนการ** โดยในระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับมัธยม โดยในแต่ละระดับจะได้ทุนแตกต่างกัน โดยมีเงื่อนไขต่างกันไปตามแต่ละระดับชั้น แต่ทุกคนควรต้องเป็นประชาชนในเขตพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล โดยประชาชนทั่วไปสามารถรับทราบได้ข้อมูลข่าวสารได้จากการทำประชาคม ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รวมถึงผู้นำชุมชน และครู ในการแจ้งผ่านนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งจะมีตัวแทนของแต่ละชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมและรับทราบการดำเนินงานต่าง ๆ

1.4 ผลการประเมินด้านผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P)

(1) **ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ** โครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จาก

การสอบถามความคิดเห็น พบว่า เมื่อดำเนินโครงการตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับดี เพราะสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และโปร่งใส อีกทั้งการให้ทุนการศึกษาจะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาได้ และทำให้นักเรียน/นักศึกษาได้รับอุปกรณ์การเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งการดำเนินงานตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ การแจกทุนการศึกษาให้กับนักเรียนในชุมชนในพื้นที่ประกาศของกองไฟฟ้า ซึ่งสามารถปฏิบัติตามได้อย่างครบถ้วน

(2) **ความคุ้มค่าของโครงการ** ถือว่ามีประโยชน์ต่อชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะช่วยให้นักเรียน/นักศึกษา ได้รับทุนการศึกษา มาใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม และมองว่าโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จในระดับดีมาก เพราะมีการดำเนินงานที่ถูกต้อง โปร่งใส เพราะเป็นการโอนเข้าบัญชีโดยตรง ทำให้ผู้ปกครองสามารถตรวจสอบเช็คได้ว่าได้รับเงินครบถ้วน

(3) **ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ** สำหรับโครงการแจกทุนการศึกษา ถือว่าสามารถปฏิบัติจริง โดยเป็นทุนให้นักเรียนที่ขาดแคลน แล้วก็สนับสนุนการศึกษาของนักเรียนในทุกครัวเรือน ถือว่าเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัวด้วย รวมทั้งสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน คือ ทำให้นักเรียน/นักศึกษาในชุมชน ได้ศึกษาต่อในระดับชั้นต่าง ๆ ทำให้ชีวิตของนักเรียนดีขึ้น และทำให้นักเรียน/นักศึกษา รู้สึกว่ามีความเสมอภาคมากขึ้น มีความรู้ ความสามารถ เรียนจบมีงานทำ เป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และไม่เป็นภาระของสังคม

(4) **ความยั่งยืนของโครงการ** ถือได้ว่าเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จ และช่วงหลังประเมินผู้ผ่านการได้รับทุนการศึกษา จะโอนเงินเข้าบัญชีโดยตรงทำให้เกิดความโปร่งใสมากขึ้น ผลที่ได้รับจากโครงการตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพราะมีการให้ทุนการศึกษาจริง ที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เพราะทำให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนจริง ๆ อีกทั้งเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ในการใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษา โดยเฉพาะครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องการเงินทำให้ขาดโอกาสต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดความเท่าเทียมมากขึ้น ไม่ว่าเสื้อผ้า รองเท้าหรืออุปกรณ์การเรียนอื่น ๆ

(5) **ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ** สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข คือ ความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ ช่วยเหลือ ให้ความสะดวก หรือให้โอกาสเด็กหลาย ๆ คนได้รับมากขึ้น เช่น เด็กบางคนส่งเอกสารช้าหรือไม่อยู่ในวันที่รับทุน ไม่ว่าจะเหตุผลอะไรก็ตาม ทำให้อาจจะไม่สามารถรับทุนการศึกษาได้ ควรให้สามารถผ่อนผันหรือขอเลื่อนรับในวันอื่นได้ ควรจะเพิ่มงบประมาณที่ไว้ในแต่ละระดับชั้นเพิ่มมากขึ้น และควรให้มีการมอบทุนการศึกษา ปีละ 2 ครั้ง หรือ 2 เทอมการศึกษา

2) สรุปการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โครงการวันเด็กในชุมชน

2.1) สรุปผลการประเมินด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C)

(1) ความสอดคล้องของโครงการกับปัญหาในชุมชน โครงการวันเด็กสามารถแก้ไขปัญหาในชุมชน เพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีของเด็กในชุมชน และประชาชนทั่วไปในชุมชน ทำให้เด็กเติบโตมามีความผูกพันกับชุมชน ได้รับความสนุกสนาน และสร้างความทรงจำที่ดี ๆ ให้กับเด็ก ทำให้เด็กเติบโตมาเป็นคนดีในชุมชน ตรงความต้องการของประชาชนในชุมชน สอดคล้องกับการแก้ปัญหาในชุมชน เพราะเมื่อสายสัมพันธ์ของเด็กและชุมชนเข้มแข็ง จะทำให้เด็กไม่สร้างปัญหาให้กับชุมชน ซึ่งผู้ได้รับประโยชน์เป็นเด็กโดยตรง เพราะเป็นความสามารถสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจได้อย่างดี...

(2) ความสอดคล้องของโครงการกับความต้องการของชุมชน ตรงความต้องการของชุมชน เพราะในการทำประชาคมทุกคนเห็นด้วยว่าสมควรจัดโครงการนี้ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่รับรู้ และเข้าใจรายละเอียดของโครงการอยู่แล้ว เพราะนอกจากการประชาคมแล้ว ประชาชนในชุมชน ยังมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมวันเด็ก ซึ่งตรงความต้องการของประชาชนในชุมชนจากการจัดทำประชาคม และระบุความต้องการที่ได้รับในโครงการ คือ ทำให้เด็กและเยาวชนมีความสุข และได้มีส่วนร่วมกับชุมชน

(3) ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์และเป้าหมายโครงการ โครงการวันเด็กมีรายละเอียด เป้าหมายของโครงการและวัตถุประสงค์ของโครงการเขียนไว้มีกรอบอย่างชัดเจนและเหมาะสม สามารถปฏิบัติได้จริง วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน เพื่อให้ทุกภาคส่วน บริษัท ห้างร้านในชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงการแจกของรางวัล เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ทำให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของตนเองและผู้อื่น มีความสนุกสนาน การแสดงออกที่เหมาะสม และทำให้เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โครงการสามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้เด็ก ๆ เติบโตเป็นคนดีของสังคม มีนโยบายในการให้รางวัลเด็ก เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ...

(4) ความเหมาะสมของช่วงเวลาและระยะเวลาของโครงการ เพราะโครงการวันเด็กมีกำหนดเวลา และระยะเวลาอย่างชัดเจน เป็นโครงการที่ใช้จัดงานประจำปี โดยมีกำหนดการสัปดาห์ที่ 2 ของเดือนมกราคม แต่การจัดงานวันเด็ก มีการจัดหลายพร้อมกัน ทำให้อาจมีเด็กมาเข้าร่วมน้อย ไม่ครอบคลุมทั้งหมด

(5) ความเกี่ยวข้องของโครงการกับนโยบายระดับท้องถิ่น/ระดับประเทศ โดยการกำหนดนโยบายและขอบข่ายตามภารกิจของโครงการวันเดียนั้น ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ เพราะทางเจ้าหน้าที่พัฒนาไฟฟ้าไม่ได้เข้าไปแทรกแซง ซึ่งขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับการจัดสรรว่าจะจัดการอย่างไร

(6) บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในฐานะเจ้าหน้าที่การกองทุนพัฒนาไฟฟ้า จะเข้าไปมีส่วนร่วมในส่วนของการดำเนินการเอกสารในการของบประมาณต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมหรือในการทำเอกสารส่งโครงการไปยังคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.)

(7) การรับรู้และการยอมรับของชุมชนต่อโครงการ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่รับรู้ และเข้าใจรายละเอียดของโครงการอยู่แล้ว เพราะนอกจากการประชาสัมพันธ์แล้ว ประชาชนในชุมชน ยังมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมวันเด็ก ทำให้เข้าใจและรับรู้รายละเอียดของโครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

(8) ศักยภาพของชุมชนในการดำเนินโครงการ มีการจัดทำประชาคม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นว่า ควรจะกิจกรรมแบบไหน จัดงานวันไหน และมีกิจกรรมอะไรบ้าง เช่น มาเล่นเกมส์ การทายปัญหา วาดภาพระบายสีต่าง ๆ เป็นต้น...

(9) ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาในอนาคต ควรให้จัดให้ตรงกับงบประมาณมากกว่านี้ เพราะของที่แจกในวันเดียนั้นอาจจะไม่ทั่วถึงสำหรับเด็กทุกคน แต่ถ้าคิดถึงผลกระทบทางอ้อม อาจจะไปกระทบกับโครงการอื่นที่เกิดประโยชน์มากกว่านี้ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข คือ ควรให้ปรับเปลี่ยนโครงการให้เป็นการแบบกิจกรรมการแสดง และให้เด็กมีส่วนร่วมมากกว่าจะเป็นกิจกรรมที่แจกของต่าง ๆ ให้เด็ก อาจจะเพราะต้องทำจำนวนเยอะ ๆ ในงบที่จำกัด ทำให้ของรางวัลที่ได้รับเป็นของคุณภาพต่ำ

2.2) สรุปผลการประเมินด้านตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I)

(1) ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ

พบว่าในวันจัดงานจะมีการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน เทศบาล บริษัทห้างร้าน มีส่วนร่วมในการจัดงาน เพื่อช่วยในการจัดสรรของรางวัลและอาหารต่าง ๆ ให้กับเด็กในชุมชน เพราะว่าโครงการเป็นเพียงการจัดงานเพื่อให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมสนุก ซึ่งจะมีผู้ใหญ่ในชุมชนมีส่วนร่วมในการแจกของขวัญ หรืออาหาร เป็นต้น

(2) การจัดกิจกรรมและการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน

ผู้ใหญ่ในชุมชนมีส่วนร่วมในการแจกของขวัญและอาหารในงานวันเกิด โดยการมีส่วนร่วมจากผู้ใหญ่ในชุมชนทำให้เด็ก ๆ รู้สึกได้รับการสนับสนุนจากชุมชนอย่างเต็มที่

(3) ความรู้และความสามารถในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่และผู้รับผิดชอบโครงการสามารถอธิบายขั้นตอนการดำเนินการของโครงการได้อย่างชัดเจน มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสม และสามารถถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเอกสารที่ต้องใช้ หรือขั้นตอนในการขออนุมัติงบประมาณ ให้กับชุมชนได้อย่างชัดเจน

(4) การปรับปรุงในเรื่องความยุติธรรมในการแจกของขวัญ

ควรปรับเรื่องความยุติธรรมในการแจกสิ่งของหรือรางวัลในงานวันเกิด เพราะเด็กบางคนได้รับ 2-3 รอบในขณะที่เด็กบางคนอาจจะไปช้าหรือไปไม่ทัน ทำให้ไม่ได้รับรางวัลในวันนั้น หรือได้รับน้อยกว่าปกติ

(5) การแจกของขวัญควรให้ครอบคลุมทุกคนและได้ของคุณภาพดี

หากต้องการแจกควรให้ครอบคลุมทุกคน และได้ของคุณภาพดี ซึ่งควรให้ชุมชนกลับมาทำโครงการนี้เหมือนเดิม เพราะสามารถเข้าถึงเด็กในชุมชนได้มากกว่า

(6) การจัดงานในหลายพื้นที่

การจัดงานแยกหลายพื้นที่ที่ดำเนินการตามโครงการเหมือน ๆ กัน ใช้เงินวัสดุ อุปกรณ์ที่คล้าย ๆ กันมาแจกให้กับเด็ก ถือเป็นการกระจายโอกาสในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

2.3) สรุปผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P)

(1) การกำหนดกิจกรรมในโครงการ มีความสอดคล้องและตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน การจัดระบบและขั้นตอนในกระบวนการทำงานสามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่เพียงแต่การเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการนำอาหารและของขวัญไปแจกจ่าย หรือการพาบุตรหลานมาร่วมกิจกรรม ซึ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กๆ กับชุมชน

(2) การประชาสัมพันธ์ โครงการมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย โดยการใช้ช่องทางต่างๆ เช่น ป้ายประกาศเสียงตามสาย การประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชน ครูในโรงเรียน กลุ่มไลน์ของผู้ปกครอง นักเรียน/นักศึกษาในชุมชน รวมถึงการติดป้าย

ไวนิลและการบอกปากต่อปากในชุมชน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้น รวมถึงรายละเอียดต่างๆ ซึ่งมีการรายงานความก้าวหน้าให้กับกองทุนไฟฟ้าทราบตามระเบียบ

(3) รายงานความก้าวหน้าภายในชุมชนเอง การประชุมประจำเดือนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้ามีตัวแทนจากชุมชนเข้าร่วมอยู่แล้ว ซึ่งช่วยให้การติดตามและการรายงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการที่รับผิดชอบจากกองทุนไฟฟ้าจะคอยติดตามและกำกับดูแลกิจกรรม รวมถึงการรายงานผลความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ

(4) มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนมากขึ้น โดยไม่เน้นการแจกของขวัญหรือของแจกต่างๆ การจัดทัศนศึกษาหรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กๆ และเยาวชนได้เปิดโลกและมีความรู้มากขึ้นเป็นสิ่งที่ชุมชนต้องการให้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมในอนาคต

2.4) สรุปผลการประเมินด้านผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P)

(1) การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการตรงตามที่ตั้งไว้ และถือว่าประสบความสำเร็จ เพราะมีการจัดงานวันเด็กจริงและมีการรายงานผลอย่างถูกต้อง รวมทั้งมีประโยชน์ต่อชุมชนเป็นอย่างมาก

(2) ผลกระทบและประโยชน์ต่อชุมชน โครงการนี้ได้สร้างความพึงพอใจและสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครอง รวมทั้งระหว่างเด็กและชุมชน ให้เด็กรู้สึกมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ทำให้เด็กกล้าแสดงออก ทำให้เด็กเติบโตมาอย่างเข้มแข็ง ไม่เป็นภาระต่อสังคม

(3) การพัฒนาทักษะและความมั่นใจของเด็กเล็กทำให้เด็กเติบโตมาในชุมชนและมีความรักชุมชนมากขึ้น

(4) ผลกระทบต่อความรักและความสัมพันธ์กับชุมชน โครงการนี้ช่วยให้เด็กเติบโตมาในชุมชนและมีความรักในชุมชนมากขึ้น

(5) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ในระหว่างการทำงานมีติดขัดอยู่บ้าง เช่น ขอรางวัลหมด อาหารที่นำมาแจกหมด เป็นต้น

(6) ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุง ควรเพิ่มของที่นำมาแจกรางวัลให้เพียงพอกับจำนวนเด็กที่มาร่วมงาน

(7) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกิจกรรม ควรให้นำโครงการงานวันเด็กกลับมาให้ชุมชนทำเหมือนเดิม เพราะตอนนี้โครงการไปอยู่กับเทศบาล แล้วเทศบาลจะทำการจัดวันเด็กแบบรวม ทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่ตรงกับชุมชน

(8) **ความสำเร็จโดยรวมของโครงการ** เนื่องจากมีกิจกรรมที่อื่นหลายที่ในวันเดียวกัน ทำให้มีคนมาเข้าร่วมงานน้อย ควรจัดให้เด็กไปทัศนศึกษาดีกว่า เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือเร่งความรู้ ทำให้การจัดกิจกรรมประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง

3) **สรุปการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน** ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ

3.1) สรุปผลการประเมินด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C)

(1) **ความชัดเจนและความเหมาะสมของเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบาย** เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบายมีความชัดเจนและเหมาะสม คือ การจ้างครูชาวต่างชาติทำการสอนนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ ความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น เพราะการจ้างครูชาวต่างชาติทำให้เด็ก ๆ ในชุมชนมีความรู้ ความสามารถมากขึ้น เพื่อนำไปต่อยอดการเรียนรู้ในระดับชั้นที่สูงขึ้น หรือมีศักยภาพในการแข่งขันในการทำงานมากขึ้น หรือเพื่อจะได้นำไปประกอบอาชีพต่อไปได้ในอนาคต รวมถึงช่วยความเสมอภาคทางการศึกษา

(2) **การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจ** การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเข้าการประชาคม เพียงเพื่อรับทราบและรับรู้ความต้องการเท่านั้น แต่ในระหว่างการดำเนินโครงการไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมแต่อย่างใด มีความรู้ความเข้าใจในระดับหนึ่งว่ามีการจ้างครูชาวต่างชาติ โดยใช้งบของกองทุนไฟฟ้า แต่ไม่ได้รู้รายละเอียดลึก ๆ ว่าจ้างกี่คน หรือจ้างภาษาอะไรบ้าง

(3) **การปรับปรุงและความยืดหยุ่นของโครงการ** การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เคยผ่านการปรับรอบหนึ่งแล้ว เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และทำงานได้ง่ายขึ้น ซึ่งการจ้างครูสำหรับสอนภาษาต่างประเทศ แต่ในระยยะหลังเราจ้างครูอื่น ๆ ด้วยในโครงการเดียวกันนี้ โดยเปลี่ยนชื่อเป็น โครงการจ้างครูที่ขาดแคลน ซึ่งเป็นโครงการที่สามารถปฏิบัติได้จริง

(4) **การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชน** ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจและรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพราะเมื่อนำโครงการเข้าประชาคม จะมีการนำเสนอโครงการรายละเอียดอยู่แล้ว ซึ่งเจ้าหน้าที่กองทุนไม่ใช่ประชาชนในชุมชน ทำให้ไม่ทราบว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้หรือไม่ แต่คิดว่าการที่นักเรียนมีความรู้ต่าง ๆ มากขึ้น จะสามารถแก้ไขปัญหาทางอ้อมของประชาชนในชุมชนได้ เพราะเด็กที่มีความรู้ ความสามารถ จะไม่เติบโตมาเป็นภาระของชุมชน ทำให้ได้รับผลประโยชน์และไม่มีผลกระทบด้านลบ

(5) ผลกระทบของโครงการต่อการพัฒนาการศึกษาในชุมชน การจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อสอนภาษาสากลให้กับเด็ก และเกิดกิจกรรมในการเรียนรู้ภาษา เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางภาษา และทำให้เด็กมีความรู้มากขึ้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และการแก้ปัญหาของชุมชน เพราะเป็นการเสริมภาษาของเด็กในชุมชน ทำให้เด็กมีความรู้มากขึ้น ซึ่งโครงการมีความชัดเจน คือ การสร้างความเตรียมความพร้อมในการแข่งขันในเวทีประชาคมอาเซียน และระดับสากลต่อไป

(6) การสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการและการแก้ปัญหาชุมชน โครงการมีความชัดเจน คือ การสร้างความเตรียมความพร้อมในการแข่งขันในเวทีประชาคมอาเซียน และระดับสากลต่อไป ซึ่งเป็นความต้องการของประชาชนในชุมชน เพราะควรให้เด็กมีความรู้ความสามารถ เพื่อจะได้มีศักยภาพในการแข่งขันต่อไป ซึ่งน่าจะเป็นเรื่องของโรงเรียน ที่มีการกำหนดขอบข่ายชัดเจน เพราะว่าเป็นเด็กนักเรียนในโรงเรียนที่ส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของคนในชุมชนอยู่แล้ว

(7) การดำเนินการและระยะเวลาในการจัดทำโครงการ การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินโครงการสามารถปฏิบัติได้จริง โดยกำหนดระยะเวลาทั้งหมดขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่งบประมาณ โดยทางกองทุนไฟฟ้าไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตระยะเวลา แต่ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน เพราะประชาชนก็ควรให้บุตรหลานในชุมชนมีความรู้ความสามารถทางภาษาต่างประเทศได้อย่างดีมากขึ้น

(8) ผลประโยชน์ทางการศึกษาและสังคมจากโครงการ การจ้างครูจึงช่วยให้นักเรียนในชุมชนได้รับความรู้ รวมถึงความรู้ภาษาต่าง ๆ และวิชาเฉพาะทาง เพื่อสามารถต่อยอดในการเรียนต่อหรือทำงานในอนาคตได้ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจและรับรู้รายละเอียด เพราะว่าการทำประชาคม จะบอกถึงรายละเอียดโครงการว่าเป็นอย่างไร โดยคุณครูจะเป็นผู้เขียนโครงการ จากนั้นนำไปใช้ในการประชาคม และเป็นผู้นำเสนอโครงการต่อคณะกรรมการในการอนุมัติโครงการ

3.2) สรุปผลการประเมินด้านตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I)

(1) ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ได้รับความร่วมมือหรือได้รับการประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ คือ หน่วยงานต้นสังกัดตัวเอง คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพราะในระหว่างการอนุมัติโครงการ จะมีเจ้าหน้าที่จากเขตการศึกษา มาให้ข้อมูลและผลักดันโครงการ และให้ข้อมูลว่าโรงเรียนขาดแคลนครูจริง ๆ เพราะว่างบประมาณที่ให้มาไม่เพียงพอความต้องการ ทำให้การจ้างครูจึงมีการขาดแคลน

(2) **ความชัดเจนและความเหมาะสมของโครงการ** ถือว่าเป็นโครงการที่มีความชัดเจนเหมาะสม เพราะเจ้าหน้าที่รู้ว่าต้องใช้เอกสารอะไรบ้าง เช่น สัญญาจ้าง ใบอนุญาตการสอนต่าง ๆ อย่างถูกต้อง รวมถึงถ่ายทอดให้ผู้บังคับบัญชา และประชาชนทั่วไปทราบได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างชัดเจนถูกต้อง เพราะสามารถถ่ายทอดขั้นตอนการดำเนินงานในการขอโครงการได้อย่างลุล่วงไปได้ดี

(3) **งบประมาณจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า** เจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาไฟฟ้า ไม่ทราบว่างบประมาณจัดสรรมีความเพียงพอหรือไม่ เพราะมีแต่โรงเรียนที่ทำการของงบประมาณเท่านั้นที่จะทราบ แต่ควรให้เพิ่มงบประมาณเพื่อให้สามารถทำการจ้างครูเพิ่ม

(4) **ความคิดเห็นจากกลุ่มประชาชน** กลุ่มประชาชนชุมชน กล่าวว่า จะไม่ทราบว่าได้รับการผลักดันหรือร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ หรือไม่ และไม่ทราบว่า ใครเป็นคนทำ แต่คิดว่าจะเหมาะสมเพราะว่า ยังมีการจ้างครูชาวต่างชาติอยู่ รวมทั้งไม่ทราบว่าเพียงพอและเหมาะสมหรือไม่ เพราะไม่รู้ว่าจะใช้งบประมาณเท่าไร นอกจากกองทุนไฟฟ้า เพราะไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของทางโรงเรียน แต่มีเจ้าหน้าที่ที่ทำการดูแลมีความรู้ ความสามารถ และเหมาะสมกับการดำเนินงาน และไม่ทราบว่าครูในโรงเรียนเพียงพอหรือไม่ เพราะเป็นเรื่องของทางโรงเรียนไม่สามารถรู้ได้

3.3) สรุปผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P)

(1) **การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการดำเนินโครงการ** เจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาไฟฟ้า จะให้ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำประชาคม เพื่อนำเสนอโครงการต่อชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ตัวแทนที่ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจรับ เพื่อเป็นการถ่วงดุลอีกชั้นหนึ่ง เหมือนช่วยกองทุนไฟฟ้าตรวจสอบว่าได้เงินมาจ้างจริงมั้ย ส่วนกลุ่มประชาชนชุมชน กล่าวว่า การให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชาคม

(2) **ความสอดคล้องของกิจกรรมกับวัตถุประสงค์ของโครงการ** ส่วนการกำหนดกิจกรรมสอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์ได้อย่างครบถ้วน เพราะเป็นการจ้างครูชาวต่างชาติมีรายละเอียดที่ชัดเจน ไม่ว่าจะจำนวนคนที่จ้างหรือจำนวนเงินเดือนที่จ้าง รวมทั้งมีการกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน เพราะมีการจ้างครูจริง โดยมีการกำหนดการสอดคล้องกับความเป็นจริง ส่วนกลุ่มประชาชนชุมชน กล่าวว่า การจัดกิจกรรมโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ สอดคล้องและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ตรงตามเป้าหมายอย่างครบถ้วน

(3) **ความชัดเจนของกระบวนการดำเนินงาน** การจ้างครูชาวต่างชาติมีรายละเอียดที่ชัดเจน ไม่ว่าจะจำนวนคนที่จ้างหรือจำนวนเงินเดือนที่จ้าง โดยมีกำหนดการสอดคล้องกับความเป็นจริง โดยเบิกจ่ายตามปีการศึกษา เพื่อให้มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับปีศึกษาของโรงเรียน สรุปได้ว่า กระบวนการทำงานไม่มีอะไรต้องปรับปรุง เพราะเมื่อเริ่มเข้าระบบแล้ว เช่น สามารถนำสัญญาจ้างไปเพื่อเบิกเงิน หลังจากเสร็จแล้วก็มีรายงานผลชัดเจน

(4) **การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินโครงการ** สำหรับการดำเนินงานโครงการของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า นั้น จะต้องมีการรายงานผลแก่การร่วมพัฒนาไฟฟ้าให้ทราบทุก ๆ 6 เดือน และต้องมีการจัดตั้งคณะทำงานติดตาม และกำกับดูแลรายงานของเจ้าหน้าที่ให้กองทุนไฟฟ้าทราบเป็นระยะ จากนั้นจะมีการนำเข้าที่ประชุม เพื่อรายงานให้คณะกรรมการที่ได้รับเลือกจากต่างอำเภอทราบ จะมีระเบียบให้รายงานความคืบหน้าให้กองทุนไฟฟ้า และการดำเนินโครงการของกองทุนไฟฟ้า จะมีการติดตามประมวผล และมีการตั้งคณะกรรมการติดตามและดูแล โดยจะเป็นคณะกรรมการทั้งจากทางโรงเรียน และคณะกรรมการที่จะเลือกจากชุมชน ซึ่งจะมีตัวแทนของแต่ละอำเภอเข้าร่วม โดยจะมีการแจ้งในที่ประชุมเป็นระยะ ๆ

(5) **ความโปร่งใสในการดำเนินโครงการ** ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ตัวแทนที่ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจรับ เพื่อเป็นการถ่วงดุลอีกชั้นหนึ่ง เหมือนช่วยกองทุนไฟฟ้าตรวจสอบว่าได้เงินมาจ้างจริงมั้ย สรุปได้ว่า กระบวนการทำงานไม่มีอะไรต้องปรับปรุง เพราะเมื่อเริ่มเข้าระบบแล้ว เช่น สามารถนำสัญญาจ้างไปเพื่อเบิกเงิน หลังจากเสร็จแล้วก็มีรายงานผลชัดเจนจะมีระเบียบให้รายงานความคืบหน้าให้กองทุนไฟฟ้า

(6) **ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ** แต่ควรให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการให้มากกว่านี้ เพราะไม่ค่อยมีการบอกกล่าวกับชุมชนว่าโรงเรียนต้องการอะไรบ้างหรือควรได้อะไร แต่ควรให้โรงเรียนที่ขอบประมาณการจ้างครูชาวต่างชาติ มีการแจ้งให้ชุมชนทราบด้วยว่ามีการจ้างครูกี่คน และครูวิชาอะไรบ้าง

(7) **แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการดำเนินโครงการ** สำหรับการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรมีการสร้างครูโดยใช้บของกองทุนไฟฟ้า โดยมีการจ้างครูภาษาต่างชาติ เช่น ครูภาษาอังกฤษ และภาษาจีน รวมถึงครูสาขาที่ขาดแคลนไม่ว่าจะเป็นครูวิทยาศาสตร์หรือคอมพิวเตอร์ แต่ควรให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการให้มากกว่านี้ เพราะไม่ค่อยมีการบอกกล่าวกับชุมชนว่าโรงเรียนต้องการอะไรบ้างหรือควรได้อะไร

3.4) สรุปผลการประเมินด้านผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P)

(1) **ความสอดคล้องของผลผลิตกับวัตถุประสงค์ของโครงการ** โครงการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ การจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อช่วยในการเรียนการสอนของนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถศึกษาภาษาต่าง ๆ ให้สามารถสื่อสารได้เบื้องต้น ซึ่งมีประโยชน์สำหรับเด็ก เพราะทำให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้ศึกษาภาษาต่างประเทศมากขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ภาษาต่างประเทศ ถือว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จ เพราะว่าการรายงานผลมีรายละเอียดการจ้างครูชาวต่างชาติครบถ้วนถูกต้อง

(2) **คุณภาพของผลผลิตที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในด้านการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ** ทำให้นักเรียนสามารถศึกษาภาษาต่าง ๆ ให้สามารถสื่อสารได้เบื้องต้น ซึ่งมีประโยชน์สำหรับเด็ก เพราะทำให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้ศึกษาภาษาต่างประเทศมากขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ภาษาต่างประเทศ

(3) **การสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมให้กับนักเรียนในชุมชน** ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับดีเลิศ เพราะเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการแข่งขันของเด็กนักเรียนอีกด้วย

(4) **ผลกระทบของผลผลิตที่เกิดขึ้นต่อชุมชนโดยรวม** มีประโยชน์แก่นักเรียน/นักศึกษาในชุมชน เพราะเป็นการให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ทางอ้อมกับชุมชน เพราะว่าหากเด็กมีความรู้ ความสามารถจะทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งการจ้างครูชาวต่างชาติ สามารถแก้ไขปัญหาความขาดแคลนครูชาวต่างชาติ และมีประโยชน์ต่อชุมชน ทำให้เด็กในชุมชนมีโอกาสในชีวิตมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาต่อหรือการทำงาน

(5) **การลดปัญหาความขาดแคลนบุคลากรด้านการสอนภาษาต่างประเทศในสถานศึกษา** การจ้างครูชาวต่างชาติ สามารถแก้ไขปัญหาความขาดแคลนครูชาวต่างชาติ และมีประโยชน์ต่อชุมชน ทำให้เด็กในชุมชนมีโอกาสในชีวิตมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาต่อหรือการทำงาน แต่ควรให้จ้างครูเพิ่ม เพราะในโรงเรียนวัดบ้านฉางมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ครูอาจจะไม่มีเพียงพอ

(6) **ความถูกต้อง ครบถ้วน และโปร่งใสของข้อมูลการดำเนินงานโครงการ** ถือว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จ เพราะว่าการรายงานผลมีรายละเอียดการจ้างครูชาวต่างชาติครบถ้วนถูกต้อง ถือว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก เพราะว่าช่วยพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น กลับมาให้ได้รับมาตรฐานและได้รับการยอมรับขึ้น แต่ควรให้ประเมินครูที่จ้างมาในระยะ ๆ เพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพมากกว่านี้ และเป็นมาตรฐานแล้วก็ได้มีการยอมรับ

2) สรุปแนวทางในการพัฒนาดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของ กองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

โครงการทุนการศึกษา

(1) ควรให้มีการแจกทุนการศึกษาอย่างเท่าเทียม เพราะเท่าที่รู้มาหากชุมชนที่อยู่ใกล้กับ โรงงานจะได้เยอะกว่าชุมชนที่อยู่ห่างกว่า

(2) ปัญหาในเรื่องของความเป็นธรรม เพราะมีนักเรียน/ นักศึกษาในอำเภอที่มีทะเบียน บ้านอยู่ในชุมชน หรือที่อยู่ในพื้นที่ประกาศว่ากองไฟฟ้า แต่เรียนในโรงเรียนในชุมชน และอยู่ใน อำเภอเดียวกัน จะไม่ได้รับทุนการศึกษา

(3) ควรเพิ่มงบประมาณทำให้ในแต่ละระดับชั้นเพิ่มมากขึ้น

(4) ควรกำหนดให้มีการมอบทุนปีละสองครั้ง เช่น ต้นปีกับปลายปีหรือเทอมละหนึ่งครั้ง

(5) กระบวนการดำเนิน โครงการทุนการศึกษา ควรเร่งเรื่องระยะเวลาในการได้รับ ทุนการศึกษา เพราะระยะเวลาดังแต่ขอโครงการจนถึงได้รับทุนการศึกษาค่อนข้างใช้เวลานาน

(6) ควรกำหนดให้มีการมอบทุนการศึกษา ปีละ 2 ครั้ง หรือ 2 เทอมการศึกษา

(7) ควรกำหนดให้มีการแจกทุนการศึกษาให้ทั่วถึงมากกว่านี้

(8) การให้ทุนการศึกษาจะไม่ได้รับเท่ากันทั้งหมด โดยทั้งหมดในเขตของกองทุน โดย อำเภอที่อยู่ใกล้กับเขตโรงงาน ก็จะได้ทุนการศึกษาเยอะกว่า ควรให้ได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

(9) ควรให้การสนับสนุนโครงการทุนการศึกษามากกว่านี้ เกี่ยวกับเรื่องของระเบียบปฏิบัติ ในการแจกทุนการศึกษาว่าควรทำอะไร และสามารถทำได้หรือไม่ ระเบียบข้อไหนสามารถทำได้ โดยไม่ผิดระเบียบหรือไม่

(10) ควรจะเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ และมีระยะเวลามากกว่านี้ เพราะ ผู้ปกครองบางคนไม่สามารถนำเด็กมารับทุนได้ในวันรับทุน อาจจะด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น เจ็บป่วย ติดการเข้าค่ายอบรมต่าง ๆ ควรผ่อนผันให้สามารถมารับในวันอื่นได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับเด็ก

(11) ความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติช่วยเหลือ เพื่อให้ความสะดวก หรือให้โอกาสเด็ก หลาย ๆ คนได้รับมากขึ้น เช่น เด็กบางคนส่งเอกสารช้าหรือไม่อยู่ในวันที่รับทุน ไม่ว่าจะเหตุผล อะไรก็ตาม ทำให้อาจจะไม่สามารถมารับทุนการศึกษาได้ ควรให้สามารถผ่อนผันหรือขอเลื่อนรับ ในวันอื่นได้

โครงการวันเด็กในชุมชน

- (1) ควรกำหนดให้การจัดงานวันเด็กให้สัมพันธ์กับงบประมาณมากกว่านี้ เพราะของที่แจกในวันเด็กอาจจะไม่ทั่วถึงสำหรับเด็กทุกคน
- (2) ควรปรับเรื่องความยุติธรรม ในการแจกสิ่งของหรือรางวัลในงานวันเด็ก เพราะเด็กบางคนได้รับ 2-3 รอบ ในขณะที่เด็กบางคนอาจจะไปช้าหรือไปไม่ทันทำให้ไม่ได้รับรางวัลในวันนั้น หรือได้รับน้อยกว่าปกติ
- (3) ของรางวัลที่นำมาแจก ควรจะต้องเพิ่มมากขึ้น
- (4) ควรกำหนดให้องค์งบประมาณมาให้ชุมชน เพื่อเป็นผู้จัดกิจกรรมอย่างเดิม เพราะว่าสามารถเข้าถึงเด็กในชุมชนได้มากกว่า
- (6) ควรปรับเปลี่ยนโครงการให้การจัดกิจกรรมการแสดง และให้เด็กมีส่วนร่วมมากกว่า จะเป็นกิจกรรมที่แจกของต่าง ๆ ให้เด็ก อาจจะเพราะต้องทำจำนวนเยอะ ๆ ในงบที่จำกัด ทำให้ของรางวัลที่ได้รับเป็นของคุณภาพต่ำ
- (7) เนื่องจากมีกิจกรรมที่อื่นหลายที่ในวันเดียวกัน ควรจัดให้เด็กไปทัศนศึกษาดูว่า เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือเร่งให้ความรู้ต่าง ๆ

โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ

- (1) ควรให้เพิ่มงบประมาณเข้าไปเพื่อให้เด็กเรียนได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในภาษาอื่น
- (2) ควรให้โรงเรียนที่ของงบประมาณการจ้างครูชาวต่างชาติ มีการแจ้งให้ชุมชนทราบว่า มีการจ้างครูกี่คน และครูวิชาอะไรบ้าง
- (3) ควรเพิ่มการเรียนการสอนหลายภาษา โดยการเพิ่มภาษาหลัก ๆ ของโลก
- (4) ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์มากกว่านี้ เพราะไม่ค่อยมีการบอกกล่าวกับชุมชนว่า โรงเรียนต้องการอะไรบ้างหรือควรทำอะไร
- (5) ควรจ้างครูชาวต่างชาติเพิ่มมากขึ้น เพราะในโรงเรียนวัดบ้านฉางมีนักเรียนเป็นจำนวนมากทำให้ครูอาจจะไม่มีเพียงพอ
- (6) ควรเพิ่มงบประมาณโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อให้สามารถทำการจ้างครูเพิ่ม
- (7) ควรประเมินครูชาวต่างชาติที่จ้างมาเป็นระยะ ๆ เพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพมากกว่านี้ และเป็นมาตรฐานแล้วก็ได้รับการยอมรับ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

1) ประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

โครงการทุนการศึกษา

1.1) ผลการประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) ของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า ทางชุมชนมีการจัดสรรงบประมาณ ในแต่ละปี ซึ่งมีการกำหนดวิธีการและระยะเวลาในการดำเนินการโครงการทุนการศึกษา มีชัดเจนและเหมาะสม เพราะในโครงการได้มีรายชื่อนักเรียนกำหนดไว้แนบท้ายด้วย โดยในการเสนอโครงการได้กำหนดนโยบายและขอบเขตมาอย่างชัดเจน ซึ่งในการของบประมาณโครงการ ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เข้าใจและรับรู้รายละเอียดของโครงการ ซึ่งจะมีการทำประชาคม เพื่อสอบถามความต้องการของประชาชนในชุมชน แต่การแจกทุนการศึกษาให้เด็กนักเรียนในชุมชน ต้องมีเงื่อนไขตรงตามข้อกำหนดจึงจะสามารถรับทุนการศึกษาได้ แต่ควรให้การแจกทุนการศึกษาทุกคนมีสิทธิ์ได้รับทุนการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งโครงการแจกทุนการศึกษา มีกำหนดเวลาประมาณ 1 ปี หลังจากวันที่ขอโครงการ และมีระยะเวลาในการรวบรวมเอกสาร ประมาณ 1 อาทิตย์ เป็นโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กในชุมชนให้ดีขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน/ นักศึกษาในชุมชน เพราะทุนการศึกษาจะแจกในช่วงก่อนเปิดเทอม สามารถนำทุนที่ได้ไปใช้ในการซื้ออุปกรณ์การเรียนได้ ดังนั้น การให้ทุนการศึกษา ที่กองทุนไฟฟ้าให้กับประชาชนในชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ทำให้โครงการทุนการศึกษาจะประโยชน์จากการศึกษาหรือการช่วยให้แบบพลเมืองเยาวชนมีความเข้าใจ มีความรักในท้องถิ่น ก็อาจจะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งประชาชนในชุมชนยังต้องการให้คงโครงการทุนการศึกษาไว้ ซึ่งปัญหาทางการศึกษาของเด็กในชุมชน เพราะงบประมาณของกองทุนไฟฟ้ามีจำกัด ทำให้มีงบประมาณไม่เพียงพอ อีกทั้งการให้ทุนการศึกษาจะไม่ได้รับเท่ากันทั้งหมด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวัฒน์ มณีโชติ (2561 หน้า 18) พบว่า การประเมินด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ และศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่จะดำเนินการสามารถสนองปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้อง

กับนโยบายขององค์กรหรือไม่ เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ ที่จะมีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่ ซึ่งการประเมินบริบทจะช่วยในการตัดสินใจว่า โครงการควรจะทำในสภาพแวดล้อมใด ต้องการจะบรรลุเป้าหมายอะไร หรือต้องการบรรลุวัตถุประสงค์อะไร เป็นการศึกษาปัจจัยพื้นฐาน ที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ ได้แก่ บริบทสภาพแวดล้อม นโยบาย วิสัยทัศน์ ปัญหาแหล่งทุน สภาพความผันผวนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนแนวโน้มการก่อตัวและปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการ

1.2) ผลการประเมินด้านตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I) หรือการประเมินด้านปัจจัยพื้นฐานของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า โครงการทุนการศึกษาได้รับความร่วมมือและได้รับการประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ จะมีโรงเรียนเป็นตัวแทนในการขอทุนการศึกษา รวมทั้งครูและประธานชุมชนต่าง ๆ จะช่วยกันรวบรวมเอกสาร และเจ้าหน้าที่กองทุนไฟฟ้า ก็จะช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ เพราะเจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบในการดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการ และจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ ซึ่งในการขอทุนการศึกษาจะมีการสำรวจรายชื่อมาก่อน เพื่อทำการขอทุนการศึกษา แต่แนวทางปฏิบัติหลายอย่างยังไม่ชัดเจน และก็ยังมีปัญหาในเรื่องของความเป็นธรรม เพราะมีนักเรียน/ นักศึกษาในอำเภอที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในชุมชน หรือที่อยู่ในพื้นที่ประกาศข่าวกองทุนไฟฟ้า จะได้รับทุนการศึกษา แต่เรียนในโรงเรียนในชุมชนและอยู่ในอำเภอเดียวกัน จะไม่ได้รับทุนการศึกษา และควรให้มีการมอบทุนปีละสองครั้ง แต่การจัดสรรงบประมาณยังคงไม่เพียงพอ เนื่องจากข้อจำกัดของงบประมาณ และปริมาณนักเรียนที่ขอทุนการศึกษามีจำนวนมากเกินกว่างบประมาณที่ได้รับมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิววัฒน์ มณีโชติ (2561 หน้า 18) พบว่า การประเมินด้านปัจจัย (Input evaluation) หรือการประเมินปัจจัยป้อนเข้า เป็นการประเมินเพื่อค้นหาประสิทธิภาพขององค์ประกอบ ที่นำมาเป็นปัจจัยในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา เทคโนโลยี และแผนการดำเนินงาน เป็นต้น เป็นการพิจารณาถึงความเพียงพอ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของปัจจัยที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ซึ่งการประเมินด้านปัจจัยนี้ เป็นการสำรวจสิ่งที่มีอยู่เดิมว่ามีอะไรบ้าง และตัดสินใจว่าจะใช้ปัจจัยใดเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

1.3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P) ของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า การจัดระบบและขั้นตอนการแจกทุนการศึกษา จะขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ได้การจัดสรรว่า จะให้ประชาชนเข้ามาช่วยในส่วนไหน เพื่อให้ตรงตาม

วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และในการจัดสรรทุนจะมีจัดทำกิจกรรมหรือทำพิธีมอบทุนอย่างชัดเจน ซึ่งหน่วยงานที่ได้รับจัดสรรงบประมาณของโครงการ จะมีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแล และรายงานผลความก้าวหน้าของโครงการให้ชุมชนทราบทุกระยะ และเมื่อโครงการแล้วเสร็จจะต้องรายงานผลให้กองทุนพัฒนาไฟฟ้าทราบ ซึ่งควรมีการแจกทุนก่อนวันเปิดภาคเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถนำไปใช้จ่าย ในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนก่อนเปิดภาคเรียน และในการจัดตั้งคณะทำงานติดตามส่วนมากจะเป็นเจ้าหน้าที่จากทางโรงเรียนที่เป็นตัวแทนในการขอทุนการศึกษา และคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล (คพรต.) เป็นผู้ติดตามและรายงานผลเป็นระยะ ๆ และทำการแจ้งรายชื่อผู้ที่ได้รับทุนการศึกษา หรือแจ้งรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน ส่วนมากการแจกทุนการศึกษาให้นักเรียน/ นักศึกษาจะขาดแคลนทุนทรัพย์ ซึ่งจะมีการแจ้งหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ในการขอรับทุนการศึกษา และควรให้กระบวนการดำเนินโครงการทุนการศึกษา ควรเร่งด่วน เพราะระยะเวลาดังแต่ขอโครงการจนถึงได้รับทุนการศึกษาค่อนข้างนาน ซึ่งในแต่ละระดับการศึกษาจะได้ทุนการศึกษาและมีเงื่อนไขต่างกันไปตามแต่ละระดับชั้น แต่ทุกคนควรจะต้องเป็นประชาชนในเขตพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบลเท่านั้น ซึ่งโครงการของกองทุนไฟฟ้า มีกฎ ระเบียบและข้อบังคับ ที่ต้องติดตาม และประเมินผล พร้อมทั้งรายงานผลให้กองทุนไฟฟ้าทราบ เกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ และควรที่จะเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ และควรพ่อนผันให้กับผู้ปกครองไม่สามารถนำเด็กมารับทุนได้ในวันรับทุน ควรพ่อนผันให้สามารถมารับในวันอื่นได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สฤษฎี วิวาสุข (2562 หน้า 27-28) ให้แนวคิดว่าการประเมินกระบวนการเป็นการดำเนินงาน เมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อน ตลอดจนปัญหา อุปสรรค

1.4) ผลการประเมินด้านผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) ของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า เมื่อดำเนินโครงการตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับดี เพราะสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และโปร่งใส อีกทั้งการให้ทุนการศึกษากับนักเรียนในชุมชนในพื้นที่ประกาศของกองไฟฟ้า ควรสามารถปฏิบัติตามได้อย่างครบถ้วน ถูกต้อง และโปร่งใส เพราะมีเป็นการโอนเข้าบัญชีโดยตรง ทำให้ผู้ปกครองสามารถตรวจสอบเช็คได้เลยว่าได้รับเงินทุนการศึกษาครบถ้วน และสนับสนุนการศึกษาของนักเรียน/ นักศึกษาในทุกครัวเรือน ทำให้นักเรียน/ นักศึกษาได้ศึกษาต่อในระดับชั้นต่าง ๆ ทำให้ชีวิตของนักเรียน/ นักศึกษาดีขึ้น และทำให้รู้สึกมีความสุขมากมากขึ้น และควรให้มีการเพิ่มงบประมาณมากขึ้น โดยการมอบทุนการศึกษา ปีละ 2 ครั้ง หรือ 2 เทอมการศึกษา ผลที่ได้รับจาก

โครงการตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนจริง ๆ อีกทั้งเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ในการใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องการเงิน ทำให้นักเรียนขาดโอกาสต่าง ๆ หรือทำให้นักเรียนเกิดความเท่าเทียมมากขึ้น แต่แนวทางปฏิบัติช่วยเหลือควรให้ความสะดวกหรือให้โอกาสเด็กหลาย ๆ คนได้รับมากขึ้น เช่น เด็กบางคนส่งเอกสารช้าหรือไม่อยู่ในวันที่รับทุน ไม่ว่าจะเหตุผลอะไรก็ตาม ทำให้อาจจะไม่สามารถมารับทุนการศึกษาได้ ควรให้สามารถผ่อนผันหรือขอเลื่อนรับในวันอื่นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สฤษฎี วิวาสุ (2562 หน้า 29) พบว่า การประเมินผลผลิต (Product evaluation) หรือผลการดำเนินโครงการ เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้น กับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือความต้องการ/ เป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ อาจจะประเมินผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว หรือผลต่อเนื่องที่เรียกว่า ผลลัพธ์ (Outcomes) รวมทั้งการประเมินผลกระทบ (Impact) ของโครงการ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินบริบท ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

2) ประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

โครงการวันเด็กในชุมชน

2.1) ผลการประเมินด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) ของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า โครงการวันเด็กมีรายละเอียด เป้าหมายของโครงการและวัตถุประสงค์ของโครงการเขียนไว้มีครอบคลุมอย่างชัดเจนและเหมาะสม มีการกำหนดระยะเวลาอย่างชัดเจน เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับความสนุกสนาน เพื่อให้ทุกภาคส่วน บริษัท ห้างร้านในชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงการแจกของรางวัล เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีของเด็กและประชาชนในชุมชน ทำให้เด็กเติบโตมามีความผูกพันกับชุมชน และสร้างความทรงจำที่ดี ๆ ให้กับเด็ก ทำให้เด็กเติบโตมาเป็นคนดีในชุมชน โดยการกำหนดนโยบายและขอบข่ายของโครงการวันเด็กขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการงบประมาณว่าจะจัดการอย่างไร ซึ่งประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่รับรู้และเข้าใจรายละเอียดของโครงการ ซึ่งการจัดงานวันเด็กในพื้นที่ประกาศของกองทุนไฟฟ้า สามารถเข้าร่วมการจัดงานได้อย่างสนุกสนาน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน

และเด็กให้เข้มแข็งขึ้น จะทำให้เด็กไม่สร้างปัญหาให้กับชุมชน ซึ่งผู้ได้รับประโยชน์เป็นเด็กโดยตรง เพราะสามารถสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจได้อย่างดี แต่ควรให้จัดให้เหมาะกับงบประมาณมากกว่านี้ เพราะของที่แจกในวันเด็กอาจจะไม่ทั่วถึงสำหรับเด็กทุกคน โดยมีกำหนดการสัปดาห์ที่ 2 ของเดือน มกราคม ซึ่งการดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาในชุมชน สร้างความสุขและ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและชุมชน มีการจัดทำประชาคม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นว่า ควรจะกิจกรรมแบบไหน จัดงานวันไหน และมีกิจกรรมอะไรบ้าง ทำให้เข้าใจและรับรู้รายละเอียดของโครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ช่วยทำให้เด็กห่างไกลจากยาเสพติด และไม่สร้างความเดือดร้อนให้ชุมชน แต่การจัดงานวันเด็ก มีการจัดหลายพร้อมกัน ทำให้อาจมีเด็กมาเข้าร่วมน้อย ไม่ครอบคลุมทั้งหมด ซึ่งนโยบายในการจัดงานวันเด็ก ต้องมีการปรับปรุง เนื่องจากอาจจะเพราะงบประมาณน้อย ทำให้แจกของแก่เด็ก ๆ ได้น้อย ไม่มีคุณภาพ ควรให้ปรับเปลี่ยนโครงการให้เป็นการแบบกิจกรรมการแสดง และให้เด็กมีส่วนร่วมมากกว่าจะเป็นกิจกรรมที่แจกของต่าง ๆ ให้เด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สฤณี วิวาสุข (2562 หน้า 27) พบว่า การประเมินบริบทของโครงการเป็นการประเมิน ความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดโครงการ เป็นการประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ อันนำไปสู่ทิศทาง และวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.2) ผลการประเมินด้านตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I) หรือการประเมินด้านปัจจัยพื้นฐานของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ จะให้ความร่วมมือ โดยในวันจัดงานจะมีการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน เทศบาล บริษัท ห้างร้าน มีส่วนร่วมในการจัดงาน เพื่อช่วยในการจัดสรรของรางวัลและอาหารต่าง ๆ ให้กับเด็กในชุมชน เพราะว่าโครงการเป็นเพียงการจัดงานเพื่อให้เด็กเข้ามาร่วมสนุก ซึ่งจะมีผู้ใหญ่ในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการแจกของขวัญ หรืออาหาร เป็นต้น ซึ่งเจ้าหน้าที่และผู้รับผิดชอบโครงการ สามารถอธิบายขั้นตอนการดำเนินการของโครงการ มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสม และสามารถถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเอกสารที่ต้องใช้ หรือขั้นตอนในการของบประมาณให้กับชุมชนได้อย่างชัดเจน มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติกับการจัดกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องดื่ม และของรางวัลต่าง ๆ และสามารถดำเนินการโครงการให้แล้วเสร็จได้ แต่ควรปรับเรื่องความยุติธรรมในการแจกสิ่งของหรือรางวัลในงานวันเด็ก เพราะเด็กบางคนได้รับ 2-3 รอบในขณะที่เด็กบางคนอาจจะไปช้าหรือไปไม่ทัน ทำให้ไม่ได้รับรางวัลในวันนั้น หรือได้รับน้อยกว่าปกติ ดังนั้น หากต้องการแจกรางวัลควรให้ครอบคลุมทุกคน และได้ของคุณภาพดี ซึ่งควรให้

ชุมชนกลับมาทำโครงการนี้เหมือนเดิม เพราะว่าสามารถเข้าถึงเด็กในชุมชนได้มากกว่า อีกทั้งการจัดงานแยกหลายพื้นที่ ที่ดำเนินการตามโครงการเหมือน ๆ กัน คือ ใช้เงิน วัสดุ อุปกรณ์ที่คล้าย ๆ กันมาแจกให้กับเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (ม.ป.ป.) อธิบายว่า การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการ และกลวิธีดำเนินโครงการ เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เป็นต้น การประเมินนี้ เพื่อมุ่งเน้นว่ามีปัจจัยที่พร้อมและเพียงพอ ต่อการดำเนินงานหรือไม่ แผนหรือโครงการที่เสนอเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงส่วนใด สารสนเทศที่ได้ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง เพื่อเลือกแผนการจัดโครงการ หรือแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P) ของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า การกำหนดกิจกรรมสอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน และการจัดระบบและขั้นตอน จะเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นประชาชนที่นำอาหารและของขวัญไปแจกจ่ายภายในงาน หรือนำบุตรหลานมาเข้าร่วมงาน ถือเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งสิ้น ทำให้เด็ก ๆ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ครบถ้วน จะมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องผ่านป้ายประกาศต่าง ๆ ประกาศเสียงตามสายและผ่านผู้นำชุมชน การประชาสัมพันธ์ผ่านครูในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นต้น โดยมีการบอกรายละเอียดว่า จะมีการจัดของหรือว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง ซึ่งมีการรายงานความก้าวหน้าให้กับกองทุนไฟฟ้าทราบตามระเบียบ ส่วนการรายงานให้ชุมชนทราบนั้น ในการประชุมประจำเดือนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า จะมีตัวแทนที่รับเลือกจากชุมชนเข้าร่วมอยู่แล้ว ซึ่งการจัดกิจกรรมเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและชุมชน ซึ่งทางกองทุนไฟฟ้าจะมีคณะกรรมการที่คอยติดตาม กำกับดูแล และรายงานความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ โดยตัวแทนเป็นผู้ที่รับเลือกจากชุมชน แต่ควรให้องค์กรงบประมาณมาให้ชุมชนเป็นผู้จัดกิจกรรมอย่างเดิม และควรให้จัดกิจกรรม ที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน มากกว่าการแจกสิ่งของหรือเป็นกระบวนการเป็นการพาไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการเปิดโลกให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สฤณี วิวาสุข (2562 หน้า 28) พบว่า การประเมินระหว่างการทำงานโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ คุณลักษณะ และการมีส่วนร่วมของผู้ที่

เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยมีการบันทึกเป็นหลักฐานไว้ทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหา จุดเด่นหรือจุดแข็งและจุดด้อยของนโยบาย แผนโครงการ และมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ ๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินโครงการ โดยทั่วไป ดังนั้น การประเมินโครงการจึงมีจุดมุ่งหมาย เพื่อหาข้อบกพร่องของโครงการ ในระหว่างที่มีการปฏิบัติการหรือการดำเนินงานตามแผนนั้น เก็บรวบรวมและนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาใช้ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ

2.4) ผลการประเมินด้านผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) ของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการตรงตามที่ตั้งไว้และถือว่าประสบความสำเร็จ และมีการรายงานผลอย่างถูกต้อง รวมทั้งมีประโยชน์ต่อชุมชนเป็นอย่างมาก เป็นการสร้างความพึงพอใจและสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครอง และระหว่างเด็กและชุมชน ให้เด็กรู้สึกมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ทำให้เด็กกล้าแสดงออก ทำให้เด็กเติบโตมาอย่างเข้มแข็ง ไม่เป็นภาระต่อสังคม และเด็กทำให้เด็กเติบโตมาในชุมชนมีความรักชุมชนมากขึ้น แต่ในระหว่างการดำเนินงานมีติดขัดอยู่บ้าง เช่น ของรางวัลหมด อาหารที่นำมาแจกหมด เป็นต้น ซึ่งควรจะต้องเพิ่มของที่นำมาแจกรางวัล ให้เพียงพอกับจำนวนเด็กที่มาร่วมงานด้วย และควรให้นำโครงการงานวันเด็กกลับมาให้ชุมชนทำเหมือนเดิม เพราะตอนนี้โครงการไปอยู่กับเทศบาล แล้วเทศบาลจะทำการจัดวันเด็กแบบรวม ทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่ตรงกับชุมชน และเนื่องจากมีกิจกรรมที่อื่นหลายที่ในวันเดียวกัน ทำให้มีคนมาเข้าร่วมงานน้อย ควรจัดให้เด็กไปทัศนศึกษาดีกว่า เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือเรียนรู้ต่าง ๆ ทำให้การจัดกิจกรรมประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิววัฒน์ มณีโชติ (2561 หน้า 29) พบว่า การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินที่มุ่งตอบคำถามว่า โครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลการดำเนินงานคุ้มค่าเพียงใด ประกอบด้วย การประเมินผลผลิต (Output Evaluation) โดยพิจารณาจากปริมาณและคุณภาพของผลผลิต เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ตลอดจนนำเอาความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน อีกส่วนหนึ่งคือ การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

3) ประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ

3.1) ผลการประเมินด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) ของ โครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบายมีความชัดเจนและเหมาะสม คือ การจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อทำการสอนนักเรียน/ นักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถทางภาษาต่างประเทศได้อย่างดีมากขึ้น เพราะการจ้างครูชาวต่างชาติทำให้เด็ก ๆ ในชุมชนมีความรู้ เพื่อนำไปต่อยอดการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น หรือเพื่อจะได้นำไปประกอบอาชีพต่อไปได้ในอนาคต รวมถึงช่วยความเสมอภาคทางการศึกษา ดังนั้น การจ้างครูภาษาต่างประเทศ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนของนักเรียน/ นักศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องของโรงเรียนที่จะต้องจัดการ การทำประชาคม ทำให้มีความรู้ความเข้าใจว่ามีการจ้างครูชาวต่างชาติ โดยใช้งบของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เพราะการเรียนภาษาต่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้น ช่วยให้นักเรียน/ นักศึกษาเติบโตมามีความรู้ ความสามารถ แข่งขันกับนานาชาติได้ ซึ่งระยะเวลาในการดำเนิน โครงการกองทุนไฟฟ้า ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตระยะเวลา แต่ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน เพราะประชาชนก็ควรให้บุตรหลานในชุมชนมีความรู้ ความสามารถทางภาษาต่างประเทศ เพราะการที่นักเรียน/ นักศึกษา มีความรู้ต่าง ๆ มากขึ้น จะไม่เติบโตมาเป็นภาระของชุมชน ทำให้ได้รับผลประโยชน์กับชุมชน ดังนั้น การจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อสอนภาษาสากลให้กับเด็ก จะช่วยทำให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางภาษา และทำให้เด็กมีความรู้มากขึ้น ซึ่งโครงการมีความชัดเจน คือ การสร้างความเตรียมความพร้อมในการแข่งขันในเวทีประชาคมอาเซียน และระดับสากลต่อไป ซึ่งเป็นความต้องการของประชาชนในชุมชน แต่อีกมุมหนึ่งเด็กที่จะเรียนอาจจะเล็กลงไป ที่จะเพิ่มการเรียนภาษาต่างประเทศหลายภาษา ซึ่งทางกองทุนไฟฟ้า จะกำหนดให้ทางโรงเรียนของบประมาณได้ 12 เดือน แต่การเบิกงบประมาณของแต่ละโรงเรียน อาจจะทำได้แตกต่างจากปีงบประมาณที่ได้รับจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เนื่องจากทางโรงเรียนมีความขาดแคลนครูในสาขาต่าง ๆ อาจจะต้องจ้างครูจึงช่วยให้นักเรียนในชุมชนได้รับภาษาต่าง ๆ และวิชาเฉพาะทาง เพื่อสามารถต่อยอดในการเรียนต่อหรือทำงานในอนาคตได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (ม.ป.ป.) อธิบายว่า การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศ สำหรับการตัดสินใจในการวางแผนกำหนดเป็นผลลัพธ์ที่คาดหวังของโครงการ หรือ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ การประเมินบริบทเป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย ปรัชญา เป้าหมาย แรงกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สารสนเทศที่ได้ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

3.2) ผลการประเมินด้านตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I) หรือการประเมินด้านปัจจัยพื้นฐานของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า ความร่วมมือหรือได้รับการประสานงานจากหน่วยงานต้นสังกัดตัวเอง ก็คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะมีเจ้าหน้าที่จากเขตการศึกษามาให้ข้อมูลและผลักดัน โครงการ และให้ข้อมูลว่าโรงเรียนขาดแคลนครูจริง ๆ เพราะว่างบประมาณที่ให้มาไม่เพียงพอกับความต้องการ ทำให้การจ้างครูจึงมีการขาดแคลน รวมถึงถ่ายทอดให้ผู้บังคับบัญชา และประชาชนทั่วไปทราบได้ แต่ทางเจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาไฟฟ้า ไม่ทราบว่างบประมาณจัดสรรมีความเพียงพอหรือไม่ เพราะมีแต่โรงเรียนที่ทำการของงบประมาณเท่านั้นที่จะทราบ แต่ควรให้เพิ่มงบประมาณเพื่อให้สามารถทำการจ้างครูเพิ่ม แต่กลุ่มประชาชนชุมชนจะไม่ทราบว่าใครเป็นคนทำ แต่เหมาะสมเพราะว่าการจ้างครูชาวต่างชาติสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งกองทุนพัฒนาไฟฟ้า จะไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของทางโรงเรียน แต่มีเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมกับการดำเนินงาน เพราะเป็นเรื่องของทางโรงเรียน แต่ถ้าเป็นไปได้ควรให้เพิ่มหลายภาษา โดยการเพิ่มภาษาหลัก ๆ ของโลก สถิตย์ วิวาสุข (2562 หน้า 28) พบว่า การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากรเป็นการตรวจสอบ ความพร้อมด้านทรัพยากรทั้งปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนระบบการบริหารจัดการ เพื่อวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

3.3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P) ของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำประชาคมต่อชุมชน ในการให้ตัวแทนที่ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจรับ เพื่อเป็นการถ่วงถ่วงอีกชั้นหนึ่ง เหมือนช่วยกองทุนไฟฟ้าตรวจสอบว่าได้เงินมาจ้างจริงมั๊ย ส่วนการกำหนดกิจกรรมสอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์ได้อย่างครบถ้วน เพราะเป็นการจ้างครูชาวต่างชาติมีรายละเอียดที่ชัดเจน โดยมีกำหนดการสอดคล้องกับความเป็นจริง และสอดคล้องกับการเบิกจ่ายตามปีการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นจำนวนคนที่จ้างหรือจำนวนเงินเดือนที่จ้าง เป็นครูอะไรบ้าง ภาษาอะไรบ้าง ซึ่งทางโรงเรียนจะมีการสร้างครูโดยใช้งบของกองทุนไฟฟ้า เป็นการจ้างครูภาษาต่างชาติ เช่น ครูภาษาอังกฤษ และภาษาจีน รวมถึงครูสาขาที่ขาดแคลนไม่ว่าจะเป็นครูวิทยาศาสตร์หรือคอมพิวเตอร์ และกองทุนไฟฟ้าต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตาม จะมีระเบียบให้รายงานความคืบหน้า และกำกับดูแลรายงานของเจ้าหน้าที่ให้กองทุนไฟฟ้าทราบเป็นระยะ ซึ่งการดำเนินโครงการของกองทุนไฟฟ้า จะมีการติดตามประมวผล และมีการตั้งคณะกรรมการติดตามและดูแลอยู่ โดยจะเป็นคณะกรรมการทั้งจากทางโรงเรียน ซึ่งกระบวนการทำงานเมื่อเริ่มเข้าระบบแล้ว เช่น นำสัญญาจ้างไปเพื่อเบิกเงิน หลังจาก

เสร็จแล้วก็มีการรายงานผลให้ชัดเจน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการทั้งจากทางโรงเรียน และคณะกรรมการที่จะเลือกจากชุมชน ซึ่งจะมีตัวแทนของแต่ละอำเภอเข้าร่วม จากนั้นจะมีการนำเข้าที่ประชุม เพื่อรายงานให้คณะกรรมการของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าให้ทราบทุก ๆ 6 เดือน แต่ควรให้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนให้ทราบมากกว่านี้ และทางโรงเรียนควรจะต้องมีการบอกกล่าวกับชุมชนว่าโรงเรียนต้องการอะไรบ้างหรือควรได้อะไร สอดคล้องกับแนวคิดของ พิชิต ฤทธิ์จัญญ (ม.ป.ป.) พบว่า การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมิน เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจ เกี่ยวกับการนำโครงการไปปฏิบัติ เพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการประเมินขณะดำเนินงาน หรือประเมินในเชิงความก้าวหน้า เพื่อปรับปรุงกระบวนการบริหารหรือการดำเนินโครงการ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย สารสนเทศที่ได้จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ การควบคุม หรือปรับปรุงแก้ไขวิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสม ทันทีทันใดในขณะที่กำลังดำเนินโครงการอยู่

3.4) ผลการประเมินด้านผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) ของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จากการสอบถามความคิดเห็น พบว่า การจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อเข้ามาช่วยในการเรียนการสอนของนักเรียน/ นักศึกษา ทำให้นักเรียน/ นักศึกษา สามารถศึกษาภาษาต่าง ๆ ให้สามารถสื่อสารได้เบื้องต้น ซึ่งมีประโยชน์สำหรับเด็ก และทำให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ภาษาต่างประเทศ ถือว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จ เพราะว่าจากรายงานผลมีการจ้างครูชาวต่างชาติจริง มีรายละเอียดในการจ้างครูชาวต่างชาติครบถ้วนถูกต้อง ซึ่งทางเจ้าหน้าที่กองทุนพัฒนาไฟฟ้าไม่ทราบว่ามีประโยชน์ต่อชุมชนหรือไม่ แต่คิดว่าจะมีประโยชน์ต่อชุมชน เพราะเป็นการให้ความรู้แก่นักเรียน/ นักศึกษา ซึ่งเป็นผลประโยชน์กับชุมชน เพราะว่าหากเด็กมีความรู้ ความสามารถจะทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งการจ้างครูชาวต่างชาติ สามารถแก้ไขปัญหาความขาดแคลนครูชาวต่างชาติ และมีประโยชน์ต่อชุมชน ทำให้เด็กในชุมชนมีโอกาสนี้อีกมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาต่อหรือการทำงาน เพราะเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการแข่งขันของเด็กนักเรียนอีกด้วย แต่ถ้าเป็นไปได้ก็ควรให้เพิ่มงบประมาณเข้าไปเพื่อให้นักเรียนได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในภาษาอื่น และมีความสามารถในการแข่งขัน แต่เด็กอาจจะไม่ตั้งใจเรียนเพราะยังเล็กอยู่ ควรให้จ้างครูเพิ่ม เพราะในโรงเรียนวัดบ้านฉางมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ครูอาจจะไม่มีเพียงพอ ซึ่งการลดปัญหาความขาดแคลนครู และช่วยเสริมในเรื่องของภาษาให้กับนักเรียนในชุมชน และช่วยทำให้นักเรียน/ นักศึกษา ที่จบมีคุณภาพมากขึ้น เพราะช่วยพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและได้รับการยอมรับมากขึ้น แต่ควรให้ประเมินครูที่จ้างมาในระยะ ๆ เพื่อ

พัฒนาให้มีคุณภาพมากกว่านี้ และเป็นมาตรฐานแล้วก็ได้รับการยอมรับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (ม.ป.ป.) พบว่า การประเมินผลผลิตเป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศ สำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดลง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ สารสนเทศที่ได้จะนำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าผลผลิตของโครงการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อที่จะตัดสินใจว่าควรจะทำโครงการต่อไปหรือยุติ ล้มเลิก หรือยกฐานะเป็นงานประจำ

2) เสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของ กองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

โครงการทุนการศึกษา

- (1) ควรมีการแจกทุนการศึกษาอย่างเท่าเทียม
- (2) ควรมีความเป็นธรรมในการแจกทุนการศึกษาทุนการศึกษา
- (3) ควรเพิ่มงบประมาณที่ให้ในแต่ละระดับชั้นเพิ่มมากขึ้น
- (4) ควรจัดให้มีการมอบทุนปีละสองครั้ง
- (5) ระยะเวลาในการได้รับทุนการศึกษา ควรรวดเร็ว
- (6) ควรจัดให้มีการแจกทุนการศึกษาให้ทั่วถึงมากกว่านี้
- (7) ควรให้สนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องของระเบียบปฏิบัติในการแจกทุนการศึกษา
- (8) ควรจะเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ และขยายระยะเวลาในการรับทุนการศึกษาเวลามากกว่านี้
- (9) ความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติช่วยเหลือ เด็กบางคนส่งเอกสารช้าหรือไม่อยู่ในวันที่รับทุน ควรให้สามารถผ่อนผันหรือขอเลื่อนรับในวันอื่นได้

โครงการวันเด็กในชุมชน

- (1) ควรจัดงานวันเด็กให้สมกับงบประมาณมากกว่านี้
- (2) ควรปรับเรื่องความยุติธรรมในการแจกสิ่งของหรือรางวัลในงานวันเด็ก
- (3) ของรางวัลที่นำมาแจก ควรเพิ่มมากขึ้น
- (4) ควรเองงบประมาณมาให้ชุมชนเป็นผู้จัดกิจกรรมงานวันเด็กอย่างเดิม

- (5) ควรปรับเปลี่ยนโครงการให้เป็นการแบบกิจกรรมการแสดงมากกว่า และ
- (6) ควรจัดให้เด็กไปทัศนศึกษามากกว่า เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือเร่งให้ความรู้ด้านต่าง ๆ

โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ

- (1) ควรเพิ่มงบประมาณเพื่อให้นักเรียนได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในภาษาอื่น
- (2) ควรเพิ่มงบประมาณให้กับโรงเรียนที่ของบประมาณการจ้างครูชาวต่างชาติ มีการแจ้งให้ชุมชนทราบด้วยว่า มีการจ้างครูกี่คน และครูวิชาอะไรบ้าง
- (3) ควรเพิ่มการเรียนการสอนหลายภาษา โดยการเพิ่มภาษาหลัก ๆ ของโลก
- (4) ควรทำการประชาสัมพันธ์มากขึ้น
- (5) ควรจ้างครูชาวต่างชาติเพิ่มมากขึ้น เพราะจำนวนครูไม่มีเพียงพอ และเพิ่มงบประมาณจ้างครูชาวต่างชาติเพิ่มมากขึ้น
- (6) ควรประเมินครูชาวต่างชาติที่จ้าง เพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพและมีเป็นมาตรฐาน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง พบประเด็นที่ควรเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1) ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ผู้ที่รับผิดชอบโครงการควรมีแผนการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และแนวทางในการปฏิบัติงาน และแผนการทดสอบงานก่อนนำลงปฏิบัติจริง ซึ่งควรเป็นการวางแผนโครงการพัฒนาชุมชนที่มีคุณภาพ และควรมีการประเมินผลการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนทุกขั้นตอน เพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ทันที และให้สอดคล้องกับการจัดสรรงบประมาณ เวลา และทรัพยากรที่กำหนดไว้ แต่การจัดทำแผนงานโครงการพัฒนาชุมชนควรมีความยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถปรับแผนการดำเนินโครงการได้และไม่มีผลกระทบกับเวลางบประมาณ และทรัพยากรของโครงการพัฒนาชุมชน

2) ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ในเรื่องสิทธิหน้าที่และประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการ

3) ควรมีการคัดเลือกตัวแทนที่มีประสบการณ์และมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน เพื่อประสานงานระหว่างชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน โดยการเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน และสามารถตรวจสอบได้

4) ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือความมุ่งหมายในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน สามารถตัดสินใจเข้ามามีส่วนรวมในการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

5) ควรมีการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน หลังการพัฒนาหรือจากการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ทราบถึงผลการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน และสามารถเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขได้ทันที

6) ควรมีการส่งเสริมร่วมมือกันระหว่างประชาชนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มีลักษณะเครือข่าย คือ การที่ควรจะต้องมาทำความเข้าใจกัน มาพินิจกำลังกันเป็นหนึ่งเดียว เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่าย จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

5.3.2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เนื่องจากการศึกษา พบว่า โครงการทุนการศึกษา โครงการวันเด็กในชุมชน และโครงการจ้างครูต่างชาติ ส่วนมากจะติดปัญหาเรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ทำให้ทุกโครงการไม่สามารถดำเนินการได้เต็มความสามารถ ขาดประสิทธิภาพหรือประสิทธิภาพในบางด้าน ดังนั้น ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนในแต่ละชุมชน เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับโครงการและชุมชนนั้น ๆ

2) ควรมีการอบรมบุคลากร ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า (คพรฟ.) เกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เพื่อที่จะได้ทราบถึงความต้องการของ

ประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง และเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน หรือแก้ไขผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน และทำแผนการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน เพื่อจะสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสามารถต่อยอดการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนได้ในระยะยาว

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เช่น คณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า (คพรฟ.) หน่วยงานรัฐที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ประกาศ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) โรงเรียน หรือคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล (คพรต.) ในลักษณะของภาคีเครือข่ายด้านโครงการพัฒนาชุมชน ที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน ควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ภายใต้โครงการพัฒนาชุมชน ทั้งในแนวราบและแนวดิ่งด้วยความยืดหยุ่นให้มากขึ้น และควรเพิ่มบทบาทให้ประชาชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้นด้วย

4) ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เพื่อลดข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน รวมทั้งเรื่อง การกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการ ปัญหาและอุปสรรคของโครงการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินโครงการดังกล่าว ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ และควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวของการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน ให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของชุมชน หนังสือประชาสัมพันธ์กองทุน หรือการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนในชุมชน

5) ควรกระจายงบประมาณจากกองทุนไฟฟ้า โดยการกำหนดพื้นที่ความรับผิดชอบของโครงการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในชุมชน และจัดสรรกำลังคนในการปฏิบัติงาน และประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ให้สอดคล้องกับปริมาณงาน โดยคำนึงความจำเป็นและความเหมาะสม เพื่อกระจายงบประมาณที่ได้รับจากกองทุนไฟฟ้า ให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ และมีความรวดเร็วต่อการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน จึงจะเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

5.3.3) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง อย่างน้อยปีละ

1 ครั้ง เพื่อให้หน่วยงาน ประชาชนในชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินโครงการของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินผลโครงการ(CIPP Model) เพื่อให้การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน มีระบบแบบแผนที่ชัดเจนและสามารถหาข้อบกพร่อง เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น

2) กองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากร คณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า (คพรฟ.) หรือคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล (คพรต.) ให้มีความรู้ความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ก่อนที่จะมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน

3) เนื่องจากการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ยังไม่เคยมีการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชนว่า การจัดสรรงบประมาณจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง มีความสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของประชาชนในชุมชนหรือไม่ ดังนั้น ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลจากการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ที่ได้มาแก้ไขปรับปรุงและวางแผนการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของการดำเนินโครงการ ความต้องการของประชาชนในชุมชน ความเพียงพอของทรัพยากร เพื่อกำหนดแนวทางและประมวผลโครงการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต

5.3.4) ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษา การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง เท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรสำรวจการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป เพื่อเป็นการเปรียบเทียบว่า ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านพื้นที่ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนที่ต่างกัน จะเกิดความแตกต่างในการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน และเพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณา วางแผน กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนหรือประเมินผลโครงการในเชิงประจักษ์ให้มีความยั่งยืนยิ่งขึ้นต่อไป

2) ควรศึกษาการเปิดรับสื่อของกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน หรือประชาชนในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ควรเน้นรูปแบบหรือคุณลักษณะของสื่อที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึง ตลอดจนวางรูปแบบวิธีการในการผลิตสื่อให้สร้างสรรค์ โดยพิจารณาเนื้อหาข่าวสารให้ผู้รับสารได้สังเกตเห็นประโยชน์เกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ได้อย่างถูกต้องชัดเจนและเห็นความสำคัญและความจำเป็นต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้น และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอีกด้วย

3) การดำเนินการวิจัย ควรขยายบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับชุมชน หน่วยงานหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการผลักดันหรือเป็นอุปสรรค ในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน ตามนโยบายภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ซึ่งจะสะท้อนถึงปัจจัยในการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้โครงการพัฒนาชุมชน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

4) ควรกำหนดปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน นอกเหนือจากการใช้รูปแบบการประเมินผลโครงการ CIPP Model เพื่อนำไปสู่การขยายองค์ความรู้ใหม่ ในการอธิบายปรากฏการณ์และบริบทที่หลากหลาย รวมถึงปัจจัยแฝงอื่นที่สอดคล้องตามแต่ละบริบท ของการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนในแต่ละพื้นที่

5) ควรมีการศึกษาและสำรวจความคิดเห็นหรือความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นผลผลิตของโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เพื่อนำมาพัฒนาระบบการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน ให้การพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6) ควรมีการศึกษาการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากการกลุ่มประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ถึงลักษณะรูปแบบการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน ประกอบกับศึกษาลักษณะตัวแปรที่มีความแตกต่างออกไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการโครงการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต และให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2527). การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2561). รายงานการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ประจำปี 2561. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2567 เข้าถึงได้จาก: <https://plan.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/97/2019/09/รายงานความคุ้มค่าปี-2561.pdf>
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2553). รายงานประจำปี 2553. นนทบุรี: การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- กษิตศ ใจพาวัง. (2561). แนวทางการประยุกต์ใช้ CIPP Model เพื่อวัดความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่มีการใช้กลยุทธ์เศรษฐกิจสร้างสรรค์. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561).
- โกวิท พวงงาม. 2545. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.
- จิตจำนงค์ กิตติศิริ. 2525. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: คุณพินอักษรกิจ.
- จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2540). การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา. เอกสารประกอบการเรียน ภาควิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรวรรณ ลำเกาทอง. (2555). การประเมินโครงการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครคมนาคมปลอดภัย จังหวัดกำแพงเพชร. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 50: สาขาศึกษาศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรพรรณ กาญจนจิตรา. (2523). การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม. (2555). การบริหารและการประเมินโครงการ. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชลธิชา แพ่งบรรเทา. (2557). การประเมินโครงการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการ โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์, ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชุดิมา ถวัลย์ปรีดา และคณะ. (2564). ชุมชนแห่งการเรียนรู้กับการพัฒนาชุมชน. วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2567 เข้าถึงได้จาก:
file:///C:/Users/User/Desktop/New%20folder/jclmd_psr,+%7B\$userGroup%7D,+24850
9-Article+Text-916198-1-11-20211227.pdf
- ชีรวัดน์ นิเจนตร. (2528). การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ญาณเดช คุ่มประยูร. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนมีนบุรีอุปถัมภ์ เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เขาว์ อินโย. (2553). การประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตาภา เกษสาคร. (2560). การศึกษาความรู้ของประชาชนในพื้นที่ประกาศรอบ โรงไฟฟ้าที่มีต่อกองทุนพัฒนาไฟฟ้า จังหวัดชลบุรี 2 กรณีศึกษา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์, สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐรุณี ทรัพย์อุปถัมภ์. (2558). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ดิเรก ก้อนกลีบ และวิชล มนต์เอื้อศิริ. (2530). การพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2534). ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาชนบท หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิศา ชูโต. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: แมทสปอยท.
- นันทิยา หุตานวัตร และณรงค์ หุตานวัตร. (2546). การพัฒนาองค์กรชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์การมหาชน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บุญเลิศ แสงทอง. (2552). สภาพการดำเนินงานและความต้องการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- บุญเลิศ แสงทอง. (2560). รายงานผลการประเมินโครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษา EdNet-OMS ของโรงเรียนบ้านวังตะไคร้ โรงเรียนบ้านวังตะไคร้ อำเภอเมือง จังหวัด กาญจนบุรี. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1.
- ปกรณ์ ปรียากร. (2530). ทฤษฎีแนวความคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: คณะ รัฐประศาสนศาสตร์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบ บริหารจัดการของสำนักงานสภาที่ปรึกษาสำนักนายกรัฐมนตรี.
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประเวศ วะสี. (2541). ประชาสังคมตำบล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์ เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ปานระพี มหาสาโร. (2562). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์, หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปัญญา เหล็กขชาติ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การ บริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พงศ์เทพ จิระโร. (2554). การประเมินโครงการ: สิ่งจ เป็นในการท างานยุคใหม่. ชลบุรี: คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2530). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระณัฐกฤต จະติ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนวัดวิเศษการ-วัดนิมิต
กาฬาส. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
สหธรรมิก จำกัด.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2557). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แฮส
ออฟเคอร์มิสท์.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2550). การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่าง: ทฤษฎีและปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- พิสนุ ฟองศรี. (2553). การประเมินโครงการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ไพศาล หวังพานิช. (2551). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพสิฐ พรหมรักษา. (2542). การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภา
สถาบันราชภัฏ.
- มยุรี วัดแก้ว. (2535). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. เพชรบุรี: คณะวิชามนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบุรี.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. (2551). แนวการศึกษาชุดวิชาการประเมินและการจัดการโครงการ
ประเมิน 24702 หน่วยที่ 1-7. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- ยุวดี วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: ส.ส.น.ไทย
อนุเคราะห์ไทย.
- เยาวดี รังชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การประเมินโครงการแนวคิดและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่าด้วยกองทุนพัฒนาไฟฟ้า พ.ศ. 2553. (2553, 20
ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนพิเศษ 146 ง. หน้า 1-7.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ:
ราชบัณฑิตยสถาน
- รุ่งรัตน์ เรืองดี. (2558). การประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 41. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- รัตนะ บัวสนธิ์. (2556). รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPiest มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและ
ถูกต้องในการใช้. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(2), 7-24.
- วนิดา เสร็จกิจ. (2563). การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในบริบทของการพัฒนาประเทศ. วารสาร
เศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 8 (1), 73-98.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2551). การพัฒนาเมือง และชนบทประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: โพรเพซ.
- วิรัช เตียหงษากุล. (2529). หลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2566). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิจัยระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสน
ศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต.
- วัชรกร ศุภกาญจน์รุจิ. (2558). การประเมินโครงการจัดทำระบบสารสนเทศการบริหารทรัพยากร
บุคคลระดับกรม (DPIS): กรณีศึกษากกรมทางหลวง. การค้นคว้าอิสระ, หลักสูตรรัฐศาสตร
มหาบัณฑิต การบริหารจัดการสาธารณะ สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนัก
บริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนทยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สมจิตร แก้วแสงขวัญ . (2545). การประเมินโครงการโรงเรียนสีขาวของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์, ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏ
นครปฐม. นครปฐม.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). เทคนิคการเขียนรายงานการประเมิน โครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6 นนทบุรี: จตุพร
ดีไซน์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2553). การประเมินการประชุม: หลักการและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์
- สาคร อุไรโรจน์ และคณะ. (2564). แนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชนในการบริหารจัดการกองทุน
พัฒนาไฟฟ้า โรงไฟฟ้าน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสาร
บัณฑิตศึกษา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น ครั้งที่ 8 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2564.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุรัสวดี ญาณศิริ (2567). การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP เพื่อประเมินโครงการ

พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัด

ปทุมธานี. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ. ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) 2567.

สุธน จิตรมัน และพิสมัย จารุจิตติพันธ์. (2561). แนวทางการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อพัฒนาชุมชน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 6(3), 1130-1142

สุธาวิ กลิ่นอุบล. (2562). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านห้วยเขย่ง ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิตภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุพรรณิการ์ เรืองศรี และกิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช. (2564). การประเมินผลโครงการพัฒนาสังคมชุมชนบนพื้นที่สูงตามแนวพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วิทยานิพนธ์, หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภางค์ จันทวานิช. (2559). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวกิจ ศรีปัดดา. (2549). หลักและทฤษฎีการพัฒนา. เอกสารประกอบการบรรยายวิชาบริบท และแนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น และภูมิภาค. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2550). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: ธรรมรักษ์การพิมพ์.

สุวิมล ติรภานนท์. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2526). การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, สำราญ มีแจ้ง. (2558). การประเมินโครงการทางการศึกษา ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: นิชนเอดเวอร์ไทท์กรุ๊ป.

อริปต์ย์ คลีสุนทร. (2556). การเขียนโครงการ: จากแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อนันต์ นามทรงตัน. (2557). การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- อร เฉลิมพงษ์. (2542). การพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ.
- อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุญ. (2553). การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อาคม ใจแก้ว. (2551). การบริหารการพัฒนาเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: แมกซ์มีเดีย วาย 2 เคเพรส.
- อาจารย์ประจำหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. (2561). การประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- อารียา หุ่นวงศ์ษา, ภัคดี โพธิ์สิงห์ และ ยุภาพร ยุภาศ. (2564). รูปแบบความสำเร็จการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 10 (1). หน้า 226-237.
- อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2556). แนวคิดการประเมินโครงการ.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2552). การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สสส.
- อัญชลี ธรรมะวิสิกุล. (2552). การประเมินโครงการ. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2567 เข้าถึงได้จาก: <https://panchalee.wordpress.com/2009/04/28/project-evaluation1>.
- อำนาจ เหลื่อน้อย. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล. วิทยานิพนธ์, ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Bartol, K. Martin, D., Tein, M., & Matthews, G. (1998). Management: A Pacific Rim Focus. (2nd ed.) Roseville NSW: McGraw-Hill.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity. New York: World Developments.
- Cronbach, Lee J. (1970). Essential of Psychological Testing. 3 rd ed. New York: Harper & Row Publisher.
- Denis E. Poplin. (1979). Communities: A Survey of Theories and Method of Research. New York: Macmillan Publishing Co., Inc.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Denzin, N. K. (1978). *The research act: a theoretical introduction to Sociological methods*. 2th ed. New York: McGraw-Hill
- Douglas Schuler. (1996). *New Community Networks. Wire for change*. New York: AMC. Press.
- Graneheim, B. L. (2004). Qualitative Content Analysis in Nursing Research: Concepts, Procedures and Measures to Achieve Trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24: 105-112.
- James L. Creighton. (2021). *Public participation handbook: making better decisions through citizen involvement*. New York: World Developments.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Marvin, C. Alkin. (1972). Evaluation Theory Development.” In *Evaluation Action Program: Readings in Social Action and Education*, P, 107 Ed. By C.H., Weiss, Boston: Allyn and Bacon. Anderson, S.B. and Ball, S.
- Mott, Paul E. (1972). *The Characteristic of Efficient Organizations*. New York: Harper and Row Publishers.
- Olsen, Jame A. (1968). *Urban Sociology*. New York: Holt, Rine Hart and Winson.
- Poplin Dennis. (1972). *Communities: A Survey of Theories and Methods of Research*. New York: Mac Millan.
- Riechen, H.W., and Boruch, R.F. (1974). *Social Experimentation: A Method for Planning and Evaluating Social Intervention*. New York: Academic Press.
- Roger, E.M. (ed). (1976). *Communication and Development: Critical Perspectives*. Sage Publications.
- Sanders, Irwin T. (1958). *The Community: An Introduction to A Social System*. New York: The Ronald Press.
- Sanders Irwin T. (1958). *Theories of community Development*. Rural Sociology.
- Schuman, H. (1987). *Questions and answers in attitude surveys: Experiments on question form, wording and context*. Orlando, FL: Academic Press.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Servaes, J et al. (1996). Participatory Communication for Social Change. Belgium: Sage Publications.
- Sharma, Ram Nath. (1968). Principles of Sociology. India: Asia Publishing.
- Sjoberg, Gideon and Nett, Roger. (1968). A Methodology for Society Research. New York: Harper and Row.
- Stufflebeam, D.L. and others. (1971). Educational evaluation and decision making. Illinois: F.E. Peacock Publishers.
- Taba, Hinda. (1962). Curriculum Development. Theory and Practice. New York: Harcourt, Brace & World. Inc.
- Tyler, Ralph W. (1959). Basic Principles of Curriculum and Instruction. The University of Chicago.
- Welch, Wayne W. (1974). The Process of Evaluation. Journal of research on Science Teaching. 11 (2): 175-183.
- Worthen, B. and Sanders, J.R. (1973). Educational Evaluation: Theory and Practice. Belmont, California: Wadsworth Publishing Company, Inc.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introduction Analysis. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน

ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จะใช้รูปแบบการประเมินตามโมเดลของ Daniel L. Stufflebeam (1971) การประเมินอย่างมีระบบแบบแผนที่ชัดเจน ซึ่งเรียกว่า ซีป (CIPP Mode) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

- 1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C)
- 2) การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I)
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) และ
- 4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P)

โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบคำถามปลายเปิด เป็นการแสดงความคิดเห็นในแต่ละโครงการ ได้แก่ โครงการทุนการศึกษา โครงการวันเด็กในชุมชน และโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับชั้นปฐมวัยโรงเรียนวัดบ้านฉาง

วันที่สัมภาษณ์..... เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....

ตำแหน่ง.....

อายุ..... ปี

เบอร์โทรศัพท์.....

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

โครงการทุนการศึกษา

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษา เพื่อประเมินผลด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (C)

1) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ของการดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีชัดเจนและเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) การกำหนดวิธีการ และระยะเวลาในการดำเนินการโครงการทุนการศึกษา สามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การกำหนดนโยบายและข้อข่ายตามภารกิจโครงการทุนการศึกษา มีความชัดเจนและเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4) การดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ สภาพสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของ ประชาชนในชุมชน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5) การดำเนินโครงการทุนการศึกษา ตรงตามความต้องการของประชาชนในชุมชน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

6) ท่านสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น หรือระบุความต้องการ ในการดำเนินโครงการทุนการศึกษา ได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

7) ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่เข้าใจ หรือรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินโครงการทุนการศึกษา หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

8) การดำเนินโครงการทุนการศึกษา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสามารถแก้ไขปัญหาในชุมชน ได้ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

9) ประชาชนในชุมชน ได้รับผลกระทบหรือเสียผลประโยชน์ จากการดำเนินโครงการทุนการศึกษา หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

10) การประเมินผลสภาพแวดล้อมในการดำเนินโครงการทุนการศึกษา โดยภาพรวม มีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษา เพื่อประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า (I)

1) การดำเนินโครงการทุนการศึกษา ได้รับความร่วมมือหรือผลักดัน และได้รับการประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ เพียงพอ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) บุคลากร/ เจ้าหน้าที่ ที่ดูแลรับผิดชอบในการดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการ ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการทุนการศึกษา มีความเพียงพอและเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4) การประเมินผลปัจจัยเบื้องต้น ในการดำเนินโครงการทุนการศึกษา โดยภาพรวม มีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษา เพื่อประเมินผลด้านการประเมินกระบวนการ (P)

1) การดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีการจัดระบบและขั้นตอน โดยให้ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) การดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีการกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมาย หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4) การดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีการจัดตั้งคณะทำงานติดตาม กำกับดูแลและรายงานความก้าวหน้าของโครงการให้ชุมชนทราบทุกระยะ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5) การประเมินผลกระบวนการดำเนินโครงการทุนการศึกษา โดยภาพรวม มีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษา เพื่อประเมินผลด้านการประเมินผลผลิต (P)

1) ผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการทุนการศึกษา ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) การดำเนินโครงการทุนการศึกษา มีประโยชน์ต่อชุมชนของท่าน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การดำเนินโครงการทุนการศึกษาประสบความสำเร็จ หรือไม่ อย่างไร และอยู่ในระดับใด

.....

.....

.....

4) การประเมินผลผลลัพธ์การดำเนินโครงการทุนการศึกษา โดยภาพรวม มีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

โครงการวันเด็กในชุมชน

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการวันเด็กในชุมชน เพื่อประเมินผลด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (C)

1) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ของการดำเนิน โครงการวันเด็กในชุมชน มีชัดเจนและเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) การกำหนดวิธีการ และระยะเวลาในการดำเนินการโครงการวันเด็กในชุมชน สามารถปฏิบัติได้จริง หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การกำหนดนโยบายและขอบข่ายตามภารกิจโครงการวันเด็กในชุมชน มีความชัดเจนและเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4) การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ สภาพสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของ ประชาชนในชุมชน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5) การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน ตรงตามความต้องการของประชาชนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

6) ท่านสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น หรือระบุความต้องการ ในการดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน ได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

7) ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่เข้าใจ หรือรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

8) การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสามารถแก้ไขปัญหาในชุมชน ได้ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

9) ประชาชนในชุมชน ได้รับผลกระทบหรือเสียผลประโยชน์ จากการดำเนินโครงการทุนการศึกษา หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

10) การประเมินผลสภาพแวดล้อมในการดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน โดยภาพรวม มีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 6 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการทุนวันเด็กในชุมชน เพื่อประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า (I)

1) การดำเนิน โครงการวันเด็กในชุมชน ได้รับความร่วมมือหรือผลักดัน และได้รับการประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ เพียงพอ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) บุคลากร/ เจ้าหน้าที่ ที่ดูแลรับผิดชอบในการดำเนิน โครงการวันเด็กในชุมชน มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการ ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การจัดสรรงบประมาณสำหรับ โครงการวันเด็กในชุมชน มีความเพียงพอและเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4) การประเมินผลปัจจัยเบื้องต้น ในการดำเนิน โครงการวันเด็กในชุมชน โดยภาพรวม มีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 7 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการวันเด็กในชุมชน เพื่อประเมินผลด้านการประเมินกระบวนการ (P)

1) การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน มีการจัดระบบและขั้นตอน โดยให้ประชาชนในชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน มีการกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน มีการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมาย หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4) การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน มีการจัดตั้งคณะทำงานติดตาม กำกับดูแลและรายงานความก้าวหน้าของโครงการให้ชุมชนทราบทุกระยะ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5) การประเมินผลกระบวนการดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน โดยภาพรวม มีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 8 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการวันเด็กในชุมชน เพื่อประเมินผลด้านการประเมินผลผลิต (P)

1) ผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน มีประโยชน์ต่อชุมชนของท่าน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน ประสบความสำเร็จ หรือไม่ อย่างไร และอยู่ในระดับใด

.....

.....

.....

4) การประเมินผลผลลัพธ์การดำเนินโครงการวันเด็กในชุมชน โดยภาพรวม มีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

โครงการวันเด็กในชุมชน

ส่วนที่ 9 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อประเมินผลด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (C)

1) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ของการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ มีชัดเจนและเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) การกำหนดวิธีการ และระยะเวลาในการดำเนินการโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ สามารถปฏิบัติได้จริง หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การกำหนดนโยบายและขอบข่ายตามภารกิจโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ มีความชัดเจนและเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4) การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ สภาพสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของ ประชาชนในชุมชน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5) การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ตรงตามความต้องการของประชาชนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

6) ท่านสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น หรือระบุความต้องการ ในการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

7) ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่เข้าใจ หรือรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

8) การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสามารถแก้ไขปัญหาในชุมชน ได้ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

9) ประชาชนในชุมชน ได้รับผลกระทบหรือเสียผลประโยชน์ จากการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

10) การประเมินผลสภาพแวดล้อมในการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ โดยภาพรวม มีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

**ส่วนที่ 10 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อประเมินผลด้าน
ปัจจัยนำเข้า (I)**

1) การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ได้รับความร่วมมือหรือผลักดัน และได้รับการ
ประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ เพียงพอ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) บุคลากร/ เจ้าหน้าที่ ที่ดูแลรับผิดชอบในการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ มีความรู้
ความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดโครงการ ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสมกับงานที่
ปฏิบัติ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การจัดสรรงบประมาณสำหรับ โครงการจ้างครูชาวต่างชาติ มีความเพียงพอและ
เหมาะสม หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4) การประเมินผลปัจจัยเบื้องต้น ในการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ โดยภาพรวม มี
สิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 11 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อประเมินผลด้านการประเมินกระบวนการ (P)

1) การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ มีการจัดระบบและขั้นตอน โดยให้ประชาชนในชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ มีการกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้อง และตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ มีการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมาย หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4) การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ มีการจัดตั้งคณะทำงานติดตาม กำกับดูแลและรายงานความก้าวหน้าของโครงการให้ชุมชนทราบทุกระยะ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5) การประเมินผลกระบวนการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ โดยภาพรวม มีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 12 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ เพื่อประเมินผลด้านการประเมินผลผลิต (P)

1) ผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ มีประโยชน์ต่อชุมชนของท่าน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ ประสบความสำเร็จ หรือไม่ อย่างไร และอยู่ในระดับใด

.....

.....

.....

4) การประเมินผลผลลัพธ์การดำเนินโครงการจ้างครูชาวต่างชาติ โดยภาพรวม มีสิ่งใดต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

****ขอบคุณสำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้****

ประวัติผู้จัดทำ

ชื่อ ชื่อสกุล

สุพัฒน์ ชกตระการ

วัน เดือน ปีเกิด

28 กันยายน 2536

ประวัติการศึกษา

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

(วิทยาการคอมพิวเตอร์), 2560

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, 2568

ที่อยู่ปัจจุบัน

180/1 หมู่ 5 ตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัด

ระยอง เลขไปรษณีย์ 21130

สถานที่ทำงาน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง

ตำแหน่งปัจจุบัน

นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ